T.C.

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

NURUOSMANİYE KÜTÜPHANESİ 4962 NUMARALI MECMUA (123.B-163.B) TRANSKRİPSİYON METNİ

GÜLDEN MAZREKU

TEZ DANIŞMANI

Dr. Öğr. Üyesi. CUMHUR ÜN

EDİRNE 2019

T.C.

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GÜLDEN MAZREKU tarafından hazırlanan **Nuruosmaniye Kütüphanesi 4962 Numaralı Mecmua (123.b-163.b) Transkripsiyon Metni** konulu **YÜKSEK LİSANS** tezinin sınavı , Trakya Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 19-6. maddeleri uyarınca **26.08.2019 Pazartesi** günü saat **10.30**'da yapılmış olup, tezin **OYBİRLİĞİ/~~OYÇOKLUĞU~~** ile karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ	**KANAAT**	**İMZA**
Dr. Öğrt. Üyesi Cumhur Ün	Başarılı	
Prof. Dr. Ali İhsan Öbek	Başarılı	
Prof. Dr. Bülent Bayram	Başarılı	

* Jüri üyelerinin, tezle ilgili kanaat açıklaması kısmında "Kabul Edilmesine/Reddine" seçeneklerinden birini tercih etmeleri gerekir.

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
DOĞRULUK BEYANI

Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında, tüm verilerin bilimsel ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini, kullanılan verilerde tahrifat yapılmadığını, tezin akademik ve etik kurallara uygun olarak yazıldığını, kullanılan tüm literatür bilgilerinin bilimsel normlara uygun bir şekilde kaynak gösterilerek ilgili tezde yer aldığını ve bu tezin tamamı ya da herhangi bir bölümünün daha önceden Trakya Üniversitesi ya da farklı bir üniversitede tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

26 / 09 / 2019

Gülden MAZREKU

Tezin Adı: Nuruosmaniye Kütüphanesi 4962 Numaralı Mecmua (123.b-163.b) Transkipsiyon Metni

Hazırlayan: Gülden MAZREKU

ÖZET

Klasik Türk edebiyatında ilk olarak XV. asırda örneği görülen şiir mecmualarından birisi de Nuruosmaniye Kütüphanesi 4962 numarada kayıtlı bulunan mecmuadır. 324 varaktan oluşan bu mecmuada XV., XVI. ve XVII. asırlarda yaşamış bazı şairlerin Türkçe ve Farsça şiirlerine yer verilmiştir. Eserin müstensihi belli değildir.

Edebiyat tarihimiz açısından önemli olduğunu düşündüğümüz bu mecmua 123.b-163.b varaklarının inceleme ve transkripsiyonlu metni çalışmamızın konusunu oluşturur. Çalışmada öncelikle mecmualar hakkında genel bilgi verilmiş daha sonra çalışmamıza konu olan şiir mecmuasının incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Nuruosmaniye Kütüphanesi, şiir, mecmua

Name of Thesis: Nuruosmaniye Library No. 4962 Mecmua (123.b-163.b) Transcription Text

Prepared by: Gülden MAZREKU

ABSTRACT

In the classical Turkish literature, XV. One of the poem magazines seen in the century is the journal of the Nuruosmaniye Library. In this magazine, consisting of 324 foils, XV., XVI. and XVII. Turkish and Persian poems of some poets who lived in centuries.

The intention of the work is not clear. The review and transcribed text of this journal 123.b-163. In the study, firstly general information about the magazines is given and then the poem magazine which is the subject of our study is examined.

Key Words: Nuruosmaniye Library, poetry, magazine

ÖNSÖZ

Klasik Türk Edebiyatımızda şiir mecmuaları, edebiyat tarihimizin aydınlatılması açısından önemli kaynaklardır. Bu bakımdan mecmualar dönemin edebi anlayışını o dönemin şairlerini ve bu şairlerin şiirlerini ortaya koyar. Bu eserler bazen yardımcı kaynak olarak kullanılırken bazen de temel kaynak niteliği taşımaktadır.

Mecmualar kimi zaman dualar, tılsımlar, bazı din büyüklerinin duaları, padişahların cülus veya ölüm tarihleri, türlü mektup suretleri, şecere kayıtları, aile efradı veya diğer yakınlarının doğum ve ölüm tarihleri gibi bazı bilgi notları ve kayıtlarda yer alır.

Çalışmamız üç temel bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümünde, "Türk Edebiyatı'nda Mecmua" başlığı altında Kelime ve Kavram olarak Mecmua ve Mecmua Çeşitleri üzerinde durulmuştur.

İkinci bölümde ise, Nuruosmaniye Kütüphanesi 4962 numarada kayıtlı bulunan mecmuanın genel özellikleri ve bu mecmuanın 123.b-163.b varakları arasında yer alan şairlerin hayatlarına yer verilmiştir.

Üçüncü ve son bölümde mecmuanın transkripsiyonlu metinve bu çalışmada elde edilen bilgiler sonuç başlığı altında ele alınmıştır.

Tez konusunun belirlenmesinde katkısı bulunan değerli danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi. Cumhur ÜN'e, desteğini ve bilgisini eksik etmeyen hocam Musa ÖNCEL'e, ve tezin her aşamasında benden ilgisini ve hoşgörüsünü eksik etmeyen aileme ve Gönül AKYOL'a sonsuz minnet ve şükranlarımı sunarım.

GÜLDEN MAZREKU

EDİRNE, 2019

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....I

ABSTRACT.....II

ÖNSÖZ.....III

KISALTMALAR.....V

GİRİŞ.....1

I.BÖLÜM

1. TÜRK EDEBİYATINDA MECMUA

1.1. KELİME VE KAVRAM OLARAK MECMUA.....1

1.2.MECMUA ÇEŞİTLERİ.....2

1.2.1. Nazire Mecmuaları.....2

1.2.2. Antoloji Niteliğindeki Seçme Şiir Mecmuaları.....2

1.2.3.Çeşitli konulardaki Risalelerin Bir Araya Getirilmesi İle Oluşan Mecmualar...2

1.2.4. Aynı Konu ile İlgili Eserlerden Oluşan Mecmualar.....2

1.2.5. Tanınmış Kişiler Tarafından Hazırlanan Mecmualar.....3

2. BÖLÜM

2. NURUOSMANİYE KÜTÜPHANESİ 4962 NUMARALI KASİDELER MECMUASI

2.1. MECMUANIN GENEL ÖZELLİKLERİ.....3

2.2. MECMUADA YER ALAN ŞAİRLER.....5

2.3. MECMUADA YER ALAN ŞAİRLERİN HAYATLARI.....6

3. BÖLÜM

3. MECMUANIN TRANSKRİPSİYONLU METNİ

3.1.TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ.....18

3.2. METİN.....19

3.3. METİNDEN ÖRNEKLER.....171

SONUÇ.....173

KAYNAKÇA.....174

KISALTMALAR

age. :	Adı geçen eser
agm. :	Adı geçen makale
agy. :	Adı geçen yazma
bk. :	Bakınız
böl:	Bölümü
c.:	Cilt
çev.:	Çeviren
EAT:	Eski Anadolu Türkçesi
Ed. :	Editör
haz.:	Hazırlayan
Hz. :	Hazret-i
nu:	Numara
ö.:	Ölüm Tarihi
s. :	Sayfa
S :	Sayı
TDK:	Türk Dil Kurumu
TDV:	Türkiye Diyanet Vakfı
vb.:	Ve benzer(ler)i
vr.:	Varak Sayısı
vs.:	Ve saire
Yay.:	Yayınevi, Yayınları
Yaz. Tar.:	Yazılış Tarihi
Yy. :	Yüzyıl

GİRİŞ

BİRİNCİ BÖLÜM

1.TÜRK EDEBİYATI'NDA MECMUA

1.1. Kelime ve Kavram Olarak Mecmua

Mecmua ' toplanıp biriktirilmiş, tanzim ve tertip ' edilmiş şeylerin hepsi[1]. Mecmua aynı veya farklı türden seçilmiş çeşitli hacimlerdeki metinlerin ve risalelerin bir araya getirilmesiyle oluşturulan eserlerin ortak adıdır.

Bu eserler edebiyat tarihi araştırmacılarına dönemlerin ünlü ya da adı daha önce duyulmamış şairlerini tanıma fırsatı verir. Divan şairlerinin divanlarına almadıkları şiirleri için bu şiirlerin unutulmalarını engeller.

Dönemin özelliklerini gözler önüne serer. Mecmualar, genelde bir veya daha fazla yazar yahut şaire ait çeşitli derleme kitaplardır. Bir kısmının sahibi ve müstensihi belli, büyük bir kısmının ise sahibi de müstensihi de belli değildir. Birçoğunun düzenleme tarihleri de yoktur.[2]

Bu bakımdan Klasik edebiyatımıza ışık tutan mecmualar önemli eserler arasında olup farklı dönemlerde yaşamış ünlü şairler ve şiirleri hakkında bilgi bulabileceğimiz, çeşitli sebeplerle tezkirelere veya diğer kaynaklara girmemiş şairler ve şiirleri hakkında da bilgi bulabilmekteyiz.Osmanlı ilim, kültür ve edebiyatında çok önemli bir telif türü haline gelmiş olan mecmualar genel özellikleri ve muhtevaları dikkate alınarak "mecmu'atü'leş' ār, mecmu'a-i ed'iye, mecmu'atü'l-münşeat" vb. şekillerde adlandırılmıştır. Mecmualar onları yazan veya istinsah eden kişilerin de edebi zevki hakkında bilgi verir. Kaynakların kimleri okuduğu veya kimlerden etkilendiği noktasında, Sadettin Nüzhet Ergun'un, "Onun Fuzūlī'yi andıran parçalarına da tesadüf ediyoruz. Acem şairlerinden de bilhassa Hafız'dan müteessir olmuştur" dediği Behişti, edebi kişiliği mecmualardan hareketle ortaya konmuş şairlerden bir tanesidir.[3]

---

[1] Ferit Devellioğlu, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik L ūgat, Aydın Kitabevi,s.711"Mecm ūa" Maddesi, Ankara, 1990

[2] Mustafa Uzun, *"Mecmua",*Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, C. 28, Ankara 2003, s.265-268.

[3] Yaşar Aydemir, *"Şiir Mecmuaları ve Metin Teşkilinde Mecmuaların Rolü",* Bilig;Türk Dünyası Sosyal
Bilimler Dergisi, S.19, Ankara 2001, s. 150.

1.2. MECMUA ÇEŞİTLERİ

1. **Nazire Mecmuaları**
2. **Antoloji Niteliğindeki Seçme Şiir Mecmuaları**
3. **Aynı Konu ile İlgili Eserlerin Bir Araya Gelmesi ile Oluşan Mecmualar**
4. **Karışık Mecmualar**
5. **Tanınmış Kişiler Tarafından Hazırlanan Mecmualar**[4]

1.2.1. Nazire Mecmuaları

Bir şairin, başka bir şairin bir şiiriyle aynı vezin ve kafiyede olmak üzere başka bir şiir yazmasıyla oluşan şiir tarzına denir. Şairlerin birbirlerine nazire olarak yazdıkları şiirleri toplayan mecmualara nazire mecmuası denir. Bir şiirin adeta şeceresini çıkartmaya imkan tanıması açısından nazire mecmuaları edebiyat tarihi incelemerinde çok önemlidir. Mecuatü'n-nezāir, Camiü'n-nezāir gibi örnekler görülmektedir.[5]

1.2.2. Antoloji Niteliğindeki Seçme Şiir Mecmuaları

Şiir antolojileri mahiyetinde olan bu mecmuaların yazarları genellikle belli değildir. Bu mecmualar her kitaplıkta bulunabilmekte ve sayıları da oldukça fazladır. İbrahim Bey Külliyatı bunlardan biridir.[6]

1.2.3. Çeşitli konulardaki Risalelerin Bir Araya Getirilmesi İle Oluşan Mecmualar

Farklı konulardaki bilgileri içeren kitapçıkların veya hacimleri küçük farklı eserlerin yazıldığı sayfaların bir araya getirilmesiyle oluşan mecmua çeşididir. Örnek verecek olursak Cāmiu'l-Ma'ān ī isimli eserde Farsça ve Türkçe eserlerden seçmeler ve Kemal-i Ümm ī, Nesim ī, Halil ī, Yunus Emre gibi sanatçıların şiirleri vardır.[7]

1.2.4 Aynı Konu ile İlgili Eserlerden Oluşan Mecmualar

Belirli tek bir konuda çeşitli kitapçıkların bir araya getirilmesiyle oluşan mecmua çeşididir. Bu mecmua çeşidinde bazen aynı konuda yazılmış aynı yazara ait kitapçıklar derlenebildiği gibi bazen aynı konuda farklı yazarların da risaleleri bir

---

[4] Agāh Sırrı Levend, Türk Edebiyatı Tarihi, C.1, Türk Tarih Kurumu Yayınları, s.166-169, Ankara, 2008.
[5] Levend,a.g.e.,s.169.
[6] Levend,a.g.e.,s.170.
[7] Levend,a.g.e.,s.170.

araya getirilebilmektedir. Hafız Hüseyin Ayvansarayi'nin müstezadı şiirleri toplandığı Eş'ār-nāme-i Müstezādī adlı mecmuası buna örnektir.[8]

1.2.5. Tanınmış Kişiler Tarafından Hazırlanan Mecmualar

Tertip edeni belli olan bazı mecmualar, tertipleyicilerin ünlü ve güvenilir kişiler olması nedeniyle bu kişilerin adıyla anılmışlardır. Bu mecmualarda seçme şiirler, biyografiler, küçük risaleler, önemli eserlerden seçilmiş parçalar bulunmaktadır.[9]

İKİNCİ BÖLÜM

2.1. NURUOSMĀNİYE KÜTÜPHANESİ 4962 NUMARALI KASİDELER MECMUASI

Harekesiz olarak yazılan bu eser talik yazısıyla harekesiz olarak yazılmıştır. Şiirlerin hangi şaire ait olduğu ve hangi nazım şekli ile yazıldığı başlıklar halinde şiire başlamadan evvel bildirilmiştir. Nuruosmaniye kütüphanesinde 4962 numarada kayıtlı bulunan mecmuanın kim tarafından derlenip yazıldığı belli değildir.

XV. , XVI. ve XVII. yüzyılda yaşamış şairlerin şiirlerinin bulunduğu bu eser toplam 324 varaktan oluşmaktadır. Kağıt rengi, bazı sayfalarda koyu sarı ve açık kahve tonları ve bazen de koyu kahve tonları arasında değişmektedir. Her sayfada beyit sayısı çoğunlukla otuzdur. Bazı beyitler silindiğinden okunamamıştır.Ayrıca metinde okunamayan yerler (……) şeklinde gösterilmiştir. Metnin 149.a-149.b-150.a varakları arasındaki Farsça kısımlar orijinal haliyle yazılmıştır.

Eserin çoğunu tahmisli gazeller oluşturmaktadır. Eserde şu nazım şekilleri görülmektedir;

Nazım Şekli	Sayısı
Müseddes	23
Tahmis	34
Kaside	12
Tarih	4
Nasihat-ı Amiz	1
Güfte	1
Terc-i Bend	1
Bend	1

[8] Levend,a,.g.e.,s.173.
[9] Levend,a.g.e.,s.173.

Mersiye	1
Nazire	1
Hiciv	2
Pendname	2
Şikayetname	1
Ekleme	4

2.2. MECMUADA YER ALAN ŞAİRLER

Hāşimī	Maḳalī	Vaḥdetī
Agehī Efendi	Fużūlī	‘Ulvī
Yaḥya	‘İşretī	Şem‘ī
Ḥayretī	Veysī	Sırrī
Esīrī	Dervīş Beg	Kāmī
Fevrī Efendi	Ni‘metī Çelebi	Fahrī
Uṣūlī	Tīġī	‘Amrī
Misālī Çelebī	Fażlī	Edrī
Aḥmed Paşa	Medḥī	Semā‘ī
Celāl Beg	Şühūdī	Subḥī
Ṣādık	Hāfız	Hançerī
Ḥāletī	Nazarī	Bedī ‘ī
‘Ubeydī Çelebi		Cinānī
‘Ālī Efendi	Raḥmī	Za‘ifī
Nef‘i Çelebi	Sāfī	Belīġī
Neşāṭī	Nev‘ī	

2.2. MECMUADA YER ALAN ŞAİRLERİN HAYATLARI

Hāşimī: Bursa’da aynı mahlası taşıyan üç şair vardır. Asıl adı Emir Haşimi’dir. Bursa’da doğmuştur. Gençlik yıllarında bir ara saraçlık yapan şair, daha sonra öğrenimini tamamlayıp kadılığa başladı. *Güldeste*’de; Haşimi’nin Bayrami tarikatına mensup olup, 1022/1613 yılında İstanbul’da öldüğü yazılıdır. *Güldeste*’de ölüm tarihi 1012/1603 olarak gösterilmiştir. 1621 yılında önce yaşamını yitirmiş olan bir Haşimi daha vardır. *Salim* Tezkiresi’ne göre İstanbul’da yaşamını yitirmiştir. *Bursalı Tahir*’e göre ise 1051/1641 yılında ölmüştür.[10]

Agehī Efendi: Vardar Yenice’sinde doğdu. Asıl adı Mansur’dur. Kadı Mansur Agehī Çelebi olarak bilinir. Medrese öğrenimi görüp, Hoca Kaynı Mehmed Efendi’den mülazım oldu. İstanbul ve Gelibolu’da müderrislik ve kadılık vazifelerinde bulundu. İstanbul’da öldü. Āgeh ī’nin Fetihnāme-i Kal‘a-i Zigetvār adlı eseri, Kanunī’nin Zigetvār kalesini fethini anlatır. Denizcilik tabirleriyle anlatıldığı

[10] http://www.bursa.com/wiki/Hasimi_Emir

orijinal bir kasidesi şaire bir hayli şöhret kazandırmıştır. Bunun dışında eseri yoktur ve bir divanda toplanmamış şiirleri çeşitli mecmualarda bulunur. Hicri 985, miladi 1577 tarihinde vefat etmiştir. "Āgehį'ye ķıla raĥmet Mennān" mısrası vefatına tarih olarak düşülmüştür.[11]

Yaḥya: On altıncı asırda yaşamış, dört padişah devrini görmüş, divan ve hamse sahibi bir şair olup klasik şiirimizin önde gelen şairlerindendir. Taşlıca'da doğdu. Doğum tarihi bilinmemektedir. Arnavutluğun Dukakin ailesindendir. Taşlıcalı Yahya diye tanındı. Arnavutluk'tan devşirme olarak alınıp Acemi Oğlanlar Ocağı'nda yetiştirildi. Burada ilim ve sanata karşı duyduğu aşırı ilgisiyle dikkati çekti. Yeniçeri Ocağı'na girdi. Ocak katibi, Şihabeddin Bey'e çırak oldu. Kemalpaşa-zade, Kadri Efendi ve Fenārī-zade Muhyiddin Çelebī'den ders aldı. Anadolu ve Rumeli'de seferden sefere koştu. Kanūnī'nin 1529'da Viyana, 1532'de Alman ve 1535 Bağdat seferlerine katıldı. Nahcıvan seferi sırasında, Kanūn ī, oğlu Şehzade Mustafa'yı 6 Kasım 1533'te Konya Ereğli'si yakınlarında boğdurtması üzerine Şehzade Mustafa için ünlü bir mersiye yazdı. Bunun üzerine Rüstem Paşa tevliyetten azlettirdi. İzvornik sancağına sürüldü. Bir ara kendisine ze'āmet verildi. 1582 yılında burada öldü. Yahya Bey, yerli hayatı sade bir dille anlattığı hamsesiyle ün sağladı. Divān'ı, Şāh u Gedā, Gencine-i Rāz, Yūsuf u Züleyhā, Kitāb-ı Usūl, Gülşen-i Envār adlı eserleri vardır.[12]

Ḥayretī: Adı Mehmed'dir. Aşık Çelebi'nin ifadesiyle "şuārā ve zurefā menşei" olan Vardar Yenicesi'nde doğdu. Hayatı hakkında kaynaklarda verilen bilgiler oldukça sınırlıdır. Düzenli bir tahsil görmedi. Bir süre İstanbul'da bulundu. Yazdığı aşıkane şiirlerle padişahın dikkatini çektiyse de hemşehrisi Hayālī'nin onu tok gözlü, kimsenin önünde eğilmeyen biri olarak tanıtması üzerine küçük bir tımarın ihsanıyla geçiştirildi. Hayretī de buna gücenip Rumeli'ne gitti ve orada serhat beyleri olan Yahyalı beylerinin himayesine girdi. Ömrünün sonuna kadar bu yardımla geçindi. 1534-35 yılında Vardar Yenicesi'nde öldü. Kendi yaptırdığı zaviye bahçesine vasiyeti üzerine gömülmüştür. "Ĥayreti āh devrden göçdi" mısrası vefatına tarih olarak düşülmüştür. Divan sahibi bir şairdir.[13]

Esīrī: Asıl adı Mehmed Yūsuf'tur. Kaynaklarda memleketi hususunda sadece "Anadolu kasabalarının birinden" denmekle yetinilmektedir. Bursalı Mehmed Tahir Efendi'ye göre tahsilini tamamladıktan sonra müderrislik ve kadılıktan feragat ederek, diğer kaynaklara göre tahsilini yarım bırakarak Avrupa seyahatine çıktı. Bu

---

[11] Bursalı Mehmet Tahir(2009),Osmanlı Müellifleri, c. III. Bizim Büro Yayınları, Ankara, s. 4; Mehmet Nāil Tuman. (2001), Tuhfe-i Nāil ī, c. I, Bizim Büro Yayınları, Ankara, , s. 52; İskender Pala,"Āgeh ī",İslamAnsiklopedisi,TürkiyeDiyanetVakfı,İstanbul, 1988,c. 1,s. 448.

[12] Tahir, a.g.e, c.II, s. 497; Mehmed Çavuşoğlu(1983), Yahya Bey ve Divanından Örnekler, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, s. 7-21.

[13] Tuman, a.g.e., s. c. I, s. 234; M. Çavuşoğlu- M. Ali Tanyeri(1981), Hayreti Divanı, İÜEF Yayınları, s.10-12.

gezisi esnasında Hıristiyanlara esir düşüp uzun süre "kafiristan"da esir kaldığı için "Esīrī" mahlasını aldı. Esaretten kurtulduktan sonra Eğriboz'a bağlı Kızılhisar kasabasına yerleşti. Burada esirlik macerasını nazma çeken şair 1000/1591/92 yılında öldü. [14]

Fevrī Efendi: Arnavutluk'un Adriyatik kıyısında bir liman şehri olan Draç'ta doğdu. Hırvat asıllı olup islam dinine girdikten sonra Ahmed adını aldı. Bostan Efendi'den mülazım oldu. Müderrislik, müftülük ve kadılık yaptı. Şair, nasir, alim olarak şöhret bulmuştur. Bunun yanında şair olarak da 16. asrın önde gelen kişilerinden sayılmaktadır. Fevrī mahlasına uygun olarak çok kolay ve süratle şiir söyleyebilen bir şair olup, kasideleri, atasözü ve deyimlerle yüklü şiirleri, özellikle de tahmis ve tesdis yazmadaki başarısıyla dikkati çekti. Şairin Arap edebiyatını da çağdaşları içinde en iyi bilen olduğu kaynaklarda ifade edilir. Farsça şiirler de yazmıştır. Divan'ı, Kanūnī adına yazdığı Ahlāk-ı Süleymānī'si, Sokullu Mehmed Paşa'yla ilgili Ahlāk-ı Mehmed Paşa adlı eseri Dürer ü Gurer Hāşiyesi, Miftāhu'l-Meānī isimli lügatından başka dini konularda yazılmış kitapları vardır. 1571 yılında Şam müftüsü iken orada öldü ve şair İshak Çelebi'nin kabri yanında medfundur. "Revān oldı cinān dārına Fevrį" mısrası vefatına tarih olarak düşülmüştür.[15]

Uşūlī: Şeyh Usūlī olarak bilinmektedir. Vardar Yenice'de doğmuştur. Usūlī, memleketinde tahsilini tamamladıktan sonra tasavvufa yöneldi. Bir dönem Mısır'a gitdi. Şeyh İbrahim-i Gülşenī'ye intisab ederek onun müridi oldu. Gülşenī'nin vefatından sonra Anadolu'ya gelerek Avrenus-zade Abdi Çelebi'nin musahibi olmuştur. Hicri 940, miladi 1538 yılında vefat etmiştir. "Vāh kim gitdi Uśūlį derdmend" mısrası vefatına tarih olarak düşülmüştür. Divanı vardır.[16]

Misālī Çelebī: Misālī Hasan Çelebi olarak tanınır. Edirneli. Gayr-ı matbū' divanı vardır. İstanbul'da 1608 yılında vefat etmiştir. Yenikapı Mevlevihanesi yolunda medfundur.[17]

Aḥmed Paşa: Ahmed Paşa 15. asır şairlerindendir. Doğum yeri hakkında tezkirelerde farklı bilgiler vardır. Sehī Bey Tezkiresi Edirne'de Latīfi Tezkiresi ve Künhü'l- Ahbār ise Bursa'da dünyaya geldiğini yazarlar. Şairin amcasının oğlu Nāzır Çelebi ile görüştüğünü kaydeden Āşık Çelebi, onun Edirneli olduğu kanaatindedir. Edirne'de doğup Bursa'da yetişen Ahmed Paşa gayet kuvvetli bir medrese tahsili görüp o devirde öğrenilmesi zaruri olan ilimleri ve bu arada Farsçayı öğrenmiş, kuvvetli zekası sayesinde seçkin bir alim olarak evvela Bursa'da müderrislik, sonradan Edirne'de kadılık etmiş, bu sırada Fatih'in nazar-ı dikkatini celp ederek

---

[14] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=358

[15] Tahir, a.g.e., c. I, s. 392-393;Tuman, a.g.e., c.II, s. 790; Mehmet Kalpaklı, "Fevr ī", İslam Ansiklopedisi, TürkiyeDiyanetVakfı,İstanbul, 1995,c. 12,s. 505-506.

[16] Tuman, a.g.e. c. I, s. 47; Mustafa İsen(1990), Us ūl ī Divanı, Akçağ Yayınları, Ankara, s. 11-14.

[17] Tahir, a.g.e., c. II, s. 416; Tuman, a.g.e. c. II, s. 904.

kazaskerliğe yükselmiştir. Hicri 902, miladi 1496 yılında vefat etmiştir. Bursa'da yaptırdığı medrese civarında medfundur. "Göçdi meded şā'ir-i Rum" mısrası vefatına tarih olarak düşülmüştür. Divan'ı vardır.[18]

Celāl Beg: Meşāʿirü'ş-Şuʿara'da kendisinden şöyle bahsedilmektedir: "Adı Hüseyin'dir. Bilginlerin ve şairlerin kaynağı olan Manastır'da dünyaya gelmiştir. İstanbul'a geldiğinde o vakit Rumeli tımar defterdarı olan İskender Çelebi-i Sānī'nin hizmetinde bulunmuştur. Sultan Selim şehzade iken lalalığını yapmıştır. Anadolu tımar defterdarlığı yapmıştır."[19]

Ṣādık: Edirneli, III. Murad devri (1574- 1595) şairlerindendir.

Ḥāletī: Hāletī Abdullah Efendi, Köstendilli bir kadı oğludur. Kendi de kadı oldu.

'Ubeydī Çelebi: Edirne'de doğdu. Asıl adı Abdurrahīm olup Nebī Halife adlı bir vaizin oğludur. Klasik medrese tahsili görmesinin yanında mūsikiyle ilgilendi ve bu konuda da dersler aldı. Şeyhülislam Kadızade'den mülazım olduktan sonra, kadılık mesleğine girdi. Lofça ve Eski Zağra'da kadılık yaptı. 16. yy'ın önemli isimlerinden biri olan Ubeydī, muammada ve tarih düşürmede ustadır. Ayrıca besteleri de vardır. Hicri 981, miladi 1573 yılında vefat etmiştir. "Āh fevt oldı muharremde 'Ubeydį Çelebi" mısrası vefatına tarih olarak düşülmüştür.[20]

'Ālī Efendi: Ālī, 1541yılnda Gelibolu'da doğdu. Asıl adı Mustafa olup daha çok doğum yeri ve mahlasıyla birlikte anılarak Gelibolu'lu Mustafa Ālī sanıyla tanındı. Babasının adı Ahmed'dir. Medrese tahsilini gördükten sonra yazdığı şiirlerle dikkati çekerek Şehzade II. Sel īm'e divan katibi oldu. Ardından uzun süre hizmetinde bulunduğu Şam Beylerbeyi Lala Mustafa Paşa'nın divan katipliğine tayin edildi. Resmi hizmetlerinde pek fazla dikkati çekmeyen Ālī, yoğun edebi faaliyeti ve bilhassa tarihçiliği ile büyük şöhret kazanmıştır. Gelibolu'lu Mustafa Ālī 1600 yılında Cidde'de öldü. Nādirü'l- Mehārib, Heft Meclis, Nusret-nāme, Menākıb-ı Hünerverān, Künhü'l- Ahbār, Mehāsinü'l- Ādāb, Hilyetü'l- Ricāl, Fevārdü'l- Vilāde başlıca eserleridir.[21]

---

[18] Tahir, a.g.e., c.II, s. 74-75; Ali Nihad Tarlan. (1992), Ahmed PaşaDivanı, Akçağ Yayınları, Ankara, s. 11.

[19] Āşık Çelebi Meşāʿirü'ş-Şuʿarā İnceleme-Metin, Haz. Prof. Dr. Filiz KILIÇ, İstanbul Araştırmaları Enstitüsü, C.2, s.1074, 2010, İstanbul.

[20] Tuman, a.g.e., c. II, s. 647; M. Şahabettin Ünlü(1991), Ubeydi Hayatı-Edeb ī Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni, Doktora Tezi, M. Sinan Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, s. IV-VI

[21] Tahir,a.g.e., c. III, s. 85-86, Mehmet Süreyya (1996), Sicill-i Osman ī c.1, Haz. Nuri Akbayar, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul. s. 271; Bekir Kütükoğlu, "Āl ī", İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul, 1989,c. 2,s. 414-416.

Nef‘ī Çelebi: Asıl adı Ömer olan Nef'i 1572 yılında Erzurum'un Hasankale ilçesinde doğdu.[22] Bundan dolayı Erzenü’r-Rumī diye de anıldı. Riyāzi tezkiresinde doğum yeri hakkında kısaca şöyle yazar. “Arz-ı Rūmī ‘Ömer Beg’dür. Hālā Dīvān-ı Humāy ūn-ı Sultānīde ma’den Mukāta’acısıdır. Me’ānī-i nakş-ı perdāzī olub semt-i i’rakda tavr-ı ‘Acem-āne üzere nevāzende- kānūn-ı sühan-sāzīdür.”[23] Divan edebiyatının en önemli Hiciv, kaside ve gazel şairlerinden biridir. Nef'ī, 17. yüzyıl ve divan edebiyatındaki tüm zamanların en önemli hiciv şairdir. Aynı zamanda divan edebiyatının tüm zamanlardaki en önemli kaside ve gazel şairleri arasındadır. Asıl şöhretine kasideleriyle yakalayan Nefi, “ habbeden kubbe kubbeden habbe yapan” aşırı övgü ve yergileri ile tanınan, övgülerinde ve yergilerinde aşırıya kaçarak “ ifrattan tefrite “ çıkaran sivri dilli bir şair olarak nam salmıştır. Edebiyatımızda övgü ve yergilerin en dikkat çeken şairi olan Nefi, kasidelerinde memduhlarını (övdüğü sevdiği kişileri) göklere çıkarırken, hicivlerinde muhataplarını ise aşırıya, hakarete hatta küfre varan sözlerle ve büyük bir ustalıkla yerin dibine geçirmiştir. Övgüleri ile ikbale eren Nefi, yergileri ile de hayatını kaybetmiştir.

Neşāṭī: Sebk-i Hindi'nin 17. yüzyılda yaşamış bir başka temsilcisi de Neşatī'dir. Neşātī'nin doğum tarihi bilinmemektedir. Ancak, 17 Yüzyılın ilk yarısında yaşadığı ve 1674 yılında öldüğü, kaynakların onun hakkında verdiği bilgiler arasındadır.[24] Neşati 17 Yüzyılın gazel ustalarındandır kaside de yazmış olmakla birlikte, esas ününü gazelleriyle kazanmıştır. Kasidelerinde Nef‘ī'nin etkisi görülür. Neşātī tasavvuf terbiyesi almış olmasına rağmen şiirlerinde mutasavvuf ruhu görülmez. Şiirleri içten ve duygulu olup daha çok aşıkane tarzda yazılmıştır. Neşati,divanında yer alan şiirlerin çoğu başkalarınınkine nazire olmakla birlikte bunlar sıradan nazireler olmayıp Neşati'ye özgü şiirler görünümündedir. Neşāt ī, Sebk-i Hindi'nin öteki temsilcileri olan Naili ve Fehim-i Kadim'le birlikte Kāmī ve Nāzım gibi kendisinden sonra gelen bazı şairleri etkilemiş ve bu şairlere üstatlık etmiştir.[25]

Maḳālī: Kanūnī Sultan Süleyman ve II. Selim devri şairleri arasında Makālī mahlasını kullanan iki şairden biridir. Kayıtlara göre, bu Makālī’nin asıl adı, Mustafa’dır. Ona ‘‘Kör Makālī’’ de denir. Makālī Mehmed’in Alaşehirli olduğunu bildiren kaynaklar, Makālī Mustafa Bey’in de Alaşehirliolduğunu belirtir. Makālī Mustafa Bey, Hicri 997 (Miladi 1589) yılında vefat etmiştir. Onun kabri Edirne

---

[22] Mehmet Pektaş, XVII. YY DİVAN ŞAİRİ NEF'İ'NİN KATLEDİLMESİ, http://www.mehmetpektas.com/?Syf=26&Syz=85791

[23] Riyāz ī Muhammed Efendi, **Riyāzuş’ş-şuarā**, Haz. Namık Açıkgöz, Ankara Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1982, s: 239, 240

[24] Şahamettin Kuzucular, Neşati Hayatı Edebi Kişiliği Eserleri, http://edebiyadvesanatakademisi.com/edebiyad/1431

[25] Mengi, Mine, Eski Türk Edebiyatı Tarihi, Akçağ Basımevi, Ankara 2002.

kapısı haricindedir. Makālī Mustafa'nın vefat yılı, Sicill-i Osmānī'de Hicri 977 (Miladi 1569-70) şeklinde gösterilir. Nail Tuman, 16. ve 17. asır biyografik kaynaklarında dayanağı olmadığından bu kaydın yanlış olduğunu söylemektedir.[26]

Fużūlī: Asıl adı Mehmed'dir. Molla Süleyman adında birinin oğludur. Doğduğu yer ve tarih kesin olarak belli değildir. Ne derecede bir öğrenim gördüğü bilinmemektedir. Türkçe Divan'ının önsözünde küçük yaşta okula başladığını, aşıkane şiirler okuyup, yazdığını belirtmiştir. Şiirlerinin bilimden yoksun olmasını istemediği için bütün aklī ve naklī ilimleri öğrendiğini kaydetmiştir. Fuzūlī, bütün ömrünü Hille-Kerbelā-Necef-Bağdad arasında çok dar bir bölgede geçirmiştir. Fuzūlī'nin eserlerinde koruyucu bulmadan, yoksulluk içinde bir hayat geçirdiğini belirtmiştir. Necef'te Hz. Ali'nin türbesinde türbedārlık yapmıştır. Bağdad seferine katılan Kanūnī ve mahiyetindeki devlet adamlarına kasideler sunmuştur. Bu kasidelerin karşılığı olarak devlet büyüklerinden yardım görmüştür. Devlet büyüklerine sunduğu birçok kasideye rağmen Osmanlılardan yeteri kadar ilgiyi görememiş ve hayatını sıkıntılar içerisinde geçirmiştir. Anadolu şairlerinin gördüğü saygıya ve yaşadığı rahat hayata imrenen Fuzūlī Osmanlı ülkesine gitmek istemişse de yol parasının yokluğundan bu isteğini gerçekleştirememiştir. Fuzūlī alim bir şairdir. Arapça, Farsça ve Türkçe'yi çok iyi öğrenmiştir. Aşk ve ızdırap şairidir. Şiirleri içten ve samimidir. Şiirlerinde mazmun bulma ve kullanmada ustadır. Kendinden sonra gelen birçok şairi etkilemiştir. Üç dilde manzum ve mensur eserler vermiştir.

'İşretī: Asıl adı Mustafa'dır. İstanbul yakınında bulunan Yenihisar'da doğdu. Doğum tarihi belli değildir. İlmiye sınıfına dahil olarak bazı müderrislerden eğitim aldı. Mülazım olduktan sonra 960/1552-53 senesinde Hasköy'e kadı olarak atandı. Kanūnī Sultan Süleyman'ın Nahçıvan seferine çıkması üzerine şehir muhafazası için Edirne'ye gelen Şehzade Bayezid'in has meclisine girdi. Başarılı şiirleri ve güzel sesiyle şehzadenin sevgisini kazandı. Nahçıvan seferi bitiminde, eski görev yeri olan Kütahya'ya dönen Şehzade, İşretī'nin kendisinin yakınında bulunması için Eskişehir'e kadı olarak atanmasını sağladı. Azledilmiş halde çok sıkıntılar çeken İşretī, Kanūnī'ye ait olan "üstindedür" redifli gazeli tanzir ederek padişaha sunması üzerine affedilerek Rumeli'de İvraca kazası kadılığına atandı. Burada görev yaptığı esnada 974 muharreminde/Temmuz-Ağustos, 1566 vefat etti.[27]

Veysī: 969/1561 yılında, Aydın'ın, şimdi ise Manisa'nın bir ilçesi olan- Alaşehir'de doğan Veysī'nin asıl adı Üveys olup kaynaklarda Üveys Çelebi ve Üveys b. Mehmed

[26] Süreyya, a.g.e., s. 929; Tuman, a.g.e., 973-974; Sadık Erdem (2004), ''XV. ve XVI. Yüzyılda Yaşamış Manisalı Divan Şairleri'', Türkbilig, sayı 8, Ankara, s.95.
[27] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=148

diye geçer. Mehmed adında Alaşehirli bir kadının oğlu olan Veysī'nin bazı kaynaklarda Veysī-i Üsküb ī olarak kaydedilmesi, uzun süre Üsküp'te çalışması ve Üsküp'e yerleşerek burada ölmesinden kaynaklanmaktadır.28 Üsküp'te 14 Zilhicce 1037/15 Ağustos 1628 tarihinde altmış sekiz yaşında vefat etti.

Dervīş Beg: Edirne'de Yıldırım Bayezid'in yaptırdığı Halebiyye medresesine adı verilen Molla Haleb ī'nin torunudur. Bazı medreselerde müderrislikte bulunduktan sonra Serez ve K ūfe'de kadılık yaptı. Kūfe'de öldü. Çoğu Farsça söylenmiş şiirleri vardır.

Ni'metī Çelebi: Asıl adı Nimetullah'tır. Nabizade Nimetullah Çelebi olarak tanınan şair, Hazreti Hüseyin soyundandır.1060/1650 yılında Bursada yaşamınu yitirmiştir.[29]

Tīġ ī: Asıl adı Mehmed'dir. Edirneli'dir. Saray hizmetinde bulunmuştur. 1617 yılında vefat etmiştir.[30]

Fażlī: İstanbul'da doğmuştur. Asıl adı Mehmed'dir. İstanbullu bir saracın oğludur. Fazlī mahlasıdır. Esmer olduğundan dolayı Kara Fazlī olarak anılmıştır. İlk öğreniminden sonra Arapça ve Farsça öğrenmiştir. Şiire ilgi duyarak zamanın şairlerinin mektep olarak kabul ettikleri Zātī'nin Beyazıt Camii avlusundaki dükkānına devam ederek onun talebeleri arasına girmiştir. Şehzade Mehmed'in Manisa sancak beyliği sırasında divan katipliğine getirilmiş, ölümü üzerine ünlü mersiyesini yazmıştır. Daha sonra Şehzade Mustafa'nın divan katipliğini yapan Kara Fazlī, onun öldürülmesinin ardından Şehzade Selim'in divan katipliğini yapmıştır. İçe dönük, duygulu ve derviş mizaçlı olan Fazlī kendi çağında Türkçeyi iyi kullanan bir şair ve münşi olarak tanınmıştır. Arapça-Farsça kelime ve terkipler şiirlerinde doğal bir şekilde yer almıştır. *Gül ü Bülbül* adında tanınmasına sebep olan orijinal bir mesnevisi vardır. 16. Yüzyılın başlarında doğan Fazlī 1564 yılında vefat etmiştir.

Medḥī: İsmi Mustafa'dır. Aslen Bursalı olan şairin nisbesi Nuhzade Seyyid Mustafa Çelebi'dir. İyi bir eğitim alarak tahsilini tamamladıktan sonra Şeyhülislam Ebū Sa'īd Efendi'den mülazım oldu. Önce düşük rütbedeki medreselerde görev yaptıktan sonra kırk akçe yevmiyeli medresenin birine müderris tayin edildi. Kendisine Çorlu kazası kadılığı vaad edildi, ancak bilinmeyen bir sebepten ötürü bu vaadden dönüldü. Bunun üzerine ümitsizliğe kapılan şair, ilmiye sınıfından ayrılarak meddahlığa heves etti. Şairin ölüm tarihi hakkında kaynaklarda ihtilaf mevcuttur. Safāyī'ye göre 1090'da/1679-80, Şeyhī, Beliğ ve Mehmed Nāil Tuman'a göre 18 Recep 1091'de/14 Ağustos 1680 Bursa'da vefat etti. [31]

---

[28] Çelebi 1941:I/738; Sām ī 1316:VI/4713; Rıfat 1300:VII/132.
[29] http://www.bursa.com/wiki/Nimeti_Celebi
[30] Süreyya, a.g.e. c. 5, s.1634; Tuman, a.g.e., c. I, s. 133.
[31] Çapan, Pervin, (hzl.) (2005). *Mustafa Safāy ī Efendi, Tezkire-i Safāy ī.* Ankara: AKM Yay. 543-44.

Şühūdī: Manisalı'dır. III. Murat devri (1574-1595) sonlarında vefat etmiştir. Mutasavvıftır.

Hāfız: Şīraz'da dünyaya geldi; doğumu için verilen tarihler 717 (1317) ile 726 (1326) arasında değişmektedir. Büyük şöhretine rağmen hayatı hakkında pek az bilgi vardır. İyi bir öğrenim gördüğüne ve "Hāce" unvanını kullandığına göre seçkin bir aileye mensup olmalıdır. Adının Kemāleddin veya Bahāeddin olduğu sanılan babasının İsfahan'daki Kūhpāye'den, Tuyseran'dan veya Hemedan'dan Şīraz'a geldiği rivayet edilir. Tezkirelerin verdiği bilgiye göre babası öldüğünde kardeşlerinin en küçüğü olmasına rağmen ekonomik durumu bozulan ailesini geçindirmek için bir süre fırında çalışmış, bu sırada okumaya karşı büyük ilgi duymuştur. Hāfız'ın iyi bir öğrenim gördüğü okuduğu kitaplardan belli olmaktadır. Öğrenimi sırasında Kur'ān-ı Kerīm'i ezberlediği için "Hāfız" lakabını almıştır. Dinī ilimlerin yanı sıra başta Arap edebiyatı olmak üzere çok iyi bir edebiyat kültürü de aldığı şiirlerinden anlaşılmaktadır. Bunun dışında eserlerinde, döneminin mūsikisi ve çeşitli sanatları hakkında bilgi edindiğine ve iyi satranç oynadığına dair bilgilere de rastlanmaktadır. Kaside, rubāī ve kıtalar da yazmış olmasına rağmen Hāfız şöhrete gazelleriyle ulaşmıştır. Daha önce gazel söyleyen bütün üstatların meziyetlerini kendinde toplaması sebebiyle gazelleri Fars edebiyatında türünün en gelişmiş örnekleri sayılır. Önceki şairler gibi gazellerinde mecazi anlamlar da taşıyan aşk ve şarap meclislerini terennüm etmiş ve bazan başka şairlerin beyitlerini kendi gazellerinin arasına serpiştirmiştir.[32]

Raḥmī: Bursa'nın yetiştirdiği en yetenekli divan şairlerinden, Bursa'da doğdu. Asıl adı Pir Mehmet'tir. Nakkaş Balioğlu lakabıyla da anılmıştır. 1514 yılında Bursa'da doğmuştur. Medrese öğretimi gördükten sonra Yenişehir'de müderrislik yapmaya başladı. Şehzade Mustafa ile dostluk kurdu. 1576 yılında genç yaşta, Yenişehir'de yaşamını yitirdi. Arapça ve Farsçıyı iyi bilen Rahmi Çelebi, Bursa'nın en yetenekli şairlerindendir. Aynı zamanda hattattır. İran şairi Molla Cami ile Türk şairi Yahya Bey'in etkisinde şiirler yazdı. Şiirlerinin ana teması tasavvuftur. *Tercime-i Tuhfetü'l Ahrar* (İyi Düşünceleri'nin çeviri) adlı kitabın dışında, Molla Cami'nin *Şah-ü Geda* adlı kitabını *Şah-ü Derviş* adı altında birçok eklemelerle Türkçe'ye çevirdi.[33]

Sāfī: Ahmed Sāfī Efendi, Mevlevi.

Nev'ī: (1533 - 24 Haziran 1599) 1533 yılında Malkara'da doğan Şair Nev'ī, Baki ile çağdaş olan bir şairdir. Nev'ī'nin asıl adının Yahya olduğu belirtilmektedir. Şair Nev'ī'nin babası Ataallah Bey halveti tarikatına mensup bir kadı idi. Nev'ī'nin

[32] https://islamansiklopedisi.org.tr/hafiz-i-sirazi
[33] http://www.bursa.com/wiki/Rahmi

babası Osmanlı kadılarından Ataullah Bey aslen Malkaralıdır.[34] Nev'ī'nin ailesi Moğol istilası (Cengiz Han) zamanında İran'dan Anadolu'ya geçmiş, İstanbul çevresinde Rodosçuk civarında İnecik'e bağlı İvaz Fakih kasabasına yerleşmiş bir ailedir. Malkara'da doğan Şair Nev'ī'i, Arapça ve Farçayı daha çocukken öğrenmişti. 24 Haziran (H. 1007) yılında 24 Haziran 1597 tarihinde, 67 yaşında vefat eden alim şairin cenaze namazı büyük bir kalabalık tarafından Fatih Camii'nde kılınmış ve cenazesi, Şeyh Vefa Camii haziresinde, şeyhi Şa'ban Efendi'nin yanına defnedilmiştir.[35]

Vaḥdetī: Bosnalı'dır. Dinsizlikle itham edilirdi. 1598 yılında Ereğli'de vefat etti.

'Ulvī: Asıl adı Mehmet, eski kaynaklarda geçen tam adı: Terzizade Mehmed 'Ulvī Çelebidir. Terzizade lakabıyla tanan Mehmet 'Ulvī Çelebi'nin doğum tarihi bilinmemektedir. İstanbullu olan Mehmet 'Ulvī Çelebi'nin ailesi ilmiye sınıfına mensup bir ailedir. Kardeşi Re'yī de kendisi gibi devrin şairlerindendir.[36]Şehzade Selim'in musahiplerinden birisi olan Turak Çelebi'den haimeye görmüş, Turak Çelebi'nin katledilmesi üzerine yazmış olduğu bir kasidenin Kanūnī Sultan Süleyman'ın hoşuna gitmemesi üzerine şairin hapsi ve katli için ferman çıkarılmış bunun üzerine Kanuni'nin ölümüne kadar ortalıktan kaybolmuştur. [37] Kaynaklardan verilen bilgilere göre Kanuni'den akçtığı günlerde çektiği sıkıntılardan dolayı yakalndığı kuruntu hastalığı nedeniyle şaraba müptela olmuş, müderris olduktan sonra da şarabı terk edemeyerek ömrünün son yıllarını sefillik, hastalıklar ve yalnızlık içinde geçirmiştir. 993/1585'te İstanbul'da ölen şaire Galata Mezarlığı Kanlı Kozlar mevkiinde defnedilmiştir.[38]

Şem'ī: Prizren'de doğdu. Doğum tarihi bilinmemektedir. Kaynaklarda hayatı hakkında da yeterli bilgi yoktur. Asıl adı Şem'ullah'tır. İstanbul'da öldü. Mezarı, Üsküdar'da, Rūmī Mehmed Paşa Cāmi'ī yakınındadır. Bursalı Mehmed Tahir, ölüm tarihini 1000/1591 olarak gösterir. Şem'ī, vezir Pīrī Paşa'nın yardımlarını gördü. Geçimini çoğunlukla ders okutmakla sağladı. Mevlevī tarikatına girmiştir. Şeyh Vefā'ya bağlı Ali Dede'nin halifelerindendir. İstanbul'da Şeyh Vefā Tekkesi'nde otururdu. Kanūnī Sultan Süleyman döneminin mutasavvıf şairlerinden biridir. Şem'ī daha çok Mesnevī, Hāfız Divanı, Gülistan, Bostan, Pend-i Attar, Sebhatü'l-Ebrār, Baharistān, Tuhfetü'l-Ahrār ve Mantıku't-Tayr'a yazdığı şerhlerle tanındı. Ayrıca Divan'ı ve Tuhfetü'l Āşīkīn adlı mensur bir eseri vardır.

---

[34] Hüseyin UYSAL, NEV' Ī DİVANI 516 VE 527. GAZELLERİNİN TAHLİL DENEMESİ-edibane.tr.gg/NEV'i, son erişim, 12-11-2012.

[35] Doç. Dr. Mustafa Nejat Sefercioğlu, Alim Bir Şair: Nev' ī,.tded.org.tr/images/logo/x/nevi.pdf, son erişim, 11-08-2013.

[36] İsen, Mustafa (hzl.) (1994). *Al ī, Künhü'l-Ahbār'ın Tezkire Kısmı*. Ankara: AKM Yay.

[37] İsen, Mustafa (2000). "Klāsik Kültürden İki İlginç Portre Turak Çelebi ve Ulv ī". Ötelerden Bir Ses, Divan Edebiyatı ve Balkanlarda Türk Edebiyatı Üzerine Makaleler. Ankara: Akçağ Yay.

[38] YRD. DOÇ. DR. ESMA ŞAHİN, Terzi-zāde Mehmed Ulv ī Çelebi, TEİS.

Sırrī: Asıl adı İbrāhim Sırrı olup "Sırrī" mahlasını almıştır. Kaynaklarda Üsküdarlı olduğu belirtilir. Maliye katiplerinden olduğu ve bir müddet bu kalemden çıkan yazıların tarihlerinin atılması göreviyle (tarihçilik) uğraştığı bilinmektedir. Girit'in 1111 (1699) yılında alınması üzerine buraya defterdar tayin edilen Sırrī aynı yıl vefat etti.[39]

Kāmī: Asıl adı Kınalızade Hasan Çelebi dışındaki kaynaklara göre Ahmed, Kınalızade'ye göre ise Mehmed'dir. Edirne'de doğdu. Babası Edirne Muradiye Mevlevihanesi'nde Mesnevi okuttuğu için "Mesnev īhānzade" veya "Mesnev īhānoğlu" diye bilinmektedir. *Esmāü'l-Müellif īn*'e göre babasının adı İbrahim'dir. Devrin kaynaklarından sadece *Meşā'irü'ş-Şu'arā*'da yer alan, babası sık sık İran'a gittiği için o da daha küçüklüğünde oraya giderek ilk eğitimini Şiraz'da Celāleddīn-i Devvānī'den gördüğü bilgisine itibar etmek gerekir. Nev'ī-zade Atāy ī'nin bildirdiğine göre Kāmī Efendi 987 Recebi'nin başlarında (Ağustos 1579) bu fesatlar üzerine üzgün ve kırgın bir halde İstanbul'da öldü.

Fahrī: Kat' (kāğıt oyma) sanatının Batı'da da tanınmış olan bu büyük üstadının hayatı hakkında yeterli bilgi yoktur. Bursa'da doğduğu için Bursalı Fahrī diye meşhur olmuştur. Bir eserine "Fahreddin Burūsevī" olarak imza attığına göre adı Fahreddin, mahlası Fahrī'dir. Eserlerinde genellikle Fahrī mahlasını kullanmıştır. Medrese tahsilini zamanının alimlerinden Kemalzade (Edirneli Ali Çelebi) Efendi'den (ö. 1005/1597) tamamladığı bilinmektedir. Fahr ī'nin ölüm tarihi kesin olarak belli değildir.[40]

'Amrī: Asıl adı ʿAmr'dır. Fatih ve II. Bayezit devirlerinde müderrislik, kazaskerlik ve şeyhülislamlık yapmış olan Abdülkerim Efendi'nin azatlı kölesi ve evlatlığıdır. ʿAmrī iyi bir eğitim almıştır.ʿAmrī kaynaklarda şakacı, nüktedan, hoş sohbet, iyi huylu, sevimli ve güzel ahlaklı bir insan olarak tanıtılmıştır. Ele geçen şiirleriyle tertip edilmiş bulunan divanındaki gazellerinin üçte birinden fazlası kısa vezinlerle yazılmıştır. Şiirleri kendi zamanına kadar çok az kullanılmış kafiye ve redifleri ihtiva etmiştir. Şiirleri doğal, akıcı ve anlaşılması kolay şiirlerdir. Kaynaklarda divanından başka herhangi bir eserinden söz edilmemiştir. Basılmış olan divanında 143 gazel bulunmaktadır. Vize kadılığına tayin edildikten sonra 1523-24 sıralarında vefat ettiği kaynaklarda zikredilmiştir.

Edrī: ?????

Semā'ī: İstanbul'da doğdu. Asıl adı Hasan'dır. Saraya mensup solaklardan birinin yetiştirmesi olduğu için Solak veya Solakzade diye tanındı. Gençliğinde devletin ileri gelenlerine hizmet etti. Yeniçeri oldu. Mevlevī tarikatına girdi. Tasavvufa meyilli,

[39] https://islamansiklopedisi.org.tr/sirri
[40] https://islamansiklopedisi.org.tr/fahri

coşkuyla semaya kalktığı ve bunu vecdle gerçekleştirdiği için Semā'ī mahlasını tercih etti.[41] Ölüm tarihinin 996/1588 olduğunu belirtir.

Subhī: Bursa'da doğmuştur. Asıl adı Ali Çelebi'dir. Babası, Subhi adlı bir imam olduğu için Subhi mahlasını aldı. Sultan Selim devrinde yaşamıştır. Öğrenimini tamamladıktan sonra Ağazade'nin asistanı oldu. Daha sonra tasavvufa yönelen şair, Bursa'da Kanuni devrinin ortalarında yaşamını yitirmiştir. Türkçe ve Farsça şiirler yazmıştır. Mevlana'nın gazellerine ek yazan şairin *Pergah u kalem* adlı kitabı ile, *Esma-i Hüsna Şerh-i, Pür kar-ü Kalem* kitabları vardır. Şiirlerinde daha çok tasavvufi öğeler bulunur.[42]

Hançerī: İstanbul'da doğdu. Handjéri lakabı, IV. Mehmed zamanında (1648-1687) sarayın özel hekimi olarak sultana yaptıkları hizmetlerden dolayı aileye hediye edilen bir hançerden gelmektedir. Romanya voyvodası seçilen Fenerli ailelerden olduğu için Handjéri'ye "prens" de denmektedir. Yaşadığı devirde Osmanlı kaynaklarında adı "Bükreş beylerinden Hançerī Bey" şeklinde geçmektedir. Sağlam bir öğrenim gören Handjéri başlıca Batı dilleri yanında Türkçe, Arapça ve Farsça da öğrendi. III. Selim'in hal'inden sonra tahta geçen IV. Mustafa zamanında (1807-1808) İstanbul'a geri dönmek zorunda kaldı. Osmanlı şairi ve nasiri İzzet Molla ile de yakınlık kuran, hatta bir tesadüf sonucu onu intihardan vazgeçiren Handjéri'nin İzzet Molla ile birlikte Tārīh-i Vāssāf'ı okuduğu, ayrıca onu Hālet Efendi'ye takdim ederek ikbal kapılarının açılmasını sağladığı kaydedilmektedir.[43]

Bedī'ī: Edirnelidir. Asıl adı bilinmeyen Bedī'ī, halk arasında Miskī Emīrzade sanıyla meşhur oldu. Öğrenimini tamamladıktan sonra mülazım oldu. Daha sonra kadılık yaptı.[44] Edirneli Ahmed Bādī ise Bedī'ī'nin II. Selim (1566-1574) ve III. Murat (1575-1594) döneminde yaşadığını bildirmektedir. Kaynaklarda Bedī'ī'nin herhangi bir eserinin olup olmadığı hakkında bilgi bulunmamaktadır. Hasan Çelebi Bedī'ī için "iyi ahlaka sahip, nazmının övgüyü hak eden biri olduğu" değerlendirmesini yapar.[45]

Cinānī: Divan Edebiyatının mühimsenecek şairlerinden birisidir ve yazmış olduğu, Cilal-i Kulub adlı mesnevisi ile ünlenmiştir. Bursalı Mustafa Cinānī 16. Yüzyılda şiir ve nesirdeki yeteneği, latifeleri ve devlet adamlarıyla olan ilgisi nedeniyle döneminin ilgi gören şairlerinden biridir. Aslen Bursalı olan şairin hayatı ve ailesi hakkında kaynaklar bize doyurucu bilgiler vermemektedir. Bursa'da, Muradiye semtinde

---

[41] Ey, Aysun S. (hzl.) (2009). *Kınalı-zāde Hasan Çelebi, Tezk īretü'ş-Şu'arā, Tenkitli Metin B.* Ankara: KTB. Yay. E-kitap: http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/belge/1-83504/kinalizade-hasan-celebi---tezkiretus-suara.html [Erişim Tarihi: 05.01.2014].

[42] http://www.bursa.com/wiki/Subhi

[43] https://islamansiklopedisi.org.tr/handjeri-alexandre

[44] Eydan, Aysun S. (hzl.) (2009). *Kınalı-zāde Hasan Çelebi, Tezk īretü'ş-Şu'arā, Tenkitli Metin A.* Ankara: KTB. Yay. E-kitap: http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/belge/1-83504/kinalizade-hasan-celebi---tezkiretus-suara.html [Erişim Tarihi: 01.12.2013].

[45] Ergun, Sadettin Nüzhet (1936). *Türk Şairleri.* C. 2. İstanbul.

doğmuştur.[46] Asıl adı Mustafa'dır. Cinânî'nin erken yaşlarda eğitim almaya başladığı, medrese eğitiminin ardından mülazım olduğu bilinmektedir. Bundan kısa bir süre sonra hocasının Anadolu Kazaskerliğine getirilmesinden sonra onun kalem katipliği görevine atanmıştır.[47] Cinânî, 12 Muharrem 1004/17 Eylül 1595günü ikindi zamanında vefat eder ve Bursa'da Hamza Bey Camii yakınındaki mezarlığa defnedilir.[48]

Za'ifî: Adı Mehmed'dir; babasının adı Evrenos, dedesinin adı Nüreddin'dir. Lakabı Talışman Hoca olup Za'îf î-i Rûmî diye şöhret bulmuştur. Üsküp yakınlarındaki Karatova'da doğdu. Otobiyografik eseri *Sergüzeşt*'e göre çok küçük yaşta iken babasından eğitim aldı. Ardından tahsiline Kadı Bedreddin'in yanında devam etti. Edirne ve Bursa'dan sonra İstanbul'da Sahn-ı Semân medresesinde öğrenim gördü. Hâmisi Mehmed Paşa'nın davetiyle Kanûnî Sultan Süleyman'ın Bağdat seferine katılarak Sivas, Diyarbekir ve Tebriz'e gitti. Dönüşte Diyarbekir Ziyâiyye Medresesi'nde müderrislik yaptı. Za'îfî 29 Safer 964'te (1 Ocak 1557) son eserini tamamlamasının ardından 9 Rebîülevvel 964 (10 Ocak 1557) tarihinde vefat etmiştir.[49]

Belîğî: XVIII. asrın değerli şair ve nasirlerinden Beliğ'in asıl adı İsmâil'dir. Şairin *Güldeste-i Riyāz-ı İrfān*'ının matbu nüshasının sonuna ilave edilen "müellifin tercüme-i hâli" kısmında 1079'da/1668-69 doğduğu ifade edilmektedir. Babası "Şâhin Emîrzade" lakabıyla şöhret kazanan Seyyid İbrâhim Efendi'dir. Bel îğ'in vefat tarihini tam olarak 22 Ramazan 1142/10 Nisan 1730 şeklinde bildirmektedir. [50]

---

[46] Dr. Osman Ünlü," Klâsik Türk Edebiyatında Erkek Güzelliği Ve Erkek Aşkı Anlayışı: Cinân î Örneği.

[47] Okuyucu, Cihan; (1996), Cinân î, Hayatı, Eserleri ve Divanı'ndan Seçmeler, KB. Yay. Ankara. s. 410.

[48] Şarlı Mahmut. Cinani'nin Riyazu'l-Cinân'ı: nceleme-Metin(Doktora Tezi, 1994). Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

[49] https://islamansiklopedisi.org.tr/zaifi

[50] http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2851

3.1.TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ

Transkripsiyon		Alfabesi	
ا	ā / e / a	ض	ż,ḍ
ب	b	ط	ṭ
ت	t	ظ	ẓ
ث	ṣ	ع	‘
ج	c	غ	ġ
ح	ḥ	ف	f
خ	ḫ	ق	ḳ
د	d	ك	ñ/k
ذ	ẕ	ل	l
ر	r	م	m
ز	z	ن	n

س	s	ه	ā/ e /a
ش	ş	و	ü/u/o/ü/u
ص	ṣ	ى	y/ ī

METİN

123b

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Nār-ı ‘aşḳa ḳarşu bāl ü per açup döne döne
Yanaruz pervāne-veş şem‘şestān bizdedür

2 Yıḳuben şehr-i vücūdı bulmuşuz genc-i nihān
Kenet kiminüzüň bilmişüz tīrini‘irfān bizdedür

3 Zāhide aġ u ḳaradan gerçi nesne bilmezüz
Maġz Tevrāt u Zebūr İncilde Furḳān bizdedür

4 Dil-ı ṣafā kesb ideli ‘aksın cemāl-i yār ile
Fāriġ el yanar behiştden ḥaver u rıḍvān

5 Zende yüz ‘aşḳla ḥızır bi-ẖamdillah bugün
Ẓulmetin geçdüň bu nefsüň āb-ı ḥayvān bizdedür

6 Biz ḥüsni meşrebüz kerbelā-yı ‘aşḳda
O mülke cān virürüz ḥayl .....

7 Cer‘-i cām ezelden şöyle med-veş olmuluz
Ne ḳarār u ṣabr u ‘aḳl ne dil ü cān bizdedür

8 Minneti der sedreden Ḳuddusī bizüm pervārımüz
Hem cānā ḥazz-ı rūḥ Ḳuddusī ile cevelān bizde

Naẓīre-i Sebātī

Fā‘i lātün Fā‘i lātün Fā‘ilātün Fā‘i lün

1 Ḳarayuz ammā muḥiṭ-i baḥr-ı ‘irfān bizdedür
Ẕerreyüz envār-ı baḫş nūr-ı yezdān bizdedür

2 Yıḳmışuz mülk-i vücūdı başsuz ise dīn
Beyt-i ma‘mūrur behişt ḥaver u rıḍvān

3 Mevc uran deryā bizüz ṭaşur ġamuz teskīn olup
Keştī-in Nūḥ genc kisi ki ṭūfān bizdedür

4 Ṭa‘n-ı düşmenle n’ola terk olsa ‘adn-ı kūyı yār
Ufḳī zülf-i nigār u meger şeyṭān bizdedür

5 Vech-i Ḥaḳdur ‘ārifüň ḥaṭṭuň Kemālullāhdur
Sure-i Ṭaha dīn-i setr Ḳurān bizdedür

6 Lā-meskān-ı ḳalb-i mü’min kisi ḥaḳḳı gözlerüz
Seyr lā-mevt u mekān ‘aşr-ı şedd-i cihān

7 Vech-i Ḥaḳdan ḳalbimüz āyīnesin döndürmezüz
Cümle munṭavir temennāyı nümāyān bizdedür

8 Setr-i Ḥaḳḳa maẓhar-ı zülf Ḫudāya vāṣıluz
Ṣāha maḳṣūd-ı ‘aşḳuz setr-i bürhām bizdedür

9 Birdür ....biz kim muḥīṭ kāyināta maẓharuz
Bahār nisān yaġdurur bārān ‘amān bizdedür

10 Ḥabb-ı mevlādur Sebātī’nüň yıḳuḳ göňülün sān
Cümle ma‘mūre-i dünyā vü divrān bizdedür

Şāle-i devletle çün Sulṭān Süleymān Ḥaḳḳın ālāya
Mülkler ‘arş-ı a‘lādan Ḥaḳīre yāġı yaġmaya

Mafā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

1 Ṣalunaraḳ sancaḳ serv-i sīm endāma dünmişdür
Cözülmiş tūġ şāmı beňzeyüp zülf-i muṭarrāya

2 Kimi ṣalarsa sāye bir diyāra şehr-i yār eyler
O sancaḳdur efer var ise dünyāda hümā sāye

3 Nişān mīḫ na‘luň lāle-zārı kim ide menzil
Yiridür gökde ṭa‘n etse şefḳ birle ṣüreyyāya

4 Ġubār ‘askerüñ mihr ile cenge çarḫaya çıḳmış
Kemendüñ ḥüsni dürr-i devr mā atlamış gökde ki āya

5 Mülkler mihr ü māhuñ rūz-i ayġne seyre cem‘ oldı
Gerde pür şekve ceyş menṣ üruñ temāşāya

6 Çü şāh baḫr u birsin ṭutdi cādur çiçegi
Ḥabāb-ı āsā açıldı bādbānlar rūy-ı deryāya

7 Ġarrā yolında her toz kim ḳopar anuñ ayaġdan
Mülkler gözler yine kaḥl idinür ḥor sarāya

8 Saña ol ‘asker menṣ ūrı virdi Ḥaḳ te‘ālā kim
..... olmamışdur ne Fer īd ūna ne Dārā’ya

9 Atarlar mihr ü māhdan ḳo sebz-i burc semavāta
Ḳorurlar kehşāndan ner dubān özge m īnāda

10 Ḳır ol feṭḥ onuñci fevz ü nuṣretle dendāruñ
Yüri fırṣat senüñdür ḳıl tevekkül Ḥaḳ te‘ālāya

124a

Mafā‘ īlün Mefā‘ īlün Mefā‘ īlün Mefā‘ īlün

1 Ḥiṣār üzre dikilmiş pādşāhuñ sancaġın ṣandum
Seḥer gökte naẓar ḳılduḳda mihr-i ʿālem-ārāya

2 Dikilsün ṣancaḳ-ı İslām sīb-i müslimī bitsün
Ṣalup eyvāyı ehl-i nāra‘azm it ḳızıl elmaya

3 Ġırīv-i ṭob-ı ḳahruñ çañına ot ṭıḳdı Rimpohuñ
Ḳaḳar …….anuñçün taḫta erbāb-ı çelīpāya

4 Der-i deyr üzreṣubḥ u şām çañlar çalıñurṣanmañ
Bilüp yıḳılıcaġın mātem eylerler kil īsāya

5 Ḳaşuñ çīn eyleyüp göz ucıyla egri baḳbesdür
Yıḳılsun Ḳal‘a-i Egri el urma hiç oḳa yaya

6 Sigetvaruñsegidür var ise serdār-ı sekbānı
Külehdār gülle ḫavfuñile derdin kime aġlaya

7 Ṣaḳızın kāfirüñ çekmişler aġzından dil almışlar
Ki ne Ḳıbrıs ne Malta döyermiş bu ṭonanmaya

8 Gerek himmet ki Cābülġā vü Cābülsāola rāhuñ
Ne minnet kal‘a-i Beç feṭḥine tesḫīr-i Maltaya

9 Gele hüdhüdlük ide ‘askerindesen Süleymānuñ
Keb üterle eğer nāme uçursaň Ḳāf-ı ‘Anḳāya

10 Süleymān-ı zamānsun yanuña ḥaşr-i cunūd oldı
O cünd ki bende pāyānunda bir mūr-ı fürū-māye

11 Başumda sebz destār vü dilümde şekkerīn ġüftār
O cündüñ içre döndüm ben de bir ṭ ūṭī-i güyāya

12 Du‘ā nāmıyla geldi yüz süre dergāhuña ‘āşıḳ
Süleymān ʿaskeründe sözle girmiş m ūraraya

13 Şehādet birle dünyāsun degişmek ḳaṣduna geldi
Dem-i naḳd-i ḥayātıyla seridür elde sermāye

14 Dir īġā baña kim ẓulm itdi bir ẓālim Ḫudā-nā-ters
Bu ẓulme şāhidümdür Ḥaḳḳ ki ḥaḳdur cümle eşyāya

15 İki ʿālemde mücrim olanı göster ḳopar yārab
Beni mücrim diyü‘arż eylemiş dergāh-ı a‘lāya

16 Behāneyle yüzüñ gördüm anuñ izine yüz sürdüm
Sipās-ı bā-sitāyişşükr-i minnet Ḥaḳ te‘ālāya

17 Bi-ḥamdi’llāh sözi kizb olduġı isnād u bühtānı
Bilindi ser-be-ser erkāna vü pāşāya aġaya

18 Munaḳḳaşlukda sa‘y u vāfir-i irsāliyye gönderdüm
Yolumı urdı bir ẓālim ki göreyim ḫışma uġraya

19 Ölümden o öňdin ölmekdür ben olup ḳahruňa maẓhar
Bu deňlü ḳāḍī luṭfuňdan teraḳḳıyle bula vāye

20 Ne ḥaddim vardum ben ḥiẕmet itdüm cānuma minnet
Saňa ḥiẕmet ʿibādetdür yārar dünyāya ‘uḳbāya

21 Vel īkin ġayret-i aḳrān bir müşkil marażdur kim
Cihānda beňzemez hiç bir maraż bu derde bu vāye

22 Beni nāmerde muḥtāc itmedüň bir demde sulṭānum
Yine de ‘āşıḳuňdur ‘āşıḳ-ıbī-ḳadr u bī-pāye

23 Ġazādur bu da başḳa andan al vir bir Müselmāna
Ḳara kāfir nice bir ḥākim ola Kıraṭovaya

24 Ḥavāle itme ḳāḍī‘askere aḥvālümi luṭf it
Beni süründürür ol ḥaşre dek ṣalmaḳla ferdāya

25 Uġuruň açuḳü‘azmüň mübārek ola sulṭānum
Ḫudā feṭḥ u ẓaferler sevḳ ide bī-ḥadd u bī-ġāye

Şān-ı Paşa-yı Nāmdār Rūmili’ne Serdār Olup,
Girü āsitāne-i Devlet-Medāra Geldüğüne Dinmişdür

Mafā‘ īlün Mefā‘ īlün Mefā‘ īlün Mefā‘ īlün

1 Her mısrā‘ı tār īl̲dür. Berā-yı vaṣf-ı ḳud ūm-i serdār (sene 1004).
İsm-i ḳaṣ īde de tār īl̲dür āsār-ı efkār. Bu fıḳra dāl̲i tār īl̲dür(sene 1004) .

2 Bi-ḥamdillāhi gelüp ‘adl ile ṣadra ol kerem kānı (sene 1004)
Vüc ūd-ı bā-kemāl ile müşerref ḳıldı d īvānı (sene 1004)

3 Olup dā’im bu ‘ālemde cihān ṭurduḳça varalum (sene 1004)
Mu‘ammer ola dā’im ‘ömrünüň olmaya pāyānı (sene 1004)

4 Mizāc-ı‘āleme bir iki gün gelmiş idi āsīb (sene 1004)
Ṣafā virdi yerine geldi ey dil ‘ālemüň cānı (sene 1004)

124b
5 Zer-i cūd iledür zībende cevher levḥası ‘adlüň (sene 1004)
Olup hep nāme-i dāduň şerīf ad ile ‘unvānı (sene 1004)

6 Sinān pāşā-yı dānā zīver-i dādı odur-i cūyā (sene 1004)
O zībā rāy u dānişle ide çün dād-ı erkānı (sene 1004)

7 Vücūdı ‘aḳl-ı evvel Bū ‘Aliyy-i ṣānī cūd ehli (sene 1004)
Dil-i dānā ile vādīsinüň ḥikmetde loḳmāni (sene 1004)

8 Bulınmaz bu cihānda müstaḳīm anuň gibi ḥālā (sene 1004)
Müsellemdür bu söz ḥaḳḳā göňül dünyā bilür anı (sene 1004)

9 Gülini ḳoḳmadı ol kimsenüň hergiz olup ṭāma‘ (sene 1004)
Gül-i gülzār-ı ‘adl olsun aňa bu mühr-i sulṭānī (sene 1004)

10 Perīşān idemez ‘ahdinde ādem ādemüň göňlin (sene 1004)
Meger İslām ḳavmi ḳalb-i cünd-i ehl-i ‘işyānı (sene 1004)

11 Ḳılup bunca sefer el -ḥaḳ mücāhid-i fī-sebīlillāh (sene 1004)
Muḥaṣṣal dād-ı Ḥaḳdur bu ki Ḥaḳdan oldı erzānī (sene 1004)

12 İdüp feṭḥi Yemenden evvelā açdı nice ḳal‘a (sene 1004)

Yazılur ḳal‘-i ḥalḳ ol dād içün ki ḥükmi ‘ünvānı (sene 1004)

13 Gehī idüp Ḥicāzī cā maḳāmı rāst-ı üc oldı (sene 1004)
‘Acemde geh açup rāh-ı ‘Irāḳ u geh Ṣıfāhānī (sene 1004)

14 Yanıḳ gibi ‘aceb zībā vü şāhāne ḥişār alup (sene 1004)
Söyindürdi içinden küfr odın çün cūy-ı peykānı (sene 1004)

15 Burūcı Sedd-i İskender gibi bālā vü muḥkemdür (sene 1004)
Kemend-i fikr ile hem peyk-i evhām aşamez āni (sene 1004)

16 Hücūm ile varup Eflāḳ düşdi gāh Alāman’a (sene 1004)
Velā birbirine ḳoydı çü Eflāḳ vü Alāman’ı (sene 1004)

17 Zebān-ı nāṭıḳa bes biňde birin aydamaz ḳalur (sene 1004)
Ne deňlü evṣāfını iderse her dehrüň medḥ gūyānı (sene 1004)

18 Faṣīḥān-ı zamān yazub bu medḥi asitānında (sene 1004)
Bu devr içre ola dā’im rebīb-i ‘ayn-ı iḥsānı (sene 1004)

19 Olaydı esb-i ṭab‘a tāziyāne āṣafuň luṭfı (sene 1004)
Alurdı Hāşīmī zībā ḳaṣīdiyle bu meydānı (sene 1004)

20 İdüp yā Rab du‘āyile bu zībā sözi hem itamām (sene 1004)
Semend ṭab‘ çün semt du‘āya ide cevlānī (sene 1004)

21 Leb-i bām-ı felekde tā ki Berc īsüň olup cāyī (sene 1004)
İde mihrüň cemāli ṣabḥ-gāh afāḳı nūrānī (sene 1004)

22 İdüp ḥükmi bu vücūdı bu cihāna rāy-ı rūşenle (sene 1004)
Vücūd-ı be- kemālüň meh olup görmeye noḳṣānı (sene 1004)

23 Maḥll-ı isim-i memdūḥı bulup beyt-i muṣanna‘da (sene 1004)
Ḥesābın on sekiz üslūb üste olup bānī (sene 1004)

24 Ne vādīden alur meydānı girsün ṭab‘-ı çālāküm (sene 1004)
Bu vādīde daḫī almadı hīç kimse bu meydānı (sene 1004)

25 Muḳaṭṭa‘lı muvaṣṣılı noḳṭalı vü noḳṭasız ṣay bil (sene 1004)
İki mısra‘da eczā idicek bu çār erkānı (sene 1004)

26 Muḳṭṭa‘ k’evvelinden rükn-i evveldür ḥesāb ola (sene 1004)
İkinci mışra‘ı eczāsına yek yek hem ur anı (sene 1004)

27 Bu oldı evvelā üslūb anuň bir rükni çār oldı (sene 1004)
Muvaṣṣıl yaz hem evvelde sekiz ide anı ṣānī (sene 1004)

28 Bu vech ile üçünci rükni alsem noḳṭalıdur hem (sene 1004)
Yazuň anı ikinciye ḳalur on iki aḳrānı (sene 1004)

29 Dila dördünci rükni evvelinden noḳṭsız bulup (sene 1004)
İde üslūb-i sābıḳ biň on altıncı ʻaded ānı (sene 1004)

30 İki mıṣraʻ yine evvelki ḥāli üzre olsun du (sene 1004)
Ala bu on sekiz üslūbıla şerḥüm bu meydānı (sene 1004)

31 Ḥesāba gelse yine on sekiz bil bu ṭoḳuz beyti (sene 1004)
N'ola ḳapsam hilāl-āsā felekde kūy-ı ʻirfānı (sene 1004)

32 Cihān içün Ḫudā ol kimsenüň olsun nükhedārı (sene 1004)
Yazaken semʻ idüp bu zibāyı bu āsār-ı engārı (sene 1004)

Kaṣīde-i Merḥūm Agehī Efendi
Taḥmīs Mollā Muḥammed Efendi

Feʻi lā tün Feʻi lā tün Feʻilā tün Feʻi lün

1 Baḥr-ı ʻaşḳ içre dil-i iḳbāl ile kesi isen
Felek dil-i mevc-i belāi eylemez oldı dü men

125a
Rüstem düşmene uyup pür celtme benden
Çekdirüp firḳatiňi bizden araġ olduň sen
Baḥr-ı firḳatde niçe furtınalar çektüm ben

2 ʻĀlem-i ġarḳ ider aḳma teper şekm-i nehirin
Niçe bir nūş edeyim der u firāḳuň nehirin
Ṣaluben felek dile bād-ı muḫālif ḳahırın
Men yirsün bu yaḳalarda göňüller şehirin
Dil-i ü cān mülkni yaġmā idicisin sensin

3 Ey güzeller re'isi sen ne eylemek idmiyesin
Yīm ʻaşḳuň hep esīr eyled ki idmiyesin
Furtuna verdi yeter ṣalma cefālar görmiyesin
Bād-ı ʻaşḳuň elvend eyledi ṣabrum gemisin
Elvend oldı göňül ṭıfli senüň derdüňden

4 Endere ṭurya eyledügi gelürsin āyā
Bize İspanya luġātın hicelet iḥyāna
Gül yeşil ḳırmızı ḳadife yeleğüňi mülk ol ey raʻnā
Bārbār çekse aṭlasdan evvelden cāna

Gemici neftsiler beni ‘āşıḳ zār itdüň sen

5 Bir benüm gibi daḫi var mı bu yaşta ḳurida
Baḥr u berde sīmber cānlar içün cān irdi
Palamar ṭutmadı başterde sürer leşkeride
Baḥr-ı ‘aşḳ içre yürürsem n’ola mülküň ṭūr ide
Bir ḥarāmi baḳıcı yāre esīr oldum ben

6 Dilüňi ḫaṭṭ-ı ruḫ zībāda irişür ḫafsara
Ṣanki mivesi dürr irşāda irişür ḫażara
Nāgihān düşse bir üftāde irişür hażra
Seyr iden yüzüňi deryāda irişür hażra
Ḳadre uġrar seni bir kere Ḳadırġa’da görem

7 Bu zamān ḫūbları alarġa değil nādāna
Fersa yüzden pūjeler ḫayli dürri el-‘irfānı
Ehile ḳanlu başum döner ise ṭūfāna
Yār aġyār ile deryāya çıkar seyrāna
Ehl-i dil-i ‘āşıḳ olan dilse ururken taḳyeden

8 Baḥr u ḥadde şeri‘at bir emīn keşitdür
Saḳın ol çıḳma içünden ki emīn keşitdür
Ḳılzam ġamda tenüm ṣanki mü’min keşitdür
Dūdā hem dürüň oldi bu zemīn keşitdür
Bir kimi mülkīn olupdur aňa gerdūn kimsün

9 Āşināyıyım ‘aşḳ oldum irüp terk-i ḳubā
Ki o bi-gāne güzel yād yine çāk oldı yıḳa
Ṣalte Yenice itdi dili derd ü perverde konaňā
Cānda ṣuġraya verür derdi belā renc u ġanā
İstifa oldı göňül naḳsları muḫtedden

10 Rüzgāruň baňa çok furtınasun çaldı hevā
Az ḳılupdur īňetin ḳayıġın baḥr-ı fenā
Pīrüň himmet eli ḥıżır irişe ḥużura yu ḫasr-ı dilā
Geldi çatdı dil ü cān zevraḳuna bād-ı belā
Bizi çektüğine bu felek felek ṭutdi dümen

11 Ḳorḳulı merse verür yatıma ṣolun bu yoluni yola
Ḳıyılar dökdi seḥer al demüri tente fora

125b
Güverteden egnaldı yolumızi puṣula
Rūzgār oldı muḫālif başuma uşdi belā
Başladı geldi ḳaztı yeni başdan kıçdan

12 Pāçār zede ḳoma ebilini ḳaḍı ḳurtar

Boş ḳoma ġaṣr-ı çārmıḫuñi ṭoldur bir yer
İstiḳāmet rumnin el ala her dilüñ göster
Baḥr-ı ʻaşḳa düşeli oldı muḫālif ḥaybaz
Ḳorḳarum oldur ki gele bād-ı belā-yı pür ḳadden

13 Baḥr-ı ʻaşk içre bu dil ḳıla teyīn-i sitār
Bulmaz ḳalbe yeli ile açupdur fettāḥ
Gevher ṣaç o muḥīṭ keremün ey meddāḥ
Eger olduñsa muḥabbet deñizünde mellāḥ
Pusula şevḳ gerek ḫarti ġam durur maḥın

14 Bu Cezāyirde levendāne idersüñ aḳını
Nefs şevk ki elinden ṣāḳīni gör ṣākīñi
Şevḳ edasında ṭavrı ṭavr ḳovaraġ yaḳī
ʻAşḳ deryāsına ṣalduñsa göñül zerḳini
Bilemezsün bu yaḳalarda dilesin mesken

15 Ziynūziyle geliyor dört yakadan bād-ı belā
Emr-i taḳdīriyle çeksem elem derd n'ola
Çünki hatıfdan irişti ḳulaġa böyle ṣadā
Rūzgārın ḳarışıḳ oldı ḥurz ile dilā
Üstine aldurasın tīre mevlā yane seren

16 Mevsim-i baḥt ola ger seni yār olmaz ise
Evveliyete gelmeyüp mah-ı şikār olmaz ise
Deltedür bir niçe gün çāre kār olmaz ise
Ḫūblar fursa çakup sāḳī saña kenār olmaz ise
Olma anlardan eller ġam bir iki gün ḳatlan

17 ʻĀşıḳuñ minneti aṣla vü bülend ey zāhid
ʻAşḳ gör közleri heb ṭoldı levend ey zāhid
Gelse merāḳdan olursün olunur ey zāhid
Baḥr-ı ʻāşk içre olan ʻāşıḳa pend ey zāhid
Ḳaradan ālet övürmek gibidür gelse yeḳaden

18 Ḳızıl cādde tekün ol yā serende ber-dār
Ya belā şükrme kenārında görüñdi der-kār
Yüri çek çifte küreginüñ beni görme zinhār
Götür ırāġlıya olma piçāriz ey aġyār
Yāri ben baḥr kenārında kenār eylerken

19 Ey re'is anlarʻaḳlī ḳoma bu miskinde
Ḳefl it ṭūl-i emel güvendesin sen sende
Yılma merāl ḳıyıdan o şukūfe çık bende
Ey göñül niçe yatursın bu limān tende
Himmetüñ lengerüñ ol mevsīmdür sevgiliyken

20 Pūpedür ehl-i dilüň getürdügi ṭoġri yoli gör
Pusula ya‘ni göňül ḳıble namasın bul gör
Orası varsuň bu fenā çenberini ḳorḳla gör
Ḳorsan ol ḥāṣılı dünyādan ala zamānı gör
Bu ḫayırsuz adada ṭurma dilā eylese serin

21 Akdeňiz mevci gelür cūş ile çaġlamaġla
Ehl-i ‘aşkuň gözi ḳarardı ḳan aġlamaġa

126a
Felek dil-i menzil olur dehri kolaylamaġla
Rüzgāruň pūpa olmaz ise olamaġla
Yüri deryā üzerinde bir iki gün oyalan

22 Fırṣatuň mevsimdür ey aġır ol eyler ḳarār
Dola ḳuvvet ḳonasın sen hebā ṣabra ne var
Nöbetüň fūġal seni beş güne deg ile şemār
Himmetüň genciken elden ṣalı virme zinhār
Kişi ne ṣabrı ki ṣaḳlı elinde olmaḳdan

23 Gitdi ṣabrum ṭümeni ḳomadı ṭakat tende
Ṣaġ isen sen gele ey bād-ı muvāfiḳ sende
Piçār zede olam bize med-i ‘tayā ikinde
Anlar ḫayli yurdı yoġ ise yel mülkinde
Çünki ‘āşıḳ olamazsın bile bār-ı meltemin

24 Ḳılzam ‘aşḳa söz eylemege ‘azm ile
Yim u ḥasretde aḳir eylemege ‘azm ile
Baḥr-ı ma‘nāya güzer eylemege ‘azm ile
Ḳaṭaruňı dürr-i güher eylemege ‘azm ile
Rüzgār oldı yüri tente fevre sevkiken

25 Bize çatma meh hevā ḳorṣānı gözler zence
Kilim mevc belā aldı merd bi-ḳanca
Ḳoruduġi ṣabrı ile ḥelvā ide gör gülince
Etmek ister sen eger baġ-ı cenānda menc’e
‘Amel derh ḳonuya seni vāfir yüklen

26 Ḥatā gör yoḳluġa yoḳ varlıġa ey dil-i bāb-bāb
Keşti ‘imāratuň firḳateden eyle ḫarāb
Fūrtına ḳopdı deňiz yüzüni ḳapladı seḥāb
Ursa varsuň çıḳmazsın bu çektigüň girdāb
Niçe kulunsuň eter ḳārye bu keşti ten

27 Eski gibidür demlendi imdi bu ḳalyonda
Cān-ı miyāni güher rişe ḳılur idi anda
İş bu beş günlük ‘ömri neyleye dehrinde

Olmadın lemniger ten baḥr-ı fenāya fevtde
Pūpa alatla cān ḳıla seni ḳavllin

28 Ne yürekdür senüň ey felek dil ‘amān-i belā
Bu ṭonanmāsına dīn düşmenüň yaḫşi beḳā
Ḥasr u ḥaḳdur u ġażab-ı ġıybet ile nefs-i deryā
Ey diryāġa bizi ġafille zebūn itdi hevā
Geldi çatdı demür üstünde yaturken düşmen

29 Āh kim felek teni baḥr-ı fenā bir gün yer
Bu mevsimligini bād-ı ḥavādis yer ter
Pür oldıḳça göňül cānuna cānān ister
Yā İlāhi bizi girdāb-ı hevādan ḳurtar
Bize yol virür elem bir eli māne erken

30 Budur naẓmı semān ehl-i baṣiret aňlar
Bunı ol gevhergān ehl-i ferāset aňlar
Bu erenler yolın erbāb-ı ṭarīkat aňlar
Gül mātemdür deryā-yı ḥaḳīḳat aňlar
Baḥr-ı ma‘nāda şināverlik iden ehl-i süḫan

31 Ey Muḥammedüm baḥr-ı anda mı yoḫsa yürüdüň
Firḳatüň fırtınasın firḳati buldurduň

126b
Pürsün ġamda ḳomayup dertleri varardun
Olsa deryā ḳumi miḳdārı kırmaz derduň vuruň
Sā‘ati var gecir Ey Agehī ṣabret ḳatlan

Ḳaṣide-i Derūnī
Naẓīre-i Merḥūm Agehī Efendi

Mef‘te īlün Fā‘ilün Müf‘te īlün Fā‘ilün

1 Kimüňi deyā-yı ḥaḳīḳatde olursa ḳapudan
Ḥażret-i Nūḥ neci gibi gerek ol fermen

2 Ḳıbleden döňdi mi bād-ı nes īm-i ḳudret
Başladı itdi temvīc yine deryān-ı ḥüsn

3 Birbirin mülkin açüp çıktı açıldı ezhār
Ṣanki deryā-yı muḥīṭ oldu feżā-yı gülşen

4 Çaldı Silistre ṣurā verdı ger isrāfīl
Bād-ı bān guyesi dedigi kimi akullan

5 Ḳaddına ṭaḳdı ayaġına ḫisāruň cūlar

Sebze rāz-ı çimeni furrsa gibi ṣandı gören

6 Çıḳdı tīġin çeküben ġāzī ṭunmacı gibi
Dil kemturdi naẓar ṣāhe bahārı sevsin

7 Ele alup başını gitdi ḫisārı gördüm
Ḳorḳarum bād-ı husrānı götürür yapraḳdan

8 Māh altunlı dehr ḳapudan kimisi
Yā kemer ṭaḳdı meh nevā ki bir ḫūb dümen

9 Bir deñiz ü rıżāsın böyle ṭop ṭoludur
Ḳaşlaruñ fikri ḫayāliyle bu çesm rūşen

10 Ṣulanur iki ḳadr-i ʻakābīdür iki gözüm
Ḳır müjgānı gören buldi ṣanılsın elemin

11 Göñlüñi bir güzele virirmiş gör lebine
Gül dehr ḳo demdür aç gözüñi yaʻni ṣulan

12 Baḫr-ı eşkimde ḫayırsız aṭadur çeşmi bi-kār
Ḳalʻa tende bāşem oldı ṣāha berḥden

13 Derd-i āhum başum üzere gürcek żatdlar
Beni bu ḳalʻa gerdūne ṭop etdi baştan

14 Aldı o güzeli bir ḫarḳı ṣūretlü bār yol
Niçe demdür ki göñül dilte ururken yaḳadan

15 Pūce git bir pāre dünyādan elzeme o kim
Ṣāyed ola ki dokundi güle o kendi dirin

16 Çünki habz olma gösterdi raḳība kılduñ
Bize yanaşa bilürsüñ hāle serir kaçduñ

17 Furtuna ṭutdi raḳībi ḳacañ Bād-ı ecel
Tente tutdi yitür üstünde olan tende ṣanma kefen

18 Evvelim olmadın ögüdin edelim yaʻni ḥużūr
Yatalım menkayı menka demedin vardın

19 Dile ʻirfān ḳavminyāsını istif ide gör
Açdın küşte tābūt kefenden mülkin

20 Damınuñ çek bu cihāndan bu kürek gibi elüñ
İskele ur biri gel ol bu bezm-i sancaḳdan

21 Didim ey dost niye ṣaldı ġamun girdāba
Sözüm işıtdi mi didi zükus raḳībi düşmen

22 Bizi ölüme tekim ki pūçe ki ursa gezüp
Çekdirüp firḳatüni bizden arag olduň sen

23 Bizi ṣalındıya çiğnetdi hevā ḳadduň
Ḳaraya itdi ġam zülfüňile geşti ten

24 Ehl-i tecrīd gerek kişi levenddāne gerek
Ola ser gūşe anı mınka gibi Cay-ı vaṭan

25 Ġurbete Bād-ı ṣabā gibi egerçi gitdüň
Ey Derūni süle yāranı ḳoduḳ ṣaġ u sen

Ḳaṣīde'-i Merḥūm Yahyā Beg

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1 Baḥr-ı 'ālemde ayağını dili görmüş güden
Olma evraḳ-ı ḫüsrān gibi hevāňı yelken

127a
2 Ḳaradan ālet ögremek Saňa ümmi inmez
Keşti cism-iża'if u ki irer bād-ı muḥin

3 Gözlerüň aġusi yaşıňda dolsa gerek
Ş'ol zamān ki ṭoġri der ḥak güneşi maġribden

4 Lenger lam Cehālet seni yoldan almaḳdur
Yel gibi gel ḥarekātıyla cümleden pīrān

5 Kişi deryā-yı fenādan ki ide 'azm-ı beḳā
Keşti cepesine yelken olur bād-ı muḥin

6 Felegi u mülk-i dil deňizinde göremez
Göňli her anı ṭonuḳ kendüyi bir mülküden

7 Getürür erḳanī yire felegüň furtunası
Ey nerimān-ı zamān nice celālsin sen sen

8 Pusulaň şer-i şerīf oldı anuňla 'amel et
Gösterir menzil-i maḳṣūda saňa rāh-ı ḥüsn

9 Ḳo bu furḳat gecesin firḳatinüň mülkini aç
Yaḳtı fānūsların göcdi erenler erken

10 Hele ġāfil yürüme baḥr-ı dilüň ḳorṣanı var
Dostum kendüňe kendüň gibi olmaz düşmen

11 Ḳuruda yaşta dümen ḥażır ki ḥāżır eyle
Ṣu ḳaya nāle vü feryād-ı mekin naʿrāmızın

12 Eceli furtunasını ṣormaz keştibān
Ḳayıġın uraġa cāndan ide ya ṣandaldan

13 Dem olurlar nice gemilerde gümiler kim oldur
İdemez çoġi selāmet yaḳasından mesken

14 Ṭusemim yel götürür taḥt-ı Süleymān da
Felegüň bād-ı şimāli ḳovmaya sālih isen

15 Belkim vardır kerem olmayız yād ile
Olurunda olsa gereken kiminin yanuň giden

16 Senüň enbār-ı vücūd gedā ki nefsüň gibidür
Keşti ..... niye żarār iden keskin

17 Nefs-i emmāresini żabıṭa idemez ehl-i hevā
Ten kimisine dümenci olamaz her çeviren

18 Bedenüň ḳılasız irişür bād-ı ḥatmim
Ṣoň üçi ḳadirden alur el-memcu dümen

19 Nagihān bād-ı ḫazān gelse eger yapraḳdan
Ṭakdīr-i cümle ṭönmez seni ezhār-ı çemen

20 Meżi yüzündür senin nefsi nefsiğinin sen
Ecdā der ki seni yutmak icün ecdidehin

21 Baḥr-ı nizāmda ki Yaḥya gibidür müfide
Ṣuya seccāde ṣalın pür Velī şeyh kimin

Ḫamse Ṣahibi Olan
Merḥūm Yaḥyā'nuň Ebyatıdur Rübārınuňdur

Mefʿ ūlü Fāʿilātü Mefāʿ īlü Fāʿilün

1 Ṣūfī semāʿsı gir ise Şemsin cihān gibi
Ẕikr eyle ḥaḳḳı döne döne āsumān gibi

2 Raḳṣ eyle şerāre gibi ehl-i nār ile
Dur eyle ‘arş-ı a‘ẓam getirü beyān gibi

3 Ḳanına girme ḳatline ḳaṣt itme kimsenüň
Mihmānına ‘adāvet idici cihān gibi

4 Ṣu küpi olduġuň yere ol muḥib-ı ḥayāt
Ẓulm eyleme küçük yetene asiyān gibi

5 Dünyāda i‘tibārı ḫalḳuň ne i‘tibār
Cehd eyle āḫrinde ‘azīz ol cān gibi

6 Çoḳ söyleyin değirmene beňzer sebatı yoḳ
Arzūn uzaḳ ṣayıḳlama āb-ı revān gibi

7 İş itme ḫāṭruňda olan egri rālile
‘Ālemde egriden yer olmış zebān gibi

8 Ṭabl u neḳāre gibi kömüre ne illere
Āheste söyle sözlerüňi nā tevān gibi

9 O ögünme ḳarlu ṭaġa büyütme ‘amā kimi
Kibriyle baştan aşa begim ṭaylasān gibi

10 Deryā dil üzere eli çeker durmaz ıżṭırāb
İncitme ḫalḳı kelb ṭavil lisān gibi

11 dönmese meste ki gürmez kendi ayıbını
Saňa żarār gelen yere baḳ dide-bān gibi

12 Ḳaldırma zevr-i nisā gibi belāya baş gibi
İller seni ayıḳlasun zedbān gibi

13 Ḳal eyle sözüň āteş ṣabr eyle dā’imā
Sözi yabana söyleme āb-ı revān gibi

14 Yanuňda māh-ı nev gibi noḳṣanı olunan
‘Aybın yüzime urma mey erguvan gibi

15 Kendü kede ṭut elden yüri nımmete kim ḫasār
Dolaşma gel bed-agına sen żindān gibi

16 Her bir peri ḥisale göňül virme gel müdām
Divāne olma ṭaġlara düşme medyūn gibi

17 Aḫir-i ecel ṭutar delü ki gözüňi yum
Ṭumār ‘ömrüň izḥi yaḳdırılan gibi

127b

18 Bī-çāre ḫāṭrını emin it imānla
Ḳahr itme rāy-ı ḳahr eyle kim ḳahramān ki

19 Ey devlet emmi yaḳma güneş gibi ‘ālemi
Ḫalḳuň ḥużūruna sebeb ol sāyebān gibi

20 Çoḳdur fenā yolunda begim ḳaṭ‘ El-ṭarīḳ
Rāy her ferāsetle yüri gez dilān gibi

21 Diňle aňla sözin gūş ḫūş ile
Isrār ġaybı dil olasun tercüman gibi

22 Uçurma mürg Cānunı maġlūb olanlaruň
Her ḳaş īruňı sebeb olma ṭaġān ki

23 Maḥbūblar alayınuň ardınca yürümeye
Yılma yaşa teşnesüň kār-bān gibi

24 Her ‘illet-i ḫalḳla yürümeye ibtizālle
Yüklenme bir himar pelyesinde pilān gibi

Ḥayretī Merḥūmuň
Eflāk’dan eyledügi Şikāyet Nāmesidür

Fā‘ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün

1 Ey felek in perafi‘ilerle ṭūş ḫarsuň
Yā yedi başlu bir ejderhayı merdüm-i ḫavārsuň

2 Bir mülāyim yārsun ṣūretde bir naḳş-ı nigār
Müfīde zehri idi ṭasdan geçer bir yārsun

3 Nice seyl aḳsun saňa billāh merd pāk-bāz
Nice erden arta ḳalmış bir zen bāzārsun

4 Saňa erbāb-ı baş īret nice virsün dilgesün
Hem beġāyet reşt hem nā-pāk hem cevvārsun

5 Bi-ḥaḳīḳat ḳaçasun nā-merd alur senden murād
Yüz yüzesün pāk-baz olana bir murdārsun

6 Görmemişdür kimse senden şeme būy-ı vefā
Ḫalḳa ki reyḥān-ı ḳamersün ḫātme ki ḥaṭṭārsun

7 Kime gül ṣunduň ṣunduň baňa virdüň ḫār-ı ġam
Kime yār olduňsa olduň baňa sen aġyārsun

8 Ḳurduň evvel başım üzere bir gök aṭlasun tenglar
‘Āḳıbet başıma tek oldı gözüme ṭārsun

9 Ādem o hallakı nicesinden ḥużūr etsun sen
Gūyıya içinde bir-afi‘ yatur kehvārsun

10 Dünyānuň oyunlarun oynarsun āḫir cānunı
Her kimiňle bir kimi gün kim güler oynarsun

11 Öldürürsün eyled rabb pür āḫr-ı kerbe var
Mürg-i çābuňda olur birer kişi eldārsun

12 Nice merdāruň bu dārı başına dār eyledik
Nice biň dārāyı bir dār eylemiş żarārsun

13 Günde yüzbin ḥīle vü tezvīr idersin ‘āleme
Yeniye kimse vaḳf olmaz ḫoş ‘acib saḫārsun

14 Merdün zīrüň olur mi cenk cenkden emīn
Meseleňi ‘ālemde gözler görmedük aġyārsun

15 Her kiminle virdin aldın beş on gün ‘āḳıbet
Kārını zār eyleyüp bāzārunı bozarsun

16 Ḥayretī bu dehr-i ġānīden şikayet nice bir
Ġarġ-ı ezelsün leblene aşmerle anı varsun darsun

Fedāyi Merḥūm Egriden Firārī Olduḳda
Mezbūruň O Me‘ān Firār Edenlerüň Ḥaḳlarunda Denilen Lisāndur

Fā‘ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Cenk içün ṣaf bağlayup geldi mi ḫāk-sār
Merd olan meydāna girdi ḳaldı ‘azm kār-zār

2 Şāh ġāzī gevheriş ḳalb içre ḳılmışken ḳarār
Baş virüp baş aluriken her delīr nāmdār

3 Biz mahsen ḳılup ‘avret gibi ḳılduḳ ḳarār
Ḳo suḳūne ḳuvvet diyü ḳaçagi kılduḳ iḫtiyār

4 Zerre deňlü itmedüň nāmūs-ı du‘ān i‘tibār
Nice meznez keb giyüp başına oldı ḥırs-ı dār

5 Erdiň şemden gir u billah ḳārī dik bize
Ġayrına bile çaġırma göz firāri nik bize

128a
6 Oldı ḳaçaḳda ḥüseyin aġa bezm-i serdārımuz
Dāḫi ardünca balıḳçı zāde sancaḳdārımuz

7 Aňı ardınca piyāle ket Ḫudāvendārımuz
Ṭurmaduḳ ḳaçtuḳ bıraḳtuḳ mālikler ḫünkārımuz

8 İrdi üç günde suh keser destle ehliġarımuz
Var ḳıyās eyle ḳaç ken ser‘at-i reftarımuz

9 Hiç bizüm ḳaçaḳtan özge ḳalmadı ḫünkārımuz
Ḫayra virsünler kerkez münāṣib dītārımuz

10 O mücūn Ḫünkārı şehden ṣoňra biziz ḥarb u cenk
Ṣaġ olalım tek āsumān lāzım degil nāmūs anuň

11 Her birimiz ẓānnederken kendümüz bir pehlivān
Eyleyüp da‘vā benüm derken ziyān-ı zamān

12 Kāfiri gördük ki bizden yaňa it ṣaldı hemān
Eyledük asb ṣabā reftāre ezhayı han ‘anā

13 Ṣunulmaġa bir gicede varduň edüp kahı sükkān
Düştü ṣaḥrāda geçdüň nice gün āb-ı zamān

14 ‘Arż gitdiyse n’ola ḳaldı yine yüz bin u cān
Ġam degil nāmerd dirlerse bize ḫalḳ-ı cihān

15 Yüri ḳarcalı hamiyetler mahneşler bizüz
Baştan ayaġa ḫıyānetle bilüşler bizüz

16 Cenkden ḳaçaġı o getirdi bize o settārımuz
Ḫayli müşkildür bize terk eylemek mu‘tādımuz

17 Urmasunlar hiç şecā‘at lāfını evlādımuz
İtmesün kimse şecā‘atle cihānda yādımuz

18 Ḫāṣılı yaluň ḳılıçdandur bizüm feryādımuz
Kāfiri görsek hemān berbād olur ne beyādımuz

19 Ḫakk olunur pādşāhuň defterinden adımuz
Pādşāhuň dirliğine geçsün evlādımuz

20 Dirlük ü timārımuz anlara olsun ḥelāl

Gülle ṣal ne olsun bu laḫzamı bize miṣāl

21 İḫtiyār itdüň olursa yermez nār yaḳar
Yanımızda yād olunmasun hemān nām-ı sefer

22 Türk serder gerçi merd olanlara ġayretimüz
Bize müşkildür size āsān ise ger Türk ser

23 Yā sebt ṭavs ve tüfengden eylerüz ḫavfundur
Her ne deňlü kim melāmet itseler itmez esir

24 Düşmene bir dāḫi varmaḳ yoḳ bile ṭoġri ḫaber
Derdedülmüşdür fedāyi iş bu ṣa'iri her seḥer

25 Ḳo disünler bize gayretsüzlüge oġliliye
itmesünler tek hemān teklīf çek demür ki

26 O mehsun ḫoş-kār şemden ṣoňra bizden ḥarb u cenk
Ṣāġ olalum tek hemān lāzım değil nāmūs anuň

Ma'şer-i Merḥūm Esīrī

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilā tün

1 Bu ne zīver bu ne pīrāye bu ne ḥüsn ü cemāl
Bu ne zülf u bu ne tare bu ne lam u bu ne dāl

2 Bu ne çīn u bu ne nā feryā bu ne ṭurfe-yi ġazāl
Bu ne çeşm ü bu ne ġamze bu ne ḳaş bu ne melāl

3 Bu ne fitne bu ne ḥīle bu ne efsūn u ḫayāl
Bu ne nāz u bu ne 'işve bu ne kemer bu ne āl

4 Bu ne ruḫ bu ne cebīn bu ne zenḫaddān u nihāl
Bu ne nażar bu ne ḫande bu ne şehd u bu ne bāl

5 Bu ne la'l u bu ne ġonce bu ne leb bu ne zülāl
Bu ne ḫūb u bu ne pirāye bu ne hüsn ü cemāl

6 Bu ne ḥikmet bu ne ḳat bu ne izhār-ı kemāl
Barek Allah zemi ṣafʿ Ḫudā dil-i teʿammāl

7 Bu ne maḥbūb-ı cihān bu ne şeh-i 'ālem olur
Bu ne yār u bu ne eglence bu ne hem dem olur

8 Bu ne dildār-ı müferraḥ ne muzil-i ġam olur

Bu ne mirāt-ı mücella bu ne cām-ı cem olur

9 Bu ne lebdür bu ne meydür bu neye emsem olur
Bu ne nāfi‘ bu ne şāfī bu ne ḥikmet-i ġam olur

128b
10 Bu ne çāre bu ne dermān u bu ne merhem olur
Bu ne ferḫunde ta‘ā bu ne ḫaceste dem olur

11 Bu ne nevrūz bu żiyādur ki gören ādem olur
Bu ne maḫlūḳ mükerrem ne beni ādem olur

12 Bārek-Allāh zemīn şan‘ Ṣudāya ḳalan

13 Bu ne ḳadr u ne ḳıyāmet u ne ḳāmetdür bu
Bu ne sirre bu ne ṭūbā ne ‘alāmetdür bu

14 Bu ne reftār u ne cilve ne leṭāfetdür bu
Bu ne baḳış ne düş ya ne ẓerāfetdür bu

15 Bu ne ḫalk u bu ne ān u ne melāḥatdur bu
Bu ne ‘ilem u bu ne ḥalim u ne hidāyetdür bu

16 Bu ne güft u ne lisān yā ne feṣāḥatdur bu
Bu ne ‘aḳl u bu ne fehm u ne ḳıyāstedur bu

17 Bu ne idrāḳ u baṣīret ya ne ḥālletdur bu
Bu ne aḥvāl u ne ‘ibret ne kerāmetdür bu

18 Bu ne mihr u bu ne ḳadd ya ne ḳıyāmetdür bu
Bārek-Allāh zemī san‘ Ḫudā-yı müşkil

19 Bu ne ḥūr u ġılmān u bu ne ḫūb u cenān
Bu ne kevşer bu ne rıḍvān u bu ne şūḥ-ı cihān

20 Bu ne cān u bu ne cānān u bu ne rūḥ-ı civān
Bu ne nevreste nihāl u bu ne ḫoş tān-ı civān

21 Bu ne cism u ne ṭılsım u bu ne genc-i nihān
Bu ne terkīb-i ġam bu ne mu‘addan bu ne kān

22 Bu ne ḫāk u bu ne āteş bu ne āb u bu ne meşān
Bu ne yār u ne ḥayāt u bu nice ḫużur-ı zamān

23 Bu ne ḳand u bu ne şeker bu ne şirīn ne hemān
Bu ne luṭf u ne feṣāḥat ne kelām u ne zebān

24 Bu ne zāt u ne ṣıfāt u ne bedi‘ u ne beyān
Bārek-Allāh zemīn san‘ Ḫudā-yı müşkil

25 Şem‘-i ḳudret mi bu ya mihrdür ḫeşami ‘aceb
Şevḳ-i ruḫsār mı bu ya mehtābānı mı ‘aceb

26 Ruḫ-ı şānī mi bu ya ‘ayine-i İsādur rāniyi ‘acab
Yedi beyżā mı bu ya Mūsā ‘imrānī mi ‘aceb

27 Mışır-ı ḥüsn içre bu ya Yūsuf Ken‘ānī mi ‘aceb
Cevher mend u yemen la‘l-i bed ḫoşānī mi‘aceb

28 Mīr ḫūbān zamān ḫavāce mücrimī mi ‘aceb
Ḫalḳ-ı ‘ālem bu ki bendeye bu sulṭānī mi ‘aceb

29 Şor Esīrī leb dil derd ne dermānı mı ‘aceb
Men luṭf u keremi maḥzen iḥsān mı ‘aceb

30 Bu mülk mü bu perī mi ya bu iḥsān mı ‘aceb
Bārek-Allāh zemīn şun‘ Ḫudā’ya kemāl

Taḫmīs-i Merḥūm Ġufīra Fevrī Efendi

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilā tün

1 Ḫudā’ya kimini mülkünde ṣāḥib u tāc it
Kiminüň ḳaṣrunı şedādi taḫtın nüḳre vü tāc it
Kimin ḳar ūn kimini mu‘tasim muḥtāc it
Beni mübtelā-yı imtilā eyle ne ḫūd aç it
Ne senden eyle mest hanı ne senden ġayrı muḥtāc it

2 Ṣafā ḫāṭıra mālik ü fenā-yı ḳalbe kadir ḳıl
O emirde mücāhid luṭf ḥāmddur deşelar ḳıl
Nev elem āb u nām it mütemim ġayrībden ḳaṣr ḳıl
Libāsım ḫil‘at fikret beni tek renaṣı şākir ḳıl
Ġayrı bes ki recālim dimezem zerāfet iryā et

3 İşitdigim cürālar almaz mı olur şeb mes
Çekermış evliyā dāḫi belā vü derdi rūz u şeb
İlişmezmiş ṣafā-yı ḳalble alā alış ḳalıbla
Eger āṣlı asble medār-ı ḳurb ise yārab

129a

Dile Seyyid Nesimī ḳıl tā ki Menṣūr-ı Ḫallāc it

4 Cemālüň görmeden imān getürdüm saňa ezberden
Göňül seyr etmek ister lik ḥüsnüň tenden
Ḳanā‘at ḳılmaz ammā görmekle dīde-yi serden
Mücellā ide şāyed mihr-i şevḳüň nice biň yerden
Hevā-yı ‘aşḳla dil baḥrunı deryā-yı mevc it

5 Kimini ḫavāce-yi ‘Ālem kimini ḳuṭb-ı devrān ḳıl
Kimini cām-ı gerdūn kimin dehre nükhebān ḳıl
Kimini şeh Selim eyle kimini Ḫān-ı Süleymān ḳıl
Ḫudā ya nūr-i mülk fenā taḫtına sulṭān ḳıl
Ġabār İstān şād-ı ‘aşḳı başına tāc it

Vezir A‘ẓam İken Rūmili Cānibine Serdār Olup Anda Vefāt Eyleyen İbrāhim Paşa’ya Verilen Naṣīḥat-āmīz Denilen Ebyatdur

Mefā‘ īlün Mefā‘ īlüm fe‘ūlün

1 Aya ẓıll Ḫudā-yı rabbi-Raḥmān
İmām dīn ve rūḥ ehl-i imān

2 Aya sulṭān şarḳ u ġarb u ‘ālem
Mü’min olsun saňa ‘ālem-i müsellem

3 İmām dīn-i Ḥaḳsun ‘adl u dāvāt
Dil dānāları ‘adlüňle şād it

4 Güneş her gün ider dünyā-yı rūşen
Niçün devr eylemezsün ‘ālemi sen

5 Nice bir ḫavāb ġafletde uyursun
Ne işidür ne dinler ne görürsün

6 Bu ġaftletle ki sen böyle uyusun
Ṣanursun senki taḫtuňda durursun

7 Emānetdür saňa Ḥaḳdan emānet
Yedi şarṭı var anuň alsa ġaflet

8 Ḫarāb itdi ḳamu dünyā-yı rüşvet
Alan mel‘una yüz biň kere lā‘net

9 Olur rüşvet ṭavāsiye rahcāyuz
Ḳamu aṣḥāb mün'ab oldı ‘āciz

10 Gedā vü mīr şimdi cümle muḥtāc
Gezerler beli ser u pā beste vāc

11 Sipāhi oldı ebnā-yı ra'iyyet
Sipāhi oldı ednā-yı ra'iyyet

12 Beraber şimdi cāhlilerle ‘ālem
Beraber şimdi ‘ādlilerle ẓālim

13 Emānet çün degil lāyıḳ zenāne
Niçün ‘avret ola şāh-ı zamāne

14 Gelür mi hiç cevābundan ẖazāyin
Olupdur defter ile cümle ẖayin

15 Oturma durma çıḳ diyu anuň tīz
Birligümi ẓālime çal tīg ser tīz

16 Meryem ẖāṣeki pāk eyle evvel
Ḳati merdār olupdur ḥāli muẖtal

17 Ḳapuňda ṭogri kimedür egri kimdür
Bunı bilmen saňa ġāyet mühimdür

18 Ḳapuň bekler nice begler aġalar
Faḳr u bī-ser u pā mübtelālar

19 Şāha beglerde kimlerdür hez ver
Ṣorup her birine sancaḳlar ver

20 Ṣorup her ża‘tuň üstādunı bul
Anı iḥsān ile it ‘abd-ı maḳbūl

21 Siḥr te’sīr itmez mihr u māha
Niçün te’sīr ider aya ki şāha

22 Peder māder sözün ṭutmaḳ revādur
Mu‘āṣīde velī ġāyet ẖaṭādur

129b
23 Yetīm olur pedersüz ṭıfl-i insān
Yetīm olur Anasuz ġayrı ḥayvān

24 Pedersüz ḳalmasun ebnā-yı Ādem
Anasuz ḳala yārab şāh-ı ʻĀlem

25 Nice birer şevḳi alur ġażanfer
Anı ḳatl eyle ey şāh-ı muẓaffer

26 Ḳaba ḳulaḳ ḳara ḳapucı ẓālim
Esās devleti yıḳmaġa ʻāzim

27 Ḥarāmīnüň biri dāmād u arġad
Ḳażānuň ḥālini ol itdi aġad

28 Ḫarāb itdi Anadolu'yı dāmād
Anuň ẓulmünden ey şāhum feryād

29 Şerīʻat menşūbın ṣatmaḳ ḫaṭādur
Ṣatun alanı ʻazl itmek sezādur

30 Şahāfiye anı ibn Bestān
Ḳadı cāhildür refāyetde nādān

31 Ġalaṭa Ḳaḍısı medyūn u maġbūn
Mevāli mefhüňi bir ebter dün

32 Niçün pā-māl ider şerḥ-i bülendi
Selānikde Ḳaraṭāşıḳ efendi

33 ʻAzl it Üsküdār'dan Muṣṭafā'yı
Ne mevlāyı bulur ne Muṣṭafā'yı

34 İki ṭıfıl denilür bī-hezler
Şerīʻat menşūbın merdār iderler

35 Gelibolı'lı Āmed oldı virān
Aňa ḳāḍı iki nādān oġlan

36 Ḳara Āmed'de bir mecnūn şer-keş
ʻAcem tātar ḥabis ī kāżı-ı Marʻaş

37 Zennā u sāz u söz u ʻışk ehli
Meḥādıma ḳavuşdur ḳāżı-i laʻalī

38 Ḳatı bī-çāredür ḳāḍı ez mīr
Bilürler ḥālini devīş ile mīr

39 Eger ẓālimleri ifnā idersek
Eger ʻādilleri iḥyā idersek

40 Ḳapuda bende-yi iḥsān olurlar
Yoluňda cān ile pürrān olurlar

41 İki yıl müddet eyle ṭursa hükkām
Ḳo rāḥat olurdı ehl-i İslām

42 Kimüň kim şer‘ Ḥaḳ ola şi‘ārı
Aňa bārī ḳılur her işde yārı

43 Ṣaḳın maẓlūm olanuň ẓulm nārı
Yaḳar bir demde cümle kār u bārı

44 Dilersüň ola mülk Rūm-ı ābād
Ṣaha vācib saňa ‘azm Belġrad

45 Ṣaḳın terk eyleme farż-ı cihādı
Vezir u mīre itme ihtiḳādı

46 Alā ey mülket-ı Rūmuň penāmı
Vezāret ṣadrinüň ṣāḥib-ı kelāmı

47 Vezīr dilsüz yer ‘ālem-i ārā
Kerīm efḍal İbrāhim Pāşā

48 Mübārek ola bu ṣadr-ı vezāret
Mübārek ola bu cāh-ı sa‘ādet

49 Kerīm-i elşānsun ehl-i mürüvvet
Velī vācib saňa şimdi ‘adālet

50 Kerem et birligi gün rüşveti kes
Virirler armaġani ṣoňra herkes

51 Ṭam'akār olma nāmuň pāk eyle
‘Ārsuz itdügü gibi bak eyle

52 Tam‘ eyler seni kezzāb-ı maġlūb
‘Adl ider seni maḳbūl u maḥbūb

130a
53 ‘Adāletle ġazāya ḫıdmet eyle
Ġazāya cān u dilden himmet eyle

54 Naṣiḥatdur murādum size ancaḳ
Eger acı gelürse n’ola ancaḳ

Ḳaṣīde-yi Uṣūlī
Berā-yı Merḥūm İsā Beg Ḥamdullilahi ʻAleyh

Fāʻilātün Fāʻilātün Fāʻilātün Fāʻilün

1 Ṣubḥ dem ṣarḳ diyārından çeḳüp leşker güneş
Ġāret itdi varını ṣāmīlerüň yekser güneş

2 Zengbāruň ḳalʻasın fetḥ itdi altun ṭop ile
Leşker-i nūr ile yaġma ḳaldı ser-tā-ser güneş

3 Tāc-ı zerrīn urunup geçdi zümrrüt taḫtına
Ḥükm ḳıldı ṣarḳa ġarba hemçü İskender güneş

4 Māh yüzlü ṣırma ṣaçlı bir güzel maḥbūbdur
Ṣaġlu ṣollu ġamzelerden daḳunur ḫancer

5 Şems-i dülbendini ṣardı giydi altunlı ḳabā
Göstere tā kim cihān ḫalḳına zīb u fer

6 Taḫta zerrīnden teller çıḳarur durmayup
Sīm-keşdür çārsū-yı çarḫda beňzer güneş

7 Āşiyān-ı çarḫdan zāġ-ı şebi ürkütmegi
Ṣanasun şahbāzdur kim açdı zerrīn per güneş

8 Benzī ṣararmış başı ditrer ʻaṣāya dayanur
Devrden pür-i żaʻīf olmuş durur beňzer güneş

9 Bir ḳadeḥ nūş eylemiş cām ṣabūḥı ṣabaḥ-dem
Gülleye ḳızmış cihān ḫalḳına zer ṣaçar

10 Eylemiş zerrīn devāt u nūrdan ḳılmış ḳalem
Çarḫuň evraḳına ṣan bu maṭlaʻı yazar güneş

11 Ey yüzüň nūr-ı ilāhī ṣūretüň enver güneş
Ṭalʻatuň nūrı ḳatında zerreden kemter güneş

12 Pīrehenden görünür ol ṭaʻat-ı ġarrā ġarīb
Ṣubḥ ceybinden ṣanasın kim çıḳardı ser güneş

13 Gördiler yüzüňde laʻlüň selsebīlin didiler
Bārek-Allāhi kim görüpdür kāfire kevşer güneş

14 Muṣḫafından ḥüsnüň bu deňlü rūşen ṭabʻile
Sūre-i veʼş-şems ḳılmışdur hemīn ezber güneş

15 Dāġlar kim sīneme şevḳüňden urdum ey perī
Her biri ‘aks-i ruḫuňdan oldı bir enver

16 Didim ey meh ḳanda bulduň bu ḳadar ḥüsn ü cemāl
Kim görünür ‘aks-i rūyuňdan cihān yekser güneş

17 Didi yüz sürdüm ayaġı tozına bir serverüň
K’olmaya ḳadri rikābın öpmege dürḫor güneş

18 Çarḫ-ı mesend ya‘ni ‘İsā Beg kim olmuşdur anuň
Āfitāb-ı nūr-ı re’yinden cihān yekser

19 Oldı esb-i ḳadrine ol şehsuvār-ı ‘ālemüň
Çarḫ cevherdār zīn u ṭabl-bāzıdur güneş

20 Ey kitāb-ı rif‘atüňe bir varaḳ bu nüh ṭabaḳ
Vey ki vaṣf-ı ḥüsnüňe bir defter-i ebter güneş

21 Kāmkārā yaḳmasa envār-ı rāyuňdan çerāġ
Ẓulmet-i şebden ḫalāṣ olmazdı tā maḥşer güneş

22 Yer yüzine oldı çün re’y-i refī‘üň nūr-baḫş
El çekerse yeridür rūy-ı zemīnden ger güneş

23 Baḥrı cūduň bir ‘aceb deryā durur k’olmış anuň
Her ḥabābı āsumān her kaṭresi enver güneş

24 Terbiyyetle daşı la‘l eyler güneş ammā senüň
Ẕerre-i nā-çīzī eyler himmetüň aḳrer güneş

25 Kūha düşse himmetüň ḳandīlinüň bir pertevi
Seng-i la‘l olmaḳ degil olurdı ser-tā-ser güneş

26 Ẓāhir egerçi ki mihriyle münevverdür cihān
Ẓulm-i zulmātına velī bihter güneş

27 Ger emān-ı ḥalḳ içün ṣūretde ẓıllulāhsın
Līk re’y u ‘adl ile ma‘nīde sen iẓhār

130b

28 Şarḳ ü ġarbı re’y ile tesḫīr u ta‘mīr eyledüň
Saňa dirlerse münāsibdür şeh-i ḫāver

29 Ḫaṣmınuň cānına tīr-i ḳahr atar līkin dutar
Zātuňa tīġ-i ḳażāyı def‘ içün isper güneş

30 Şāh-ı ‘ādilsen senüň zātuňla ḳāimdür cihān
Feyż-i en‘āmuňdan eyle kāsesin pür-zer güneş

31 Nūr külsün līk ger baḥr-ı celālüň cūş ide
Nār-ı ḳahruňdan olur fi’l-ḥāl ḫākister

32 Çeşmesine çeşmenüň ḳahrıyla çeşmüň çekdi mīl
Açdıġıyçün çār-ṭāḳ-ı çarḫdan manẓar güneş

33 Ḫavf-i tīrüňden felekde nesr-i ṭāyir per dürrüň
Zaḫm-ı tīrüňden ḫazān bergi gibi ditrer güneş

34 Rezme binseň ḳılıcuň ṣalar senüň bir bendedür
Bezme inseň meclisüň içinde zer-ṣaġar güneş

35 Eylemiş ṭob-ı hevāyīsin ḥavāle gūyiyā
‘Ömr-i ḫaşmuň ḳal‘asın ḳal‘ eylemek ister

36 Bir ḳılıcum bir başum var diyü da‘vālar ḳılur
Bir bahādur bendeye beňzer eyā server güneş

37 Ṭāl‘i şād oldı vü başı irişdi göklere
Āsitānuň āsumānına ḳoyaldan ser güneş

38 Geşt iderdi der-beder baḳmazdı kimse yüzüne
Buldı ṭāli‘ lācerem oldı bülend aḫter

39 Dīn ile devlet ‘ārūsını der-āġūş itmege
Saňa olsa yaraşır bālin ḳamer pister güneş

40 Bulmaz isem sāyebān-ı luṭfuň altında penāh
Ḥāk eder devr-i felek başuma od yaḳar

41 Sidre-i vaṣfında her beyti Uṣūlī bendenüň
Gūyiyā ṭūbā budaġıdur ki virdi ber güneş

42 Tā yana bu devr içinde bunca gevher şeb-çerāġ
Bu zeberced ṭāḳa tā ḳandīl-i zer aṣa güneş

43 Rūşen ola arta gün günden çeraġ-ı devletüň
İḳtbāsı nūruň ile görüne enver-i güneş

44 Tā zeber-dest ola ḫakmüyle zemīn ü āsumān
Tā ki buna çetr-i çarḫ üzre ola mihter güneş

45 Zīr-dest-i ḥükmüň ola iki büküle felek
Yüz vire ḳoyup eşigüňde ola çāker

46 Tā ki bir altunla bāzār-ı dehri germ ide
Sikke-i nām-ı şerīfüňle bula zīver güneş

47 Eşigüňe baş ḳoyan ḳadr ile ersün göklere
Āsumān-ı devlete sen ol żiyā göster güneş

Ḳaṣīde Merḥūm ve Maġfūrleh Molla Uṣūlī

Fā'i lā tün Fā'i lā tün Fā'i lā tün Fā'i lün

1 Ḥamdulillah kim erişti geldi eyyām-ı bahār
Tāze cān virdi yine dünyāya luṭf-ı ker u kār

2 Ṣūr-ı İsrāfīl urur ṣankim dem-i bād-ı ṣabā
Kim nebāt emvātı yer yer çaḳdı yerden aşikār

3 Döndi eyyām-ı bahār ile cihāne yeryüzi
Encüm ezhārla yine gök oldı sebze-zār

4 Luṭf ile ‘İsā demi geldi gedālar şād oluň
K’eyledi bād-ı ṣabā ‘arżıň künūzın āşikār

5 Şāh-ı nevrūzi yeşil yapraḳlı ḫil‘at giydürüp
Her şecer ‘uryān iken buldi disār ile şi‘ār

6 Bir ayaġ üzere durup el ḳaldırup ḳıldı du‘ā
Ber-ḳadem nevrūz sulṭān-ı ḳudūmuna çenār

7 Uyunup ḫāb-ı ‘ademden her çiçek ḳaldurdi baş
Çīn seḥerden yüzine ṣu sepdi çün ebr-i bahār

8 Aldı bu gül Yūsuf’i pīrāhenüňden şöyle kim
Nergis a‘mā iken acdi gözin Ya'ḳūb vār

9 Her yaḳadan baş çıḳarmışdur benefşe şöyle kim
Lālelerle ḫod pür etmiş dāmenini kūhsār

131a

10 Nergisüň görür mi gözi kimseyi k’olmuş yine
Destine zerrīn ḳadeḥ başına tāc-ı zer-nigār

11 Baġladı ḫaṭṭ-ı benefşe zülf-i sünbül yer yüzin
Şöyle kim görünmez olmuşdur çemende mūr u mār

12 Rūm içinde Çīn adın aňmaḳ ḫaṭādur şimdi kim

Her kenāra rāyegān olmuş durur müşk-i tatār

13 Ḳurdu ṣaḥrā ṣaḫnına çetr-i hümāyūn her şecer
‘Ayş ider her bir gedā ṣan pādişāh-ı rüzgār

14 Seyre gel baġa ṣafā geldüň diyü her bir dıraḫt
Durup ayaġ üstüne üstük sīm etsun nisār

15 ‘Ārif iseň ḳomaġil elden ṣafā cāmın müdām
Ṣınsa çarḫuň kāsesi ḳalbe getürme inkisār

16 Bī-ḳarār oldı görüp bu vech ile zībālığın
Gözlerüm yaşı gibi gülzāra aḳdı cūy-bār

17 Ṣu gibi divāne göňlüm aḳdı gülşenden yaňa
Baġlasuň zincīr ile şemden gerü ḳılmaz ḳarār

18 Yimek ü içmek ḥelāl oldı desek bu da‘viya
İki şāhid birisi ‘ıyd u biri evvel-bahār

19 'Iyd ile nevrūzdan şād olduġı ḫalḳuň bu kim
El virüpdür dest būsı ḥażret-i mīr-i kibār

20 Āsumān-ı 'izz u rıf‘at afitāb-ı ma‘delet
Baḥr-ı cūd mekremet kān-ı seḫā kūh-ı vaḳār

21 ‘Abdī Beg kim Evrenos oġullarundan ol durur
K’eyledi ābā u ecdāduň ṭar īḳin iḫtiyār

22 Dīn ü devlet ḫil‘atin egninde görüp didiler
‘Iyd ile nevrūzi bir günde getimiş rüzgār

23 Ṣūretā begsin velī devrīşlükdür sīretüň
Ẕi-sa‘ādet devlet-i dünyā vü ‘uḳba sende var

24 Câme-i medḥ ile zīnet ẕātuňa ḥācet degil
K’ehl-i devlet ‘ār eder giymek libās-ı müste‘ār

25 Ḥüsn-i ḫulḳuň ḫalḳa ẓāhirdür nelāzım söylemek
Ḳande ise misk ḫod kenduyi eyler āşikār

26 Yazmaḳ olmaz vaṣfınuň bir ḥarfini ger ‘aḳl-ı kül
Çekse biň yıl ṣafḥa ā‘māle kilk-i iftikār

27 Etdi ‘ālem ḫalḳına ḫulḳuň senüň şol luṭfı kim
Vaḳt-i güldi eyledi ḫāk-i siyāhe nev-bahār

28 Bir nefs luṭfuň nesīmi irse serve bir daḫī
Rüzgāruň şiddetünden görmeye felc ü devār

29 Ebr yaġdurmaz yere vaḳtinde ol deňlü maṭar
Şöyle kim dest ile ehl-i faḳre sīm eyler nisār

30 Genc-i maḳṣūda eli irişdi vü buldı ḥayāt
Her kim luṭfuň umuben uzatdi dest-i iftiḳār

31 Gördi kim ẕātuňda var ‘adl-i ‘Ömer cūd ‘Alī
Ḳıldı ‘Osmānoġlı sen şāhı emīr-i nāmdār

32 Her bed-aḫter kim anı red ide ḳahruň ḥākīmi
Yoḳ aňa mülk-i ‘ademden ġayrı bir yerde ḳarār

33 Şöyle virdi imtizāc eżdāde luṭfuň ḥükmi kim
Şimdiden ṣoňra cidāli terk idüp ey kām-kār

34 Mār u tīhū bir neşīmende oluben hem nişīn
Şīr u āhū bir maḳām içinde ḳılsunlar ḳarār

35 Devletüňde umaram ġam eksilüp arta ferḥ
Kim füzündür giceden vaḳt-i bahār içre nehār

36 Nāmun iḥyā eyledüň eslāfuň ölmazmiş behā
Kişiden ḫayrü’l-ḫalef ḳalsa ṣoňunda yādigār

37 Evranos evlādınuň nāmı senüňle aňılır
Ba‘d-ezīn sen mīr ile faḫr eylesün ḫīş ü tebār

38 Dizdi ṭab‘um rişte’-i a‘māle söz gevherlerün
Tā ayaġuň ṭopraġına ide raġbetle nisār

39 Ger ḳulaḳ utsaň dökem nice naṣīḥat dürlerün
Sermezem bu gūşvāre degme yerde gūş-vār

131b
40 Dār-ı dünyānuň der ü bāmını yap ‘adl ile kim
Ḳılsa ḫalḳa u ḳala āsār-ı ḫayruň yādigār

41 Bażı kāmiller kelām idüp buyurmuşlar hemān
‘Ādil olan beglere beňzer dıraḫt-ı meyve-dār

42 Ḫalḳ-ı‘ālem sāyesünde ḫoş geçüp yer ni‘metün
Kendüye dāş atma luṭf u kerem eyler nisār

43 Şol ki ‘ibret gözüni açdı vü baḳdı ‘āleme
Aňladı kim zīnet-i dünyā degildür pāyidār

44 Nevbahār eyyāmını seyr etdi gördi kim yerüň
Yüzine güldi bir iki gün yalancı rüzgār

45 Bu ṭavīlü’zeyl nuṭḳı kes Uṣūlī ḫatm ḳıl
Tā mübārek ḫāṭrına konmaya nāgeh ġubār

46 ‘Iyd ferruḫla feraḥ bulduḳça ḫalḳ-ı kā’ināt
Rūz-ı nevrūz ile zeyn olduḳaça eyyām-ı bahār

47 Her günüň nevrūz u ‘ıyd olsun gecen ḳadr-i berāt
Devlet ile behçet ü şādv de ol leyl ü nehār

48 Her murāduň kim ola gelsün ayaġa sāye-veş
Gülbin-i ‘ömrüň nihāli serv gibi pāyidār

Ḳaṣīde

Fe‘i lā tün Fe‘i lā tün Fe‘i lā tün Fe‘i lün

1 Sa‘ādet ile gelür diyu ‘ıyd ferḫ- fāl
Hilāl şehr obasına çıḳdı idüp istiḳbāl

2 Kenārı rāh-ı siphere düşürdi na‘lice sen
Bir yer müjde-i ‘ıyd eyledükde isti‘cāl

3 Bu gice ṭıfl mehüň bir ma‘ni māder-i çarḫ
İrişdi ‘ıyd diyü eyledi ḫeṣābla āl

4 Ta‘ām ‘ıyda meger ḥāżır oldı pür felek
Şu ḳandı fer ḳana bir dāne şīr māhī ḫalāl

5 Kilid urmişidi bāb-ı ‘işirete rūze
Hilāl-i ‘ıyd anı miftāḥle ḥale açup fil-ḥāl

6 Didi revā mı ola bāb-ı meykede beste
Küşād iken cūdur tövbe rāh ka‘be miṣāl

7 Melāl-i ‘ıyd şefḳde zebān-i ḥāleldür
Müdām sāġır zerrīn ile gürk meyāl

8 İdüp hilāli ḫam zülf-i dilbere teşbiye
Kimisi cīm didi kimi lām u kimisi dāl

9 Biri birine girüp ḫalḳ-ı ‘ālem itdi cidāl

Arāya tā ol elif ḳadd gülce oldı cidāl

10 Didi zamān ṣafā irdi vaḳt-i ‘aşiretdür
Niçe idüň ola yoḳ yerlere bu ḳabl eyle ḳāl

11 Var ol cenāb sipher iḥtişāmı süri verdügi
Hilāl veş bulasun mihr-i luṭfı eyle kemāl

12 Hümā-yı lāne'i devlet ṭufāncı başı ki anuň
Hilāl-i çarḫ olmaz bāz ḳadrine ḫal-ḫāl

13 Ne şāhbāz hezdür ki nesr Ṭā’ir-i çarḫ
Hümāyı himmeti yanında açmaz pür u bāl

14 Ḳolında bāz sa‘ādet elinde kabıň murād
Dilinde vaṣf-ı Ḫudā zemd sāye müte‘āl

15 Ḫulāsa çāre mi var kuşçe cānını andan
‘İkāb çarḫa ṣāle beratını ḥüsnkāl

16 Eşigi ḫākidür erkān-ı devlete ma’vī
Ayaġı ṭopraġıdur kehl dīde’-i āmāl

17 Niçe zamān idi erbāb-ı dil felāketle
Ayaḳda ḳalmış idi zerre veş olup pā-māl

O günler irdi ki bir seyri mihr luṭf ile
18 Hilāl veş ola naẓdur dīde’-i iḳbāl

19 Melāl-i ‘ıyd kesi barmaġ ile gösterilüp
Ki buldi her biri Ḫūrşīd kimi istiḳlāl

20 Debīr ṣan‘ ezel çekdi gülüň ḳudretle
Şerīf nāmını tevḳī‘ nām-ı celāl

21 Ne derc-i baḥr-ı ṣafā derd hemān bāḳī anuň
Nesār ider söze geldükçe niçe dürlü lāl

132a
22 Meger ki lūle-i āb-ı ḥayātdur ḳalemi
Hemīşe rūḥ virir mürdeye say‘ miş̣āl

23 Misāl baġ-ı irem tāze u ṭari oldı
Zülāl gülüňi eyle gülistān mülk-i ḫayāl

24 İyād-ı keremi dost ḳahrı eyle olur

‘İṭāda düşmen māl u daġda düşmen māl

25 Kemāl ẕātını şoldi gülü nāzuň itdim kim
Ne luṭf-ı ṭab‘ ḥüsn ire ne ḫayāl-i kemāl

26 Cihānda ḥażret-i Dervīş in‘āmı vaṣf ideli
O dur maḳrib sulṭān-ı mülk cāh u celāl

27 Hilāl-i ‘acemüň naẓm-ı şāh u dervīşün
Hilāl-i vaṣfı ḳaṣ īdemle ṭutmıyım emşāl

28 Gelüp ‘acemden iderdi mu‘īn meskenüň
Ẓarīrum olsa benüm Rūm’da ol ehl-i kemāl

29 Giçe taḫyīl iderken miṣāl ebrūňi
Hilāl gibi ṭulū‘ eyledi bu ince ḫayāl

30 Ḳanuň firāḳı ile ermişidi māha hüzāl
Merāmı başında ten zārı eylemezdi hilāl

31 Merā-yı farḳına bir na‘l tāze kimse n’ola
Çün oldi mihr-i ruḫuň şevḳine felek ebdāl

32 Hilāl-i ‘ıyd gibi ide yılda bir görinür
Cebinüň üzre ḳaşuň ey sihr-i cemāl

33 Yek şehirde büyüdi kenārda ṭoġdı
Ḳutu ki öykünüp eksiklük itse ṭā ki melāl

34 Süzi üstümde māh-ı rāza gibi
Du‘ā-yı devletine başla ẓāhir oldı māl

35 Netekim ‘ıyd-ı hümāyūn virüp cihāna şeref
Netekim şems u ḳamer devr ide nice med sāl

36 Zevāle irmeye ḫurşīd devletüň dā’im
Hilāl ḳadrüň günden güne irişdi kemāl

Ḳaṣīde-i Merḥūm Miṣālī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1 Der u miyān ḫażret-i Ca‘fer Pāşā
Eyledi ‘āleme pür ḥaşmet-i luṭfun icrā

2 Maġusa ḳal‘ası buldı yekīden yeni ḥayāt

Ḥızır irişdi niçe dil ḥastalara virdi şifā

Ẓulmet ābād iken itdi o diyārı rūşen
‘Āleme çeşme-i ḥūrşīd gibi virdi żiyā

Nice teşbīh ideyim baḥr-ı kefidür başuň
Ḳaṭre der-dest-i güher hār ki nisbet-i deryā

Şu gibi uġraduġı yere verir tāze ḥayāt
Hıżır-veş buldı ḳader meyle cihān neş vü nemā

Eyleyüp varını Ḥaḳ yoluna şu gibi sebīl
Ger revān eylese bu āb-ı revān baḫşı revā

Ben nice ma‘den derkān cevāhir gördüm
Gördüm incilin kān ‘aṭa baḥr-ı seḫā

Derlik ile nice dil ḫastalar iḥyā itdi
Eyledi ḳā‘ide-i āb-ı ḥayātı icrā

Berr u baḥra ḳıla Ḥaḳ hükmüni dā‘im-i cārī
Şu gibi pāyını yüzler süre ḫalḳ-ı dünyā

Ḫavf-i tīġiyle anuň bir sekecek yer bulamaz
Yer delinse şu gibi yere geçerdi i‘dā

Bir aḳar şu gibidür tīġi hemān şalduġi dem
Bir olur lāle-i nu‘mānile gülzār-ı veġā

Bu mişlidür ki şu aḳduġi yere girü aḳar
Çeşmeler ḳıl nice anuň gibi yerlerde binā

Olasın ca‘fer-i ṭayyār gibi açmaḳda
Ṭā’ir-i rūḥuňa cennet ola āḫir me‘vā kim

Niçe yıldan beruber kimseye olmazdı naşīb
Bu sa‘ādet ki ‘aṭā eyledi Allah saňa

Ḥamdullillah saňa virildi benüm sulṭānum
Bu ḳadar luṭf u ‘iṭāyāt-ı sevāb-ı ‘uẓmā

132b
Bunda şu gibi revān eyledügüň aḳçelerüň
Anda def‘ eyleye her biri niçe derlü ḳażā

Rūz-ı maḥşerde şefī‘üň ola ol ḥażret-i kim

Yüzi ṣuyuna yer oldı cihān-ı sertāpā

18 Āḫiretde o beni saňa şefā‘at ide kim
Çeşmeler itdi serengeşti eyle ḫalḳa ‘aṭā

19 Destüňe sāḳī kevṯer ṣuna āb-ı raḥmet
Elem ṭaşı diyü fiġān eyledügi dem şehrā

20 Rūz-ı maḥşerde Ḫudā eylemeyüp dil teşne
Raḥmet-i ābını ṣunup sāḳī kevṯer diye mā

21 Ey Miṣālī sözi o ne etmeyelim vel ḥāṣıl
Ḳanalum ẕāt-ı şerīfine du‘ā ṣubḥ u mesā

22 Benden itse n’ola bu naẓm-ı revān baḫş-ı ẓuhūr
Ḫākdur āb-ı Muṣffā’yı miḳtār ve melcā

23 Bir aḳar ṣu idi ṭab‘um benüm ammā şimdi
Ḫāk ẕilletde ḳalup bulmadı ḥayfā mecrā

24 Ben revānī gibi şi‘irimle ṭutardum dehri
Ber kemāl miṣli ẓuhūr itse ẓehīr olsa baňa

25 Her sözüm luṭf-ı selāsetde bir isim ṣudur
N’ola düşürmese aġzından anı ehl-i ṣafā

26 Bir ḳaṣīdem daḫı çoḳ ṣu götürürdi ammā
Cümleden oldı hem ḥażret-i pāşāya du‘ā

27 Rūz u şeb ‘izz ü sa‘ādetile gecüp o ḳatı
Gicesün ḳadr u günün ‘ıyd ide dā’im mevlā

28 Ḫıżır u İlyās o emīr demde anuň hem-rāhı
Ḳurıda yaşda mu‘īn ola aňa ‘avn-ı Ḫudā

29 Sāḳī kevṯer elinden içüben ma‘itahūr
Ṣonla düşmen bed ḫavā yine zehr-i āb-ı belā

30 Bu ṣevābı kim ide diyü tefekkürde iken
Gūşume cānib hümā tefden irişdi bu nidā

31 Didi kim ide anı ḫażret-i pāşā var iken
Ki odur ‘adlile meşhūr emīr-ül Ümerā

32 Görüp ol āb-ı ṣafā baḫşı didüm tārihin
Bu ṣuyı bunda sebīl eyledi Ca‘fer Pāşā

33 Luṭf it ey pādişāh-ı mülk-i seḫā
Bir iki Cāme ḳıl faḳīre ʻaṭā

34 Müsteḥaḳ ʻināyet olmuşdur
Ḳılduň aʻlāsı tā ki ʻiṭā

35 Ḳullara ḫilʻat-işitā virmek
Resmdür şāhlar ider icrā

36 Yaraşur devletüňde sulṭānum
Kullaruň giyse aṭlas u kemḫā

37 Gördi ḳat ḳat bu nice iḥsānuň
Aňlar ki her birliyi sertāpā

38 Bende göz cümlesünden eski iken
Bir iki cāmuň olmaya mı baňa

39 Dehr elinden şikāyetüm vardur
Luṭf idüp anı eyle göz iż'ā

40 Ḫaylīce şu ġıcık ṭutat oldı
Ḳış külliden beni bu kühne ḳaba

41 Yalım n'ola alacaḳ olsa benüm
Geldi mi baştı ḳılıç gibi ser mā

42 Tīġ-i ṭabʻum ki pür cevāhir iken
Bi-niyām ola ol ḳılıç ne revā

43 Ḫāṣılı dürre ma ki ṭurmuş idüm
Baňa çaldurmasa şitā şeh-şitā

44 Ḳamet ʻizz u ḳaddur u rifaʻtıma
Çarḫ-ı aṭlas ḳaba olursa sezā

45 Baňa āyīne gibi her yüzden
Müteveccih ḳılup ehl-i ṣafā

133a

46 Böyle iken yeni mend kimüň
Bir yanumda bī-ḥaḳḳ āl-iʻabā

47 Lik vehmüm budur ki bende gözi
Göricek ṣoňra ṭunadur ẓurafā

48 Ẕerre deňlü libās naẓmda
Ḫoş yoḳ cāme-i faḳīr-i āsā

49 Baňa bir Rüstemiyye dārāyı
Ḳıl ʻaṭā ey meh-i sipihr vefā

50 Çarḫ-ı aṭlas gibi velī mişlin
Görmemiş ola Rüştem u dārā

51 Kimeyin ʻāleme cübbe ṣatayın
Bir cübbe ṭunı cāme eyle cebā

52 Ṣafer ayında ḳıl dili iḥsān
Yılına deňlü luṭfa bāʻiş ola

53 Sözi kes lāf şāʻiri çalma
Tiġ-i ṭabʻuň seng bilür dünyā

54 Ecme yatsun neyām içinde o tiġ
Cevherüň ḳılma ʻāleme ifşā

55 Bāġ-ı zerrīn ḫākdan ḳılmaz
Gün gibi olṣalar cihāna żiyā

56 Ġam ile ḥażret-i efendi senüň
Cümleden ḳadrüňi bilür aʻlā

57 Layıḳ oldur devām devletine
Ḥaşre dek idesen Miṣālī duʻā

58 Rūz-ı ḥaşrda nitekim insān
Ḳalḳa ʻuryān cümle sertāpā

59 Virdügi cāmeler baňa ḳat ḳat
Ola cennetde ḥalla ṭūtī aňa

60 Ḥadd u endāzeden fizūn etmeyün
Cāme-i ʻömr ü devletin mevlā

Caʻfer Pāşā Ḥaḳḳında Miṣālī Çelebī Merḥūmuň Didügi Tārīḫidür

Feʻilātün Feʻilātün Feʻilātün Feʻilün

1 Mālik-i baḥr-ı ʻaṭā ḥażret-i Caʻfer Pāşā
ʻĀlemi kendüye ḳul eyledi iḥsānlarumla

2 Ḳarşuya şaldı ḫüzni ile kimisen donanup
Cenk-i cū ʻarbede ḫūbar niçe ḳorsanlar ile

3 Anda gelmişdi iki firḳati mi küffāruň
Bir niçe dün u düni eḥaḳḳ ve nādānlarıyla

4 Anlaruň niyyeti bu mıydı doymaluḳlar idüp
Varalar yerlerine māl-i firāvānlar ile

5 Boġazı kesmege geldi buġazı virdi ele
N'ola ḳan aġlasalar dīde-i giryānların ile

6 Dökdi deryā gibi her biri gözünden acı yaş
Zār u zār aglayuben nāle vü efġānlar ile

7 Didi bu fetḥi Miṣālī işidüp tārīḫin
Aldı kāfirden iki iki müslümānlar ile sene 1007

Maġosa Ḳalʻasında Maḥbūs Olan Kefere Bir Cumʻa Güni Ḫalḳ Cumʻada İken Furṣat Bulup Zindāniyānı

Ḳatl İdüp Şehre Ve Cumʻaya Müstevlī Olup Baʻdehū Fetḥine Dinilen Tārīḫdür Ki Taḥrīr Olundı

Mefʻūlü Mefāʻilün Feʻūlün

1 Size bir vāḳʻa taḳrīr ideyim
Eyle göz cānu göňülden işġā

Ḫar u elifde bir cumʻa güni
Cemʻ olup cāmiʻi ḫayl-i ṣulḥā

Evvel ʻaşr-i mehe rūze idi
Daḫı olmamış idi vaḳt-ı ṣalā

2 Ḳılmamış idi kimisi vel-ḥāṣıl
Sese dāḫī iḳāmet-i ferżā

3 Gerdüş durdi tefekkürde iken
İrdi ḳulaġıma bir ṭarafa nidā

4 Ne nidā belki ṣadā-yı cāngāh
Ne ṣadā aṭuldı cihān u evliyā

133b
5 Delūle ṣaldı ḳalʻa çarḫa
Ṣandum ol demde yaḳaladı dünyā

6 Maġosa ḫalḳına nāzil oldı
Ḥikmet-i Ḥaḳ ile bir özge belā

7 Ṭoġrusini mi diyeyin vel-ḥāṣıl
Egride olmadı böyle ġavġa

8 Ḥarbelerle niçe ḥarbi kāfir
Ḥarbe aġaz idüben bī-pervā

9 Bend u zindānı bozup çıḳdı ḳamu
Bir niçe fırṣat emrī fırṣatā

10 Her birisi süriyüp zencīrin
Geldiler ġul beyābān-ı āsā

11 Cepḫāne ḳapusın ḳal‘a idüben
İtdiler ṭop u tüfengin yıġsa

12 Bozuben bāġını ol bāġiler
İnce ṭāġileri ṭāġladı ṭāġa

13 Ṣubḥa dek ḫavfle göz yummadi hiç
Gören ol vāḳ‘ayı ḳıldı …….

14 Cāmi‘üň ḳapusını yaḳmaġ çün
Bir niçe ṭopi ceküp ejderhā

15 Kār-ger olmadı o devirdügi dem
Cümle zaḥmetleri heb oldı hebā

16 Ṭāli‘-i naḫisi gibi işlemedi
N’ola ḫastalarıma ġamdan i‘da

17 Cāmi‘i ḥiṣṣn-ı ḥaṣīn eylediler
Ḥażret-i Ḥaḳḳa ḳılup ḥamd u ṣenā

18 Dā’imā ceng ü cidāl üzre iken
Ehl-i İslāma irüp ‘avn-ı Ḫudā

19 Geldi bir seyyīd-i pākize neseb
Eşref-i nās ü güzīn şarḳa

20 Ḳıdve-i zümre-i erşāf-ı kibār
Mefḫar-ı cinīs emīr-ül Ümerā

21 Bir gün oldun anı ḥażret-i Ḥaḳ

Maġosa ḫalḳına ḳılmışdı ʻaṭā

22 Āl-i ṭahdan o ʻırḳ-ı ṭāhir
Ḥıżır irüp ḳıldı o şehri nādā

23 Ḥaḳ budur kim gelüp ol ʻİsā-i dem
Yeňiden eyledi ḫalḳı iḥyā

24 Ḳanı anuň gibi bir deryā dil
Ḳanı anuň gibi bir baḥr-ı ʻaṭā

25 Ḳanı anuň gibi bir hür deňizin
Ḳanı anuň gibi bir şīr-i veġā

26 Bir niçe ġāzī ṭonanmayı eyle
Coş idüp geldi miṣāl-i deryā

27 Ş'ol ḳadar ḥarb u ḳıtāl eylediler
Geşteden püşteler oldı peydā

28 Ḳoç yigitler nice başlar kesdi
ʻIyd-i ḳurbān idi ol gün güyā

29 Niçeler aç ve ṣusuz oldı şehīd
Münhezim ḳıldı ḳamu küffārı

30 Kerbelā içre nitekim şühedā
Ceddīnüň yüzi ṣuyına mevlā

31 Ḥaḳ bu kim eyledi bir feṯḥ-i cedīd
Görmedi kimse daḫī böyle ġazā

32 Ey Miṣālī sözi uzatmayalum
Ḳılalum ḥażret-i pāṣāya duʻā

33 Ḥıżır u İlyās olup hem -rāhı
Vire maḳṣūd fī-Ḥaḳ ṣubḥ u mesā

34 Dā'imā ʻizz u saʻādetle olup
Şebi ḳadr u güni ʻıyd aḳḥī

134a

35 Maġosa ḳalʻasınuň feṯḥi içün
Kūşun māhv şehe irdi bu nidā

36 Derdi ol feṯḥ-i cedīde tārīḫ

Aldı bu kal‘ayı Ṣa‘bān Pāṣā

Ca'fer Pāşā Ḥaḳḳında Edirnevī Merḥūm Miṣālī Çelebī'nüñ Didügi Ḳaṣīdesidür

Mef‘ūlü Fā‘ilālü Mefā‘īlü Fā‘ilün

1 İ‘dā-yı dünye neyledi gör ol dilāveri
Pāşālaruñ ser āmdi serdār-ı serveri

2 Varup sa‘ādetile donatdı ḳadırġasın
Yanında ḥāżır idi böyle ġayb-ı erenleri

3 Ḫıdmetler eyleyüp nice say‘i beliġ ile
Nice du‘ālar eyledı ṣıdḳ-u ṣafā ile

4 Cem‘ eyleyüp ḫazīne gönderdi iyileri
Bir nice feriġ anı bile kendi gönderdi

5 Ḳoşdı yanınca nice celāsin yigitleri
Her biri yeni ṣaġ u esin geldileri

6 İslām pādişāhına bir ḫıdmet itdi kim
Her yerde ḫayr ile aňılur nām-ı bihteri

7 Mevlāsı yolına ne sa‘ādet durur bu kim
Ḥaḳ böyle ḫıdmet eyleye bir ‘abd-ı aḥḳarı

8 ‘Avn-ı Ḫudā olup ḳurida yaşda Ḥāżırı
Mevlī musaḫḫar ide aňa baḥr eli beri

9 Şīr u ‘āhez bir ‘aṭā şāh-ı esḫiya
Meydān rezm u bezmüň odur şimdi dāveri

10 Şāh-ı dilber şi‘ir ki pāşā-yı kām-kār
Ḳul oldı eşiginde cihānuň dilāveri

11 Deryā-yı mümteze ki geşti ḳadrinüň
Kim bād-bānı olmıya bu çarḫ-ı çezī

12 Bu şevket ile Aḳdeňize kim ayaḳ başa
Seyr et ne ḳara günlere uġradı kāfiri

13 İdüp du‘ā-yı ḫayrın o ṣāḥib sa‘ādetüň
Gör ne hezler eyledi bu ‘abd-i kemteri

14 Deryāda didiler ki iki firḳate yatur

‘Azm eyleyüp o yaňı hemān aldı lengeri

15 Ejder miṣāl ḳaj‘urup otına varıcaḳ
Ḳaçamaġa ḳādir olmayuben döndiler geri

16 Küffār şaşdı güş idicek müslīminden
Yanuň Muḥammedi eyle Allāhu ekberi

17 Ḳurtulmaġa cevfer ḳıtalarla mecāli yoḳ
Vāfir ḳıta vü ḥayf diyü verdiler seri

18 Tersine döndi yüzleri küfr ehlunüň ḳamu
Deryā miṣāl gördi gelür ‘askere çeri

19 Māl ġanīmet ile olup cümle mu‘tenim
Ġāzīler itdi kāfir ile ceng zerkeri

20 Bundan büyük sa‘ādet u devlet olur kimim
Ḳurtardı Ḥaḳ yolına nice müslümānları

21 Boġazı kesmiş idi levendāne ṣalsa
Şemşīr gibi tīġi yarar keskin ‘askeri

22 Taṣdī‘ bā‘iş olma uzatma kelāmuňı
‘Arż it o şāha ḥāl dil-zār aḥ-ḳarı

23 Maḥrūm ḳalmaz anuň eşigi yüzsüren
Yüzsür ayaġı tozuna bul ḳıymet zeri

24 Düş ayaġına eyle bu düşkünlügüň ‘arż
Gördükde merḥamet ider ol ehl-i dilleri

25 Ālām dehrden n’ola ḳılsam şıkāyeti
Çoḳ işler etdi baňa bu çarḫ-i bed aḫteri

26 Yūsuf gibi düşürdi beni çāh-ı dilte
Düşümde dāḫı görmiyelüm böyle günleri

27 Luṭf eyle al elim beni toprakdan getür
Görme devā ki ḫāk ola bu cevherüň yeri

134b

28 Noḳṣān gelür mi şān-ı şerīfine şeyḥ kime
Ḳaldursa ḫākdan kişi bir pāk-ı gevheri

29 Aġzumda ḳaldı düşüm oldı kök gerek

Atāna çāre olmıyadum yer kök arı

30 Her ḫasr suvāri āb-ı sa‘ādetde seyr idüp
Lāyıḳ mı ben piyāde gezem serserī

31 Üçler yediler ‘aşḳına vir baňa bir gerek
Ḳapuňda bende eyle çākeri

32 Yemīnle eyledüm bu sene ka‘be niyetümten
Mevlā virirse benümki bir çabuň isteri

33 Ḥaḳḳa bu ka‘be yapılsa gibi bir ṣevābdur
Luṭfuňla eylerisem eger Hacc-ı ekberi

34 Ma‘lūm oldı ḳıṣṣa der ez eylese sözi
Eyle du‘ānı ḥażret-i pāşāya gel beri

35 Olup ma‘nā himmet pākān rüzgār
Ola hemīşe-i ‘avn-ı Ḫudā yār u yāveri

36 Her menzil murādına Ḥaḳ vāṣıl eyleyüp
Her ḳanda ise ḥażret-i Ḫızır ola rehberi

37 Her yıl bunuň gibi nice feṭḥ u futūḥ idüp
Devletlü ḳalpdan ide mevlā-i serveri

Ḳıprıs’da Vefāt Eyleyen Muṣṭafā Pāşā Ḥaḳḳında Miṣālī Merḥūmuň Didügi Merşiyedür

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā īlü Fā‘ilün

1 Yārab nice taḥammül idem bu belāya ben
Yandı firāḳ āteşine cümle şebden

2 Her yaňa ṣu gibi n’ola olsa yaşum revān
Ḫāk içre sāye-veş yatur ol sırr u semtin

3 Ya‘ḳūb gibi n’ola gözüm dökse ḳanlu yaş
Bu dār-ı ‘işret oldı baňa külbe-i ḥazan

4 Ol mihr-i āsumān-ı kerem nīldi saňa
Çalduň zemīne sāye-veş ey çarḫ-ı püre zen

5 Lāyıḳdur ki bülbül ḳars āşiyān iken
Ḫāk siyāh içinde yata ol gül-i çemen

6 Mihr-i cemāli maṭla‘-ı şems ṣalāḥ itdi
Envār-ı zehr ile pür idi cemi cümleten

7 Ol serv-i pāk da’men içün nice rüzgār
Cūlar döküp yaşın acıyup aġlasın bahār

8 Ey dil gel imdi aġlaşalum yine zār u zār
Şemşīr-i ġamla eyleyelüm cismimiz figār

9 Gül gibi sīne çāk olalum mātemin ṭutup
Bülbül miṣāl eyleyelüm nāleler hezār

10 Yaḳ lāle-veş tenüňde dökün derdle dökün
Ḳıl pāre pāre cemüňi mānend ḳo sebād

11 Gök ḳara kisdi mātem içün ebr-i tīreden
Bu ḥasretile çeşm-i nucūm oldı eşk bār

12 Maḥşerde görirüz diyu ancaḳ cemālini
Tā ḥaşr olunca her birimüz çeksün intiṭār

13 Ḫavf ile ḳara baḫtına mātemler eyleyüp
Ṭopraḳ ṣaçardı başına küffār-ı ḫāksār

14 Tīġ semtile cismini çaḳ idtüň ey felek
Ḫalḳ-ı cihānı cümle helāk itdüň ey felek

15 Çarḫ birine irmiş iken gün gibi seri
Şimdi revā mıdur o mehüň ḫāk ola biri

16 Ḫātem gibi ne çāre elden çıḳardum āh
Vafir ḳāta ki ḫāke düşürdüm o cevheri

17 ‘Arāf dehr ḳatmanı bilmedi anuň
Cefā ki żāyi‘ eyledi bir pāk gevheri

18 Yūsuf gibi düşür dehr anı çāh-ı muḥta
Düşmede dāḫı görmiyelüm böyle günleri

19 El-Ḥaḳḳ-ı sa‘ādet dü cihānı deňlimidür
Hem ġāzī hem şehīd ide mevlām o serveri

135a

20 Serdār iken ‘asākir-i islāmı ey felek
Lāyıḳ mı pāy-ı māl idesen ol dilāveri

21 Gül-i rūḥ pākını idelüm el açup du‘ā

Serdār ide anı şehdā ẖayline Ḫudā

22 Yeter ḳażāya eyleridi sīnesin siper
Ṭop u tüfengi ḳarşu varur ḳalmayup ḥaẕer

23 Rāh ġazāda cānla başın fedā idüp
Virdüm rıżā ḳażāya deyü eyledi sefer

24 Nice ḳala‘yı ḳalb ‘adv kisi kal‘ idüp
Dār u diyārin itmişdi zīrle zeber

25 Ḳonmaz iken hümā yire ey çarḫ kimine ẖavāh
Ḳılduḳ ẖaşīş-i ẖāki aňa sāye-veş maḳarr

26 Ḳıldı ġazā yolında fedā cümle varanı
Bir cānı ḳaldı anı dāḫı virdi māḥżar

27 Lāyıḳ mıdur ki tāc-ı sa‘ādet ḳarīn iken
Ḫāk-i mezlet içre ḳal böyle bir güher

28 Olmaya diyü ẖāk ile yeksān o seyyītin
Ṭopraḳdan getürdi yüzi aġ ola kefen

29 Yārabb rūḥ-ı pākına cennet u raġ ola
Ṭāvus gibi cilve gehi bāġ u raġ ola

30 Seyrāne vardu ġonce-i çemenzār-ı cennete
Ṭūbā vü sedre sāyesi aňa otaġ ola

31 Çünkim diyār āḫirete eyledi sefer
Evvel ḳadere ravża-ı cennet konaġ

32 Düşti ise ẖāk ol güher-i tāc-ı salṭanat
Dürr yaňa ne ḥażret-i sulṭān ṣaġ ola

33 Ḫudām maḳbūlān-ı zevi-l iḥtirāmınuň
Layıḳ budur ki her biri yanar çırāġ ola

34 Ḳıbrıs’da Muṣṭafā ḳavli el-Ḥaḳ Miṣālī’ya
Pāşālaruň ser āmedidür yüzi aġ

35 Dār-ül İslām ide maḳāmın Ḫudā merām
Şemse niger u du‘āmuz o dur aňa ve-s-selām

Merḥūm Sulṭān Meḥemmed Ḫān Eger Ki Fetḥ
İdüp Bād-ı Küffār Bergerdār Eyle Evvelān

Muḥārebe Miṣālī Çelebī Merḥūm Aẓm İdüp
Naẓm-ı Mezbūr Budur ki Taḥrīr Olundı
Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1 Size bu vāḳa‘āt pür ‘abrı
Gūş idüň bir bir ideyin i‘lām

2 Sefer aḥvālin eyle göz iṣġā
Neye maḫber olur görüň bu kelām

3 Ḳapıldı ‘ālemi ġamām ġamum
Ṭutdi bir gün cihānı ebr ẓalām

4 Ḳıldı ehl-i ġazāyı pā der gel
Yaġdı bārān-ı miḥnet u ālām

5 Ya‘ni cümle ‘asākir-i küffār
Ḳıldılar cenk içün ‘azīmet tām

6 Ḥaḳ budur kim cünūd-ı İslāmı
Dağdağa virdi ḫayli bu evhām

7 Vizrā gördiler bu aḥvāli
Ḳıldılar cenge her biri ikdām

8 Ol iki şīr cenk-i vesīl-i efgen
Ḳıldı küffār ḳahrı ḳarşu ‘aṭf-ı zamān

9 Biri Ca'fer biri Ḥasan Pāṣā
Çaluşup her biri miṣāl-i ḥüsām

10 Ol henüz bir nevā-yı feṭḥ kirāmı
Ṣubḥa dek olmayup keşīde el-cām

11 Tīr bārānı yaġdırup dā’im
Ṭurma yaġmada idi hemçü ġamām

12 Cān atup ḥażret-i Sinān Pāṣā
Geldi şāh-ı cihāna virdi selām

13 Duy ey pādşāh cem-i ḥaşmet
Eyle her suyi şīr gibi ḫarām

135b
14 Ne revādur ki Ehl-i baġi vü żalāl

Şāh-ı İslāma ḳarşu ide ḳıyām

15 Neneň cenge süvār olup fīl-ḥāl
Ḳal‘a-i nuṣrete diküň a‘lām

16 ‘Asker yeni ḳıral dolayını
Bile ḥālin ḳıral bi-endām

17 Tu sen çarḫı zīr rāngi āl
Virdi Ḥaḳ destegi zamām-ı merām

18 Ḫayl-i a‘rā olursa sām süvār
Tīġ ṣamṣāmuň eyleye ser sām

19 Ol ṭaġat u baġatı boġa gibi
Pāre pāre ḳaluň çevşīr ġarām

20 Cenge ‘avratların bile getürür
Ṣān teferruc ider o bed-fercām

21 Ol şemşīr-i Ceng ḫaṣm keşk
Vāṣıl olunca gūşene bu peyām

22 Ḳıldı deryā miṣāl cūş u ḫarūş
Cengi āhınuň idüp o şāh-ı peyām

23 Eyleyüp her yaňa ‘azm-ı beşler
Hem çü her ġam ol söz bir ḥamām

24 Ḫaṣretüň ḫarf-i şerīfe seni
Aldı eknīne eyleyüp ikrām

25 ‘İlm-i naṣreti ḳılupdur bir
Ol semti Resūl faḫr-ı enām

26 Yüzi tersine döndi küffāruň
Tīġ u neyz ile ‘asker Ḫudām

27 Yaḳdılar yıḳdılar taburlarını
Aldılar nice ṭop ejder fām

28 Dökülüp ḳaldı ḫāk-i dil tüda
Ten bī-rūḥ gibi nice ḫayyām

29 Altun adını baḳır itdi ḳamu
Ma‘den üzre olanlar istiḫdām

30 Cümle küffār ʻaskeri ṣandı
Ḥamdulillāh ki defʻolup ālām

31 Ehl-i islām sālim u ġamum
Cümle küffār oldı heb nā-kām

32 Didi ol pādşāh ceng ur
Cāy-ı rāḥmet deňli durur bu maḳām

33 Ṭutdiler cümleten firār ehlin
Geldi ortaya bir birlik bed nām

34 Kimi ḳatl oldı kimisi teşhīr
Gördi bu ḥāli heb ḫavāṣ u ʻavām

35 ʻAlā u meşāyīḫ itdi duʻā
Didiler ey şeh ferişete-i ġulām

36 Pādşāhlar velīyyi muṭlaḳdur
İns u cin olsa ḥükmi emrine rām

37 Fetḥ u nuṣretden olmayup ʻālī
Ḳalʻa-i ʻömri bula eshikām

38 Peyk hümā tef Miṣālī didi baňa
Fetḥ tārīḫ bulur bu beyt tamām

39 Ḥamdulillāh derki derki ʻasla
Eger anı aldi ʻasker-i İslām

Tārīḫ-i Diger

Mefāʻ īlün Mefāʻ īlün Mefāʻ īlün Mefāʻ īlün

1 Saʻādetle sefer-i ʻazmin ḳılup Sulṭān Meḥemmed Ḫān
Ḥiṣār-ı egriye ṭoġruldı bir dem itmeyüp ārām

2 Mücāhid fī sebīllillāh olup imdi ġazā ʻazmin
Didi kim ḥāżır olsun vaḳtine küffār nā-fercām

3 Müesser eyledi Ḥaḳḳā ki nice kalʻalar fetḥin
Ḫudā'ya ḥamd bī-ḥadd ḳıldı ol şah zevāla kirām

4 Ḫudā ḳıldı ġazāt miṣlini sālim u ʻālem
Ḳıldı cümle küffār bed gerdār olup nā-kām

136a

5 Miṣālī şükr idüp illāhi anuň didi tārīḫün
Gelüp iḳbālle eger iyi aldı ‘asker-i İslām

Ca'fer Pāşānuň Def‘a-i Ṣāniyede Ḳıbrusa Varduḳda Miṣālī Merḥūmuň Didügi Tārīḫdür

Fe‘i lā tün Fe‘i lā tün Fe‘i lā tün Fe‘i lün

1 Yine devletle gelüp ḳapısı kılduň şerīf
Ḫayl müştāḳ idi sulṭānuma ḫalḳ-ı dünyā

2 Nice gündür gözümüz yolda idi vel-ḥāṣıl
Muntazırdı ayaġuň tozına çeşm-i bünyā

3 Yüzüni görmekle her kişi buldi şıḥat
Zāt pākuň nice bīmārlara oldı devā

4 Muḳaddem pakuň eyle şehrüň içi pāk oldı
Ḫāk-ı pāyuň nice dil ḫastalara virdi şifā

5 Yüzüňi bir daḫī ṣıḥatle görmemi deridim
Ḥamdulillāh ki ḳabūl itdi du‘āmı mevlā

6 Ḳıbrusuň sezgiyle yerine geldi cānı
Ḥıżır irişdüň nice dil-ḥasta ḳılduň iḥyā

7 Bu muṣībet ayaġuň tozi eyle def‘ oldı
Eyledüň muḳaddem pākuňla nice def‘belā

8 ‘Āleme it raḥmet gibi nāzil olduň
Gökde istedügini yirde bulupdur faḳrā

9 Siz ki dilden ten bi rūḥ idi būyā ‘ālem
Ḫāk pāyuňla cihān ḫalḳı yine buldı ṣefā

10 Kahṭ-ı bārān eyle her bir küşesi pejmurde iken
Nem iḥsānuňla buldı yine nişve nümā

11 Żāyi‘ olmadı ḳokuň sulṭānum
Giceler ṣubḥa dek iḫlāṣıyla itdigi du‘ā

12 Ḥażret-i Ḥaḳ yine gösterdi sa‘ādetle yüzüň
Ḥamdulillāh beni maḳṣūduma ir gördi Ḫudā

13 Siz ki dilden beru çekdüglerüm ālā mı disem
Ḥaşra dek bi-kede birin eylemez dem aṭā

14 Nice olur ḥāl-i dil-zār diyü ġamda iken
Gūşeme cānib-i hümā taġdan irişdi bu nidā

15 Didi ġam çekme ṣaḳın ḥażret pāşāya geliver
Kim odur ‘ adlille meşhūr emīrü’l-ümerā

16 Merḥamet ehlidür erbāb-ı dile ma’ eyledür
Bir bahāne arar iḥsāna ḫuṣūṣā ki saňa

17 Cümle afāḳa anuň luṭf u ‘iṭāsı şāmil
Baḥr-ı iḥsānına mustarak anuň cāy u gedā

18 Ömrüm ḥażret pāşālar Kerīm eş-şāndan
İde evvelli gibi va‘de-i luṭfuna vefā

19 Sözi üztmilem medḥ u senā eyleyelüm
Ḳılalum ḥażret pāşāya du‘āyile şenā

20 Da’imā ‘izz u sa‘ādetle gecüp o mehami
Gicesin ḳadr u gūyının ‘ıyd ide Ḥaḳ ṣubḥ u mesā

21 Ḥażret Ḫıżır ola her demde anuň hem-rāyı
Ḳuride yaşda mu‘ūn ola aňa ‘avn-ı Ḫudā

22 Menṣūb ġar u ṣafā baḫşuňa didim tārīḫ
Geldi yeniye ḳaddum pākle Ca‘fer Pāşā

Ḳaşīde-i Aḥmed Pāşā

Fā‘i lā tün Fā‘i lā tün Fā‘i lā tün Fā‘i lün

1 Taḫt urup ṭāḳ-ı felekde Ḫüsrev-i Ḫāver güneş
Giydi nārenci ḳaba urundı nūr efser güneş

2 Mesned-i sulṭān-ı ṣubḥ oldı serīr-i āsmān
Ṣaçdı pirūze ṭabaḳlardan zer ü gevher güneş

3 ḳufl açup dürc-i zebercedden cevāhir ṣaçdı kim
Ḫāk gencīn eyleye gencīne-i cevher güneş

4 Ḳulüm-i Hindüň batırmaġa gümüş zevraḳların
Bād-bād-ı nūrla ṭonatdı fülk zer güneş

5 Dil-i encem virüp ḫayr mānenden her seḥr
Bal açup cevelān ider ṭārūs zerrīn pür güneş

6 Gūyıya nūşīn-revān-ı ṣubḥdur kim ‘adın içün
Lāciverdi ḳubbeye zencīr-i zer āṣar güneş

136b

7 Yā felek taḫtda sulṭān oldı bir Yūsuf cemāl
Yā Züleyḫā veş ṭutar nārenci zer-peyker güneş

8 Yā cemāline cihānuň nūr u fer vermek içün
Rūz ruḫsārından açdı ‘anberin mi‘cir güneş

9 Ḥaḳ budur kim şāh divānın temāşā ḳılmaġa
Düzdü ṭāḳ-ı zer-nigāra la‘lden manẓar güneş

10 Kendinüň ḥüsn ü cemālin fikr ederken germ olup
Can-ı diliyle eyledi bu maṭla‘ı ezber güneş

11 Ṣubḥ-den cevlān edip ṭāvus-i zerrīn-per güneş
Bustānına sipihrüň verdi zīb ü fer güneş

12 Zinnet bāġ irem ṭutmaġ içün gülzār-ı ṣubḥ
Eyledi gök sebze-zārın pür gül-i aḥmer

13 Kūze-i yāḳūt ile pīrūze-gun ṭolabdan
Çarḫ-ı mīnā-rengi Sīmāb itti ser-tā-ser güneş

14 Bem-i ‘ayşın zöhrenüň germ etmege sāḳī ṣıfat
Āb-gūn aḳdāḥ içinde gezdirür āzer güneş

15 Geh hamām-ı māh-ı tābāna ṭaḳar sīmīn cenāḥ
Geh düzer sīmurġ çarḫa āteşīn şeh-per güneş

16 Ayda bir kez kāsesin ‘anberle māhuň ṭoldurur
Tā ki şeh bezminde bir kez gezdüre micmer güneş

17 Ẓıll-ı Ḥaḳ Sulṭān Meḥemmed Ḫān ki olmuşdur anuň
Eşigi ṭopraġınuň her zerresi enver güneş

18 Nitekim her dānenüň żımnında mużmer güneş
Zerre-i ḫāk-i derinde şöyle mużmer güneş

19 Pādşāh-ı heft iḳlim-i sa‘ādetdür ki anuň
Ḫāk-ı pāyı cevherin edendi tāc-ı zer güneş

20 Bir Şehenşāh-ı ḳader-ḳadr u ḳażā-rādur ki olur
Bāmına hindū Zuḥal der-gāhına çāker güneş

21 Nūr-ı çeşm-i ‘ālem u çeşm u çerāġ ka’ināt

Sensin ey Şeh kim yüzüň nūrundan alur fer

22 Sensin ol kim āsumān iḳlimine sulṭān iken
Gerd-i ḫaylüňden urinur ‘anberīn efser güneş

23 Sensin ol kim ḫil‘at-ı fermān-ı ḥükmüň giymeden
Olmadı zer tīġ ile sulṭān-ı baḥr u ber

24 Sensin ol kim şeh-neşīn-i bezm-gāhuňda müdām
Yā Süleymān taḥtıdur yā cām-ı İskender

25 Sāḳi-i bezmüň ele cām alduġ içün der ḫıred
Yā gülşen sāġırdadur yā gezdirür sāġar güneş

26 Ey ki bāb-ı rıf‘atüňde ḫil‘at sīmīn hilāl
Vey ki devr-i ḳubbe-i ‘izzüňde zer çenber güneş

27 Ḳadrüň ordusunda gök bir sāye-bāndur kim aňa
Ser - i‘mād-ı sīmdür māh u ṭınāb-ı zer güneş

28 Ey ki mihrüňden zemīn u āsumān germ olaġa
Şeb sipend olmuşdur encüm fülfül ü āzer güneş

29 ‘Ahd-i ‘adlüňde yumarlar cümle ılduzlar gözün
Girdügince çeşme-i kāfūra bi-mīzer güneş

30 Nā-gehān erse sipihre nār-ı ḳahruň zerresi
Āsumān dūd-ı siyāh olurdı ḫākister güneş

31 Şöyle ḳorḳutmuş yüregin ḫançerin tīz-ābı kim
Ḳanda bir ṣu görse berg-i bīd-veş titrer güneş

32 Mihrinüň bāzārına bir vech ile germ oldu kim
Ḳapudan biň kez ḳovarsuň bācadan düşer

33 Gūyiya na‘l-i semendüňdür hilāl-i ‘ıyd-ı feṭḥ
Miḫ-i aḫterdür ẓafer burcunda heft aḫter güneş

34 ‘Ömr-i ḫaşmuňa şebiḫūn etmek içün her gece
Gök giyer şāmī zırıh mehden düzer miġfer güneş

35 Düşmenüň ḳanın döküp tīġ-i zer-endūduň senüň
Ki aṭlas-ı gerdūnuň eyler dāmenin aḥmer güneş

36 ‘İṣmetüň devrānıdur isminde te’nīs olmaġın
Seyre çıḳuḳça bürünür nūrdan çāder güneş

137a

37 Ḳanġı iḳlime ki Pertev ṣalsa ʿadlüň sāyesi
Ol diyār içre görinür zerre kem-ter güneş

38 Cevher eyler çün ḳara ṭopraġı luṭfuň sāyesi
Ġam degil eylerse ayruḳ sengden gevher güneş

39 Ḫüsrev-i rūy-i zemīn olmaḳ ne faḫr olsun saňa
Ki āsumān-ı ḳaṣr-ı ḳadrüňde oldu ḫāk-i der güneş

40 Ḳanda beňzer ḳaṣruňa bir āfitābıyla felek
Ki anda her bir cām olupdur pür żiyā-güster

41 Hergiz olmayadı jenginde küsūfuň o siyāh
Ger ṣıġınsa sāyeňe āyine-i ḫāver güneş

42 Tīġ āteş nāk rūşen rūy-ı din ārāyınuň
Ḳabżasına māh aḫter yüzine zīver güneş

43 Āfitāb-ı rāyuňa olmaz muḳābel niçe kim
ʿArż eder ṭabı u ʿalem ile nūrdan leşker güneş

44 Ger Skender istese envār-ı rāyuňdan meded
Rāh ẓulmetde olurdu ḫāylına reh-ber güneş

45 Şehriyārā rāyuňı minberde yād etse ḫaṭib
Nūr ile mescid ṭolar fil-ḥāl olur minber güneş

46 Baḥr-ı cūduňdan felek fülkün cevāhir ṭoldurup
Sūzedür şekl-i hilāl iden gümüş lenger güneş

47 Ey ʿarūs-ı ḥüsnüňe āyine meh zīver güneş
Görinür ʿaks-i cemālüňden cihān yek-ser güneş

48 Ṣan ki Maġribdür ṣaçaň ḳanda ġurūb eyler ḳamer
Ṣan ki maṭlaʿdur yüzüň anda ṭulūʿ eyler güneş

49 Ṭūṭī-i ser-sebzdür ki āyinede yüz göster
Ḫaṭṭ-ı ruḫsāruň ki olmışdur aňa der-ber güneş

50 Bu gice düşmede sen māh der- āġūş eyledüm
Gördüm olmuş nūrdan bālīn ḳamer bister güneş

51 Kim ki neẕẓāre ḳıla ḫūrşīde ḫadduň var iken
Nāṭıruň çeşmine ḫışmından ṣoḳar ḫançer güneş

52 Öyküneldeń yüzüňe hergīz baḳılmaz yüzüne
Bi-ḥayādur ki oldu bu vech ile seher güneş

53 Oḳudum ḥaṭṭın lebinde kim ġubār-ı müşg ile
Çeşme-i cān üzre yazmış süre-i kevṣer

54 Raḳṣ urur hengāme-i ‘aşḳuňda bir cān-bāzdur
Kim olur zerrīn resenle aṣılıp çenber

55 Baḥr-ı ġamda görmedi mihrüňden aḳan göz yaşın
Pes neden dermiş senge bu oldu dürr ü perver güneş

56 Göricek yüzüňde zülfüň rismānın ṣanurum
Nūr ile yazmaġa şeh medḥin çeker mıṣṭar güneş

57 Ḫusreva medḥ-i żam īrüň fikr iderken dün gece
Ṭāli‘ oldı maşrıḳ-i endīşeden enver

58 Ebr-ı ġam var yoġsa medḫüňde redif etmek degil
Pertev-i zihnimden olurdu yedi kişver güneş

59 Nūr-ı mihrinden ṣuvarup şaḫını eş‘ārımuň
Gülşenimde aḫter olurdı şükrden ber güneş

60 Bir naẓar ḳıl Aḥmed’e ey nūr-i çeşm-i kā’inat
K’āb-ı luṭfuňdan olupdur ebr gibi ter güneş

61 Tā zümürrüd sebze altında sipihrüň her seḥer
Sāġar-ı pirūzeye döker mi aḥmer güneş

62 Tā yaza nūrı ḳalemle çīn seḥer naḳḳāş-ı ṣubḥ
Şems-i zerrīn ṭāḳi gün bed-i aḥżar güneş

63 Tā Süreyyā ‘ıḳdin eyler gūş-var-ı gūş-ı māh
Tā Benāt-ün-na‘şa örter nūrdan çāder güneş

64 Çarḫ dürcünde ḳonulan her murād ol gevherin
Her gün etsün ḫarc idüp ḳapuňda ḫāk-i der

65 Yazsun āsār-ı süm-i esbüň ġubārī ḫaṭṭ ile
Māha tā ḥayṭ-ı şu‘ā ile çeker mıṣṭar güneş

66 ‘Ömr-i ḫışmuň defterin ṭūmār-veş dürsün felek
Niçe ki eczāsından eyyāmuň düzer defter güneş

137b

Ḳaṣīde'i Merḥūm Celāl Beg İltifāt-ı Şen Şema-yı Zen Devr Olduḳlarında Ḳaṣīde-i Merḳūm Denilmişdür

Fe‘i lā tün Fe‘i lā tün Fe‘i lā tün Fe‘i lün

1 Göňlüm ister ki perīler gibi pinhān olayın
Ẓulmet baḥra düşüp çeşmine ḥeyvān olayın

2 Etmelüp ḳavṣ ḳażādan naẓar mütemmetle
Tīr u ḳāṣ ṣeft bir iki serān olayın

3 Naḳs atana ṣafā tenden irüp istibrā
Nārdan āb u hevā gibi ger nirān olayın

4 Pür vebālüm yaḳayın odlara pervāne seft
Çıḳarup cübbe u destārı ‘üryān olayın

5 Bir zamān seyrideyin ‘ālemin āzādelerüň
Şem‘-i veş her gice bir tekyede mihmān olayın

6 Tā seḥer şevḳle encem gibi göz yummayasın
Giceler ṣubḥa değin çün mehtābān

7 Terk cāhile fenā selkine sālik olayın
Pāyeler ḳaṭ‘ idüben şehre aḳrān

8 Sem‘mi almıyayın duyurduň ġalġalesin
Türk ‘ünvān edeyin ṭālib-i ‘irfān olayın

9 ‘Ālemi bir zamān āzāde düşüp keşt ideyin
Nice divān göz edüp nehe divān olayın

10 Ne revādur ki Ḫudā selselesin ḳal‘ idü ben
Nefs şu meh oyuben ṭālib ‘ünvān olayın

11 Ser fer u itmeyeyin minnet gerdūna ruḫı
Varayin Ḥażret-i Ādem gibi u mebḳān olayın

12 Nefsim ervāḥ laṭīfa ile maḳārīn ḳalın
Eyleyüp keb leṭāfetten iken ḥān olayın

13 Nice bir ḳahr ile dil tek olayın ġonçe miṣāl
Faṣl-ı güldür açılup gül gibi ḫandān

14 Cām mı kisi girüp bezm-i ġamuma raḳṣ urayın
Güleyin o yine yayin fi gibi nālān olayın

15 Çaġıdur çāḳ aḳayın sağlayın sil gibi
Mevc-i deryā gibi coşan u ḫusrev u şān ola

16 Niçe bir bendelük emriyle muḳayyed olayın
Varayın bir niçe gün başıma sulṭān olayın

17 İtbā‘ itmiyeyin şerv-i civāna herkez
Baş çekup bir nice gün bir ser u sāmān

18 Devr-i āhımla mukadder ḳılayın āfāḳı
O ger mecra-ı ġamda sipandan olayın

19 Yaḳayın yandurayın ‘ālemi efġānım eyle
Āh pür sūzem eyle āteş-i sūzān olayın

20 Her ne ḳahr eyledilerse baňa luṭf oldı celāl
Dosta düşmene ‘ömrümce şenā ḫavān olayın

21 Fehm nuṭḳ etmeyin Etrāka tebterā ideyin
Sözlerim aňlayanıň yolına ḳurbān olayın

Bu ḳaṣīde Muḫliṣī Nām Baba ‘Acem Deşmişdür
Ṭoḳuz Yüz Yetmiş Tārīḫlerindedür

Fe‘i lā tün Fe‘i lā tün Fe‘i lün

1 A‘lem u ‘adil devr-i ‘ālem
Hem-dem rūḥ muṭṭahir her dem

2 Ḥākim muḥkeme-i emr alsa
Maṭla‘ ve dehr-i ‘aṭā ṣadr-ı kerem

3 Ser ü serdār mülük ü mālik
Sem‘ i‘dā ki sehāmuň muḥkem

4 Kāmil-i ekmel ‘alame-i dehr
Dillere mihr-i kemālüň merhem

5 Ḥāris-i ḥāṣıl ‘ilm-i Maḥmūd
‘Ādil-i ‘adl ‘ömr-i sa‘d ḥasrum

6 Gözükür olsa olur i‘dālar
Hem-dem ḥamduň olur virdāmum

7 Ḥāme’i rāh-i Resūl her sāl
‘Āhir ma‘mūr mihr-i ādem

138a

8 Āmir-i emr imam-ı ma‘lūm
Rām emrüňi emür-i ‘ālem

9 Ṣāliḥ ve Muṣliḥ dār-ı dāver
‘Ālem-i ‘ālem aḥvāl ‘addum

10 Dāver derdü elem malik-i ‘ömr
Rāhum-ı resm kelām-i maḥrem

11 Ola a‘dalaruňı raḥ u merāḥ
Derd-i derhüňle olalar dirhem

12 Ākel māl ḥalāl mālik
Sālik ser mesddür ādem

13 ‘Āmel-i selsele rā her Ḫudā
Māhir mihr-i Resūl u Ekrem

14 Ḫalisle Ḫāl sā'il ‘amelüň
‘İlmle ‘ālem ervāḥ-ı ‘ilm

Ḳaṣīde-i Ṣādık Berāy
Berā-yı ‘Azmi Efendi

Mefā‘īlün Mefā‘ īlün Fe‘ūlün

1 Bahār oldı ‘ālem açdı ser-ā-ser
Cihān reşk bāġ-ı cānān oldı kimse

2 Yine i‘tidalın görüp rüzgāruň
Ḫarām itdi gülşende ser u ṣanevber

3 Açıldı bu faṣlı görüp dürr ü ẖandān
Ṭarladı temāṣā idüp ġonçe-i ter

4 Dürr-i jāle eyle ṣay‘ muḳsani‘
Ṭutar lāle destinde cām-ı mücevher

5 Mey-i ‘aṣḳ içüp bezm-i gülşende sūsen
Ṭakınmış meyānına mest-i ẖançer

6 Görüp cūy-ı dil-cūyı bāġçende
Ayaġuna aḳar ṣu gibi göňüller

7 Benefşe küllesini rindāne kişi
Ẓarīfāne bāġuň temāşāsun eyler

8 Numūne-i cihān şimdi bāġ iremdür
Meşāl ḳażā-yı cihān oldı her yer

9 İder āh u efġānı bülbül-i hezārān
Ḳulaġuna ḳoymaz velī anı göňüller

10 ‘Acebdür ki yaḳmaz anı āteş-i gül
Meğer ṭutdi bülbül mizāc-i semendür

11 Nişān virdi sünbül gelüp şāh gülden
İrişdi gülistāna tāze ẖaberler

12 Bezendi şük ūfeyle ṣaḥn-ı gülistān
Gelür diyü şāh şāh gül-i ẖūb bi-ker

13 Düşündi çemen reh-güzārına zülfüň
O servüň meğer ayaġun öpmek ister

14 Nihāl-i çemen-zār gülzār ‘izzet
Bahār gülistān fīrūze naẓar

15 Gül gülşen-i fażıl efendi
Ki anuň bülbülidür bu ṭab‘ saẖn ver

16 olur mi senüň kisi bāġ-ı felekde
Meh sāye kister gül sāye perver

17 Yüzüň görse ‘ālem olur şād u ẖandān
Bahār ile gülşen bulur zīb u zīver

18 Döküldi ṣaçıldi bahār-ı gülistān
Yoluňda senüň ey ruẖ derd-i aḥmer

19 ‘Irḳ olsa ruẖsāruň üstünde peydā
Şu gül kisi olur kārlı tāze vü ter

20 Gül bāġı ṭutsam ‘acem bi-baş üzre
Ruẖ aňa rengi fil-cümle beňzer

21 Kezār etse gülzār zülfüň nesīmī
Açar ḳalb ezhār cānlar baẖışlar

22 Ruẖuň gülşenünde ẖaṭṭuň hıżıra beňzer
Dehānuň hemān çeşme’-i āb-ı kevŝer

138b

23 Gülistān-ı ‘ālemde berk-i gül āsā
Beni bār ġam itdi ḫāka berāber

24 Eküp ḥāṣılı bār ġam naḫl ḳaddim
Baňa oldı derd ü elem mive vü ber

25 Ne ḫoş dimiş üstād-ı ‘ālem emīri
Bu ma‘nāda bir beyt-i Pākize gevher

26 Ruḫum za‘fer ser-şek erġuvānı
Dilüm pāre pāre çü şeklu ṣanavber

27 Yeter bülbül-i āsā şikāyet felekden
Cefā itmeden döndi çarḫ-ı semt-ger

28 Elüň aç Ḫudā’ya niyāz eyle Ṣadıḳ
Murādı güle ola ḫandān u ḫoş ter

29 Virdi ġoncelerüne gülzāra zinnet
Hezzīn ide tā gülistān u ḫoşter güller

30 Hemīşesi açılsun gül-i bāġ naḥtı
Ola devlet-i naḫli ser sebz u bihter

31 Yaşasun cihānda olur ya bu dā‘i
Ḳıyam eyleyince dem-i ṣubḥ maḥşer

32 Ḫazān görmiye hiç gülistān ömri
Yer çalsun nihāli olup çarḫa semser

Gülşenīzāde Ḥāletī Efendi Merḥūmuň
Pend Nāme-i Şerīfdür

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1 Hemīşe māruň olsun baḫt u devlet
İki ‘ālemde ol ehl-i sa‘ādet

2 Cihānda görmesun ḥüsnüň zevāli
Daḫı çekmeyesün mecer belāyı

3 Yüzüň dā’im ola gün kesi pür nūr
Ḫudā ḳılsun seni ‘ālemde server

4 ʻAzīz saʻr olup sen tācdār ol
Olup ʻazmle kāim baḫtiyār ol

5 Ṭopuňa yüz süreler ehl-i diller
Fedā idüp yoluňa cān u serler

6 Der ʻālemde ki ehl-i saʻādet
Getüre ṣad ḳıla sāňa irādet

7 Saʻādet ehli eyle yār olasun
Cihānda devletle var olasun

8 Yüzüňi görenüň ḳılmaz ḳarārı
Daḫı elden gid bir yıl iḫtiyārı

9 Saňa göňül viren eyler ḥużūri
Dili sine-ser anuň olmaz serveri

10 Gel etme red faḳīr nā-murādı
Anuň sevgüňden özge yoḳ murādı

11 Cihānda çekmesün derd ü belāyı
Ne bilsün lezzet mihr u vefāyı

12 Belādan yüz çeviren ʻāşıḳ olmaz
Daḫı mihr u vefāya lāyıḳ olmaz

13 Ṭuta göňlünde esrār-ı Ḫudā'yı
Bula her dem niçe ẕevk u ṣafāyı

14 Muḥabbet cāmını nūş eyle ey yār
Ḥaḳḳuň maḫlūḳuna boʻż etme zinhār

15 Odur insān-ı kāmil itmezdüm
Ḥaḳḳuň-ı maḫlūḳuna dimeye hiç kim

16 Gir dertden ḫalāṣ ide özüni
Dile getürmeye ġıybet söz seni

17 Yaramaz kimseye olmaya hem-dem
Ki şuġūl ola aḥvāline her dem

18 Özin izāh ide ḥabs ḳażadan
Gice cümle hevā ile hevesden

19 Rıżā-yı Ḥaḳ ola anuň rıżāsı
Daḫı olmaya ʻabdi iḳtiżāsı

139a

20 O dur ādem idüp ḳalbin mücellāl
Daḫı āyine veş ola ……..

21 Gül imdi cehd idüp keb ehl-i ‘irfān
Ḥaḳīḳatde olasun sende insān

22 Gider dilden bu ḥabb mā sıvātı
Ḳoyup gitmek gerek dār-ı fenāyı

23 Bu dünyānuň ṣoňı belkim olur hiç
Fenā bulur vücūduň ir eger geç

24 Olursun ‘āḳıbet ḫākıyla yeksān
Ne ki kāruň yapasın ḳaṣr u eyvān

25 Evvelā görsen daḫı ḫākı berāber
Ḳoma meskenüňi elden birāder

26 Cihānda yel gibi esüp ṣorma
Ṭarīḳ meskenetden yüz çevirme

27 Kimi kim görsüň eylesün medāra
Ne ḥācet eyleyesün ceng u ġavġa

28 Niçün sen ilke sa‘y etmiyesün
Ṭarīḳ-i müstefid gitmiyesün

29 Gider mehin kişi benlük ḥicāben
Cihānda eğlemez Ḥaḳḳuň kitāben

30 Ṣaḳın red etme nuṭḳ olmıyalı
Ki tā ḳalbüň bula ẕevḳ u ṣafāyı

31 Olur kim ehl-i ḥāle uymadılar
Ḥaḳḳuň esrārını bil ṭuymadılar

32 Yine ḥāl ehli eğler bu civānı
Ṣaḳin ḳal ehline itme ḫaṭanı

33 Eyülerle otur kimden ḥaẕer ḳıl
Kimüň yanunda olursa gezer ḳıl

34 Eyü olun kimyile hem-dem olmaz
Daḫı anuňla beğim muḥasırum olmaz

35 Evvelā gör ehl-i diller böyle hem-rāh
Ḥaḳāyıḳdan olasın sende agāh

36 Şerāb-ı ʻaşḳla ol mest u med hūş
Sözin ser saġānuň eyle gül gūş

37 Ḫaṭāsuz olmaz imiş ibn-i ādem
Velī olur ḫatāyile mükerrem

38 Olursa ġam değil dünyā eyü kim
Saňa vācib değil ıṣlāḥ-ı ʻālem

39 İṭāʻat eylesün dāʾim Ḫudāʾya
Rıżā vir cānıyla dilden ḳażāya

40 Ḫudāʾnuň istegil dāʾim rıżāsın
Daḫı terk eyle nefsüň iḳtiżāsın

41 Uyanlar nefse bulmadı saʻādet
Ḳavmi oldılar ehl-i şaḳāvet

42 Beni ġafletde ḳomaya ilāhi
Ki sensün ʻafv iden cümle günāhı

43 İlāhi ḳalb-i maḥzūna ṣafā vir
Ḳoma pās ile anı sen ḥalā vir

44 Ḳapuňdan eyleme red beni yārab
Saňadur iḥtiycı cümlenüň hep

45 Huʾdur u ehlinüň dermānı sensün
Daḫı dīn ehlinüň imānı sensün

46 Ġarīb olanlaruň dermānı sensün
Cihānuň cānı hem sulṭānı sensün

47 İlāhi bir żaʻīf u derd ne edem
Ġarīb dīni nevā vü mestem dem

48 Elem el olmuş yārab fütāde
Geçüpdür dem bedem ʻömrüm hebāda

49 İlāhi cümle ḥālim saňa maʻlūm
Saňa birdür ḳamu mevcūd u maʻdūm

50 Yoġ iken var iden sen cihānı
Viren ins u pīreye hem revānı

51 Ḳabūl eyle benüm yārab niyāzum
Saňa gizlü değildür cümle rāḫum

52 İlāhi luṭfuňa yoḳdur nihāyet
Ki sensün cümleye viren hidāyet

53 Ḫudā'ya luṭfuňa iḥsān senüňdür
Ḳavliz biz ḥāṣlı fermān senüňdür

54 Saňadur cümlenüň yārab niyārı
Ki sensün ehl-i derdüň çāre sāzı

55 Ġarībüm derd sensizüm yā İlāhi
Ki luṭfuňdur bu miskīnüň penāsı

56 Ḫudā'ya çoḳ durur ġāyet günāhum
Velī sensün benüm peşt u penāhum

57 İlāhi 'ayıbumı urma yüzüme
Ḫaṭā itdüm nidem kendü özüme

58 Ḳıyāmetde beni setr eyle yārab
Budur senden niyāzum rūz ile şeb

59 Şafī' it Ḥāletī'yi Muṣṭafā'yı
'Ömr-i 'Osman 'Aliyye Mürteżā'yı

60 Daḫı āl Resūluň ḥürmetine
Olaruň devletiyle 'azzimetine

61 Ḫaṭā mı sen baḫışla yā İlāhi
Ṭapuňdur cümle ḫalḳuň secdeye

62 Yüri şemsden gerü urmayalum dem
Sözi ḫatm idelüm Vallāhu A'lem

Gülşenīzāde Ḥālet ī Efendinüň Pend-Nāmesidür

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1 Kişiye kim vire devlet zamāne
Arar oldum felek aňı behāne

2 Cihāndur bu gelen ḳalmaz göçer hep

Ne yaḫşīye ḳalur ne ḫūdī şānī

3 Eğer ‘ömrüň nice geçer bilürsüň
Naẓar ḳıl ‘ibret al āb-ı revāna

4 Semā ki felekden himmet iste
Ḳanā‘at eyle gel bir istiḥzāna

5 Muḳadderdür senüň rızıḳuň ezelden
Düşürme kendüňi ey dil-i kemāl

6 Cefā kim çekmişüm devrān elinden
Benüm derd dilüm gelmez beyāna

7 Deryāġa ḥālümi ḳılmaz naẓar dost
Kül oldum ḥasretiyle yana yana

8 Göňül virdüm nidem bir bī-vefāya
Ki düş oldum belāyı nāgihāna

9 Ne ḫoşdur nāz eyle vaḳt-ı seḥerde
İdesün ‘azmi suy-ı gülistāna

10 Geçür evḳā kimi ẕevkle dā’im
Cihān bāḳī değil pür ü civāna

11 Göňül ister kim ola mest dār-kār
İçüp ‘aşḳuň şarābun ḳana ḳana

12 İken ey ḫavāce gül-i ten perver olma
Ḫudā olsa gerek mūr u yılana

13 Bu dünyā hep yālandur şanma gerçek
Göňül virme sen aldanma yalana

14 Baṣīretle naẓar kılsuň dilāsun
Naṣīḥatdur cihān cümle ilāna

15 Geçüp nām-ı nişāndan eyle pervāz
İrişdür rāzuňı ol bi-nişāna

16 O dur ‘āḳil olup mecnūn-ı şeydā
Ki vü seren sen daḫı gel ‘āḳilāna

17 Müsāfirdür gelen kāyināta
Kimisine bunda ḳılmaz cā vü dāne

140a

18 İki ‘ālemde ola ehl-i raḥmet
Benüm bu pend u meh her kim ināna

19 Seḥerde bübüli gördüm oḳurdı
Bir şi‘iri şevḳle ḫoş ‘āşıḳāne

20 O dur ‘āşıḳ ki ma‘şūḳuň yolunda
Virüp cān ḳalmaya sūd uziyāna

21 Ki bizde idelüm ‘azm-ı gülistān
Oḳuyup naẓm-ı dilsüz u terāne

22 Ecel irişmeden ḳıl güç ıraġun
Mecāl olmaz o demde hiç amāna

23 İrādet virse kim pür ṭarīḳa
Çekerler oldum anı imtiḥāna

24 Müslimdür bu yol cāndan geçti
Verilmez behir-i cāna ḳısmiyāna

25 Benüm aḥvālime raḥm eylemez yār
İrişdi derd-i āhum āsumāna

26 Cihāna gelmemişdür rūşeni veş
Dili rūşen özi gülşen cihāna

27 Ki pür ider o sulṭān gülşeninüň
Rūḫi beňzer anuň bāġ-ı cāna

28 Ṣadāyı māhı vü mūy-ı gülşeninüň
Ṭavlīdür dem bedem gün u meskāna

29 Arasuň bu cihān içre bulunmaz
Ḫayālī gibi bir şāh yegāne

30 ‘Ali ṣafveti ver ḳaṭb-i aḳṭāb
Ḫudā meşelün getürmedi cihāna

31 İlāhi bunlaruň himmetlerini
İrişdür bu faḳīr u nā-tuvāna

32 Ḳavmüňdür Ḥāletī dāḫi emīrüm
Elin olup anı itmese yabana

33 Ḳalan iyilik durur fānī cihānda
Ḳalanı hep füsūn ile fesāna

Ḳaṣīde-i Merḥūm ʻUbeydī Çelebī
Barā-yı Sulṭān Selīm Ḫān

Mefʻū lü Fāʻilātü Mefā īlü Fāʻilün

1 Ol şāh-ı derh idüp yine iḥyā-yı salṭanat
Gösterdi kāyināta temāşā-yı salṭanat

2 Envār-ı ẕāt-ı pākı ile ṭoldı cümleten
Āfāḳ-ı ʻizz ü şevket ü dünyā-yı salṭanat

3 Āsūde ḳıldı sāye-i luṭfuyla ʻālemi
Ol serv-i sebze-zār-ı muṭarra-yı salṭanat

4 Hiç şecʻ degül yanında salāṭīn-i sālīfe
Aňa müfevveż olalı eşyā-yı salṭanat

5 Bir pādişāhı leşker-i encüm şumārdur
Mülk-i refʻi ʻālem-i bālā-yı salṭanat

6 Āyā güneş midür görinen ṭāḳ-ı ḫarḫda
Ey şemme-i sarāy-ı mücellā-yı salṭanat

7 Ḥaḳḳuň nesīm-i luṭfı ile açılup durur
Yā verd-i zerd-i ravża-i raʻnā-yı salṭanat

8 Yaḫūd şarāb-ı şevḳ-i ṣafā baḫşile ṭolu
Bir cām-ı dil-küşā-yı muṣaffā-yı salṭanat

9 Gerdūn idüp-durur yaḫūd iḥżār-ı ḳurṣ-ı zer
Naḳş ide diyü sikke-i dārā-yı salṭanat

10 Sulṭān-ı kām-kār u şeh-i maʻdelet penāh
Ḥāḳān-ı tāc-dār-ı dil-ārā-yı salṭanat

11 Keyvān-serir ḥażret-i Sulṭān Selīm kim
Oldı mekānı taḫt-ı muʻallā-yı salṭanat

12 Mirʾāt-ı pāk ṭabʻ-i Selīmʾüň durur senüň
Meclā-yı ʻaks-i ṣūret-i zībā-yı salṭanat

13 Bir malik-i serīr-i Süleymān-ı dehrsün
Ṭoldı saňa rüʾyet-i belā-yı salṭanat

140b

14 Ş’ol ism-i bi-miṣālüň ile nām-dār olup
İrdi kemāl-i rıf‘ate tuġrā-yı salṭanat

15 Tekmīl-i ‘adl ü dād ile taḥṣīl-i nām idüp
Feṭḥ oldı saňa şimdi mu‘ammā-yı salṭanat

16 Başına geldi niçe belā-yı siyāhlar
Devrüňde ş’ol ki eyledi sevdā-yı salṭanat

17 Şemşirünüň ḳażāsı nizā‘ını ḳaṭ‘ ider
Her kim senüňle eylese da‘vā-yı salṭanat

18 Şāhā nişān-ı mīḫ-i semendüň ne yirde kim
İtdi ẓuhūr ṭoġdı Süreyyā-yı salṭanat

19 Virdi Ḫudā murādını ḫayli zamān idi
Ẕāt-ı şerīfüň itdi temennā-yı salṭanat

20 Ḳaṣdı budur ki bekleye yanuňı tā ebed
Şemşīr-i tāb-dār-ı mücellā-yı salṭanat

21 Ben ol ‘Ubeydī’ yem ki ṣunup ḫāk-ı pāyüňe
Sābıḳda bir ḳaṣīde-i ġarrā-yı salṭanat

22 ‘Avn-i İlāh ile dimiş idüm ben anda kim
Saňa ‘ināyet oldı ‘aṭāyā-yı salṭanat

23 Ḳavlümde ṣaduḳ olduġum içün beni bugün
İrgür murāda ey şeh-i a‘lā-yı salṭanat

24 Evlādum ile dā‘ī-yi iclālüňüm senüň
Ey meh rikāb u şems-i hüveydā-yı salṭanat

25 Devrān ṣaḥīfesünde saňa kim ki ḥarf atar
İdüp trāş tīġi ile ṭāḳ-ı salṭanat

26 Her gevheri ki ḳıymeti dünyā degil müdām
Ḳarşuňda duta sini ile tā-yı salṭanat

Bu Ḳaṣīde daḫı Merḥūm ‘Ubeydī Çelebī’nüň Sulṭān Selīm Ḫaḳḳında Buyuruḳlarıdur.

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Bir seḥer idüp nesīm-i himmet rūḥaniyān
Arçı bāġ-ı ṭab‘umı nāmend gülzār-ı cānān

2 Ġonçe-i dilden mu‘arif gülleri yüz gösterüp
Ẓāhir oldı cānda şevḳ bülbül-i ‘arş-ı āşiyān

3 Açılup āyinesi ḳalb-i şanevber-şūretüñ
Kendini gösterdi anda şa bad mani ‘ayan

4 Baḳtı ol āyineyi ṭab‘ şükr bārum daḫı
Geldi güftāra miṣāl-i ṭūtī şīrīn zebān

5 Ḫūn-i dille yazduġum eş‘ārumuñ mışra‘ları
Gülşen-i naẓmumda bir bir dikdi şāh-ı erġuvān

6 Her elif bir serv-i bālā cīmleri zülf-i nigār
‘Ayn nergis mīm ġonce Ḫātem olup bāġbān

7 Her sözüm bir gülistān olmışdı ḫaṭṭ-ı sebze-zār
Ben iderken anda seyr-i sebze-zār-ı būstān

8 Ş’ol zamān irdi ki verd-i zerd-i mihr-i enveri
Delv burcında düşürdi çāh-ı ġarba āsumān

9 Ḳara ḳayġuya batup miskīn zer-efşān sünbülin
Dehre ‘arż itdi ve bī-ḫod oldı her pīr ü civān

10 Vāḳı‘amda ol gice bu ḳalb-i ḥikmet dīdenüñ
‘Ayn-ı ‘ālem beynine oldı hüveydā çoḳ nihān

11 Edirne şehrinüñ evṣaf-ı bahāristānını
Ṭāli‘ Sa‘dī olan yazsa olur biñ gülistān

12 Ben o şehri çarḫa nice beñzedem anuñ gibi
Var iken her kūşesinde nice ṭāḳ-ı dilsitān

13 Gördüm ol şehrüñ yanında bir feżā-yı ḫūb kim
Cānlara irer hevāsından ḥayāt-ı cāvidān

14 Ḫāk-i ‘anber-bārı misk-i eẕfere virmez vücūd
Sebze-zār ile zümürrüd reng ü rūda tev’emān

15 Geldiler ol şehr-i ‘ālīden bu cāy dil-keşe
Cümle-i erbāb-ı keşf ü zümre-i kerrūbiyān

16 Her birinüñ dest-i sīmīninde bir altun ṭabaḳ
Ṣūret-i ṣafvetde ammā ‘ayn-i ḫūrşīd-i cihān

141a

17 Çoġını pür itmiş ervār-ı duʻā-yı ehl-i çarḫ
Niçesin zeyn itmiş ezhār-ı nisār-ı ins ü cān

18 Kimi laʻl-i medḥ ʻirfānyla māl-a-māl idi
Kimi olmuşdı dür-i ḫikmetle genc-i şāyegān

19 Başumı ayaġ idüp yayına vardum anlaruň
De'b ile yüz yirde ḳoyup dā'ima ben nā-tüvān

20 Didüm ey ehl-i vuḳūf-ı ʻālem-i bālā-yı rāz
Bu ne ḥikmetdür ki ben gördüm baňa eyleň bayān

21 Didiler ey sā'l-i bāb-ı nikāt-ı kāyināt
V'ey mürid-i keşf-i meknūnāt u ẕümre-i kün fe-kān

22 Belki bu şehr-i ṣafā baḫşa Ḫudā-yı Zül-Celāl
Luṭf idüp gönderdi bir ḫakān-ı ʻālī āsitān

23 ʻAdl-ı envārı ẓalām-ı ẓulmile ġamgīnlerüň
Ḫāṭır-ı fāṭırların ḳılsa gerekdür şādmān

24 Ol şeh-i İclāl ü ferrūḫ fāla istiḳbāl içün
Bu maḳām-ı dil güşāya cān ile olduḳ revān

25 Bu ṭabaḳlar kim el üzre ṭutmışuz dergül gibi
Her biri genc-i bahār-ı ġaybdan virür nişān

26 Ḫayra maḳdem diyüp īsār-ı nisār itseň gerek
Ḫāk-pāy-ı pākine geldükde ol şāh-ı cihān

27 Ḥażret şehzāde sulṭān Selīm kām-kār
Devlet ü ʻömrin mezīd itsün Muʻīn ü Müsteʻan

28 Sensin ol sulṭān-ı ʻālī mertebet kim cirm ḫāk
Şāh-rāh-ı ʻizzetüňden bir ġubār-ı ẕerre sān

29 Ḫışt-ı eyvān-ı celālüň taḫt-ı rıżvān-ı behişt
Cām-ı ḳaṣr-ı bī-ḳuṣūruň dīde-i ḫūr-ı cinān

30 Āfitābı çāh içinde gördi devr-i āb-veş
Çerḫa ḳaṣruňda baḳan ey ḫüsrev-i ʻālī mekān

31 Olsa her bir ḳaṭre dünyāda eger lü'lü' yeter
Derhe iʻṭā itdügüň gevherce olmaz bī-gümān

32 Māhdan māhīye irişse nevālüň n’ola kim
Lücce-i baḥra seḥāb-ı keff-i cūduň çekdi ḫavān

33 Çarḫa iḥsān itdügüň altuni mīzāna çeker
Burc-ı m īzānda ṭulū‘ iden degül mihr-i cihān

34 Ẓāhir olsa ṭaň degül cisminde encümden ‘araḳ
Devr ider her şeb der-i devlet penāhuň āsumān

35 Mihr-i ‘ālem tāb cisminden terin silsün diyü
Her seḥer ṣunar aňa bir dest-māl zer nişān

36 Şem‘-i māha ḳarşu ser-tā-ser açup eyler naẓar
Nāme-i medḥüňdür ey şeh çarḫ elinden kehkeşān

37 Nūn na‘l-i süm-i esbüňle berāber olımaz
Ola mı rāh-ı rikābuňla meh-i nev hem ‘inān

38 ‘Ahd-i ‘adlüňde cihān emn ile ṭoldı yiridür
Çeşm-i şehbāzı kebūterler idinse āşiyān

39 Ger şümār itsem kitāb-ı vaṣfunuň evrāḳını
Barmaġum ter itmege yetmez biḥār-ı bī-kerān

40 Ḫāke düşmiş bir güherdür bu ‘Ubeydī müstemend
Ḳaldur anı olsun pāmāl-i zillet her zamān

41 Himmetüň yanında gerçi ‘ārdur bir gevheri
Ḫākdan ref‘ eylmek ey pādişāh-ı kāmurān

42 Aġzını altun ile pür eyler iseň n’ola kim
Ġonce-veş medḥ ü şenāňa dāyim açmışdur dehān

43 Bu durur her gāh dergāh-ı Ḫudā’dan ḥācetüm
Ey şeh-i iḳlīm-i cūd ü dāver-i gīt īsitān

44 Āfitāb-ı ‘ömrüňe irüşmeyüp hergiz zevāl
Şehper-i Rūḥü’l Emīn sen şāha olsun sāyebān

Terci‘-i Bend Merḥūm ‘Ālī
Efendi Raḥmetullāhi-Alyh

Mef‘ūlü Mefā‘īlü Mefā‘īlü Fe‘ūlün

1 Bir gün felegüň ḥāli beni eyledi ġamiň
Ten kişverini seylevirüp dīde ġamiň

141b

2 Aḥvāli fikr eyler iken yād u meh geldi
Gördüm göz ile tir beni bu çarḫ ṣu zīn

3 Ayaḳını var o Ferīdūn vü Skender
Ḫāk içre yeter bi-ḫūd olup bunca sulṭānın

4 Ne ḫayl u ḥışm var böyle ne ṭabl u ʻilim var
Gitmiş bu riyāset bu ḳadar tarz nev āyīn

5 Bir zerreye ṭuş oldı gözüm eşhar-ı māçez
Remz ile beyān itdi baňa nice bir āmīn

6 Didi göre ḫūrşīd cihān anı felekde
Her ṣubḥ gir başına bir efser zerrīn

7 Güňbeleri maḥv eyler olur başını māhuň
Ṣarcak ider öňünde ḳomaz cā meh semīn

8 Aḫşām olıcaḳ yine irer burc-ı zevāle
ʻĀlemde naṣīb olmaz aňa zerrece mülkin

9 Paġyula ḫāk içre yatur kendüsi lerzān
Nūrını ider māh-ı şeb ārāsta taʻyīn

10 Ḫalāḳ-ı cihān ʻāleme ḳılduḳda tecellī
Her şey birer ḥālle kılmış mütesellī

11 Kimi gül-i ḫandān u kimi bülbül-i giryān
Kimisi neṣāṭ üzre kimi ḥüznle giryān

12 Cem cāmına mālik kimisi ḳaṣr-ı ṣafāda
Ġuṣṣa eyle kimi çeraġ gibi ḫākla yeksān

13 Aç cān gözüni āyineyi dehre naẓar ḳıl
Her kimsede gör kim ne ḳadr-ı şekil nümāyān

14 Ālām-ı felek kimisünüň cānı geçmiş
Kimisi riyāset ṭaleb eyler kimi ʻunvān

15 Kimisi ḳażā-i tir ne cānın pür itmiş
Dergāh-ı tevekkülden olur rıẕḳını pinhān

16 Gördüm kimini bezm-i fenāda ḫaberi yoḳ
Esrār-ı muḥabbetle olup u ālā u ḥayrān

17 Kimisi temennāyı u ṣāl üzre demādem
Kimisini ḫākser ider āteş-i buḥrān

18 ‘Ömr ise tek u pedere ecel ise ḳażāda
Cān ise ṭaz nigāna deh gerdūn ise gerdān

19 Hem-vāre degil ḥāṣılı aḥvāl-ı ḫalāyıḳ
Bir laḥẓe de biň şekli girür ṣavurup insān

20 Ḫalāḳ cihān-ı ‘āleme ḳılduḳda tecellī
Her şey birer ḥālle ḳılmış mütesellī

21 Ḳudret eli itdüňde benüm ḫākimı taḫyīr
‘Aşḳ āteşini ḳıldı dil sengime taşır

22 Yap yap ẓuhūr eyledi işār muḥabbet
Binā-yı revān ḳıldı beden ḳaṣrını ta‘mīr

23 Her laḥza göňül sipher ḥayretde yaturdı
Uyḳudan uyanmazdı beni nāle şebkir

24 Rüyāda temāşā iderdüm bu cihānı
Bir kimse bulunmadı dili eyleye ta‘bīr

25 Ebkār-ı me‘ālini pür olup ḥacere dilde
Hücre dilde ‘ayān idi serāserde muktedir

26 Gelmedi ebr ḳala daḫi ḥāl-i derünüm
Destümde idi gerçegi ser rişte tedbīr

27 Dird ile bir mücehere gerdān idi nefsüm
Rehbān gibi kendüsine itdürdi tesḥīr

28 Eşkāliyle hemlü idi cevelānuňa icād
Mir’āt ‘adem ṭutmiş idi ṣūret-i tezvīr

29 Bu maṭla‘ ġurrayı görüp levh-i ezelde
Bir ser baňa eyledi ma‘nāsını tefsīr

30 Ḫalāḳ cihān-ı ‘āleme ḳılduḳda tecellī
Her şeyi birer ḥālle ḳılmış mütesellī

31 Andan beru kim oldı beden kişveri ābād
Virānedür aňa nisbetle ḳal‘e-i polād

32 Bir sengüni kim eyleyemez cān-ı ḳalbüň
Var ḳuvveti bāzūye getürse nice feryād

33 Demler ola kim yemine bu aḥkām eyle anı
Enfās-ı ecel ẓāhir olup eyleye bir bād

34 Vaḥdet takatından ola her bir kişi bīrūn
Ḫalḳa nice yüzden görinür ṣūret-i icād

35 Ẓāhirde nebāsı birinüň kār-ger olmaz
Bāṭında kimi ḳaṭb-ı cihān kimisi utād

36 Keşret yolını ṭutması eṭvār-ı ḫalāyıḳ
Etmezdi kimi āh u fiġān kimisi feryād

37 Geçiş kiminüň gerdini ḫalḳı ḳasīd
Iṭlak serīrinde kimi ġuṣṣadan āzād

38 Rencīde ider kimi dilin ḫavf ḳadrden
Kimisi olur ġuṣṣa vü ġam yemege mu‘tād

39 Keşf eyleyeler ser-te-ser esrār-ı cihānı
Bu maṭla‘ı ger verd-i zebān eyleye zehād

40 Ḫalāḳ-ı cihān ‘āleme itdükde tecellī
Herşey birer ḥālle ḳılmış mütesellī

41 ‘Ālī gibi ḳılduňsa eger dīde ki pür nūr
Birdür saňa rūşen günle ẓulmet ü buḥūr

42 Dil baġlayıcı olsa güzergāh-ı cihānda
Çek pāyuňı it nāvuňı kime menṣūr

43 Ṭanımaġa sa‘y eyleme bālın ḥużūra
Bil eyle şikest oldugını gülle faġfūr

44 Bir murçe veş zād ki cem‘ eyle cihānda
Bir dāna içün ġam yeme serhāda cu ‘aṣfūr

45 Ta‘mīr ide gör kendüňi virāne dil olma
Ḳalbüňde nihāndur nice gencine ma‘sūr

46 Himmet ‘amelin naṣīb ide gör dest-i vücūda
Tā kim olasun ‘asker i‘mālle menṣūr

47 Çek payuňı dāhā ne ḳamu ḥālüňi şükür it
Dime gedādur bu ġanī bu şeh maġrūr

48 Mā-fevḳuňı reşk eyleme mā-dūni naẓar ḳıl
Tā kim saňa meksūf ola mestūr ile meşhūr

49 Ṣal gerden teslīmüňi ḳażāyı
Oldıysa ne ġam kimisi maḥzūn kimi mesrūr

50 Ḫalāḳ-ı cihān ʻāleme itdükde tecellī
Her şey birer ḥālle ḳılmış mutesellī

Vezīr-i Aʻẓam İken Ḳatl Olan Dervīş Pāşā Ḥaḳḳında Ḥāletī Efendiʻnüň Ḥadd-i Mestān-ı Nām Didügi Hicivdür ki Taḥrīr Olındı

Ḳaşīde-i Evveliyet

Mefāʻìlün Mefāʻìlün Mefāʻìlün Mefāʻìlün

1 Bi-ḥamdillāh şeref buldi yine mülk-i süleymānı
Felek ḫāk ile yeksān eyledi bir dīv-i nādāni

2 Ḳanı ol ehremen kim ḫayr u şerri bilmeyüp hergiz
İderdi ḫande-i ġaflet aňılsa ḳahr-ı yezdānī

3 Gören şekl-i ḳabi ḥīn düşde hergiz ḫayra yormadı
Aňa nisbet peri sīmā idi ġūl-i beyābānı

4 Bulup dev ḳārsın ġūl-i beyābānı zinā itmiş
ʻAceb mi ḥāṣıl olsa böyle bir bed-aṣl-ı şeyṭānī

5 ʻAcep beňzerdi ḥaḳḳa ejdere farḳ ol ḳadar var kim
O aġzından bu çeşminden ṣaçardı nār-ı sūzānı

6 Bir iki gün o lebler küştesin bu ḳaṭʻ ider rıżḳın
Degüldür anı Ādem Ḫavvarla bir bilmek erzānī

O ḳalbde ḳarārı iḫtiyār itmezdi bir laḥẓa
7 Eger kim rūḥı anuň olmış olsa rūḥ-ı insānī

8 Girür dirlerdi ervāḥ-ı ḫabīse cīfe-i kelbe

İḳāmet ḳıldı ol cism içre cānı aňa burhānī

9 Eger baġlansa zincīr-i cünūna ḥalḳa-i laʻnet
Olurdı gerden-i nā-pakine ḥaḳḳa ki erzānī

10 Bed endām u bed-aḫter bed-nümā bed-ḫalḳ u bed-gevher
Ḳabāḥatdan mürekkeb ser-be-ser peydā vü pinhānı

142b
11 Ḍalāl ü ẓulm ü ẓannet menbaʻı dīv-i racīm āsā
Şer ü şūr u şeḳāvet mebdeʻi çün nefs-i şehvānı

12 Reʾis-i fırḳa-i güm-geştegān rādını nekbet
Enis-i zümre-i şāyestegān-ı ḳahr-ı Rabbānī

13 Cefāsı dāʾima çün berḳ-i ḫırmen-sūz-ı bi-mūcib
ʻAṭāsı nā-maḥal hem-vāre çün ebr-ı zemistānī

14 Şikem- enbān kāhin sīne-hemyān-ı müşaʻbiddür
Çıḳardı bir bir anlardan cihānuň mekr ü destānı

15 ʻAceb üstād idi ḥaḳḳa ʻazāb itmekde dünyāya
Zebānī olmaz ol fende anuň ṭıfl-ı sebaḳ-ḫānı

16 Ḳaçan kim ḳatline saʻy eyleseydi bir müselmānuň
Umardı himmet-i firʻavandan imdād u rūḥhānī

17 Gelür andan ṣorardı lā-cerem kāfirleri cinnüň
Ferāmūş olsa nāgeh anda resm-i nā-müselmānī

18 Bilürdi ḳalbi ḥālī olduġın el-Ḥaḳ diyānetden
Perīşān idi ġāyet başda destār-ı perīşānı

19 Ḫilāfın işleyüp meʻcūr ola tā iʻtiḳādınıca
Ṣorardı her gelen daʻvāda la-büd ḥükm-i Ḳurʾānı

20 Bu deňlü ḥāl-i erbāb-ı zamānı müşkil olmazdı
Olaydı yetmiş iki millet içre bir zebāndānı

21 Tekellüfsüz delīl-i ḫulḳ idi peymānı elbette
Ḥuṣūṣā kim ola yanınca etsem Allāh īmānı

22 İşitmiş müʾminüň ḳalbini yıḳmaḳ ʻaşrı yıḳmaḳdur
Anuňçün yıḳmaḳ isterdi ḳulūb-ı ehl-i īmānı

23 Ġaẓab vaḳtinde ṭoġrılmazdı illā ehl-i islāma
Ṣanurdı nīze-i kāfir gören çeşminde müjgānı

24 Şitāb ile vārur dīv-i racīme müjde eylerdi
Göreydi beyt-i aḫzān içre aġlar pīr-i Ken‘ānī

25 Ṭaşardı kirmi tā kim cism-i pākin ide āzürde
Eger Eyyüb görse mübtelā-yı derd-i cismānī

26 Ḥüseyn ile Ḥasan ḳanın bulup nūş eylesem derdi
Eger dinse semürdür iki ḳardeş ḳanı insānı

27 İderdi bī-tevaḳḳuf vaḳfını söndürmege himmet
Baḳup bir mescide görseydi bir şem‘-i fürūzānı

28 Eger kim gelmiş olsa devrine Fir‘avn u Hāmānuň
Anuň ferrāşı olmazsa bunuň olurdı derbānı

29 İderdi şiddet-i ṣavtçün anı bulsa fā’ide veşçi
Ḳaçan kim urdı āteş-ḫāneye Nemrūd bünyānı

30 Ḫar-ı deccāle ḫıdmet ḳılmaġa lāyıḳ görilmezdi
Eger rüşvet vireydi alduġı māl-ı firāvānı

31 Olup bostāncıbaşı evvelā ṣoňra vezīr oldı
Cihān bāġını bozmazdan muḳaddem bozdı bostānı

32 Gezerken daḫi bostān içre ol ġāyetde sevmezdi
Cu‘al būyını başdurdı bu diyü verd-i ḫandānı

33 Nebātātuň budur sulṭānı dirdi gendnā görse
Ḳomazdı aňıla sīrüň yanında sīb-i Dayvānı

34 Alup bāzuň külāhın giydürdi kelle-i zāġa
Virürdi būm-ı şūma āşiyān-ı ‘andelibānı

35 N’olaydı beňzeyeydi pāyına sā’ir yiri dirdi
Yanında medḥ olınsa ḥüsn ile ṭāvūṣ-ı cevlānī

36 Ṭutardı çifte yarar diyü ber-ter gāv-ı ‘anberden
Aňılsa Gāv-ı Merzīfon ile cāmūs-ı Kirmānī

37 ‘Araḳ yanında olmışdı berāber cevher-i cāna
Yinür ṣanurdı bezminde aňılsa la‘l-i rummānī

38 Yazardı dest-i nā-hemvārı bir ḫaṭṭ-ı perīşān kim
Gelürdi anı seyre görmeyenler ḫaṭṭ-ı dīvānī

39 Diyānetle ol kim mevsūf ola anuňla bir ṭutmaz

Şeġāl-i Türki ẖırs-ı Rūsı ẖūk-i cengelistānı

40 Dehān-ı bed-sözi ammā ki olmışdı bed-ender-bed
Meger kim aġzı taḥtānī ḥelādur enfi fevḳāni

143a

41 Dehān u ġabġab u enfine nisbet pāk-idi ḳat ḳat
Küs-i murdār ḳaḥpe kīr-i Lūṭī ḥuşye-i zānī

42 Lu‘ābından eger kim ṣıçrasa bir ḳaṭre söylerken
İderdi ḥaşre dek ḥükm-i necisde cümle ‘ummānı

43 Gelürdi būy-ı bed açsaydı aġzın niçe fersaẖdan
Çürüklükde hemān göňli gibiydi cümle dendānı

44 Ṣanurlardı ki dünyā ẖalḳı hep yellendi bir yirden
Dehānından gelen būy-ı bedi ḳoḳduḳça yārānı

45 Ḳızıllıḳ ẖastesi ṣandı görenler rūy-ı nā-pākın
Meğer kim ṭıynet-i ẖākisi olmışdı Ḫorāsānī

46 Sirāyet ḳıldı būy-ı bed başından cümle ‘ażāya
Başından ḳoḳmaḳ oldı māhī-i deryā ṣıfāt şānı

47 Anuň ol rīş-i bed-endāmına beňzerdi ġāyetde
Olaydı dār-ı sa‘leb lihye-i ceddi beyābānī

48 Çıḳarurdı o çeşm-i ezraḳuň naḳşını naḳşı ‘aynıla
Devād-ı lāciverde nevre ṭoldursa eger Mānī

49 Yiterdi niçe bir burnı düşen mecẕūma ẖaḳḳā kim
Kesüp enfin üleşdürseň eger çün ġāv-ı ḳurbānı

50 Eger ẖalḳı eger şāh-ı cihāna ẖayr ṣanmazdı
İderdi ṭurma icrā resm-i küfr-āyīn müselmānī

51 Ḫuḳūḳ-ı ni‘met-i şāmı ne bilsün öyle ẖā‘in kim
Nemek-ẖavār olsa bir yirde çalar lā-büd nemek-dānı

52 Siyāset lāzım olmaz cān virür ‘arından elbetde
Ḫıyānetde anuňla bir ṭutılsa düzd-i zindānī

53 Ḳabā-yı zerkeşe müstaġraḳ oldı az zamān içre
Gezerken gun-bürehne nitekim Dervīş-i Multānī

54 O kim nā-cins ola aslında himmet sūd-mend olmaz
Ṣuyın iy virmeden bir āhen olmaz tīġ-i Kirmānī

55 Bu deňlü sīr iken Ḥaḳ ni‘metinden ḳādir olsaydı
Ḳomazdı seglere pes-mānde- ḫavān-ı ġārībānı

56 Yine ḫardur muḳarrer esb-i tāzīnüň yirin ṭutmaz
Cül-i zer-befte girse bir ḫasır kim ḳadr-ı pālānī

57 Yedi ceddi inābet eylemişken şeyḫ Necdīden
Ḳabūl itmezdi gelse olmaġa bir gice mih mānı

58 Nice erbāb-ı istiḥḳāḳa ḫayr itsün o nā-kes kim
Alurdı görse ger Loḳmān elinden loḳma-i nānı

59 Ḳılurdi def‘-i ġam ġam virmeden erbāb-ı ‘irfāna
Alurdı ḳaṭl-i erbāb-ı hünerden ḥaẕẕ-ı r ūḫānī

60 Hemīşe dirdi kim ben merdüm-āzār olmasam bulmam
Ṣafā-yı ḫāṭrum ārām-ı rūḥı rāḥat-ı cānı

61 İder mi ḥikmet üzre bir ‘amel hergiz o nādān kim
Devā-yı müshil ü ḳābıż ṣanur Īrān u Tūrānı

62 Tırāşum yoḳ baňa berber getürmen istemem dirdi
Ḫaṭāyıla eger yanında aňsak Berberistānı

63 Benüm keyvāna bir ḥısm yoḳ diyü feryāda başlardı
Eger bir hem-zebānından işitse burc-ı keyvānı

64 İki ḳavm idi dā’im iltifāt-ı şūmına maẕhar
Ya Türküň müfsidi yā merdümüň bi-‘ilm ü ‘irfānı

65 Ḳarār itmişdi anda ḳande kim var ise bir fāsid
Ḳapusı gūyiyā olmışdı bed-gevherlerüň ḳānı

66 Bulurdı bed-dek ü bed-lehce vü bed-nefs ü bed-ḫulḳı
Severdi herze-gerd ü herze-kār u herze-gūyānı

67 Ṭururdı bir cemā‘at muntaẕır dā’im ricā üzre
Ḫatībüň żarṭasından az düşerken luṭf u iḥsānı

68 İhānet kaṣdın itdi ḳıble-i İslāma bī-şübhe
İdüp ḳaḍī-i Mekke bir ‘adū-yı ehl-i īmānı

69 Daḫı bir böyle kimise varmamışdı Ka‘be’ye hergiz
Varup ḥac eyleyeydin ḥāc-ı mel‘ūn karāmānī

70 Hele mi‘yār-ı ḥikmet ‘aḳıbet narḥına indürdi

Çıḳardı gerçi kim bālālara ġafletde noḳṣānı

143b

71 Sütūn-āsā ṭurup hiç ḫāka girmek fikrin itmezdi
Ṭoḳundı başına bīnāy-yı dehrüň şāh-ı merdānı

72 Niçe ḳaldurdı göz yumup açınca bār-ı büngāhuň
Oġāfil az ṣanurdı seyl-i eşk-i derd-mendānı

73 Olup her beyt-i mevzūnı bu naẓmuň bir ‘aṣā gūyā
Oḥaddin bilmeyen bed-meste urdum Ḥadd-i Mestānı

74 Daḫi ālūde-i ḥivc olmamışdı dāmen-i fikrüm
Olaldan Ḫüsrev-i mülküň yanınca peyk-i pūyāni

75 Velī çoḳ geldi bārān-ı cefā ol ebr-i muẓlimden
Anuň çün eyledi seyl-āb-ı ġayet böyle ṭuġyānı

76 Eger Ḥaḳ olmasa ehl-i żılālüň ẕihī ol ḥażret
Niçün me’mūr ider müşriklerüň hücūmle ḥānı

77 Yine bir böyle ḫar peydā olursa pend alup bundan
Leked-ḫavār olmasun yoḳ yirlere merd-i süḫan-dānī

78 İlahī her zamān ẓālimleri bergeşte- ḥāl eyle
Ḫaṭādan ṣaḳla dā’im ḫānedān-ı ‘Āl-i ‘Osmānı

79 Ola çengāl-i ḳahr-ı şehriyāriden her müfsid
Hemīşe ‘arṣa-i pehnā-yı ‘adlüň gūy-ı ġalṭānı

80 Yanında olmasun hergiz cüdā āh-ı sitem-dīde
Derdūn-ı ḳabr-i nā-pākin pür etsün dūd-ı ẓulmānī

Vezīr A‘ẓam Olup Ba‘de idi Ḳallede
Ḳatl olan Ferhād Paşa Nāmına Olan Hicivdür Ki Taḥrīr Olundu

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün

1 Olmadan āteş-i ẓulm u fesāda dā’imā bādı
Āsā senden ḫarāb itdi bu dehr-i maḫit ābādī

2 Unutdurmuşdı bünyād sarāy itmekte şidādı
Cehennemden bir āyetle meger bulmuşdı āzādı

3 Niçe maẓl ūmı nā Ḥaḳ yere ḳatl itmekdi mu‘tādı
Zen devrān uçurdi ḳāyiden Ferhād ırġadı

4 Vezāret ṣadrını mesken edilden gülmedi ‘ālem
Belā vü fitneden biri birin yerdi ādem

5 Āhālī-i ġamda hep ‘ahdında mārān cümleten rem
Demidür kim zen devrān vire ḥalu eyle pür sem

6 Niçe maẓlūmı nā Ḥaḳ yere ḳatl itmekdi mu‘tādı
Zen devrān uçurdi ḳāyiden Ferhād arġadı

7 Baḳar idi ṣaġır gibi mihān bir güzelce gün idi
Meger yavuz meh cemi mi cemālüň ‘aīneyi o kendi

8 Ḫarāb eyeler idi hamus gibi ḳondıġı mi kendi
Ḳulaġına girer mi ol ḫaruň hiç idmek indi

9 Niçe maẓlumı nā Ḥaḳ yere ḳatl itmekdi mu‘tādı
Zen devrān uçurdi ḳāyiden Ferhād arġadı

10 Vezāret ṣadrine anuň gibi aḥmaḳ deni gelmez
Bu dehr bī-sütūnı aňa begrir keştini gelmez

11 Cehennem kütügüdür ḳara andan rūşeni gelmez
Anuň mānendi ehl-i menṣubuň bir reh zeni gelmez

12 Niçe maẓlūmı nā Ḥaḳ yere ḳatl itmekdi mu‘tādı
Zen devrān uçurdi ḳāyiden Ferhād arġadı

13 Niçe serdār ola bir güle iken āşınır ferhād
Olur giydigi tebrīzi o ḳonāġı alduran nāşād

14 Göňlün ṣapına āḫsaḳada ṣaçdı o māder zād
Geçe ādem yirine ḳaht ādem meyder ol ırġad

15 Niçe maẓlūmı nā Ḥaḳ yere ḳatl itmekdi mu‘tādı
Zen devrān uçurdi ḳāyiden Ferhād arġadi

16 Beyān vāḳi si ḫalḳuň berāber idi yanında
Zaḫīre gelmez olmuşdı Sitānbul’ı zamānında

17 Anuň rızḳın ziyāna ṣatdururdı bula cānında
Nice cānında evladında belki ḫān u mānende

18 Niçe maẓlūmı nā Ḥaḳ yere ḳatl itmekdi mu‘tādı
Zen devrān uçurdi ḳāyiden ferhād arġadı

19 ‘Advisi idi ehl-i ‘ilimle erbāb-i ‘irfānuň
Keserdi dirlügin her fāyiḳ aḳrān merdānuň

144a

20 Yanıında o farḳı yoḳdı o meyden hiç ḥayvānuň
Ḳulı sevmezdi n'ola ḫışmına uġrasa sulṭānuň

21 Niçe maẓlūmı nā Ḥaḳ yere ḳatl itmekdi mu'tādı
Zen devrān uçurdi ḳāyiden ferhād arġadı

22 Anuň 'azli Ḫudā Ḥaḳ çün ġāyetde ḫūb oldı
Bu ṣa'yle şeh-i 'ālemde maḥbūb el ḳılup oldı

23 Ḳanı ol gün bu meydānda denilse başı ṭop oldı
Yāḫūd rāh-ı meẕellet içre rīşi ḫāk-rūb oldı

24 Niçe maẓlūmı nā Ḥaḳ yere ḳatl itmekdi mu'tādı
Zen devrān uçurdi ḳāyiden ferhād argadı

25 Ḳaçan ḥammāma girse döner ol cāsūs ḥayvāna
Gice ṭolu meydür batmışdurur gūyā ki ḳaṭar ana

26 Yüzi ḳuvvetsüz sözi ṭātsuz nefs u kül u dīvāne
O ḳara yüzlü dirdüm er nūrda olsa cengāne

27 Niçe maẓlūmı nā Ḥaḳ yere ḳatl itmekdi mu'tādı
Zen devrān uçurdi ḳāyiden ferhād arġadı

28 Yanında oldı şeyṭānī bir iki ẓālim
İt İlyās veşci ḥüsn ile ca'fer mārān

29 Gel inṣāf eyle nice ẓulumle yıḳılmasun devrān
Bu üç inṣāfsuz mārāndan ola 'āleme dermān

30 Niçe maẓlūmı nā Ḥaḳ yere ḳatl itmekdi mu'tādı
Zen devrān uçurdi ḳāyiden ferhād arġadı

31 Binā-yı ḳaṣr-ı ḫūnkār adına seyr eyle ol dūnı
Virüp üç yire bir senin çün olur ol dūnı

32 Yerine varmadın birini daḫī ṣetr evini
Bu vaż' ile ḫarāb itmezse ider ṭāḳ gerdūnı

33 Niçe maẓlūmı nā Ḥaḳ yere ḳatl itmekdi mu'tādı
Zen devrān uçurdi ḳāyiden ferhād arġadı

34 Masābe ḳaṣr-ı şīrīn māyeyi sīne ṣanma ferhāduň
Başına ṭoḳunur aňa ṣoň gülünüň ġam ol arġaduň

35 Budur ḳulı muḳīm ile musāfir āşinā yāduň
Ṭurur küfr ile ṭurmaz ẓulmle ey dehr bünyaduň

36 Niçe maẓlūmı nā Ḥaḳ yere ḳatl itmekdi muʻtādı
Zen devrān uçurdi ḳāyiden ferhād arġadı

Nefʻi Çelebī Müseddes

Mefāʻīlün Mefāʻīlün Mefāʻīlün Mefāʻīlün

1 Ġanīdür gönlümüz ẓāhirde gerçi olmaz yoḳdur
Kemāle raġıbız hiç mālda iḳbālimüz yoḳdur

2 Bizüm dünyā içün kimseyle ḳıl u ḳālımuz yoḳdur
Bu maṭlaʻ gibi bir Ḥaḳ üzre ḥubb ḥālimüz yoḳdur

3 Tevekkül ehliyüz hergiz bizim āmālimüz yoḳdur
Müheyyādur bizim çün devlet istiʻcālimüz yoḳdur

4 Biz ol rind gedā meşreb gedā-yı şāh-ı gerdāruz
Esīr-i cāhı münker lāh u bālilerle ġam gınaharı

5 Muḥabbet itmede erbāb-ı luṭf-ı ṭabʻa nā- çāruz
Sakili sevmezüz ġāyet sebk rūḥ u sebk hāruz

6 Tevekkül ehliyüz hergiz bizim āmālimüz yoḳdur
Müheyyā bizim çün devlet istiʻcālimüz yoḳdur

7 Ne dünyāda ṣafā bulduḳ ne ehlinden ricāmuz var
Ne dergāh-ı Ḫudādan mā ʻarā bir mültecāmuz var

8 Tekellüfden müberrāyuz ne ʻaceb u ne rāhımuz var
Bir iki rengimüzde ehl-i dillerle ṣafāmuz var

9 Tevekkül ehliyüz hergiz bizim āmālimüz yoḳdur
Müheyyā bizim çün devlet istiʻcālimüz yoḳdur

10 Edānı mestin çekmek bize müşkil gelür ġāyet
Ḫuṣūṣa kim ola bir bed dil u bed aṣıl u bed ḫalaḳat

11 Bu güne düne minnet eyleyen melʻūna ṣad laʻnet
Ḫudādan ġayrı ne olsuň hele bize itmez zinnet

12 Tevekkül ehliyüz hergiz bizim āmālimüz yoḳdur
Müheyyā bizim çün devlet istiʻcālimüz yoḳdur

13 Cihānuň ʻizz u cāhı bir buluň anuň olsun hep
Mey u maḥbūbı sāz u sözle rind anuň olsun hep

144b
14 Bizmde Ḥaḳḳa her meftūn olan bārānuň olsun hep
Eger Nefʿī daḫī raġıbet iderise anuň olsun hep

15 Tevekkül ehliyüz hergiz bizim āmālimüz yoḳdur
Müheyyā bizim çün devlet istiʻcālimüz yoḳdur

Ġazel-i Nefiʻī Taḫmīs-i Tīġī Beg

Feʻilātün Feʻilātün Feʻilātün Feʻilün

1 Çekerin çevrini bir ḳaş-ı kemānī severin
Ġamzesi tīrine olmaġra nişānı severin
Baġlanup zülfüne ol mūy-ı miyānı
Mā'ilin cezbe-i dīdāra hem anı severin
Bir güzel çihrede ān olsa ben anı severin

2 ʻAyn-ı iẕʻānla mīzāne çeküp ḥūbānı
İsterin kim ola bir mānend meh-i kenʻānı
Göricek ṣūret u sīretle muḳayyed anı
Dilerin ḥüsni gibi ḫulḳı güzel cānānı
Muṭlaḳā böyle olan şūḫ-ı cihānı severin

3 Göricek bir yüzü gül ġonca- dehen dildārı
İderin ʻaşḳla açmazdan anuň çün zārı
Āşikār itmeyüp esrār-ı dil efkārı
Severin ẓāhir u bāṭın göricek bir yāri
ʻArż-ı ḥāle meded olmazsa nihānı severin

4 Sevmeyüp her meh-i bī-mihr-i cihān āşūbı
Degme Rüsten sitemüň olmaz iken maġlūbı
Degilem gerçi ki şıb sevdi görüp her ḥūbı
Sevmezin sevmezin ammā sevicek maḥbūbı
Nerede var ise āfet-i cānı severin

5 Ḫāṣṣ u ʻāma ṭaḳılan lāle-ʻizārı sevmem
Hüsn-i Yūsuf'la giçen köhne bahārı sevmem
Ger Züleyḫā-yı zamān olsada ḳarı sevmem
Ne ḳadar nāzık ü nerm olsa nigārı sevmem
Ne ḳadar āfet-i cān olsa cevāni severin

6 Bir naẓar ʻayn-ı ḥaḳ īḳatle nigāh itdim aňa
Ṣu gibi aḳdı göňül sūy-ı bedenden o yaňa

Münkeşif olmadı bu ‘ilm-i żarūri çü saňa
İẖtiyār elde degül ṣūfī ne dirsüň di baňa
Severin ḥāṣıl-ı ol rūḥ-ı revānı severin

7 Tīġiyā ḳalbi ṣafā virse küdūret def‘i
Mümkün olmaz idi çün meyl ü muḥabbet ref‘i
Olsa ‘aşkı żararı maḥż miṣāl ref‘i
Çāre yoḳ sevmemeye bir güzeli ey Nef‘i
Saňa lāzım mı dimek işte filānı severin

Ġazel Pādşāh-ı ‘Ālem Penāh
Taẖmīs-i Neşāṭī

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Fe‘ūlün

1 İdüp ālāyiş dünyādan eger āh
Olup bir mürşed-i Ḥaḳ biline hem-rāh
Ḫuṣūṣiyle sürüp vird-i seḥergāh
Ḫudā’ya şükr idersem n’ola her gāh
İrişdi cismime ṣıḥḥat çü nā-gāh

2 Ḫayāl oldı gözümde ẖavāb-ı rahmet
Ġam bī-yārı virdi ẖāylī zaḥmet
Teminde ḳalmayup ża‘fīle ḳudret
Yatup ġam düşeginde niçe müddet
İderken āh u zārı gāh u bī-gāh

145a
3 Yüzi güldi yine rūy-ı zemīnüň
Küşād oldı gül gülzārı dīnüň
Özi ṣıḥḥat bulup şāh-ı güzīnün
Ḳabūl oldı du‘āsı müslimīnüň
Selāmet irdi Ḥaḳden ḥamdilillāh

4 İken aldanmayup tāc u kubbāya
Tevvekküldür düşen dervīş u bāya
Rıża virsem n’ola ḥükm-i ḳażāya
Sığındum tā ezelden ben Ḫudā
Odur şāh u gedāyı çün penāgāh

5 Neşātī ḳıl Ḫudāya şükr bī-ḥadd
Ki ḳılduň istān şāhı besend
Saňa yār ola dirsek baẖt-ı sermed
Tevekkül üzre ol her demde Aḥmed
Mu‘īn ola saňa her yirde Allāh

Ġazel-i Merḥūm Maḳalī Taẖmīs-i Zihnī İbtidā

Mef‘ū Mefā‘īlü Mefā‘īlü Fe‘ūlün

1 Ḳaṣr-ı vücūd Ādemi kim cān açar ḳapar
Bir tāb-ḫānedür ki anı mihmān açar ḳapar
Ṣanduḳ ‘ömri ḥāzan devrān
Dil ḫānesün ġam ruḫ-ı cānān açar ḳapar
Ḫalvet sarāy ḫānesi sulṭān açar ḳapar

2 Derlerki derḥ la‘lüňi derḥ itdi gerd-kār
Her dānesi sezā-yı binā gūş şehri yār
Ṣarrāf cevheri gibi ey şūḫ u reşīde kār
Seyr etdürür iki düzi lü’lü‘-i şehvār
La‘l-ı lebüň ki ḥaḳḳa mercān açar ḳapar

3 Ṣalındu leh nice üstüme ol bāz cān şikār
Minkar ġamla sīne-i ṣad çāk olur nigār
Ser pehna-i belāda göňül n’ola olsa zār
Şāh perlerini nāzla şāhini zülf-i yār
Cān-ı mürġünüň şikār ne her ān açar ḳapar

4 Cennet sarāy gūyuňa vardum çün gedā
Gördüm raḳīb elinde ṭutar mar veş ‘aṣā
Lāyıḳ mı dāḫili ḥaram olmaḳ ona serā
Der bānuň olmuş ey ṣanem aġyār bed-liḳā
Ḫayfā ki bāb-ı cenneti şeyṭān açar ḳapar

5 Zihnī revāc vireli sen naẓm-ı fahire
Keser cevahir ile ziyān irdi tā habere
Cān virir oldı cevher yān ṣa‘ir ṣā‘ire
Nazmuň Maḳālī ḳomadı raġıbet cevahire
Ṣarrāf dehr bir ḳurıdükkān açar ḳapar

Ġazel-i Fużūlī
Taḫmīs-i Sipāhī Merḥūm

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Ṣūfī geçkin serḫoşum ṣorma baňa nedür ‘akabī
Kim ḳatıla bi-aklum bilmem ġam ferdāndur
İklimin özgende u ḥālimden ḫaber ḥāla nedür
Eyle sermestüm ki idrāk itmezüm dünyā nedür
Ben kim sāḳī olan kimdür mey sahban nedür

2 Kendüme ne cāy-ı āsāyiş ne ārām isterüm
Bir açuḳ meşreb hevā ehl-i dil ārām isterüm

145b
Gam mendedil -i lebinden cām-ı gül-ġam isterem
Gerçi cānāndan dil-i şeydā içün kām isterem
Ṣorsa cānān bilmezem kām-ı dil –i şeydā nedür

3 Raht-ı sabrım virmesün virsüñ eyle ol zülf ü ḫāl
Kesi nesīm-i sünbülüñ cāndan āyā āşüfte-i hal
Fikr pehlüyüyle mihr-i ṣaduḳa ir görsüñ miḥāl
Yārdan çün ‘āşıḳa müsteġni eyler bir viṣāl
‘Āşıḳa ma‘şūḳdan her dem bu istina‘a nedür

4 Āşinā-yı baḥr-ı ‘irfān olsa ger bir ehl-i dil
Ol şināver yüze gülmez ẕevḳe ṭāladı şöyle bil
Gör ne der ol dürr-i deryā-yı ma‘ārif aña ḥāl
Ḥikmet-i dünyā vü mā-fī-hā bilen ‘ārif degil
‘Ārif oldur bilmeye dünyā vü mā-fī-hā nedür

5 Başuna uşup sipāhı dün gice dünyā ġamı
İr görüp güş-ı ḫurūş ‘arşa bānuñ nāli
Kuşkulanmış çıḳmaz āvāzi ṭutulmışdur demi
Āh feryāduñ Fużūlī incüdüpdür ‘ālemi
Kerbelā-yı ‘aşḳla ḫoşnūd isek ġavġa nedür

Taḫmīs-i Merḥūm ‘Ālī Efendi

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘īlü Fā‘ilün

1 Baġlandı ḳaldı rāh-ı ‘ināyet didükleri
Bir dem güşāde bāb-ı ihānet didükleri
Maḥv oldı gitdi cūd u seḫāvet dedükleri
Bir āsitānı idi mürüvvet dedükleri
Yapdı anuñ ḳapusını ḫisset dedükleri

2 Erbāb-ı ‘izz u rıf‘atı herkez tanımasın
Maġrūr olma raġıbetine anlaruñ iken
Vallāhi nice tecrübe etdüm bu canı ben
Olsuñ yoluna fāyda yoḳ saña kimseden
Zīrā güm oldı ortada himmet dedükleri

3 Yoḳdur cihānda şimdi cehālet gibi kemāl
Dānā odur ki vāfir ola kimisi sende māl
Dehr-i dünyede anuñ çündür bu iḫtilāl
‘Ārifleri hizmet ider ehl-i ibtizāl
Şimdi ẓarāfet oldı ṣafāhet didükleri

4 Her demde ġaflet uyuḫusı insānı esendür
Sevmez ‘adūsını şu ki ‘ākil kimesnedür

‘Arż-ı muḥabbet eyledügüň ḫalḳa sen nedür
Bir şeyi merd vücūd mi vardur ne nesnedür
Anlamaz oldı gitdi ṣadāḳat didükleri

5 Ehl-i söz ne söylese düşnām ider ‘avām
Nā-sāz olan dünyeleredür ‘izz ü āḫrām
Dānā belā vü ġuṣṣa da nā-dān ṣād-gām
Bunca belādan özge yine ‘āliye müdām
Eksik degil göňülde ḳasāvet didükleri

Ġazel-i Merḥūm ‘İşretī
Taḫmīs-i Belālī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1 Ehl-i diller ki gelüp dehre ḳarār eylediler
Miḥnet u derd u ġam-ı yār ile zār eylediler
‘Addum iḳlimini yüz ṭutdi firār eylediler
Ṣanma ‘aşḳ ehlini mevt ile güzār eylediler

146a
Baḥr-ı sebze idemeyüp terk-i diyār eylediler

2 İstimā‘eyledüm anlar ki yeterdi uruni
ḳulaġı ḳomıyalum didi ḥūduň sözüni
Ḳapadı ḫavāba varup herbiri ẓāhir gözüni
Ṣūretā görmiyelüm diyor ḳaybuň yüzüni
Bendiler maḥmel tābūtı firār eylediler

3 Baġladı herbiri dil-i cānla bir sīm tene
Baḳdı sīm ü zer ü cevher ü dürr ü şemene
Mā’il olmadı olar ḫil‘atle pirāheni
Terk idüp tāc u ḳabāyı ṣarılup bir kefene
Ḫil‘at‘ār itti kimüňi ‘ār eylerler

4 Saġır mevt çeker ser kim olma cānīden
Ger gedāyısı gerek ḫasr u Ḫāḳānīden
‘İbret aldı Ḫaḳla mülk-i Süleymānīden
Götürüp ayaġı bu mülk-i fānīden
Vardılar ‘ālem-i bāḳīde ḳarār eylediler

5 Geleli dehre ġam yār ile göňlüm mehcūr
Dil virānemüz olmadı Belālī server
Benden irumla irvemle hep cümle cihān buldı server
Arḳası üzre yatup ehl-i ḳabūr itdi ḥużūr
Ġam u miḥnet beni ey ‘Aşretī zār eylediler

Ġazel Merḥūm Lisānī
Taẖmīs-i Merḥūm Emrī

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

1 Göründi luṭf-ı rūyı yār mir'āt senelerde
Ẓuhūr itdi ẖarām ḳadd-ı dilber nārūnlarda
Oturma her-dem çeşmin gibi beyt-ül ẖāzānlarda
Bahār oldı ṣafā kesb idecek demdür çemenlerde
Ḫuṣūṣa ṣalınsa yanınca serv sīm tenlerde

2 Ġam u ġuṣṣa dilā cān 'azīze gerçi düşmendür
Senüñ çün ceng ider gülşen ser gül-i tīġ sūsendür
Ḥabāb maġfer mey pehlivān her-dem efkendür
Zebūn olma ne rinddür ġam şarāb iç devr-i gülşendür
Ḳavī himmet gerekdür bu cihān içre erenlerde

3 Ḳaḥn-ı vaṣl olsa bir mihr diye durur rūzin havlī
Girür araya ḳoca remz ḳabāya sīm pehlivāyı
Kokuylayup yatur her gice recm-i semen būli
Ṣarılur her gül endāmı çeker pehlivāya mihr-i dil
Ne ḥālitler nezāketler ḳomuş Ḥaḳ seyre menlerde

4 Helāk olmışlardur rāl üzünler mār-ı zülfüne
Nice menṣūr aṣılmışdur sebz-dār-ı zülfüne
Miyān beste ḳamu ehl-i rev'a nār-ı zülfüne
Ḳırma ey göñül bend olduġu ki tār-ı zülfüne
Ṣunaḳ diller hezārān baġludur her bir şikenlerde

5 Çün emri ol meh nā mihribān bī-mihr-i dilbedür
Vesalin va'de eylerse yine hicrān muḳarirdür
Anuñ çündür beyiti ol ki ẖasr u aña çākerdür
Firaketle nişānı ẖastenuñ ḥāli kemderdür
Vasıluñ va'de itmişdüñ behey ẓālim geçenlerde

Ġazel-i Ḫişālī Taẖmīs-i Fiġānī

1 Añmayam sünbül adın ol zülf-i 'anber bārsuz
Ḳılmayamserve naẓar ol ḳadd-i ẖoş reftārsuz

146a
Da'vet anuñ gülşeni ben 'āşıḳ-ı dil-dārsuz
Neyleyem gülzār seyrin ol yüzü gülzārsuz
Çün baña cennet cehennem görinür didārsuz

2 Gerçi āh süznāki göñlüme peyvestedür

Lik derdin söylemekde ‘aciz ü dem bestedür
Ey ṭabīb-i cān ü dil raḥm eylesen şāyestedür
Çeşm-i bī-māruň firāḳiyle dil ü cān ḫastadir
İki öksüzdür yatur ġam-ḫāne timārsuz

3 Çünki sensin cümle ḫūbān-ı cihānuň serveri
Raḥm ḳılsan yiridir ben bendeye şāhum yiri
Yār idinme kendüňe ey meh raḳīb-i kāfiri
Sür yanuňda ṭurmasun aġyārı bir dem ey peri
Verd-i gülzār-ı cinān dirler kim olur ḫārsuz

4 Gel raḳīb ile efendi cām-ı mey n ūş eyleme
Ben faḳīri saňa düşmez mest ü medḥ ūş eyleme
Degme bir nā-dāna uyup sözini gūş eyleme
Va‘de-i vaṣl eyledüň ‘ahdüň ferāmūş eyleme
Şānuňa lāyıḳ degil kim diyeler iḳrārsuz

5 Ey Fiġānī yād idelden ben ḳulm ol meh-nijād
Varduġımca miḥnet ü derdüm ziyād oldı ziyād
Aḫīr oldı ġamla ‘ömrüm olmadı bir laḥẓā şād
Nā-murādem dār-ı dünyāda Ḫaṣālī nā-murād
Geçti ‘ömrüm miḥnet ü derd ile ḥayfā yārsuz

Ġazel-i Raḫmī Taḫmīs-i Veysī‘i

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1 Nigārı görmedüm ḫaylī zamandur dār-ı dünyāda
Merd bir kere görmüş ol perī meyin ben ‘uḳbāda
Düşüp payını ṣu küpi disem ol ser u āzāde
Ne kārum vardı cāna çün benüm bu dār-ı dünyāda
Seni bulmaġ çün geldüm hemān bu miḥnet-i ābāde

2 Ne cānum ḫaṭṭı ider seyr çemende ne göňül cāna
Cemālüň var begün baňa gerekmez gülşen zibā
Oturup rāh ‘aşḳuňda mihān ey mest ḳāmet-i belā
Ne geşt gülşen cennet ne seyr ravża-i ‘uḳba
Murādum sensin ey dilber mihān dünyāda ‘uḳbada

3 Gel ey ‘asī nefs sensün benüm derdüme dermānum
Ölürsem rāh ‘aşḳuňda senüň boynuňadur kanum
Ki zīrā bu cihān içre benüm devletlü sulṭānum
Senüň ‘aşḳuňda olmuşdur zebānum zindedür cānum
Senüň mihr gül-i rūşendür şahā bu çeşm bünyāda

4 Nigāra ḳıldı şermende cemālüň emele mihri
Gice vü gündür anlaruň anuň çün yoḳdurur mihri

Beni şemden gerü nice bulursuň dilberüň mihri
Vücūdum zerre gibi maḥv ir bed raḥnuň nūrı
Mihān sensün ḳılın ancaḳ gözüm ġayrı āvāre

5 Rah ‘aşḳ içre ey Veys‘ī ḫarāb oldı benüm cānum
Belā köhnede ‘anḳayum ki ḳalmadı pür - bālüm
Cihānda ḥaşra dek budur mihān ey ol benüm ḫānum
Benüm āzāde dil yārān ṣorarsa bulduġı ḥālim
Raḥmī bende olmuşdur yine bir ser u āzāde

Müseddes-i Dervīş Beg

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Ḥamdillāh ‘ilm u fażlalıyla Ḫudā’ya la yezal
Eyledi zāt-ı şerīfüň bī-ḳaṭr u şimāl

147a
2 Rıf‘atuň günden güne efzūn ol zil-celāl
Ḫalḳ-ı ālem ḫavān lütfuňdan olup her gün nevāl

3 Devletüňde ġayrılar hep aldılar āsūde ḥāl
Ben olam ḫāk nedletde revā mı pā-māl

4 Nice yıllar āsitānuňda bu ‘abd bī-riyā
Luṭf u ihsānuň görüp mesrūr idi ṣubḥ-ı mesā

5 Şimdi düştüm ḫaylī müddet iltifatuňdan cüdā
Ḳurtulup fiḳr u fenādan cümlesi buldı ġanā

6 Devletüňde ġayrılar hep oldılar āsūde ḥāl
Ben olam ḫāk nedletde revā mı pā-māl

7 Ḳılmış iken bende ki oldı çoḳ va‘d-ı kerīm
Gelmeyüp şimdi ẓuhūra ol ki lāyıḳ mı ‘adīm

8 Işkuňda her cehetle bī-günāhum Ḥaḳ-ı ‘ilīm
Ḳollaruň içinde şāha yoġ iken benden ḳadīm

9 Devletüňde ġayrılar hep oldılar āsūde ḥāl
Ben olam ḫāk nedletde revā mı pā-māl

10 Bir yaňa ṭa‘n ‘add u bir yaňa ḳahr-ı demdün
Bir yaňa evżā‘ nā-hemvār çarḫ-ı vajgūn

11 Bir yaňa fiḳr u felāketle derūnum oldı ḫūn

Ḥāṣılı ḳaldım beyābān taḥīrde zebūn

12 Devletüňde ġayrılar hep oldılar āsūde ḥāl
Ben olam ḫāk nedletde revā mı pā-māl

13 Nice demler bende ki kāruň ayākān seḫā
Luṭf u iḥsān-ı mürüvvet idi her ṣubḥ u mesā

14 Döşeli dergāh-ı devlet imtina beyden Ḫudā
Ḥaḳ bilür fiḳr u felāket cāna kār itdi şehā

15 Devletüňde ġayrılar hep oldılar āsūde ḥāl
Ben olam ḫāk nedletde revā mı pā-māl

16 Bende u birine dur ḳapuňda budur dervīş zār
Devr idüp gözden göňülden ol faḳīr bī-ḳarār

17 Luṭfuňa maġrūr olup itdi ise gör cürm mezār
Geldi ḫāk pāyuňa yüz sürüp eyler iḳrār

18 Devletüňde ġayrılar hep oldılar āsūde ḥāl
Ben olam ḫāk nedletde revā mı pā-māl

Müseddes-i Merḥūm Ni‘metī Çelebī

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘īlü Fā‘ilün

1 Ey mübtelā-yı şāhesere dünyā-yı tār u tenüň
Āşüfte ḫayāl taṣavir naḳş virenüň

2 Aç gözüňi ki itmeyesin ṣoňra ṣadrınuň
Ṣayyā dehrüň ger dengi ṭāḳadı pāl-i manuň

3 Ey pāy-ı bend dāmuňa ḳayd nām u tenüň
Tā ki hevā-yı meşġale dehrini derenüň

4 Nā būd ḳıldı ḫāk ise sīne dāġını
Söndürdi tene bād-ı ecel cān çerāġını

5 Ṣayyād-ı mevt dirhem idüp elde aġını
Görmez misin ki yoluňa ḳurmuş duzaġini

6 Ey pāy-ı bend dāmuňa ḳayd nām u tenüň
Tā ki hevā-yı meşġale derhini derenüň

7 Dām belā durur bu cihān ṣanma var devām

Dehr-i denīden almadı herkez kimesne kām

8 Gül būyunı baġlu ḳolu olup eyle ṣubḥ-ı şām
Cell mü'mīn ḥażret Mevlāya i'tisām

9 Ey pāy-ı bend dāmuňa ḳayd nām u tenüň
Tā ki hevā-yı meşġale derhini derenüň

10 Göňlüňde fikr būse ile la'l nūş ḳand
Boynuňda bend selsele-i zülf-i tā baçend

11 Aňa ol güni ki gerd nev ki ṭaḳıla kemend
Ḳal' it ḳaṣīd du'ā birle nāmūsi diňle pend

12 Ey pāy-ı bend dāmuňa nām u tenüň
Tā ki hevā-yı meşgale derhini derenüň

13 Gül ile pend ni'meti ṭutmaġa heves
Aldı ecel ayağuňı yoḳ saňa dest res

147b

14 Ṭoldı ḳoyud-ı bend 'alāyıḳ peş u peş
Gül gül-i cenāb vahdete peyvend ġayrı kes

15 Ey pāy-ı bend dāmuňa nām u tenüň
Tā ki hevā-yı meşġale derhrini derenüň

Müseddes-i Tīġī Beg

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

1 O ter ṭās felek her demde feryadıyla zarımdan
Yanar ḫūrşīd tāb tiġ āh pür şer ermeden

2 Ṭolar dünyā yüri zerrāt cem ḫākisārumdan
Ṣanar Mir'ātı çarḫuň 'aks-i ḳalb pür figārumdan

3 Ṣanma āyīne-i kalbim ḥazer ḳıl inkisārumdan
Beni ḫākile yeksān eyleme ṣaḳın ġubbārumdan

4 Gerek İskender-i dehr gerekse ḫasr u pervīz
Baḳup çeşm-i ḥaḳāretle dime bir zerrīne nāçīz

5 Şikeste-i ḫāṭır itme ben fakīri eyle gel pürsīz
Dilerseň olmaya her pāresi bir ḫançer sertīz

6 Ṣanma āyīne ḳalbim ḥazer inkisārumdan
Beni ḫākile yeksān eyleme ṣaḳın ġubbārumdan

7 Baňa yüz göster bedr-i şāha devlet diyü her bār
Cevr-i meh rūyıňı erbāb-ı dilden itme istikbār

8 İdüp mir'āt-ı dilden inkisār ḳalbi iẓhār
Görinür nice yüzden saňa ṣaḳın ṣūret-i aġyār

9 Ṣanma āyīne ḳalbim ḥazer inkisārumdan
Beni ḫākile yeksān eyleme ṣaḳın ġubbārumdan

10 Baḳup āyīne diyü siphere 'ayn 'ibretle
Görürsün kendüňi ġāyret büyük esbāb-ı devletle

11 Yıḳarsun ḫānlarum dā'im benüm dest ḥaḳāretle
Gözüň aç ġāfil olma 'āmel ol iş bu naṣīḥatle

12 Ṣanma āyīne ḳalbim ḥazer inkisārumdan
Beni ḫākile yeksān eyleme ṣaḳın ġubbārumdan

13 Düşer mi saňa ḳadrin bilmeyüp erbāb-ı 'irfānuň
Beni bir göresün ḫıdmetde eşḫāṣ-ı dünyānuň

14 Sözi birdür muḥaṣıl saňa tīġī anuň
Dilerseň ṣanmaya mir'āt ḳadr u 'arż u 'unvānuň

15 Ṣanma āyīne ḳalbim ḥazer inkisārumdan
Beni ḫākile yeksān eyleme ṣaḳın ġubbārumdan

Ġazel-i Meşāmī Taḫmīs-i 'Ulvī

Fe 'ilā tün Fe 'ilā tün Fe 'ilā tün Fe 'ilün

1 Bir zamān ola ki bu gerdiş-i devrān dükene
Düşmeye ḳaṭre-i raḥmet yere bārān dükene
Bitmeye sebze-i nehr-i ferāvān dükene
Boşala kīse-i kān kāse-i 'ummān dükene
Ne ġam-ı dil ne ġam dīde-i giryān dükene

2 Göňlüm ol serv-i sehīnüň olalı pā-māli
Giryeden seyl-i revān oldı sirişküm āli
Lāle-veş baġruma urdı ḫayāl-i ḫālī
Dīdeden ḫūn-ı ciger olmaya bir dem ḫāli
Baḥrlar bir ola deryā-yı ferāvān dükene

3 Şöyle ġalṭān ideyin cism-i ġam ālūdumı kim

Şöyle cūyān olayın ka‘be-i ma‘būdumı kim
Şöyle maḳṣūd ideyin ol baṭṭ-ı mesc ūdumı kim
Şol ḳadar arayayın şāhid-i maḳbūlumı kim
Cüst ü cūdan ṭalebüm raḫşına meydān dükene

4 Çeşmüme küḥl-i cilā oldı ġubār-ı ḥaremüň
Almazam ‘aynuma ṭopraġunı bāġ-ı iremüň
Giryeden dīde-i bīnāmı ‘alīl itse ġamuň
Çekmezem ġam çekerin gözüme ḫāk-ı ḳademüň
Eger ey nūr-ı baṣar-ı küḥl ṣıfāḥān dükene

5 Kesme ey sāḳī kerem ḳıl ṭolu cām-ı dilden
Gel dirīġ eyleme bu zevḳı müdām-ı dilden

148a
‘Ulvī’ya ‘aşḳ cüdā ola revā mı dilden
Gide mi yār şükr-leb bi Meşāmī dilden
Kāndan hiç olmaya la‘l-i bedeḫşān dükene

Ġazel-i Merḥūm Semā‘ī Taḫmīs-i Nef‘ī çelebī

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘lun

1 Benüm ki kātıḳ bī-tāb u ṭāḳat u zārem
Belā-yı ‘aşḳla bīmār u ḫaylī nā-çārem
‘Aceb esīr-i felāket ‘aceb giriftārem
Ne ‘aşka ḫayr ider oldum ne ‘aḳılla yārem
Ne kārı başa eyletdüm ne belālü bī-kārem

2 Benüm ki eyledi ‘aşḳ ol ḳadr beni ḥayrān
Ki bir gelür baňa şimdi visalle hicrān
Cihānda var mı benüm gibi bī-ser u sāmān
Ne derd çekeňi rāżı ne isterem dermān
Ne ṣıḥḥat üzereyim el-Ḥaḳ ne ṣāfī bī-yārem

3 Benüm o ‘āşıḳ-ı serkeşte o esīr belā
Ki yoḳ münāsebetüm ‘akl u fikr ile aṣlā
Şu deňlü eyledi ḥayret derūna istilā
Kemāl-i luṭfla cānān vefāda bende cefā
Ne çārem oldı viṣāle ne bellü nā-çārum

4 Benüm ki mest şarāb müctem-i muḥkem
Hımar-ı baḥr ile yalnüş u vāle sersem
Hemīşe sīne-i pür āteş hemīşe göz pür nem
Belā-yı ‘aşḳla Ḥaḳḳā ki n’olduġum bilmem
Bu eglenür elemden ki ‘āşıḳ-ı zārem

5 Benüm o Nefʿī bī-dil ki nevʿ ādemde
Geçerdüm ekşer o ḳāt ʿömrümi ġamda
Muḳayyed olmadı dil-i ẕevk u şevḳe bir demde
Semāʿī gibi ben ol niçü dem ki ʿālemde
Ne keyifie mütekeyyif ne mest ü hoş yārum

Ġazel-i Mesīḥī Taḫmīs-i Medḥī

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Vaṣf iderken lebüňi ey gül-i nāzuň bir nesim
Nār-ı ʿaşḳuň ʿulvī ḳapuḳda yandurdı tenim
ʿAhdım olsun naḳdur yanarım yine benim
Eger efsūn ecel nāʿlemiz ise rehnim
Cān virirken lebinüň ẕikri ola her saḫnem

2 Beni cellād ḳażā eyle biň kere helāk
Tīġ hicrānla ḳılsa pür sīnemi çāk
Teňrinüň adı içün ey dürīňdāne-i pāk
Sen semen çehre içün gez bī-devrān içre ḫāk
Yüzüň aḳlıġına ide şehādet kefenüm

3 Şu ḳadar ḫışımla cenk urdı ḥavādiş baňa kim
Şu ḳadr-i ḳahrla senüň urdı ḥavādiş
Şu ḳudrettir ḥaddüň urdı ḥavādiş baňa kim
Şu ḳadar ṭop u tüfeng urdı ḥavādiş baňa kim
Raḫnadan ḳalʿalaruň bir ḫabbe döndi bedenim

4 Ġam degil gerek ecel üstüme bir gün gelicek
Veşt miḥmetde beni zār u şikeste göricek
Bu fenā terkin urup dār-ı beḳāya iricek
Ḫār gūyuň bulunursa ayaġumda olacak
Ḥūrlar sözün ġamze ile çıḳara dikenim

5 Ṭālib u rāġıb ola şiʿir terem göz göz
İşidüp ʿāşıḳ ola bilüňe beni bilüňsüz

148b
Medḥiyā gevher-i naẓmı aňa göstermeniz
Ḫasrr u Rūm diye baňa Mesīḥī şeniz
Ger ire kūş kemāle kelimāt-ı ḥüsnüm

Merḥūm Gülşenī Zāde Ḫāletī
Efendi'nüňdür Raḥmetullāh

Mefʿūlü Mefāʿilün Feʿūlün

1 Sāḳīya ṣun bize mey-i ḥamrā
Tā ki coş it dilde ẕevḳ u ṣafā

2 ‘Aşḳ-ı yār oldı derdüme dermān
İstemem derd-i ‘aşḳ yāre devā

3 Kākül-i ‘anberüň görüldün ben
Başa geldi bu benüm sevdā

4 Bir perī yüzlüye göňül oldı
Cānla dilden ‘aşk-ı şeydā

5 İçelüm sāḳīya müdām içelüm
İçelüm ayıḳ olmayup aṣlā

6 Sāḳī ṣun içelüm mey güllün
Oldı ‘ālem-i bahār günāgūn

7 Bāḳī çün kimseye degil devrān
Gül gibi dā‘im olalım ḫandān

8 Oldı ‘ālem bahār ey sāḳī
İçelüm ayıḳ olmıyup biran

9 Fırṣatuň elde variken ey dil
Dā’ima ‘ayş u ‘işret ile hemān

10 Bu cihān ey göňül cū bir demdür
Severdüň olmadan ṣoňi virān

11 Demidür ‘ayş u ‘işret eyleyelüm
Niçe bülbül veş olalum nālān

12 Sāḳī ṣun içelüm mey güllün
Oldı ‘ālem-i bahār günāgūn

13 Gitdi vaḳt-i ḫazān irişdi bahār
Bāġa ‘azim idelüm gel ey dildār

14 Oldı sen leylīye bu dil-i mecnūn
Zīn evvelliden bahār ile eşcār

15 Bülbülüň irdi çarḫa āvāzı
Hem neşīnin u ġonce ideli ḫār

16 İçelüm sāḳī içecek demdür

Sāḳīya ʻālemüň güzelüňi var

17 Sāḳīya ṣun bize müdān müdām
Ḳalmadı sāḳī bende zerre ḳarār

18 Sāḳī ṣun içelüm mey güllün
Oldı ʻālem-i bahār günāgūn

19 Niçe dil-zār ile nezār olsun
Niçe ʻaşḳuňla bī-ḳarār olsun

20 ʻAşknı düşli revā mey bu dil
Dem bedem ġamlarıyla yār olsun

21 Vaṣluň ile bu ḳalbi ṣād eyle
Demidür bā-Allāh ey nigār olsun

22 Gülistān içre yār ile ṣoḥbet
İdelüm nice ruzgār olsun

23 Gülistān içre o herm senden
Niçe būseň baňa kenār olsun

24 Sāḳī ṣun içelüm mey güllün
Oldı ʻālem-i bahār günāgūn

25 İçelüm sāḳīya müdām içelüm
Ḳoma elden mey müdām içelüm

26 Yār ile Ḥāletī gülistānda
Ẕevḳ idüp ḥāṣıl kelām içelüm

27 Sāġrı devr eyle sāḳī
Olma ḥāli ʻaliyy-ül el-devām içelüm

28 Mest olup ayıḳ olmayup bir an
İçelüm devr mey ṣubḥ u şām içelüm

149a

29 Sözümüz budur evvel u āḫir
Sözi ḳaṭʻ eyle vesselām içelüm

Müseddes-i Şühūdī

Mefāʻīlün Mefāʻīlün Mefāʻīlün Mefāʻīlün

1 ‘Acebdür bir ḳarār üzre degil ‘ālem-i tebdīlde
Bu evżā‘ felek her demde günāgūn

2 Cihānuñ inḳilābı ṭurmayup devr-i tesellüde
Sebāt üzre degil aṣḥāb-ı fiḳr olan tevekkülde

3 Ne erbāb-ı ġınā şākir ne fiḳr ehl-i taḥammülde
Taḥīr ‘āleminde ādem u ‘ālem tezelzülde

4 Ḳabā‘at itmez aṣḥāb-ı zevāya ḫışuñla terre
Naḳūr ‘ömrüni her biri dā’im ṣarf idüp ḥasre

5 Aňa bir raġıbet itmez oldılar ḥayrāta bir zerre
Anuň çün bezl-i mechūr eylemezler cānib-i ḫayra

6 Ne erbāb-ı ġınā şākir ne fiḳr ehl-i taḥammülde
Taḥīr ‘āleminde ādem u ‘ālem tezelzülde

7 Görünmez ḫavāceler fiḳr ehline özge cehāletdür
Fiḳir aḥvāline ḳān‘ degil kārı şikāyetdür

8 Bu aḥvāl-i ‘acāyib hep ḳıyāmetden ‘alāmetdür
Ḳıyāmet yoḫsa ḳopmaḳ mı diller bu ne ḥikāyetdür

9 Ne erbāb-ı ġınā şākir ne fiḳr ehl-i taḥammülde
Taḥīr ‘āleminde ādem u ‘ālem tezelzülde

10 Nişār idüp didi bir ‘ārif-i kāmil niçe gevher
Cenāb-ı Ḥaḳḳa sālik olsa herkesün bulunur rehber

11 Eger bāy u gedā der menzilin elbette ḳaṭ‘ ider
İşidüp didi bir dānā nice ādem selvüň ider

12 Ne erbāb-ı ġınā şākir ne fiḳr ehl-i taḥammülde
Taḥīr ‘āleminde ādem u ‘ālem tezelzülde

13 Zemīn tīre muḥīṭi yoḳ ṣafā bu çarḫ-ı dünyāda
Ḥużūr-ı ḳalbi mālik kimse yoḳ i‘lāda ednāda

14 Naṣībi herkesüň muḳavvim iken naḥnū temennāda
‘Acebdür ḳısmeti rāżı degil bir kimse dünyāda

15 Ne erbāb-ı ġınā şākir ne fiḳr ehl-i taḥammülde
Taḥīr ‘āleminde ādem u ‘ālem tezelzülde

16 Dürrīġa kār ḫayra ‘āḳil u dānā ta‘allülde
Nümāyān oldı eşkāl riyā ehl-i tevekkülde

17 Teselselde münāṣib ḳadr-i ʻālīler tezelzülde
Sebāt zīb u zīnet ḳalmadı herkez tahammülde

18 Ne erbāb-ı ġınā şākir ne fiḳr ehl-i taḥammülde
Taḥīr ʻāleminde ādem u ʻālem tezelzülde

19 Taʻaccüb eylesüñ ʻazim reh-i semt fenā ḳılsam
Meh u sāl ile her dem aġlarum bir iki gün gülsem

20 Yıġup dünyāca mālı ḳor giderdüm bir daḫı gelsem
Bir daḫı gelsem n'ola gerek şemden girü bundan beter bilsen

21 Ne erbāb-ı ġınā şākir ne fiḳr ehl-i taḥammülde
Taḥīr ʻāleminde ādem u ʻālem tezelzülde

22 Olur peder ḫār firḳat bāġ-ı vuṣlat ẕeḳine ḥā'il
Dıraḫt-ı ʻömr bādāh eyle bir cānibe mā'il

23 Ḳanāʻat yoḳ demādem āḳidür göz yaşı sāʻil
Temāşā bunda ki hiç kimse olmaz ḳısmete ḳā'il

24 Ne erbāb-ı ġınā şākir ne fiḳr ehl-i taḥammülde
Taḥīr ʻāleminde ādem u ʻālem tezelzülde

25 Bozulmaḳda düzen her yaňa ādem çalınur neyler
Ḳanı efrāsiyāb u ḫasr u ḥāḳānīler kiler

26 Veşā u rahmle emr etmez aʻzze bildügün eyler
Dem-hāline ḳoyup inkişāt ḥayret her kişi söyler

27 Ne erbāb-ı ġınā şākir ne fiḳr ehl-i taḥammülde
Taḥīr ʻāleminde ādem u ʻālem tezelzülde

28 Ġurūrun devlet dehrüñ yeter başuňa efser bil
Taḥammül ḳılduġuñ bār-ı belāya anı ser ber ḳıl

29 Kelāmı muḫtaşır kıl cemʻ efʻāli muḳarrer bil
Muḥaṣıl şehrini sende bu mażmūni mukarrer bil

149b
30 Ne erbāb-ı ġınā şākir ne fiḳr ehl-i taḥammülde
Taḥīr ʻāleminde ādem u ʻālem tezelzülde

Ġazel-i Merḥūm Ḫāce Ḫāfıẓ
Taḫmīs-i Ehlī-i Merḥūm

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün

1 Tā ki çün noḳṭa zi pergār-ı ḳażā üftādem
Ḳadem ez dā’ire-i ‘aşḳ burūn ne’n-hādem
Nīst ġayr ez süḫan-ı ‘aşḳ-ı bütān evrāde
Fāş mī güyem u ez güfte-i ḫod dilşādem
Bende-i ‘aşḳem u ez her dü cihān āzādem

2 Tā zi mir’āt-ı cihān māh-ı ruḫaş cilve nümūd
Baḫtem ez ḫāb-ı ‘adem çeşm-i cihān-bīn bü’güşūd
Zedem ez bāğ-ı cenān ḫayme be ṣaḥrā-yı vücūd
Men melek būdem u firdevs-i berīn cāyem būd
Ādem āverd der īn deyr-i ḫarāb-ābādem

3 Nīst dilbestegī-i men be cihān yek ser-i mū
Cüz be ān zülf-i dilāvīz u ḫaṭ-ı ġāliye-bū
Ger şevem ḫāk ġubārem nereved z’īn ser-i kū
Sāye-i Tūbī ü dilcūyī-i ḥūr u leb-i cū
Be hevā-yı ser-i kūy-i to bereft ez yādem

4 Tā fütādem men-i bīdil zi Ḫorāsān be Iraḳ
Ger heme nūş büved zehr nümūdem be mizāḳ
Mīdihem cān zi ġam-ı ‘aşḳ u be cānem muştāḳ
Tā’ir-i gülşen-i ḳudsem çi dihem şerḥ-i firāḳ
Ki der īn dāmgeh-i ḥādiṯe çün üftādem

5 Geşteem bī-ḫaber ez bāde-i mestāne-i ‘aşḳ
Nīst çün men digerī bī-ḫod u dīvāne-i ‘aşḳ
Mīḫorem ḫūn-i dil ez sāġar u peymāne-i ‘aşḳ
Tā şodem ḫalḳa be gūş-i der-i meyhāne-i ‘aşḳ
Her dem āyed ġamī ez to be mübārek bādem

6 Bes ki ber cān u dilem ḥasret-i ān rūy-i nikūst
Her kücā rūy zenem rūy-i dilem cānib-i ūst
Vaṣf-i ān ḳāmet ü reftār merā ‘ādet u ḥūst
Nīst ber levḥ-i dilem cüz elif-i ḳāmet-i dūst
Çi konem Ḥarf-i diger yād nedād üstādem

7 Yek nefes bāmeh-i ḫod baḫt-ı merā hemdem sāḫt
Sīr nādīde ruḫaş ṭarḥ-ı cüdāyī endāḫt
Çün hilālem zi ġam-ı ān meh-i tābān begüdāḫt
Kevkeb-i baḫt-ı merā hīç müneccim neşināḫt
Yā Rab! Ez māder-i gītī be çi tāli’ zādem

8 Bes ki ez lāle-ruḫī ber dil-i men dāğ-ı cefāst
Ger dihem şerḥ-i ġam-ı ū süḫanem nāyed rāst

Ki çerā dil be ciger-gūşe-i merdüm dādem

9 Dārem ez ‘aşḳ çü Leylī cigerī ġarḳa be ḫūn
Her zemān sūz-i men ez girye-i şem’ est efzūn
Mīreved ḫūn-i dilem dem-be-dem ez dīde burūn
Pāk kün çehre-i Ḥāfıẓ zi sirişk-i gülgūn
Verne īn seyl-i dem-ā-dem bebered bünyādem

10 Cānā ġam-ı ‘uşşāḳ-ı dil-efgār çi dānī
‘Āşıḳ neşodī, miḥnet-i īn kār çi dānī
Derd-i dilem ey şūh-i sitemkār çi dānī
Āsūde-dilā! Hāl-i dil-i zār çi dānī
Hūn-hārī-i uşşāk-ı dil-efgār çi dānī

11 Aşk-ı ruh-i zībāy-ı toem koşt be bāzī
Feryād ki bā āşık-ı dil-haste nesāzī
Īn güne ki gāfil zi ġam-ı ehl-i niyāzī
Şeb tā be seḥer hofte be halvetgeh-i nāzī

150a
Bīḫābī-i īn dīde-i bīdār çi dānī

12 Bā ‘aşḳ-ı şebānet nefüdāde ser ü kārī
Derdī nekeşīde dilet ez dāġ-ı nigārī
Der rāh-ı ġam-ı tāze gülī, lāle-‘izārī
Hergiz neḫalīde be kef-i pāy-ı to ḫārī
Āzürdegī-i sīne-i efgār çi dānī

13 Ey murġ-ı ḫoş elḫān ki ġazelḫān ber-i servī
Dil-beste-i naḫl-i ḳad-i cān-perver-i servī
Ez bend-i ġam āzād şode hem-ber-i servī
Ey fāḫte pervāz-künān ber ser-i servī
Ḥāl-i dil-i murġān-ı giriftār çi dānī

14 Ger ‘āşıḳ-ı mestī ü çü mā bāde-perestī
Bügsil zi ġam-ı nīstī ü ṣoḥbet-i hestī
Çün Nāẓırī ez dest-i ser-i ‘aḳl çü restī
Cāmī to vü cām-ı mey u bīhūşī ü mestī
Rāh u reviş-i merdüm-i hüşyār çi dānī

Ġazel-i Ḥüsn Taḫmīs-i Nāẓarī

Mef‘ūlü Mefā‘īlün Mef‘ūlü Mefā‘īlün

1 Ey kerde be sevdāyet dil terk-i ser ü sāmān
V’ey refte be yād ez to nāmūs-ı nekū-nāmān

Efgende ġamet ṣad çāk der ceyb-i gül-endāmān
Ey der heves-i rūyet gül çāk zede dāmān
Ber yād-ı lebet ḫalḳī ḫūn-i ciger-āşāmān

2 Īn derd ki men dārem dūr ez çü to cānānī
Derdā ki nedārem hīç ez vaṣl-ı to dermānī
Der rāh-ı ṭaleb ber kef ḫūn geşte dil ü cānī
Sergeşte besī geştem behr-i ser ü sāmānī
Ser der ser-i kāret ṣod, bīser ṣod u bīsāmān

3 Ānī ki be naḳd-i cān dil geşt ḫarīdāret
Sevdā-yı dil efzūn ṣod ez germī-i bāzāret
Der perde toyī pinhān ‘uşşāḳ ṭalebkāret
Ey ḫuşk für ū mānde ‘aḳl ez pey-i dīdāret
Key der to resed hergiz īn dīde-i ter dāmān?

4 Şūḫī ki neşod peydā mānend der āfāḳeş
Hemçün meh-i nev bīnem der fitnegerī ṭāḳeş
Üftāde zi pā her mū ṣad ‘āşıḳ-ı müşṭāḳeş
Ey ḫāce merev çendīn pey-ber-pey-i ‘uşşāḳeş
K’īn ḳavm pür-āşūbend şūrīde-serencāmān

5 Ger ‘āşıḳ-ı dildārī ber dust kesī meg’zīn
Merdāne zi cān bügzer der rāh-ı ṭaleb menşīn
Ez cevr-i bütān ey dil, feryād mekün çendīn
Tā būd çün īn būdest ey ḫaste dil-i miskīn
‘Āşıḳ-ṣıfatān ‘āciz, ḫūbān heme ḫod-kāmān

6 Tā mest-i eşerī bāḳī ez mestī ẕāt tū
Tā yek-ser gerd-i vaḳīd tū ṣafā tū
Müşkil ki ez īn dān baḫşende necāt tū
Ber vech nik ū rūyān ned-mend berāt tū
Ānī ki be naḳd-i cān dil geşt ḫarīdāret

7 Sevdā-yı dil efzūn ṣod ez germī-i bāzāret
Der perde toyī pinhān ‘uşşāḳ ṭalebkāret
Ey ḫuşk für ū mānde ‘aḳl ez pey-i dīdāret
Ber yād-ı lebet ḫalḳī ḫūn-i ciger-āşāmān

150b
Tā nām tu bezm-i ayeddür defter-i bed-nāmān

8 Tāz āteş-i dil ḫīz ū būy-ı ḫoş ‘aşḳ tū
Çün Nāẓarī dil-i miḥnet kişi ‘aşḳ tū
Mey sūzd ū mey sāz ū mecnūn ves ‘aşḳ tū

Bāzār-ı ḥüsn ger mest ez āteş-i ʻaşḳ tū
Īn sūz kücā ḫīz dār-ı ṭāʾife-i ḫāmān

Müseddes-i Miṣalī Berā-yı Aḥmed Pāşā

Mefāʻīlün Mefāʻīlün Mefāʻīlün Mefāʻīlün

1 Kerem ḳılmaḳ ezelden ʻādetüňdür ehl-i ʻirfāna
Mürüvvet ḫūd cibillī ḫalḳuňdur mest mendāne

2 Senüň ḳapuňda muʻtād olmuşiken dāʾim iḥsāna
Beni luṭf eyle muḥtāc itme her bir şaḥṣ-ı nā-dāna

3 Cihān içre budur lāyıḳ olan sen şāh-ı devrāna
Ki yaḳtuġı çerāġ üstine dāʾim ola pervāne

4 Beni luṭfuňla mesrūr eyle sulṭānum ġayet ḳıl
Faḳīre mihribān ol luṭf u iḥsān eyle şefḳat ḳıl

5 Elüňle yaḳduġuň rūşen çırāġuňdur mürüvvet ḳıl
Maḥal şanuňa lāyıḳ olanı eyle himmet ḳıl

6 Cihān içre budur lāyıḳ olan sen şāh-ı devrāna
Ki yaḳtuġı çerāġ üstine dāʾim ola pervāne

7 Cemālüň ʻarż idüp benden yüzüň luṭf ile döndürür
Faḳīri aġladup iġdāyı bed kişi söndürme

8 Esīr eyledin ṣaḳın nār-ı cefāyıla güyendürme
Maḥal şevḳle yanar çırāġuňdur sevindürme

9 Cihān içre budur lāyıḳ olan sen şāh-ı devrāna
Ki yaḳtuġı çerāġ üstine dāʾim ola pervāne

10 Ne yana ʻazm idersüň meşʻal-i devlet olup rāhber
Çırāġ refʻtüň Ḥaḳ ʻāleme ḳılsun żiyā göster

11 İşitdüm cān u dilden yana yana eyleyüp ezber
Oḳur bu maṭlaʻı şevḳ ile her rind saḫn-ı perver

12 Cihān içre budur lāyıḳ olan sen şāh-ı devrāna
Ki yaḳtuġı çerāġ üstine dāʾim ola pervāne

13 Niçe yana çerāġuň var cihānda gün gibi ẓāhir
Miṣālī gibi ātā yoḳdurur bir şaʻir-i māhir

14 Ḫuṣūṣā vaṣf-ı pākuň ḳılmaġa her vechle ḳāder

Ne çāre saňa ḥālin yanmaġa ammā dili ḳāṣır

15 Cihān içre budur lāyıḳ olan sen şāh-ı devrāna
Ki yaḳtuġı çerāġ üstine dā'im ola pervāne

Müseddes-i Merḳūm Miṣalī Çelebī'nüňdür

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1 Nice bir ḳılsun dıraḫt-ı cismümi ser-i māzbūn
Nice bir olsun şaḳāyıḳ kisi çeşmüm ġark-ı ḫūn

2 Gördüm olmış rūy-ı dilber gibi 'ālem lālegūn
Ẕerre deňlü ḳalmayup ġam-ḫāne ṣabr ü sükūn

3 Yāri ḳapduḳ seyre gitdük duyuldi aġyār dün
Bir ṣafā itdük efendi 'ömür uġurladuḳ bu gün

4 Ġam degil ma'lūm olursa rāzımuz ehl-i dile
Setrini nā-dāna fāş iden düşer dilden dile

5 Lāzım oldı gitmemüz gördüm bir āḫar menzile
Gühere bā-veş ṣarılup bir mūmyā neyle bile

6 Yari ḳapduḳ seyre gitdük duyuldi aġyār dün
Bir ṣafā itdük efendi 'ömr uġurladuḳ bu gün

7 Yārı ṣandum ṣoḥbet eyler ḫāne-i aḥbābda
'Iyş idermiş ol ḫūrilerle kenār-ı ābda

8 Gördüm i'dā her biri ḫasr kisi ḫūrdur ḫavābda
Böyle fırṣat mı olur deyü şeb-i mehtābda

9 Yari ḳapduḳ seyre gitdük duyuldi aġyār dün
Bir ṣafā itdük efendi 'ömr ugurladuḳ bu gün

Dil-i Eyżān

Mef'ūlü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

1 Bu ḥüsn bā-kemālle bir meh-i ḥabīnsin
Mülk-i melāḥat içre şeh-i kāmbīnsin

2 Bir ṣūḫ kümte perver ü seḥer-i āferīnsin
Maḳbūl-ı ḫalḳ-ı 'ālem-i diyār-ı güzīnsin

3 Yoḳdur bahāne ḥüsnüňe bir nāzenīnsin
‘Aybuň mihān budur ki er ezel meşīnsin

4 Ḥūbān-ı şehr görse idi ḥüsn-i ṭal‘atuň
Yoluňda cān u dilden iderlerdi ḫıdmetüň

5 Günden güne ziyāde olurdi leṭāfetüň
İ‘dāmı bed nihādile olmasa ülfetüň

6 Yoḳdur bahāne ḥüsnüňe bir nāzenīnsin
‘Aybuň mihān budur ki er ezel meşīnsin

7 Yaḳası cihānı nāle vü feryād ü zārile
Hem ṣoḥbet olma düşmen nā-sāz kārile

8 Dāmānuň itme gül gibi ezerde ḫārla
Ya‘nī ḳon şeme her ḫas u bī-i‘tibārile

9 Yoḳdur bahāne ḥüsnüňe bir nāzenīnsin
‘Aybuň mihān budur ki er ezel meşīnsin

10 Ḫalḳ ideli leṭāfeti ḫalaḳ lem-yezel
Ḳılmamış āfrīde cemālüň gibi güzel

11 Yūsuf miṣāl ḥüsnüňi vaṣf eylesem maḥāll
Mıṣr illerinde var mı senüň kisi bī-bedel

12 Yoḳdur bahāne ḥüsnüňe bir nāzenīnsin
‘Aybuň mihān budur ki er ezel meşīnsin

13 Aġyār iderse ḫāne ki bir vechle ẕuḥūl
Rivāyet ḥasrım ‘aṣtımuňı bulmasun vuṣūl

14 Yanuňda görse virānī her şaḫṣ tā ḳabūl
Sen bir efendisin saňa lāyıḳ degil bu ḳūl

15 Yoḳdur bahāne ḥüsnüňe bir nāzenīnsin
‘Aybuň mihān budur ki er ezel meşīnsin

16 Bülbül kisi Miṣālī ider nāle vü āhının
Gül gibi ḫārlarla sen olmaḳda mīh-neşīn

17 Hercāī olma gün gibi ey nāzenīn
Ḫavfum budur yaḳasını bu āh-ı āteşin

18 Yoḳdur bahāne ḥüsnüňe bir nāzenīnsin
‘Aybuň mihān budur ki er ezel meşīnsin

Dil-i Eyżān

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Tā ezel çün böyle ver aḥvāl-i çarḫ bī-amān
‘Āḳīlsüň ‘izle maḥzūn olma nāṣibi ṣādān

2 Menṣūbuň i‘lāsını yeniye alursun rāygān
Ḥamdulillāh itdi sulṭānum seni Ḥaḳ kāmurān

3 Ġazel ü nāṣibi dehr pür ḳahruň olupdur tevāmān
Ḥāl-i ‘ālem böyledür dünyāda sen ṣaġ ol mihān

4 Gelmedi ẕātuň gibi dünyāya her ehl-i kerem
Gördi ‘ahduňda bir kimse senüň ẓulm u sitem

5 Seyyīd ‘Ālī nebsin ey şeh ü ālāmum
Yüz sürür ayaġuňa münaṣib gelür çekme elem

6 Ġazel ü naṣibi dehr pür ḳahruň olupdur tevāmān
Ḥāl-i ‘ālem böyledür dünyāda sen ṣaġ ol mihān

7 Nice demlerdür ki esb devlete olduň suvār
Eylesün sulṭān ‘ālīşānī Ḥaḳ pāyedār

8 ‘Ahd ḫūbān kisi çün devrān degildür bir ḳarār
‘Āḳīlsüň dehrüň erżā ‘ayīne ḳılma i‘tibār

9 Ġazel ü naṣibi dehr pür ḳahruň olupdur tevāmān
Ḥāl-i ‘ālem böyledür dünyāda sen ṣaġ ol mihān

10 Eylese cüzdi teġāfil o şeme piyān kesel
Eksük itmez luṭf ü iḥsānını yeniye muttaṣıl

11 Ẕell u ref‘t tevām olduġın bilür erbāb-ı dil
Ḥāl-i dehri benden istifsār idersüň şöyle bil

12 Ġazel ü naṣibi dehr pür ḳahruň olupdur tevāmān
Ḥāl-i ‘ālem böyledür dünyāda sen ṣaġ ol mihān

13 Dehrdūn perver kimin çarḫa çıḳarur rāygān
Kimini nā-būddur nā-peydā ider virmez amān

14 Ḥāṣılı benden naṣīḥat isteyenler her zamān
Ey Miṣālī eylesün bu maṭla‘ı verd-i zibān

151b

15 Ġazel ü naṣibi dehr pür ḳahruň olupdur tevāmān
Ḥāl-i ʻālem böyledür dünyāda sen ṣaġ ol mihān

Müseddes-i Merḥūm Raḥmī

Fʻilātün Fāʻilātün Fāʻilātün Fāʻilün

1 Ẕevk-i ʻāşıḳ ʻālem-i firḳatde fikr-i yār imiş
Ḥālet-i vuṣlat hemān pertev-i dīrār imiş

2 Cān u dilden bir lemʻasından cümle pür-envār imiş
Çeşm-i encüm tā ezel bu şevḳden bīdār imiş

3 Ḫāk- pāyuň tūtyā-yı dīde-i ḫūnbār imiş
Ḥamdü liʼllaha kim görecek gözlerümüz var imiş

4 ʻĀlem-i vaḥdet dīn-i ʻaşḳa ʻaceb zībā dimiş
Ẓāhir egerçi kimi Şīrīn kimi ʻAzrā olmuş

5 Ḥayretinden dehşete varmış kimi Mevlā dimiş
Nāḳa-i Leylāyı görmiş Ḳays-ı bī-pertev dimiş

6 Ḫāk- pāyuň tūtyā-yı dīde-i ḫūnbār imiş
Ḥamdü liʼllaha kim görecek gözlerümüz var imiş

7 Āh kim ṣaldı beni hicrāna çarḫ-ı kīnever
Derd ü miḥnetle diyār-ı ġurbete itdüm sefer

8 Ṣaġ esen cānāna irdüm nitekim bād-ı seḥer
Baş ḳoyup destin öpüp didüm aňa ey ʻişve- ger

9 Ḫāk- pāyuň tūtyā-yı dīde-i ḫūnbār imiş
Ḥamdü liʼllaha kim görecek gözlerümüz var imiş

10 Cān-ı ʻuşşāḳa cefāyı gerçi kim cānān ider
Her ne eylerse bu nu dil-i ḫasteye hicrān ider

11 Dāmen-i dehri şafaḳ gibi sirişkim ḳan ider
Kūy-ı dilberde göňül bu vech ile efġān ider

12 Ḫāk- pāyuň tūtyā-yı dīde-i ḫūnbār imiş
Ḥamdü liʼllaha kim görecek gözlerümüz var imiş

13 Raḫne ṣanmaň ḫāk-i raḥmi üzre kim olmış ʻayān
Görinen yir yir degil seng-i mezārından nişān

14 Birisi gūyā zebān olmış biri gūyā dehmān
Maḳdem-i cānānı gördi gūp ider her dem fiġān

15 Ḫāk- pāyuň tūtyā-yı dīde-i ḫūnbār imiş
Ḥamdü li'llaha kim görecek gözlerümüz var imiş

Müseddes-i Merḥūm Sām'ī Çelebī

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1 İtdi ḥayrān lebi esrār-ı nebī
İtdi kākülleri efkār-ı nebī

2 Ḳıldı sevdā-yı giriftār-ı nebī
Berṭaraf itse Ḫudā bār-ı nebī

3 Oldur Reşīde-i reftāla nebī
Dir görür lezzet-i güftār-ı nebī

4 Olsa aġyār ile ol serv-i ḫırām
Gör ben bendesini virse selām

5 Ḳılsa ḫandeyile o dem fetḥ-i kelām
Bende aḥvalimi ḳılsam i'lām

6 Dūzaḫ āyā ġam firḳat mı ola
Cennet āyā dem vuṣlat mı ola

7 Kāküli sāye-i raḥmet mi ola
Ḳāmet-i dost ḳıyāmet mi ola

8 Oldur Reşīde-i reftāla nebī
Dir görür lezzet-i güftār-ı nebī

9 Çekmeyin 'aşḳ-ı dilāra ġamını
Çekmeyin ṭa'ne-i i'dā ġamını

10 Elin başıma dünya ġamını
Nīlin va'de-i ferdā ġamını

11 Oldur Reşīde-i reftāla nebī
Dir görür lezzet-i güftār-ı nebī

12 Ḳaçan ol rūḥ-ı revān olsa revān
Ola bu mesā'ī bī-dil-i bī-cān

13 Ẓāhira mevt ile birdir buhran
Cān virür ʻāşıḳa derler cānān

14 Oldur Reşīde-i reftāla nebī
Dir görür lezzet-i güftār-ı nebī

152a
15 Oldur Reşīde-i reftāla nebī
Dir görür lezzet-i güftār-ı nebī

Müseddes-i Merḥūm Fużūlī

Mefʻūlü Mefāʻilü Mefāʻilü Feʻūlün

1 Benüm ḳāfile-sālār kārbān-ı ġamum
Müsāfire ṣaḥrā-yı miḥnet destemüm

2 Ḥaḳīr baḳma baňa kimseden ṣaġınma kim
Faḳīr pādişāh āsā gedā-yı muḥteşemüm

3 Ser-şek miḥnet-i revān sen baňa bu āh-ı ʻilm
Belā vü derd mülāzim cefā-i vücūd ḥaşem

4 Ne mülk ü māl baňa virse çarḫ-ı memnūnem
Ne mülk ü māldan āvāre ḳılsa maḥzūnem

5 Egerçi müflis ü lest ü muḥter ü dūnem
Dem-ā-dem eyle ḳıyās eylerem ki ḳārūnem

6 Göňülde naḳt ü fākihi līk pinhāni
Gözüm ḫazān-ı laʻl ü güher velī fāni

7 Vüc ūd ṣarf idüben derd ḳılmışum ḥāṣıl
Ser-şek al u ruh-ı zerd kılmışum ḥāṣıl

8 Żamīr gözüňde gerd ḳılmışum ḥāṣıl
Ṭabīʻat sek şeb-i gerd ḳılmışum ḥāṣıl

9 İşim ḳara gice tā ṣubḥ nāle vü feryād
Ne virseler aňa şākir ne diseler aňa şād

10 Ser-şek rīz gülendāmlar hevāsiyla
Şikeste-ḥāl siyehe zülüfler cefāsıyla

11 Zamāne içre ġam mācerāsıyla
Hemīşe maṣlaḥatum özgeler rıżāsıyla

12 Ne devr-i ger-veş gerdūn benüm murādum eyle
Ne ġāyet emelüm ḥüsn-i i‘tiḳādumla

13 Ḥasūd ṣūret aḥvālüme naẓar ḳılmaz
Naẓar ḳılup ben mehpāreden ḥazer ḳılmaz

14 Ṣanur ki āteş-i āhum aňa eşer ḳılmaz
Anı hür u rāyile ‘ālemde der-beder ḳılmaz

15 Zamāne içre muḳarrerdür intiḳām-ı zamān
Hemīşe yaḫşīye yaḫşī durur yāmāna yāmān

16 Ḫoşum ki ḫāme-i taḳdīr irür mute‘āl
Vücūd-ı levḥana taṣvīr idende ṣūret-i ḥāl

17 Raḳam ḳalan eger edbārdur eger iḳbāl
Olur taġyīr aňa ġayrıdan bir emr-i miḥāl

18 Sa‘ādet özli ḳabūl-ı zevāl olmaz
Güneş yir üstinehem düşle pāy-māl olmaz

19 ‘Azīz Ḥaḳ ḥasr-ı düşmenile olmaz ḫavār
Ḥasūd haylisi iḳbāli eylemez edbār

20 Egerçi gülşende kām-ı ḫazāndan āfet var
Terāruň eyler anı ‘āḳıbet-i nesīm-i bahār

21 Ġaraż ki her kim ezelden olursa devletmend
Maḥāldür yeter āşār devletini gezmez

22 Egerçi bir niçe gün inḳılāb-ı ‘ālem dün
Cihānda eyledi iḳbāl-i rāye itmeni nigūn

23 Zamāne ṣūret aḥvālim itdi diger gün
Vefā ḥaẓẓına ḳalem çekdi çarḫ bu ḳılmasun

24 Bu gün zamāna ol aḥvālden pişmāndur
Egerçi kāfir eyledi ḥālyā müselmāndur

25 Fużūlī eyledügüň mihrüňi vefā ḳıl ġil
Yeter şikāyet idüp ‘arż-ı mācerā ḳıl ġil

26 Vücūd ki berf nāruň belā ḳıl ġil
Ḳamu belālara ṣabr eyleyüp ṣafā ḳıl ġil

27 Kim ola dost rıżāsı mümīm saňa ḥāṣıl

Rıżā-yı dosrdur aṣıl tata‘ ey ġāfil

Ġazel-i ‘Ubeydī Taẖmīs-i Aḥmed

1 Kimisi ṭa‘n o ḳanī itmegi ‘ādet itme
‘Aḳluñı başuña cem‘ eyle sefāḥat itme
Tīġ pendile ṣaḳīn ḳaṭ‘müddet itme
Dime cānāniye aġyārile ṣoḥbet itme

152b
Seni sevsun deriseñ aña naṣiḥat itme

2 Ḳasdı āzār-ı dil-zār ḥazīn eyler ise
Man‘ī mümkün müdür ol āfet-i kīn eyler ise
Çāre ne kendüye bir yār-ı ḳarīn eyler ise
Gayre meyl eylemezin diyülmeyin eylemez ise
Mümteġdür inānup aña ḥamāḳat ise

3 Ṣanma bu cūrlar aġyār semtgerdendür
Yā bu serkeşteligüñ çarẖ-ı bed aẖterdendür
Yā bu āvāreligüñ ṭāl‘ ebterdendür
Her ne ḥālet ki ẓuhūr eylese dilberdendür
Kimseyi anuñçün ba‘z u ‘adāvet itme

4 Başladı yār cefā eylemege baña göñül
Nideyin ḥālimi ‘arż eyleyeyüm aña göñül
Sende ṭa‘n eylemeye ben bī kisi bir yaña göñül
İẖtiyār elde olaydı dir idüm saña
Ḫūblar zümresine heç muḥabbet itme

5 Ḳadrüñi bilmedi Aḥmed gibi çün yār senüñ
İtdi nām üsüñi tārāc o dildār senüñ
‘Āşıḳ isek yaramaz eksigi ‘ār senüñ
Çünki bunlarda ‘ubeydī ‘arżuñ var
Ehl-i ‘arż olaydum diyü medāmet itme

Ġazel-i Sulṭān Selīm Taẖmīs-i Bāḳī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Cemālüñ pertev-i enver-ı ṣubḥ-ı lem-yezel
Berter olsa menzilüñ ẖūrşīd-i enverden maḥal
Sende göstermiş kemāl-i ṣun‘ın Üstād-ı ezel
Ḳudretin iẓhār idüp Ḥaḳ Ḥażreti ‘azze ve cel
Cümle ẖūbān içre sen cānānı ḳılmış bī-bedel

2 İşigüň üftādesi kemter gedā mihr-i münīr
Pençe-i ḫūrşīd-i ʻālem-tāba luṭfuň dest-gīr
Her gedā-yı āsitānuñ bir şeh-i ṣāḥib-serīr
Mışr-ı dilde şāh olur yüzüñ görüp olan esīr
Ḥüsni ey Yūsufdan aḥsen ey güzellerden güzel

3 ʻĀşıḳa yād-ı lebüň cām-ı şarāb-ı dil-güşā
Cāna ol laʻl-i muṣaffādur mey-i bezm-i ṣafā
Rūḥ-baḫş olmış Mesīḥāveş o laʻl-i cān-fezā
Laʻl-i mey-gūnūn görüp cān virmeyen kimdür şehā
Pes meger ādem degül ʻaḳlında vardur yā ḫalel

4 Gözekiḫūn-ābe-iālümgörüpraḥmitmedüň
Yollar üzre cism-i pā-mālüm görüp raḥm itmedüñ
Bu perīşān olmış aḥvālüm görüp raḥm itmedüñ
Derdmend-i ʻaşḳuñam ḥālüm görüp raḥm itmedüň
Yol olur dilden dile dirlerdi ḫod vardur meşel

5 Bāḳıyā kūy-ı ḫarābātı nişīmen ḳılduġum
Bezm-i ʻaşḳı şemʻ-i āhumla müzeyyen ḳılduġum
Ser-nüviştüm ḥālidür āfāḳa rūşen ḳılduġum
Ey Selīm ebrū diyüp çeşm üzre mesken ḳılduġum
Alnuma ʻaşḳ ile yazılan yazulardur ezel

Taḫmīs-i ʻĀlī

Mefāʻīlün Mefāʻīlün Mefāʻīlün Mefāʻīlün

1. Süzülsün çeşm-i mestüň devlet bī-dārı görsünler
Bozulsun bend-i zülfüň bendeler dīdārı görsünler
Çözülsün tügmeler mir'āt her envārı gör
Çıḳar pīrāheng tā ḳudret-i sitāreyi görsünler

153a
Derd-i rūḥ maṣtūr nice olurmış bārī görsünler

2. Lebüňden būse almaḳ mürde cān bulmaḳ ḳadar vardur
Ṣaçuň ḳoḳmaḳ ḥayāt-ı cāvidān bulmaḳ ḳadar vardur
Meyānuň ḳocamıyıcaḳ genc-i nihān bulmak ḳadar vardur
Viṣālüň cānı almaḳ rāygān bulmaḳ ḳadar vardur
Ne var bir himmet it şeydālar ol āṣārı görsünler

3. Meger bir kāse içre misk-i terdür ḥazer içün cānı
Yāḫūd mülk-i melāḥat şāhınuň toġ perīşānı
Tövbendür başuňı yāḫūd semā-yı Necib sulṭānı
İnānmaz görmiyen Ḥaḳ andan ey şūḫ-ı cihān anı
ʻAr ḳaçınuň çıḳar ol ṭurra-ı ṭurrā rey görsünler

4. Ruḫuň zülf içre gösterdüň ḳıyāmetden nişānsın sen
   Günüň maġribde doġmuş fitne-i āḫir zamānsın
   Serāpā dehri vīrān eylemeyin genc-i nihānsın sen
   Ne hāmiyyetsin āyā yandan nā mihribānsın
   Müneccimler ḳosunlar sen ġayrı mekāreyı görsünler

5. O mihr ü baḫt-ı ʻalī gibi ġaddār olmaġ istermiş
   Kerem semtinden el çekmiş semtkār olmaġ istermiş
   Ḳırup ʻāşıḳların cellād ḫūn ḫuvār olmaġ
   Muḥaşıl ẓulme meyl itmiş cefākār olmaġ istermiş
   Yetişsünler merd üftādeler yeldārı görsünler

Efendi
Taḫmīs-i Merḥūm Nevʻī

Mefāʻīlün Mefāʻīlün Mefāʻīlün Feʻīlün

1 Ne mümkün oldı ġam-ı firḳatüňle ülfet idem
  Ne ḥāne var ṭalībüňden senüň ferāġat idem
  Ne ḳādirüm ser kūyuňa varup ziyāret idem
  Ne fırṣat oldı saňa ḥālimi ḥikāyet idem
  Ne u seʻt oldı ki hicrān ġamın rivāyet idem

2 Hemīşe olmada mümted zamān ġuṣṣa vü ġam
  Hemīşe derd ü elem bīşār u rāḥat kim
  Ne bir ḳarīn müvāfiḳ var olmaġa hem-dem
  Ne bir şehenşeh-i ʻādil bulunur kimüm varum
  Bu ẓulmi ʻādet iden şāhdan şikāyet idem

3 Ne bār-ı āhıyla ol servi eyledüň meyāl
  Ne eyledi eṣer ol mūmyā ne ḳıl ile ḳāl
  Ṣalāḥ kār ise şemden gerü ḫayāl maḥāl
  Ne ʻarż-ı ḥāle meded var ne dilde ṣabra maḥāl
  Ne çāre neylesin bilmezüm ne ḥālet idem

4 Murād-ı dilber içün nā murād olup dāʼim
  Göňül vilāyetine ʻaşḳı eyledüm ḥākim
  Bu kāra ṣanma sen ey medʻī ki olam nā dem
  Murādı çün beni güldür hem keder ol ẓālim
  Revā budur ki hemān aġlamaġı ʻādet idem

5 Ḳapuňdan eyleyüp aġyār ben gedāyı ġar īb
Düşerdi rāh-ı beyābān-ı hicre bī-taḳrīb
Ne çāre çünki degilmiş viṣālüň aňa naṣīb
Ḳapuňda olaňa nev‘ī mān‘i oldı raḳīb
Ersüň ḳomadügi bir laḥẓa istiraḥat idem

6 Ş’ol dem ki rūḥ-ı ṭā’ir-i ḳuds-āşiyān idi
Cān bülbüline gülşen-i cennet mekān idi

153b
Kān-ı ḫafāda cevher-i cān bī-nişān idi
Ketm-i ‘ademde ‘ālem ü ādem nihān idi
Ḥalvet-sarāy-ı sırda göňül kām-rān idi
Bir cān idi hemān u bir ol yār-ı cān idi
Demler o demler idi zamān ol zamān idi

7 Dāḫı ḳurulmamışdı ṭılsımāt-ı kāyināt
Yeksān idi henüz bu efrād-ı mümkināt
Ketm-i ‘ademde idi ṣu’ūn-ı mükevvināt
Olmamış idi mevc-fiken-i ḳulzüm-i ṣıfāt
Çıḳmamış idi sāḥil-i imkāna fülk-i ẕāt
Dāḫı ẓuhūra gelmemiş idi ta‘ayyünāt
Demler o demler idi zamān ol zamān idi

8 Ḳānı o dem ki sāḳī –i ḫūn- ḫāne-i ezel
Ṣunardı rūḥ-ı pākümüze cām-ı lem yezel
Mā-beynümüzde olmaz idi ceng ile cede
Bi-güft ü gū olurdı ḳamu müşkilāt ḥal
Yoġ idi afet-i ecel-i ‘ömr-i bi-bedel
Raḥmetde idi zümre-i ervāḥ mā-ḥaṣal
Demler o demler idi zamān ol zamān idi

9 Nāgāh kilk-i kātib-i dīvān-ı emr-i hū
Çekdi berāt-ı ādeme ṭuġra-yı ehbiṭū
Ayru düşüp o gülşen-i lāhūtdan ḳamu
İtdük żarūri külḫan-ı nāsūta ser-fürū
Ṭutduk egerçi ṣaḥn-ı sarāy-ı vücūda rū
Dilde henüz bāḳīdür ol şevḳ u ārzū
Demler o demler idi zamān ol zamān idi

10 Ervāḥ-ı ḳuds başdı ḳadem çün seyāḥate
Geldük żarūrī ‘ālem-i kevn-i ṣabāvete
Tebdīl olup bu deňlü leṭāfet keşafete
Dest-i ḳażā bıraḳdı felekden felākete
Düştük Meşāmī renc ü ‘anā vü saḳāmete
Bir ḥānedāna geldük egerçi ikāmete

Demler o demler idi zamān ol zamān idi

Müseddes-i Merḥūm Aḥmed

Mef'te īlün Fā'ilün Müf'te īlün Fā'ilün

1 Ey ser Ḥaḳ ki nām şer īfüňdür r'alī
Kevşer şarābı sāḳī seyyid raḥmetüň eli

2 Selsā ne virdi ekdügi dem degil ise
Orada idindi iki her mü'min u velī

3 Yā maẓhar el-'acāyib 'izz mālina 'alī
Er 'avuň gül hem ü ġam sancılı

4 Şehr-i 'ademe ḳapu olan şāh-ı Murteżā
Zevc el-betül ü ṣāḥib esrārü'l-atī

5 Kān seḫā vü ma'den ser menb'a-ı ṣafā
Ḥalḳı Ḥüseyīn ḥüsni Ḥasen vechī Muṣṭafā

6 Yā maẓhar el-'acāyib 'izz mālina 'alī
Er 'avuň gülhem ü ġam sancılı

7 Māh-ı şu'ā' ṣa'ṣa'a-i şems zevāliminin
Bāġ-ı behişte ḳāmetdür ser ü nārdan

8 Şebbdi mūyı bendesidür nāfe ḫabbın
Ẕātī 'alī vü resmi velī emḥalle ḥüsn

9 Yā maẓhar el-'acāyib 'izz mālina 'alī
Er 'avuň gülhem ü ġam sancılı

10 Ol şem'-i nūr-i Aḥmed-i muḫtār bā-vefā
Ol yādigār-ı ḥaydar-ı kerrār lā-fetā

11 Oldur diyār ü ḥasrete hādī rehnümā
Ya'nī Ḥüseyin şāh-ı şehīdān kerbelā

154a

12 Yā maẓhar el-'acāyib 'izz mālina 'alī
Er 'avuň gülhem ü ġam sancılı

13 Nesl-i Resūl vezbde vü evlād-ı ṭayyibin
Deryā-yı 'ilim ü maḥrem ser göster yaḳın

14 Ẕāt-ı şerīfi ḥażret-i sulṭān-ı mutteḳīn
İmān vü d īne zihniyyet olan Zeyn ül ʻAbidīn

15 Yā maẓhar el-ʻacāyib ʻizz mālina ʻalī
Er ʻavuň gülhem ü ġam sancılı

16 Mihr-i münīri ẕerresidür cümle evliyā
Baḥr-ı seḫası gevheridür rūḥ-ı ittiḳayā

17 Ḫāk hezārı cevheridür aṣıl kimyā
Baḳır olursa ismi ne ola ḳaderidür ʻalā

18 Yā maẓhar el-ʻacāyib ʻizz mālina ʻalī
Er ʻavuň gülhem ü ġam sancılı

19 Ey pādişāh ser ü sulṭān-ı baḥr ü bir
Ḫāk rehīňe cān virin nice sīm ü zer

20 Tāb-ı ruḫuňdan iki cihān ṭoldi nūr-ı fer
Ẓāhir İmām Caʻfer Ṣādıḳ der ol güher

21 Yā maẓhar el-ʻacāyib ʻizz mālina ʻalī
Er ʻavuň gülhem ü ġam sancılı

22 ʻİlm-i ʻulūm aʻlam-ı ʻallāme-i ʻalīm
Yoḳdur nehāya medḥine kim luṭfidür dilim

23 Şānında nāzil oldı anuň leyt-i kerīm
Mūsā rıżāňa oldur anuň ḳalbidür selīm

24 Yā maẓhar el-ʻacāyib ʻizz mālina ʻalī
Er ʻavuň gülhem ü ġam sancılı

25 Şerʻ-i nebīde cāmʻ-ı ʻaşḳa imām olan
Evlād içinde ṭayyib ü ṭāhir hümām olan

26 Sulṭān olur dügüne o şāha ġulām
Mūsā kāẓım oldur imām-ı tamām olan

27 Yā maẓhar el-ʻacāyib ʻizz mālina ʻalī
Er ʻavuň gülhem ü ġam sancılı

28 Meger āh olana luṭufla göster ṭopuňa rāh
Genc-i ʻināda ḳılmayayın gice gündüz āh

29 Raḥm eyle ben belākeşe ey raḥmet-i āla

Ya‘nī naḳī ki oldı binā iḳlīmine şāh

30 Yā maẓhar el-‘acāyib ‘izz mālina ‘alī
Er ‘avuň gülhem ü ġam sancılı

31 Vech-i münīri ṣa‘le-i nār-ı cemāldür
Zülf-i siyāhı maẓhar sert-i celāldür

32 Aňa muḥabbet eylemeyin ḳavm-i żāldür
Oldur naḳī ki mütteḳ ī ẖayr-ul lāldür

33 Yā maẓhar el-‘acāyib ‘izz mālina ‘alī
Er ‘avuň gülhem ü ġam sancılı

34 Ey dil-i cihānda cihed idüben gezme serseri
Eyle ġazā ki ḳatl idesin nefs-i giseri

35 Bilmek dilersüň olsa sulṭān serveri
Ḥüsnī Ḥasen ki oldur imām oldı ‘askeri

36 Yā maẓhar el-‘acāyib ‘izz mālina ‘alī
Er ‘avuň gülhem ü ġam sancılı

37 Çün vaḳt irişdi gün gibi bir gün ‘ayān olur
Ḳalmaz vücūdı ẕerrece küfrüň nihān olur

38 İnkār iden ṭavāyıga küfr-i ziyān olur
Ya‘nī imām-ı mihri ṣāḥib-i Ḳurān olur

39 Yā maẓhar el-‘acāyib ‘izz mālina ‘alī
Er ‘avuň gülhem ü ġam sancılı

40 İki cihānda cümlesi şehzādedür bulur
Kim bendelügde ḳalmadı āzādedür bulur

41 ‘İzz-i ḥuzūr ḥażret-i mevlā durur bulur
Vaḥdet ṣuyuyla yundi kamu sāddedür bulur

154b
42 Yā maẓhar el-‘acāyib ‘izz mālina ‘alī
Er ‘avuň gülhem ü ġam sancılı

43 Yārab bāl-ı Aḥmed-i Muḥtār-ı Ḥaḳ çün
‘Arş-ı mecīde fer viren envār-ı Ḥaḳ çün

44 Luṭfuňla ṣaḳla ḥaydar-ı kerār Ḥaḳ çün
Severse ṭopuňdan Aḥmed-i dīdār-ı Ḥaḳ çün

45 Yā maẓhar el-ʻacāyib ʻizz mālina ʻalī
Er ʻavuň gülhem ü ġam sancılı

Taḫmīs-i Vaḥdetī

Feʻilātün Feʻilātn Feʻilātün Feʻilün

1 Ḥażret-i feyż ḥadden yine rūzāre
Ṣūret-i muḥkem ile irişüben ḳuvvet eli
Ḳudretile yuġurup āteş u bād-ı āb u güli
Mesken idindi o dem kendü içün cān ü dili
Kimdür o kim bileyin dersüň eger ḳulı celī
Setr-i Ḥaḳ nūr-ı Muḥammed Esedullah ü velī
Vü ʻAlī vü ʻAlī vü ʻAlī vü ʻAlī

2 Noḳta-i bāb-ı nübüvvet raḳam-ı levḥ ü ḳalem
Menbaʻ-ı setr-i velāyet maḳarr-ı cūd ü kerem
Maẓhar-ı ekmel vāveylī kelimāt-i iʻzam
Hādī-ı can ü beşer mürşid nūr-ı ekrem
Ezelī vü abdīdür fetā ehl-i fehm
Setr-i Ḥaḳ nūr-ı Muḥammed Esedullah ü velī
Vü ʻAlī vü ʻAlī vü ʻAlī vü ʻAlī

3 Kāşif setr-i saḫn bāb-ı ʻulūm-ı Aḥmed
Vāṣıl-ı ẕāt-ı ezel ḳıl Hüvallāhü eḥad
Vasf-ı ẕātında nuzūl eyledi Allāhüṣ-Ṣamed
Nuṭḳ-ı ḥakkındur Ṣaffeti lem yelid ve lem yūled
Lem yekün dirsem olur aňa lehü küfüven eḥad
Setr-i Ḥaḳ nūr-ı Muḥammed Esedullāh ü velī
Vü ʻAlī vü ʻAlī vü ʻAlī vü ʻAlī

4 Ne ki var esfel ü iʻlāda ser-ā-ser tā ḥūt
Gökdeki şems vü ḳamer yirdeki laʻl ü yāḳūt
Dest-i ḳabżında durur ʻālem-i mülk ü melekūt
Feyż-i luṭfından anuň buldı ḳamu nūr ile ḳuvvet
Pādişāh dil ü cān-ı server şāh-ı lāhūt
Setr-i Ḥaḳ nūr-ı Muḥammed Esedullāh ü velī
Vü ʻAlī vü ʻAlī vü ʻAlī vü ʻAlī

5 Ḥasen ile Hüseyin şāh-ı kerem kān ʻaṭā
Ḳuds ẓahirinden anuň geldi vücūda ḥaḳḳā
Biri şāh-ı şühedā birisi şāh-ı ʻulemā
Birisi ḳarṣ-ı ḳamer birisidür şems-i ṣaḥā
Sözüň mā-ḥaşılı budur rāy-ı ehl-i ṣafā
Setr-i Ḥaḳ nūr-ı Muḥammed Esedullah ü velī
Vü ʻAlī vü ʻAlī vü ʻAlī vü ʻAlī

6 Ḥażret-i ʻābid ü Bāḳır şeh ḫayl-i fuḳarā
ʻİzzet-i Caʻfer Ṣādḳ-ı siper tīz ḳaṣā
Mūsā Kāẓımla hem şeh Selīm naṣā
Şeh taḳī eyle naḳī tāc rūs feṣaḥā
Cümlesi nūr-ı eze-i vāḳıf serṭa
Setr-i Ḥaḳ nūr-ı Muḥammed Esedullāh ü velī
Vü ʻAlī vü ʻAlī vü ʻAlī vü ʻAlī

7 Vaḥdetī seyf Ḫudā ḳātil-i aṣab-ı caḥīm
ʻAskeridür ki anuň derine cennāt-ı neʻīm
Mihr-i devr-i zamān vāḳıf-ı esrār kadīm
Ḥażret-i fażıl Ḫudā kāşif burhān-ı ʻazīm

155a
Ādem-i evvel ü āḫir saḫn-ı rabb-ı kerīm
Setr-i Ḥaḳ nūr-ı Muḥammed Esedullah ü velī
Vü ʻAlī vü ʻAlī vü ʻAlī vü ʻAlī

8 Gir göňül mülkini seyr eyle ulū dergāh gör
Şeş cihātı pertevin ṣalmış durur ol māh gör
Ẕerre nāçīzden ḫūrşīde varan rāh
Żarr yine kim baḳar līk andasın İlāhi gör
Kanceru kim ʻazm ḳılsuň şem-i İlāhı gör

9 Naḳḳaş tendür cān-ı cemālüň niḳābın refʻ ḳıl
Mihr-i ʻālem-tāb vechinden saḥābī refʻ ḳıl
Çeşm-i dilden ġafleti terk eyle ḫānı refʻ ḳıl
Bu ikilik perdesinden gec ḥicābı
Gel bu birlik düzeninden baḳ bu setr-Allahı gör

10 Ṣavt ḥaḳḳı ṭavāf itmek dilersüň rūberu
Ṣūrete baḳup gerü ḳalma ḳıdem baṣ ilerü
Ẓāhiri ko ʻālem maʻnīye gel gir içerü
Ḥacc-ı ekber etmek istersüň gel ey zāhid birü
Müʻminüň ḳalbi içindesin bu beytullahı gör

11 Ġam degil eṭfāl sengüňden deli divāne ḳıl
Vaḥdetüň şemʻine cān āt kendüňi pervāne
ʻAşḳ-ı cāmından dili lāya'ḳıl mestāne ḳıl
Gec aňa niyyet sözinden göňlüňi virāne ḳıl
Nicesi tīz cek bulursun kenet kenz-i Allahı gör

12 Vācib bā lezzāt ṭolmış mümkünātuň ʻayīnesi
Bir naẓar ḳıl evvelā ve ṣoňra ẕātuň ʻayīnesi
Bu meẓāhirde ẓuhūr iden ṣıfātuň ʻayīnesi
Cān göziyle baḳdu kisi kāyinātuň ʻayīnesi

Andan artuḳ nesne var mı Ḥasbeten Lillāhı gör

13 Ẕikrullah ile ger virdüňse cāna revnaḳı
Nefs-i ẓulmetin ḳoyup bulduňsa nūr-ı muṭlaḳı
Seyr idüp mi‘ac-ı rūḥānīde gördüňse Ḥaḳḳı
Levḥ-i iḫlāṣ eyledüň göňlüňi ey sa‘y
Görmiye raḥmāna aġduň anda sen Allahı gör

14 Ehl-i taḥḳīḳata imiş ḥaḳḳ-ı muḥaḳḳaḳ görmege
Ḥalet menṣūra baḳ var ana el-Ḥaḳ görmege
Ṣayḳal it mir’āt cānı ser maġlaḳ görmege
Münker-i rivāyet degilsüň ṣūret-i Ḥaḳ görmege
Baḳduġuňca her naẓarda ‘ayīn ẕāt-ı Allahı gör

15 Ey remz mā o ḥāmī bilmez her leym
Kim kelāmullahı setrin eňlamaz diyü recīm
Ḫoş buyurmuşdur sipihsālār rāh-ı müsteḳīm
‘İlm-i ḥikmetden bilürsüň gelberü gel ey ḥekīm
Sen Nesīmī nuṭḳından diňle feyżullahı gör

Taḫmīs-i Veysī
Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1 Niçün raḥm eylemezsin bu dil-i nidāya sulṭānum
Niçün ṭurmaz ṣalarsın bendüňi ferdāya sulṭānum
Niçün iḥsān idersin her zamān i‘dāya
Niçün mā’il olursın gördügüň idnāye sulṭānum
Ḥāyflar ḥāṣılı ol ḳāmet bālāya sulṭānum

2 Raḳīb içün neler dirler saňa aṣlā alınmazsın
Ne ḫilḳatsın ne hāmiyyetsin ammā hic bilinmezsin

155b
Girüp aġyar ile tenhāya kūyuňda bulunmaz
Temāşāgāha gelmezsin güzellerle ṣalınmaz
Ḥayflar ḥāṣılı ol ḳāmet bālāya sulṭānum

3 Niçün ṭurmaz ḳaçarsın bizden ey şūḫ beri ruḫsār
İşitdüň ḫūd ki girmiş būstān vaṣluňa aġyār
Olup bāġ-ı ruḫuň şeftālüsinden ya‘nī bir ḫūr var
İrişmiş mive ruḫsāruňa aġyār bed ger var
Ḥayflar ḥāṣılı ol ḳāmet bālāya sulṭānum

4 Gidüp aġyār ile tenhālara maḳṣūduňa yetdüň
Ḳanı nāmūs u ‘āruň sen niçün çāḳ böyle vaż‘
Gedāyān ser kūyuň semend nāza çekindüň
Rakīb ile ṣalınmaḳdan ferāġat etmedüň gitdüň

Ḥayflar ḥāṣılı ol ḳāmet bālāya sulṭānum

5 Ṣatup Veysī gelmişsin yine aġyār ile ḥānā
Alınmış derdmend ol vaż‘uňa itdi bize şikvā
Ṭutalum ṣabr idermiş cevrüňi ol bī-ser u bī-pā
Neden lāzım gelür ṣalınmaḳ aġyār ile bā-tenhā
Ḥayflar ḥāṣılı ol ḳāmet bālāya sulṭānum

Taḫmīs-i Fużūlī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Ḳanı ol gün kim ruḫuň şevḳile dil-serveridi
Çehre-ġam püre taḳdīr ile mestūr ider
‘Arż iderdüň ‘ārıżuň luṭfuň ‘aceb mevfūr
Ey ḫoş ol demler ki ruḫsāruň baňa manẓūr idi
Çeşm-i ümīdüm çırāġ-ı vaṣıldan pür nūr idi

2 Ṭūr-veş Cem nezārum ġarḳ-ı envār olup
Dā’imā pür şevḳ olurdum maẓhar-ı dīdār olup
Tāb ḥüsnüň rūşenā-yı dīn-i ḫūnbār olup
Ḳurup şevḳi ‘āḳībet-i baḫş dil-i efkār olup
Vaṣl-ı żevḳi rāḥat efzā-yı dil maḥcūrdı

3 Külbe-i āḥzānı rūşen ḳılup ola āfitāb
‘Arż-ı ruḫsār eyleyüp bir żerre çekmezdi ḥicāb
Her su’āl itdükçe la‘linden virüp şāfī cevāb
Her du‘ā ḳılsam tu ḳa‘zā olurdı müstecāb
Her temennā eylesem emhālsüz maḳdūrdı

4 Dil-i ser kūyuňda cāy-ı ḳarye bulmuşdı vuṣūl
Yār yine gelmezdi hiç ol bāb-ı cennetden nüzūl
İtmemişdi şeyṭanat ḳaṣddan ḳılup i‘dā melūl
Ādem idüm ḳurb dergāhuňda bulmuşdum ḳabūl
Menzilüm cennet sīm-i kevşer insem ḥūr idi

5 Bī-tekellüf bir gün ol mihr ü māhından gitmeyüp
Eyleyüp rencīde aġyārı beni incitmiyüp
Gerd bād-ı ġam gubār-ālūde hicrān itmeyüp
Dā’imen iḳbālüme gerd taḳrīż yetmeyüp
Çeşm-i ḥāser çehr-i cemiyyetümden durdı

6 Vuṣlayuňla yār olup dā’im meserret göňlüme
Żerre deňlü ‘ārıż olmazdı ḳasāvet göňlüme
Gelmeyüp bir gün fāl rūz-ı firḳāt göňlüme
Hicr-i mübīnden yitürmezdüm kedūret göňlüme

Gerçi devr anuň muḫālif

7 Ey cānānı ẓulm idüp her ‘āşıḳ giryānı çarḫ
Āşīnā yekin ider cānānla bī-yegāne çarḫ

156a
Uġradup rāh-ı belāda vādī ḥırmāna
N’ola ger ṣalsa Fużūlī ġam-ı hicrān-ı çarḫ
Vaṣl-ı eyyāmında ol ġāfil iken maġrūr idi

Müseddes-i ‘Ulvī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Ey göňül Āl-i Nebīdür ḳıl naẓar her dem güle
Berg-i sebz ü yāre beňzer Ḥayder ile dil dile

2 Döndi nergis mehe sünbül oldı bunca sünbüle
Derhre ṣaldı ra‘d-veş bād-ı gülistān ġulġule

3 Bāġa gel ‘ıyş ile söyler anda bülbül bülbüle
Hem nevā-yı ‘andelīb ü hem ṣadā-yı bülbüle

4 Sebz-i ḫalīsin döşetdi bizm-i gülzāra çemen
Ḳalıgör gülşendesin ey yüzi gül ġonce-dehen

5 Gül diyü rindāne el ṣallar nihāl nārven
‘Ayş u ‘işret vaḳtini fevt itme ey nāzeň-beden

6 Hem nevā-yı ‘andelīb ü hem ṣadā-yı bülbüle
Bāġa gel ‘ıyş ile söyler anda bülbül bülbüle

7 Hem şarāb-ı erġuvān hem cām-ı gül-gūn lāle-vār
Hem müṣāḥib-i yār u sāḳī hem nigār-ı şive-kār

8 Hem nesīm-i cān-ı fezā vü hem ṣafā-yı cūy-bār
Hem dıraḫt pür-şükūfe hem nihāl-i sāye-vār

9 Ḫavāce-i bād-ı ṣabādan her cemen sitān oḳur
Gül gülistān ögrenür bülbül bahāristān okur

10 Naṭıḳu’ṭ-ṭayr’ı dem-ā-dem mürġ-i ḫoş-elḥān oḳuya
Güne güne güşe güşe ḫūblar dīvān oḳur

11 Hem nevā-yı ‘andelīb ü hem ṣadā-yı bülbüle
Bāġa gel ‘ıyş ile söyler anda bülbül bülbüle

12 ‘Ulvī’yā destinde ṭutar lāle cām ḫoş-güvār
Çeşm-i nergisde görinür dā‘im āşār-ı ḫumār

13 Servi ḳılmış cūy-ı dil-cū bizm-i gülşende kenār
Muṭrıb-āsā naġme eyler mürġ-i gūyālar hezār

14 Hem nevā-yı ‘andelīb ü hem ṣadā-yı bülbüle
Bāġa gel ‘ıyş ile söyler anda bülbül bülbüle

15 Gūş idüp her cāhil dünüň sözin çeker elem
Pādişāh-ı ‘ālem olsaňda ideler niçe ẕemm

16 Böyledür böyle ezel aḥvāl-i dehr-i pür sitem
Oḳuyup bu maṭla‘ı ġarrāyı ey dil cümle ġam

17 Dost medḥinden ne aşşi zem düşmenden ġam
Fāriġ ü āzādeyem bir derinimde medḥ u zem

18 Bülbül-i āsā gülşen-gūyında yāruň ḳıl fiġān
Nīk u bed a‘dā ne derlerse desunler sen mihān

19 Tāb ile ol şāh ḥüsni sevdigüň ḫalḳ-ı ḥaḳḳān
Ey dil-i ġam-dīde it bu maṭla‘ı derd-i zebān

20 Dost medḥinden ne aşşi zem düşmenden ġam
Fāriġ ü āzādeyem bir derinimde medḥ u ġam

21 Şeyṭanat idüp ‘adüvv zem eylese çekme cefā
Dünyede bir şāh-ı ḥüsnüň bendesi olup şehā

22 Ḫoş demiş bu maṭla‘ı bir şā‘ir rengīn edā
Cān u başı rāh ‘aşḳında anuň eyle fedā

23 Dost medḥinden ne aşşi zem düşmenden ġam
Fāriġ ü āzādeyem bir derinimde medḥ u zem

24 Mūmiyānuň fikri ile çeşm oldı pür ḫayāl
Oldı sevda-yı ġam zülfüňle dil-i mecnūn mişāl

25 Olmasın ṭab‘ın ‘arvı bed la‘lden pür melāl
Ḥasb-i ḥālüm düşer ey Lem‘i bu naẓm pür ḫayāl

26 Dost medḥinden ne aşşi zem düşmenden ġam
Fāriġ ü āzādeyem bir derinimde medḥ u zem

Taḫmīs-i Belīġī

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘īlü Fā‘ilün

1 Ādem gibi dilā çün idüp meyl dāneye
Geldük tenezzül ile bu kārḫāneye
Var ise meylüň āhla gir zindegāneye
Devr-i zamāne eylese yer yoḳ bahāneye

156b
Gördük zamāne evimdi sen evi zamāneye

2 Encine saňa cevr ü cefā eylese felek
Bār-ı belā vü cām sitem her ne gelse
Ḥarf ümīdi ṣafiḥa ḫāṭırdan eyle Ḥakk
El virmedi zamāna saňa neylesüň gerek
Gördük zamāne evimdi sen evi zamāneye

3 Her dem ḥabāb kisi iken olma pür hevā
Āb üzredür fenā-yı vücūduň bulur beḳā
Ṣanma bu rüzgārı ki bāḳī ḳalur saňa
Devrān murāduň üzre olur ṣanma dā’imā
Gördük zamāne evimdi sen evi zamāneye

4 Bārān yinede ṭut ṣadḳ göşuňi müdām
Tā dürr-i ma‘rifet ola güş itdigüň kelām
Dā’im murāduň üzre münīr degil merām
Ṭa‘n eylemese zamāneye olmasa saňa rām
Gördük zamāne evimdi sen evi zamāneye

5 Āḫir gelür vücūda muḳadder olan ezel
Devr-i zamāna ne ki ṣanursın olan hel
Ādābı gözle baḫşı ḳovar eyleme cedl
Bu dürr-i pendi güşuňa ṭāḳ kim budur meşel
Gördük zamāne evimdi sen evi zamāneye

6 Baġruň delik delik ide gerddür bī-amān
Devrān elinden eyleme gel ney gibi fiġān
Uymadı nāy nāleňe cünkim senüň zamān
Ṣaḳla o ṣulı buz meyi gör perde-i mihān
Gördük zamāne evimdi sen evi zamāneye

7 Bir gice olmuşidi yerüm güş-ı belā
Olmuşdı dil-i zanāma belāsıyla mübtelā
Hüma tenden irdi güş-ı dil ü cāna bu nidā
Derdi bu mışra‘ mişli kim seliḳayā
Gördük zamāne evimdi sen evi zamāneye

Müseddes-i ‘Ulvī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Bīň su’āl itsem birine gelmez ol mehden cevāb
Tālib olduḳça aňa ol benden eyler içtināb

2 Hiç bir vech ile olmaz işigüňde feṯḥ-i bāb
Derd ü miḥnet bī-ḳıyās u dāġ-ı ḥasret bī- ḥisāb

3 Yār bī-pervā dirīġā ġuṣṣadan ḥālüm ḫarāb
Sevmesün ‘ālemde kimse dilber-i ‘ālī-cenāb

4 Ḫāṭır-ı ġam-gīnümi raḥm eyleyüp şād eylemez
Cānumı bir laḥẓa bende-i ġamdan āzād eylemez

5 Bu dil-i vīrānumi luṭf idüp ābād eylemez
Ayli günler gecer bir gün beni yād eylemez

6 Yār bī-pervā dirīġā ġuṣṣadan ḥālüm ḫarāb
Sevmesün ‘ālemde kimse dilber-i ‘ālī-cenāb

7 Heftede bir gün baňa ‘arż-ı cemāl itmez ol māh
Ben gedā-yı bī-nevāyum ol serīr-i ḥüsne şāh

8 Ḫasret ü derd ile ‘ömrüm hicr ile oldı tabāh
Neyleyüm ben ḫaste yā Rab bu ġam u miḥnetle āh

9 Yār bī-pervā dirīġā ġuṣṣadan ḥālüm ḫarāb
Sevmesün ‘ālemde kimse dilber-i ‘ālī-cenāb

10 Oldı gitdükçe esāsın‘aşḳı dilde üstüvār
Benden ol neyzār benüm derd-i der ūnum bī-şümār

11 Sīne sūzān dīne giryān ten żaʻīf ü cān figār
Ḳalmadı ṣabr u ḳarārum olmışum ḥayrān u zār

157a

12 Yār bī-pervā dirīġā ġuṣṣadan ḥālüm ḫarāb
Sevmesün ‘ālemde kimse dilber-i ‘ālī-cenāb

13 Gördügüm dem düşdi göňlüm ‘aşḳa yüz bīň can ile
Olmadı vuṣlat müyesser ol şeh-i ḫūbān ile

14 Ey ‘Ulvī kim geçdi ‘ömrüm miḥnet-i hicrān ile
Ol kim ḳaldum hemān bu derd ü bī-dermān ile

15 Yār bī-pervā dirīġā ġuṣṣadan ḥālüm ḫarāb
Sevmesün ‘ālemde kimse dilber-i ‘ālī-cenāb

Müseddes-i Sırrı

Mef‘ūlü Mefā‘īlü Mefā‘īlü Fe‘ūlün

1 ‘Ālemde ṣafā-ı seyir ruḫ-ı yārı bilürsün
Ġam gelse sebeb ḥayli aġyārı bilürsün

2 Me’il saňa ol şūḫ-ı cefākārı bilürsün
Gec revlüň ider çarḫ-ı semtekārı bilürsün

3 Ne fürṣat olup kūyına bir varı bilürsün
Ne yārı görüp ḳapuda yolavarı bilürsün

4 Meclisde elin öpmege ibrām idemezsün
Yüz sürmege ayaġını iḳdām idemezsün

5 Bir ān yüzüni görmesek arām idemez
Nāmı ile dāḫı ḥālüňi i‘lām idemezsün

6 Ne fürṣat olup kūyına bir varı bilürsün
Ne yārı görüp ḳapuda yolavarı bilürsün

7 Ṣoldı elem-i ḫār ile cefā gel elīň
Aşiftesi sen bir şeh-i iḳlīmi cemālüň

8 Lāyıḳ mı cefā ide gelüp sorayum ḥālüň
‘Āşıḳ olalı ḳalmadı reftārum meḥālüň

9 Ne fürṣat olup kūyına bir varı bilürsün
Ne yārı görüp ḳapuda yolavarı bilürsün

10 Eller seni aňlar ki gelüp ‘ālem idersün
Mey-nūş idüben şevḳile defʿ ġam ider

11 Maḫzun-ı dil iken ḫāṭır ki ḫarm idersün
Aňduḳçe ruḫın dīdelerüň pür nem idersün

12 Ne fürṣat olup kūyına bir varı bilürsün
Ne yārı görüp ḳapuda yolavarı bilürsün

13 Gülşende açılsa ḳaçan ol ġonçe zenbāḳ
Feryād u fiġān eyleye bir bülbül gūyā

14 Ey sā‘ī dil-i ḫaste idüp rāzli-i ifşā

Ṣanursın ola cümle muḳaddesüñi dünyā

15 Ne fürṣat olup kūyına bir varı bilürsün
Ne yārı görüp ḳapuda yolavarı bilürsün

Dil-i Eyżan

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Ḳanı ol demler benümle ittiḥād itdiklerüñ
Muttaṣıl günden güne mihrüñ ziyād itdüklerüñ

2 Rām olup her dem sözüñe inḳıyād itdüklerüñ
İltifāt idüp baña ‘arż u dād itdüklerüñ

3 Sen unutduñsa beni luṭfuñla yād itdüklerüñ
Ben unutmam bu dil-i nā-şādı şād itdüklerüñ

4 Luṭfuñı çoḳ görimeş cānā ‘adāvet idemem
Sen ferāġat eyledüñse ben ferāġat idemem

5 ‘Aḳl u fikrüm sendedür ġayra muḥabbet idemem
Fürḳatüñden ellere varup şikāyet idemem

6 Sen unutduñsa beni luṭfuñla yād itdüklerüñ
Ben unutmam bu dil-i nā-şādı şād itdüklerüñ

7 Bir iki gün çekmek ile derd-i hicrānuñ senüñ
Unudur mıyum şehā luṭf-ı firāvānuñ senüñ

8 Hiç çıḳar mı ḫāṭırumdan ‘ahd u peymānuñ senüñ
Yād olunmaz mı ṣanursın bunca iḥsānuñ senüñ

9 Sen unutduñsa beni luṭfuñla yād itdüklerüñ
Ben unutmam bu dil-i nā-şādı şād itdüklerüñ

10 N’ola olsam ben saña cān ile dilden mübtelā
Dostumsın itdügüñ ‘ālemde kim itdi baña

11 İltifāt idüp baña her demde eylerdüñ vefā
Bunca ḥaḳḳ-ı sābıḳı añlamaz mı hiç ey diller bā

12 Sen unutduñsa beni luṭfuñla yād itdüklerüñ
Ben unutmam bu dil-i nā-şādı şād itdüklerüñ

157b

13 Künc-i firḳatinde niçe bir eyleyin āh u fiġān
Ṣabra ṭāḳat ḳalmadı oldum ża‘īf ü nā-tüvān

14 Ṣabrı-veş senden n’ola ayrıldum ise nā-gehān
Żāyi‘ olup gitdi mi bu āşinālıḳlar hemān

15 Sen unutduňsa beni luṭfuňla yād itdüklerüň
Ben unutmam bu dil-i nā-şādı şād itdüklerüň

Taḫmīs

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlüm

1 Münevver ḳıldı āfāḳı yüzüň ey meh żiyāluḳdan
Yaraşur sedre ḳadruň dem ursa müntehāluḳdan
Ferāġat eyledi ṣandum seni ben pür cefāluḳdan
Gözüm yaşını baḥr itdüň ferāġatuňla cüdāluḳdan
Senüňle ḳanı āẕālim ṣu ṣormazdı ārāluḳdan

2 Niyāz itmek düşer dā’im gül-i ra‘nāya bülbülden
Niyāz itdükçe nāz itmek gerekdür bülbüle gülden
Beni sen ṣu gibi pür dem aḳıtduň cān ile dilden
Çevirdüň yüzüňi āḫir elçi göňlümi elden
Ġaraż bu mıydı ey dilber bizimle āşināluḳdan

3 Dem dem dest hicrüňle nigāra çāk olup yaḳa
Revā mı āteş-i ‘aşḳuň beni ḫāk eyleyüp yaḳa
Zaḥm itmeyesin sen gözümden ḳanlu yaş aḳa
Oluben ḥüsnüňe ġarrā iken cevr itmese ‘uşşāḳa
Ġurur ile niçe şehler düşübdür pādişāhluḳdan

4 Sipāhi ġonçeler içre görüp sen verd-ı ḫandānı
Göňül virdi n’ola eylerse bülbül gibi efġānı
Gözinüň yaşı ḳan oldı demidür ḳılsuň iḥsānı
Naẕīfi yoluňı cānā virürdi ṣad ḳıla cānı
Aňa raḥm eyleyüp geçeň eger bu bī-vefāluḳdan

Ġazel-i Ẕātī Taḫmīs-i Fażlī

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlüm

1 Ḳanadum altına ‘anḳā gibi bir şāḫ-sār aldum
İçünden pençe-i ḳahr ile kebg-i dil-figār aldum
Muḥabbet-i fāḳınuň gerçi şikārın bī-şümār
‘Adū-yı zāġ elinden birteẕerv-i şīve-kār aldum
Daḫı ben şāh-bāz-ı ‘ışḳ olaldan bir şikār aldum

2 Diyār-ı miḥneti Ferhād u Mecnūn gerçi çoḳ gezdi
Berāt-ı milk-i ʻışḳı kātib ḳudret baňa yazdı
Yine burc bedenden cān sevincinden çıḳayazdı
Meh-i nev sikke-i ḫūşīde nāmum tīġle ḳazdı
Nigāruň göňline girdüm demürden bir ḥişār aldum

3 Dil ü cān ile yārüň bār-ı ʻışḳına boyun urdum
Bugün meydān-ı miḥnetde ʻadūnuň ḳahrına ṭurdum
O yüzi ḫūb-ı ḫūn-rīzüň cefāsın gerçi çoḳ gördüm
Ṣalup pehlūye tīġi zaḫmını ḫayli ṣafā sürdüm
Ṣanasın yanuma bir serv-ḳāmet gül-ʻizār aldum

4 Ten-i pür-ḫūnı ṭutdum ser-be-ser dūd-ı siyāhumla
Ṭonatdı lāle-zār-ı derd ü mihnet bār-āhumla
Serīr-i ʻışḳa çıḳdum şemʻ-veş odan külāhumla
Melāmet mülkini açdum ser-ā-ser tīg āhumla
Bugün ben pādişāh-i mülk-i ʻışḳum bir diyār aldum

5 Olup Fażlī gibi ser-geştesi bir māh ruḫsāruň
Varup dellāl-ı dil bāzār kūyına o dil-dāruň
Hezārān cehd ile iḳrārını aldum o ʻayyāruň
Nuḳūd-ı ṣabrumı virdüm metāʻ-ı vaṣlına yāruň
Görenler Ẕātiyā cānlar virür bir yādigār aldum

158a
Ġazel-i Ḥayretī Taḫmīs-i Kāmī

Fāʻilātün Fāʻilātün Fāʻilātün Fāʻilün

1 Lāf urup bülbül gibi keremet it daʻvāyı ḳo
Yān muḥabbet şemʻine pervāne ḳaşş pervāyı ḳo
Çār sevi ʻaşḳa gel her sevdi yoḳ sevdāyı ḳo
Vaḥdet isterseň ferāġat ile hevāyı hümāyı ḳo
Keşret dünyādan el çek ey göňül ġavġayı ḳo

2 Gerçi eylersin riyāżat cennet-i ʻalā içün
Diş bilirsin gūşe-i ḥalvetde tirḥalü içün
Mestsin ṣūfī şarāb-ı kevşer ferdā içün
Gözüň aç olma gözi aç yemeye ġam-ı dünyā içün
Kār-ten perver gibi endīşe-i merʻāyı ḳo

3 Mülkümi ḥayrān olsa erbāb-ı baṣīret naḳşına
Ne kim görür ol gözden naḳḳāş-i ḳudret naḳşına
Āferīn bu nüktede ol terṭibīʻat-ı naḳşına
Maʻnī rengīne baḳ aldanmasa ṣūret-i naḳşına
Vech-i zibāya naẓar ḳıl cāme-i dībāyı ḳo

4 Meskenet meydānına cān evine server server ol
‘Ār ṭablin yere çil başuňa başḳa mihr ol
Rıḥlet eylersen gerek Cem’in gerek İskender
Pāye ‘ālī dilersüň ḫāk-ı pāy-ı cānlar ol
Ḳılduň ayaḳlarda fikr münaṣib i‘lāli ḳo

5 Şems zerrinle cihānuň zeyn eline taḫānesi
‘Amrıguň gecinesidür sīnemüň vīrānesi
Cān-ı cemālüň ṣem‘inüň pervānesidür yānesi
Dīdem oldı dil ṣaçaň zincīrinüň dīvānesi
Nāz ile güldi didi al būyında baġlayı ḳo

6 Bir belākeş derdmendem neyleyim dermānı ben
Olmuş gūy-ı fenānuň zār u sergerdānı ben
Ḫāk-ı pāyuňdan dirīġ itmek revā mı ḥāni ben
Dirimişsin yārin öldürsem gerekdür anı ben
Gel bugün öldür okuňda öldügüm ferdāyı ḳo

7 Servi ḥayrān eyleyin ḳadd-ı bülendüňdür senüň
Pāy-ı der gül mübtelā-yı der kemendüňdür senüň
Hem günāhı bir kimine mest-mendüňdür senüň
Ḫayretī bī-çārede bir derd mendüňdür senüň
Ḳıl naẓar aḥvāline luṭf eyle istiġnāyı ḳo

Taḫmīs-i Fevrī Efendi

Mef‘ūlü Mefā‘īlü Mefā‘īlü Fe‘ūlün

1 Bir dem ki ben ḥaḳīr idüm ol dil-i lisān idi
Sāḳī idi ki nāzuň ey nüktedān idi
Yārān idi ki her biri rind cihān idi
Devrān lāle-i vaḳt gül ü gülistān idi
Hengām-ı ‘ıyş u devr-i mey erġuvān idi
Şevḳ civānum ile göňül kām-rān idi
Demler o demler idi zamān ol zamān idi

2 Pür dem ki rūḥ-ı perver idi bāġ-ı nevbahār
Reşk riyāż ḫald idi eṭrāfı lāle-zār
Açılmış idi gül gibi her ġonçe-i leb bu dem
Āsūde idi herkes u rāhidi ruzgār
Cem eyler idi o mey bir cām ḫoş gūvār
Her kişi ‘ıyş u nūşdan olurdı behredār
Demler o demler idi zamān ol zamān idi

3 Bir dem ki bizüm bāġ-ı ṣafā iktisāb idi
Ṣavt mezār u naġme-iḥüsnüň u erbābdı

158b
Yāḳūt bāde cāmda laʻlin nidā bedi
Bizüm ehi cümle ʻarif u rengīn ḫiṭābdı
Bir elde laʻl sāḳī bir elde şarābdı
Meskām ʻıyş u nūş idi devr-i şebāb idi
Demler o demler idi zamān ol zamān idi

4 Bir dem ki cümle ṣaḥn-ı cihān idi bizmgāh
Yeksāndı ṣafāda gedāyi ile pādişāh
İtmezdi kimse kimse ḥayır nebīye hiç nigāh
Şimdi merā-yı oldı cihān seyr eger sipāh
Daḫı ẓuhūr eylemeden ṭutulur günāh
Dündi zemāne ʻaksine derd-emzār-ı āh
Demler o demler idi zamān ol zamān idi

5 Evvel zamān ki ḫalḳ-ı cihān bī-riyā idi
Kārḫāne-i ʻālem u ẕevḳ u ṣafā idi
ʻIyş ile ʻişret ile gedā pādişāh idi
Her rind-pāk bir güzele mübtelā idi
Māl u menāl cān u dil aňa ferdā idi
Maḥbūbuň işi ʻāşıḳa mihr ü vefā idi
Demler o demler idi zamān ol zamān idi

6 Evvel zamān ki olmaz idi ḳıl ü ḳāl hiç
Deňülmez idi ehl-i zamānuň maḳāli hiç
Urulmazdı kimse yüzine vebāli hiç
ʻAdd olmaz idi şimdi kişinüň kemāli hiç
Defʻ olmaz oldı fāżıl olanuň melāli hiç
Bulunmaz oldı eski zamānuň miṣāli hiç
Demler o demler idi zamān ol zamān idi

7 Ey Fevrī gibi miḥnet-i āyyāmı mübtelā
Devr-i şebābī eylemese żāyiʻ ṣatup riyā
Ālām seri eylemeden ḳadduňi duta
ʻİşretler eyle dehrden el-kām u ṣavur ṣafā
Ṣāyed mesāʻid olmaya bu devr bī-vefā
Eküp bu demleri diyesin bir zamān ola
Demler o demler idi zamān ol zamān idi

Ġazel-i Fużūlī Taḫmīs-i Şırrī

Mefāʻīlün Mefāʻīlün Mefāʻīlün Mefāʻīlün

1 Ne dilde zaḫm-i şemşīr cefāňa ḥadd u ġıylet var
Ne ey ḫūnī senüň göňlüňde bir luṭf-ı ḥimāyet var
Ġam-ı hicr dehānuňla ʻaddum mülkine rıḥlet

Yoluňda cān virüm gibi derūnumde ‘alāmet var
Şehīd-i tīġ ‘aşḳ olmaġsa göňlümde ‘alāmet var

2 Ruḫuň fikr ile aḳar gözlerden eşk gül lebüni
Ḫalāṣ eyle med ü ḳıl derd u miḥnetden bu maḥzūni
Niçe bir güş idem hicrüňde cānā ta‘n merdūni
Beni gel öldürüp ḳurtar belādan çünki ey ḫūni
Ne sende merḥamet şefḳet ne bende ṣabra ṭāḳat var

3 Melāḥat kişverinüň şāhısın ‘adl eyle gel cānā
Yıḳıldi cevr ü bīdād gele bu dil-i mülketin cānā
Terḥim itmedüň gitdüň benüm aḥvālüm cefā
Efendüm pādişāhum sen kime varup ḳılam şekvā
Baňa çoḳ cevr u ẓulm itdüň saňa menden şikāyet var

Bend
Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘ īlün Mefā‘ īlün

1 Şeb-i hasretdeyim ‘arż-ı cemāl it ey melāl-i ebrū
Niçe bir ola dūd āhum ile bu cihān-ı memlū

2 Sirişk dīde-i ġam dīdem ile pür olup her sū
Döküldi gözlerüm yaşı naẓar ḳılmaduň ey mehrū

159a
3 Düşbeddür yıldızum beňzer sitāremde nuḫūset
Şu kim cām muḥabbetden dilā kesb ṣafā eyler

4 Kedūret ḳomayup ḫāṭırda ḳalbin bir żiyā eyler
‘Acibdür ṣabr yā bāde kişi pādişāh eyler

5 Gedā-yı ‘āleme sulṭān u sulṭānı gedā
Şarāb-ı ‘aşḳ-ı dilberde Fużūlī özge ‘ālem var

Taḫmīs

1 Ḳanı ol dem ‘ıyş u ‘işretde idem leyl u nehār
Bir dem ayrılmazdı yanumdan o şūḫ u şivekār
Şimdi terk itdi ney devrān-ı gülşen berḳarār
Ger düşünden aňlasam çarḫuň ‘acebi mi zār zār
‘Aksine döndi felek aġyār ile yār oldı yār

2 Neyledüm ne itdüm ‘aceb bu ‘ālem u ġurrān ben

Bir yakadan ol vefāsız kişi cevr ittüñ neden
Ẓulmet-i firḳatde kodı cevr idüp ol māhın
Baña geçer dilüñ çekdürdi çoḳ derd u saḥn
‘Aksine döndi felek aġyār ile yār oldı yār

3 Olmuşum miḥnet zede bu baḫt nā-hemvārdan
Ḥāṣılı ḥālim tekdür ayrı düşdüm yārdan
N‘ola eylersem şikāyet çarḫ nā-hemvārdan
Ẓulm idüp āḫir beni ayırdı ol dildārdan
‘Aksine döndi felek aġyār ile yār oldı yār

4 Gitdi ḥayfa u dirīġ artuḳ o cānān geldi
Ṭāl‘imde neyleyin ol māh-tābān gelmedi
Yüz çevürdi benden āh ol şūḫ devrān
Bunca ẕevḳ itedüklerüm anuñla bir ān gelmedi
‘Aksine döndi felek aġyār ile yār oldı yār

5 Derd-i baḥr ile yine oldum ża‘īf u nā-tevān
Ḳudretüm yoḳ kim varup ‘ālem idüm yāre ‘ayān
Genc-i ġamda dem-be-dem başum n’ola olsa revān
Öldürür āḫir beni bu derd u ġam virmez amān
‘Aksine döndi felek aġyār ile yār oldı yār

Taḫmīs-i ‘Amrī

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘ īlün Mefā‘ īlün

1 Ola mecnūn ṣaffet ‘uryān-ı ‘aşk ol olmasa dīvāne
Gider ol çeşm-i āhūyı ki ola meyl-i yābāna
Beleş olsa o cānān ile kim meyl ide nārāna
Göñül virme gözüñden devr olan her māhtābāna
Naẓar ḳılma saña yüz gösteren mihr-i dıraḫşāna

2 Vefāsuz yār bezminden ṣaḳın itme ṣafā ümīd
Ṭutalum olmuş anuñ meclisinüñ muṭaribi nā-ümīd
Eger kim naḳl ise encüm o bezme ḳarş ise ḫūrşīd
Şarābı āb-ı ḥayvān olsa cāmı sā‘ir cemşīd
Dilā peymān şiken dildār elinden içse peymāne

3 Ḳo ol dildārı kim ‘uşşāḳına luṭf u ‘iṭāsı yoḳ
Cemāli ḳıble ise yüz çevir çünkim vefāsı yoḳ
Eşkini severüm dersen yüzüñ anuñ rıżāsı
Senüñ sa‘y eyleyüp yılduklaruñdan çün ṣafāsı
Ṭolaşma ka‘be-i ‘aliyyā olursa kūy-ı cānāna

4 Görüp bir serv-i ḳaddi me’il iseñ aña ger ṣoñra
Yanuñca ṣalınur evvel başına baş çeker ṣoñra

Tenezzül ider ammā sāye-veş ḫākı şalar şoňra
Şalup el evvelā da‘avet ḳılur pā-māl ider soňra
Ḳoşulma şu gibi her gördügüň serv-i ḫırāmāna

159b

Taḫmīs-i Fevrī

Fā‘ īlātün Fā‘ īlātün Fā‘ īlātün Fā‘ īlün

1 Cān çıkarsa gūy-ı firḳatde ġam-ı dildārun
Baş kimidür ‘aşḳ içinde cünbüş-i aġyārdan

2 Cāme-i ten yansa nār-ı sīne-i bīmār
Tāc-ı ser düşemse hevā-yı āh āteş-i bārdan
El çeküp hep cān u baş u cübbe-i destārın
Bī-ḥükm hergiz belā-yı derd-i ‘aşḳ-ı yārdan
Dīnüm ḳālūbelāda itdügüm iḳrārdan
Nāẓar isem nergise ol ġamze kāri terk idüp
Me’ilüm serve ol ḳadd-i çınārı terk idüp

3 Ḳā’il gülşene ol gül-‘izārı terk idüp
Ṭālib isem ḥūrye ol ġamlı isārı terk idüp
Rāġib isem kevşere la‘l-ı nigārı terk idüp
Ḳāni‘ isem cennete ruḥsār-ı yārı terk idüp
Rūz-ı maḥşer zāhidā maḥr ūm olam d īdārdan

4 Başda dāġ ḫāl ruḫsāruň ḳaranfil vardur
Dīde-i çeşmüň ḫayāl-i nergis bīdārdur
Tende zaḫm tīr-i müjgānuň gül bī-ḫārdur
Dilde fikr-i āteş-i la‘l-i lebüň gülnārdur
Bāġ-ı cānda naḫl-ı ḳaddüň serv-i ḫoş reftārdur
Çeşm-i müjgānum ruḫuň ‘aksile bir gülzārdur
Kim anuň iṭrāfına ḫavli çekmiş ḫārdan

5 Ol ṣanem kūyına eylersüň sa‘ādetle sefer
Yoluň izüň açıḳ olsun līk ey bād-ı seḥer
Eşigüňe yüz sürüp benden du‘ā itdükde ger
Vir miḥnetde ṣorarsa çekdügüm ġamdan ḫar
Diyesin şimdi belā vü derdile ey sīmber
Şöyledür ża‘fum ki bir divār diyü mekinsem eger
Sükkrüm teşḫīş olunmaz ṣūret divārdan

6 Cān u dildür varı yoġı ‘āşıḳuň didüm saňa
Virsem olmaz mı dehān u la‘lüňe ey bī-vefā
Didi ancaḳ anlara dünyā u ‘aḳībdür behā
Ben ter u dileyüp baḳup ṭururken her yaňa
Gūş cāna irdi hātıfdan bu beyt-i cān fezā

İrmek isterseň dehān la‘l yāre Fevrī’yā
Geç iki ‘ālemden el çek cümle yoḳdan vardan

Müseddes-i ‘Azmī

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1 Uyup aġyār bed cūy ile itdüň cilve-i gülşen
Ḳadīmi bendegī yār eyleyüp yār etmedüň hiç sen

2 Şitāb itmese merd-i ‘ömrüm gibi bārī biraz eglen
Senüňle böyle geşt itmek naṣīb ola deriken ben

3 Ṣalınduň seyre ellerle benle va‘d itmişiken
Baňa ḳatlanmaduň sen ḳatlan ey rūḥ-ı revān ḳatlan

4 Belā düştünde çeşm-i lāle kisi ḳan idüp gitdüň
Aḳıtduň seyl eşküň dīdemi pür ḫūn idüp gitdüň

5 Daḫı gitdükçe ben dil-i ḫaste maġbūn idüp gitdüň
Ḳamu i‘dāyı şād idüp beni maḥzūn idüp gitdüň

6 Ṣalınduň seyre ellerle benle va‘d itmişiken
Baňa ḳatlanmaduň sen ḳatlan ey rūḥ-ı revān ḳatlan

7 Meh-i burc-ı melāḥatde güneş ṭal‘at-ı melāl ebrū
Saňa her cāyluḳ kisi olmışdur ezelden ḫūn

8 ‘Acib olmaz olursuň ġonce-veş ḥār eylemem pehlev
Ḫırāmānı ḫırāmānı temāşā itmege server

9 Ṣalınduň seyre ellerle benle va‘d itmişiken
Baňa ḳatlanmaduň sen ḳatlan ey rūḥ-ı revān ḳatlan

10 Yaraşur g ūyuňa mehliḳā bāġ-ı cānān dersem
Baňa incinmese cāna fitne-i aḫir zamān dersem

11 Ḳoparduň fitneler melikidür aşūb cihān dersem
N’ola her cāylar içre saňa ḳulı ile an dersem

1560a
12 Ṣalınduň seyre ellerle benle va‘d itmişiken
Baňa ḳatlanmaduň sen ḳatlan ey rūḥ-ı revān ḳatlan

13 Nedendür ey perī bilsem idüp ‘Azmī’ye istiġnā
Gidersin yārla seyreylersin kimseden pervā

14 Revā mı gūşe-i ġamda ḳoyup gitmeň beni tenhā
Nazīrüň yoḳ vefāsızluḳda ḫoş her cānı sen cānā

15 Ṣalınduň seyre ellerle benle va‘d itmişiken
Baňa ḳatlanmaduň sen ḳatlan ey rūḥ-ı revān ḳatlan

Taḫmīs-i Zihnī Ġazel-i ‘Ubeydī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün

1 Ey göňül sīnedeki söz nihānı gidere
Yār baňa niye yār oldı cefānı gidere
Ḥāṣıl dut sözüm ol şūḫ-ı cihānı gidere
Āşinādan ṣalınan serv-i revānı gidere
Yād ellerle ṣalınan serv-i revānı gidere

2 Bāde bezminde raḳībānıyla devre otura
Bāġ-ḥüsninden olan ṣulu şeftālü vire
Eylelere göz ḳapama seni tenhāda o reh
Bīň niyāz ile saňa gelmeye deh ġayrılara
Bir ḳıl ile idilen miveyi meyānı gidere

3 ‘Āşıḳın cevr ile gūyından o mehpāre sürüp
Başına senüň cefā cānına āteşler urup
Niçe bezer cer āḫir anı gökden uçurup
Bülbül-i bāġ-ı ġam ‘aşḳına yüzüni sürüp
Rüzgāra açılan ġonce dehānı gidere

4 Bizüm aġyāra dilā dāḫil olup il içre
Anlaruň her sözine ḳā’il olup il içre
Hergiz uymaya bize ḳā’il olup il içre
Geç naẓar eyleyene me’il olup il içre
Ṭoġrulardan çekilen taş kemānı gidere

5 Bir ḳadeḥ bāde içün ḳanda olursa geceler
Ehl-i meclis o gice anı dimez kim ḳocalar
Görse Zihnī döner bir yaňa daḫı puçeler
Ey ‘Ubeydī saňa gündüz gözünü bed giceler
Ġayrı yerlere olan mihr-i cihānı gidere

Müseddes

1 Aňmaduň birkez ġam-ı ‘aşḳla giryān olduġum
Firḳatinle ḫānḳāh ġamda mihmān olduġum

2 Reh-güzār kede serkeş kisi ġalaṭān olduġum
Şimdilük güş itmedüň güyuňda nālān olduġum

3 İşidürsen bir zamān ḫāk ile yeksān olduġum
İşte gitdüm ṣaġ isen ḳal itmedi ḳurbān

4 Ben ḳuluň ġamze eyleyüp saňa ‘advi bed güher
‘Āḳıbet ṣalduň diyār-ı miḥnete bī-pā vü ser

5 Yeter āhum eyleyüp ey seng-i dil bir gün eṣer
Merḥamet idüp ṣorarsuň ben ġarībüňden ḫaber

6 İşidürsen bir zamān ḫāk ile yeksān olduġum
İşte gitdüm ṣaġ isen ḳal itmedi ḳurbān

7 Red idüp ḳapuňdan ey mihr-i siphirler mest
İtmedüň ben ẕerre-i nā-ç īze birkez merḥamet

8 Cem bīmārum da ḳalmadı ümīd-i ‘āfyet
Şimdi sen cevr ile olduruň ne lāzım ‘āḳıbet

9 İşidürsen bir zamān ḫāk ile yeksān olduġum
İşte gitdüm ṣaġ isen ḳal itmedi ḳurbān

10 Dehmi var kim ḫāṭır āzer demi incitmedüň
Resm-i cevri cūy idüp semt vefāya gitmedüň

11 Çoḳ cefālar eyledüň birkez ter ḥam itmedüň
Bunca demlerdür ḳapuňda nālemi gūş itmedüň

160b
12 İşidürsen bir zamān ḫāk ile yeksān olduġum
İşte gitdüm ṣaġ isen ḳal itmedi ḳurbān

13 Dostum gūyuňda aḫir-i terk idüp cān u seri
Özi-veş vādi-yi hicrāna düşerüm serseri

14 Aldı düşmenler almadum sen gül nāzik teri
‘Ömrüň efzūn eylesün Ḥaḳ ṣaġ olursuň ey seri

15 İşidürsen bir zamān ḫāk ile yeksān olduġum
İşte gitdüm ṣaġ isen ḳal itmedi ḳurbān

Ġazel Bāḳī Taḫmīs-i Edrī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Ẕerre-veş sevdum bugün sen āfitāb-ı enveri
‘Aşḳuňı terk eyleyeyüm eylerüm cān u seri

Çeşm-i ḫūn rīzüň gibi tīr eyleyüp ol ḫançeri
Mūbemū kessüň cefā tīġ ile cismüm ey perī
Ḳılıca olmaz ḥāṭırum ḳayd-ı ta‘liḳden biri

2 Bīň kes oldum ḳılmadı hiç mūnis-i maḥrem derīġ
Ġışşadan olmadı göňlüm bir nefs-i hem-dem derīġ
Olmayınca benden ayrılmaz belā u ġamdur
Bulmadum o mülkden özge yār meh her-ḥam derīġ
Pā bir sene niçe kez gezdüm cihānı serseri

3 Görme rūy-ı tābāguň ger ṣaġīr diger gīr
Mihr-i ruḫsāruň olur ḫāṭırlarından cāy-gīr
Diyeler evvel naẓarda rūyuňa olmaz naẓīr
Kimüňi görse ‘ārżuň mir’āt ey mihr-i münīr
Artuḳ almaz ‘ayīne āyīne-i İskenderi

4 Eglenür dem bizm-i ‘işretde nevāl-i vaṣlile
Genc-i ġamda bī-mecāl oldum zevāl-i vaṣlile
Bir ramaḳ ḳalmışdı cismümde ḫayāl-i vaṣlile
Çıḳdı cānum tenden ümīd-i zelāl-i vaṣlile
Çıḳmadı göňlümden ammā ārzū-yı ḫançeri

5 Āzeri hicrāna düşdüm terk idüp ġam ḫāne
Genc-i ‘aşḳa mesken itdüm ḫāṭır vīrāne
Ḳanda gördüm bilmezüm ol gözleri mestāne
Bir görünmez derde uġratdı dil dīvāne
Bilmezin hiç nīlin mānī dehān-ı dilberi

Müseddes-i Tīġī Beg

Mefā‘ īlün Mefā‘ īlün Mefā‘ īlün Mefā‘ īlün

1 Ne mümkindür ṭurup ol ṣāhdan yolda selām almaḳ
Ne ḳābildür varup vaṣl içün aġzından peyām almaḳ

2 Naṣīb olmadı la‘l-i yārdan ẕevḳ-i müdām almaḳ
Olaydı bārī a‘dā raġmına gül gibi cām almaḳ

3 Egerçi ḫayl meşkildür kişi dünyāda kām almaḳ
Bütün dünyā deger ammā ‘adūdan intiḳām almaḳ

4 Taḥl ḳıl cefā vü cevr ne aġyārında mezmūmuň
Meşeldür bu ezelden yirde ḳılmaz āhı maẓlūmuň

5 Alursın kīnüňi ṣabr eyle ey dil cān-ı maġmūmuň
Bir adı Müntaḳīmdür Ḥażret-i Ḳahhār u Ḳayyūmuň

6 Egerçi ḫayl meşkildür kişi dünyāda kām almaḳ
Bütün dünyā deger ammā ‘adūdan intiḳām almaḳ

7 Murādātı ne dem kim itdi Ḳıssām-ı ezel ḳısmet
Naṣībi oldı erbāb-ı dilüň ol dem ġam u miḥnet

8 İrişmez gerçi kim taḳdīre taġyīr eyleyüp himmet
Zen-i dehre başılmaz merd olan dā’im çeker ġayret

9 Egerçi ḫayl meşkildür kişi dünyāda kām almaḳ
Bütün dünyā deger ammā ‘adūdan intiḳām almaḳ

10 Şeġāl-i ḥīle-cū şol dem ki pūr Zāl-i derānı
Düşerdi çāh-ı ḳahr eyleyüp mekr ile dostānı

11 Urup cān-ı ‘adūya āh ile bir tīr-i bürrānı
Bu ma‘nāyı diyüp ol demde teslīm eylesin cānı

161a

12 Egerçi ḫayl meşkildür kişi dünyāda kām almaḳ
Bütün dünyā deger ammā ‘adūdan intiḳām almaḳ

13 Olanlar düşmene ġālib cihānuň ḳahramānidür
‘Adūdan soňra bir dem ḳalmaḳ ‘ömr-i cāvidānīdür

14 Beḳā yoḳdur cihān mülkine gerçi cümle fānīdür
Dimişler Tīġī’yā anlar ki dehrüň kāmrānıdur

15 Egerçi ḫayl meşkildür kişi dünyāda kām almaḳ
Bütün dünyā deger ammā ‘adūdan intiḳām almaḳ

Müseddes-i Semā‘ī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 ‘Āşıḳān gün ü mekān ‘aşḳına ḥāyli mi olur
Yā nişān olsa ḳażā yeter ne ġāfil mi olur

2 ‘Ömri yoḳ yerlere varduḳça yazılı mı olur
İbn-i ādem çoġ olur her biri ḳālem mi olur

3 Seni ḳoyup dil u cān ġayriye mālım mı olur
Gökde ḫūrşīdde iren ẕerreye ḳālem mi olur

4 Seḥer-i mihr-i ṣaffetin verd-i zibānum sensin
Giceler bā‘iṣ u feryād u fiġānum sensin

5 Cānumuň cānı daẖı ḳuvvet-i cānum sensin
Kesseler başımıda ẕikr-i lisānum sensin

6 Seni ḳoyup dil u cān ġayriye mālım mı olur
Gökde ẖūrşīde iren ẕerreye ḳālem mi olur

7 Bizüz ol ʻārif muġā-yı muḥabbet cānā
Ki senüň bende-i fermān biriňüz bi sen vebā

8 Ḳoyalum lāf ü güzāf olalum bī-pervā
Gelüň inṣāf idelüm andan āyā māhliḳā

9 Seni ḳoyup dil u cān ġayriye mālım mı olur
Gökde ẖūrşīde iren ẕerreye ḳālem mi olur

10 ʻĀşıḳ itmez mi żarar kibirile kīninden hiç
Nesi var gizlü anuň yār-ı güzīn sīnenden hiç

11 İtmesün mi ya fiġān cān-ı āyīnenden hiç
İẖtiyār ile döner mi kişi dünyenden hiç

12 Seni ḳoyup dil u cān ġayriye mālım mı olur
Gökde ẖūrşīde iren ẕerreye ḳālem mi olur

13 Açmadın bāde-i ʻaşḳı kişi ḳan zelī mı olur
Vermeyin göňlüni sen şāha o bī-dil mi olur

14 Her gelen eşküňle lāyıḳ besmele mi olur
Bu Semāʻī gibi bir bende-i maḳbel mi olur

15 Seni ḳoyup dil u cān ġayriye mālım mı olur
Gökde ẖūrşīde iren ẕerreye ḳālem mi olur

Müseddes-i Bedīʻī

Mefāʻīlün Mefāʻīlün Mefāʻīlün Mefāʻīlün

1 Ṣafā vü ẕevḳ idenler derd ü miḥnet niydigüň bilmez
ʻAzīz olan cihān mihrinde ẕillet niydigüň bilmez

2 Dilimize ʻıyş idenler nīş ġurbet niydigüň bilmez
Olan yār ile hem-dem nār-ı ḥasret niydigüň bilmez

3 Giriftār olmayan hicrāna vuṣlat niydigüň bilmez
Olanlar ʻālem-i vuṣlatda firkat niydigüň bilmez

4 Ṭalardum bir zamān maġrūr olup ben vaṣl-ı cānāna
Ṣanurdum rūz-ı vuṣlat irmeye hiç ḥadd-i pāyāna

5 İrince şām-ı firḳat başladum zār ile efġāna
Meşeldür soň pişmān aṣṣi itmez derd u hicrāna

6 Giriftār olmayan hicrāna vuṣlat niydigüň bilmez
Olanlar ‘ālem-i vuṣlatda firkat niydigüň bilmez

7 Ḥarīm yārda sākin olup bir niçe gün bī-ġam
İderdüm ḫāk-ı pāyın tūtiyā-yı dīde-i pür-nem

8 Gül āb gūyını hep eylemişdüm kendüme mihrüm
Deryaġā bilmedüm ẕevḳ-i vāṣıluň ḳadrini oldum

9 Giriftār olmayan hicrāna vuṣlat niydigüň bilmez
Olanlar ‘ālem-i vuṣlatda firkat niydigüň bilmez

10 Firāḳa düşdi çün dil derd-i firḳat niydigüň bilmedi
Dilinden iri düşdüm nār-ı ġurbet niydigüň bilmedi

11 Dem-i hicrāna düşdi ẕevḳ-i vuṣlat niydigüň bilmedi
Firāḳ u ḥaster u yār ile miḥnet niydigüň bilmedi

161b
12 Giriftār olmayan hicrāna vuṣlat niydigüň bilmez
Olanlar ‘ālem-i vuṣlatda firkat niydigüň bilmez

13 Bed ī‘ī n’ola ḥālüň ġurbet içre bilmese kimse
Yolun hem cānib ġam-ḫānuňa yā gelmese kimse

14 Gözüň yaşını dest-i merḥametle silmese kimse
‘Acib mi ḫāṭruň hergiz tesellā ḳılmasa kimse

15 Giriftār olmayan hicrāna vuṣlat niydigüň bilmez
Olanlar ‘ālem-i vuṣlatda firkat niydigüň bilmez

Müseddes-i ‘Ālī

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘īlü Fā‘ilün

1 Ey dil esīr-i şevḳ-i rūḫ-ı yār ölüm gibi
Aḳar ṣu gibi me‘il-i dīdār ölüm gibi

2 Firḳat şebinde hicr ile bīdār ölüm gibi
Bend-i belāya yine giriftār ölüm gibi

3 Bir ġonce gördüm anuň çün zār ölüm gibi
Bir serv sevdüm aňa hevādār ölüm gibi

4 Bār belāyı çekmede dil ü lebi mecāl iken
Sevdā-yı ʻaşḳ sāyid gibi pāy-māl iken

5 Dil-i ʻandelesi gülşen ʻuzletde lāl iken
Cāy-ı ṣāfāda gül gibi āsūde ḥāl iken

6 Bir ġonce gördüm anuň çün zār ölüm gibi
Bir serv sevdüm aňa hevādār ölüm gibi

7 İrdi bahār buldı çemen rūḫ-ı cāvidān
Güller açıldı geldi yine rūy-ı gülistān

8 Seyrāne çıkdı c ūlar olup her yaňa revān
ʻIyş u ṣafāya varmış idüm bāġa nāgihān

9 Bir ġonce gördüm anuň çün zār ölüm gibi
Bir serv sevdüm aňa hevādār ölüm gibi

10 Ḳaddi nihāl u ṭūṭī maḳāl u mülk-i ḫişāl
Ruḫsārı şems u alnı ḳamer ḳaşları hilāl

11 Zülfi berāt çenene ṭuġrā-yı bī-mişāl
Bāġ-ı cihānda meşeli bulunmaḳ iken maḥāl

12 Bir ġonce gördüm anuň çün zār ölüm gibi
Bir serv sevdüm aňa hevādār ölüm gibi

13 İrmiş degil çü dāmen ḫākine dest-i ḫār
Gören olurdı ṣoňı ol servi bī-ḳarār

14 ʻĀlī ṣedefdür aġrı ṭoludur teşā hevār
Bülbül-i cihānda bülbül-i şūrīdesi hezār

15 Bir ġonce gördüm anuň çün zār ölüm gibi
Bir serv sevdüm aňa hevādār ölüm gibi

Taḫmīs-i Ṣubḥī

Mefāʻilün Mefāʻilün Mefāʻ īlün Mefāʻ īlün

1 Nigārā ʻārıż mehtābuňa şems u ḳamer-i ʻāşıḳ
Niçe şems u ḳamer dünyā olupdur ser-tā-ser ʻāşıḳ
Cemāl bā kemālüň ḫalḳ-ı dünyāyı ider ʻāşıḳ

Fetāda ḳaddüň ‘ar‘ar ruḫuňa verd-i ter ‘āşıḳ
Olmalu çeşmüňe nergis lebüňe ġonceler ‘āşıḳ

2 Ḥarāmī gözlerüň tīġ müjgle ‘aḳlımı aldı
Göňüller mülküni yaġma nālān eyledi güldi
Görüp ruḫsāruňi şems ü ḳamer ḥayrān olup güldi
Zemīn u āsumānı ümīd-i ḥüsnüň ġalġale ṣaldı
Ḥabībüm saňa olmuşdur mülk-i ‘āşıḳ beşer-i ‘āşıḳ

3 Cefā fenini tekmīl eylemiş üstād-ı kāmilsin
Ne deňlü ḫāṭıruň sengin ise ma‘ḳūle ḳā’ilsin
Ne ġam-ı çeşmüň ki ḫūnrīz isede sen luṭfa me’ilsin
Melaḥat kişverinde ey perī bir şāh-ı ‘ādilsin
Cefā görmez senüň devrüňde bir kimse meger ‘āşıḳ

4 Ḳomaz ‘āşıḳda gerçi ḳuvvet tāb beden hicrüň
Ḳırmaz ġayr vaṣluň baňa olsun cümle hicrüň
Belāyı ögrenüp me’nūs olur dā’im çeken hicrüň
Devāsız derd iken ‘aşḳuň o rān ser cevr iken hicrüň

162a
O derde mübtelā olur hicre ṣabr ider ‘āşıḳ

5 Hevā-yı ‘aşḳ pākuňla olup serkeşte vü ‘ālem
Sararmış her biri bār belā ki çekmede her-dem
Gezerler Ṣubḥī şeydā gibi āzrā pür ġam
Dolanırlar ser kūyuň dil ‘Ulvī gibi muḥkem
Ḥadd u ruḫsāruňa cānā güneş ḥayrān ḳamer ‘āşıḳ

Müseddes-i Ṣabrī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Āh kim oldı senüňle āşinā düşmenlerüm
Bundan artuḳ ide mey baňa eẕā düşmenlerüm

2 Dost itdüň kendüňi şimdi şehā
Kim ne derdi eylese ancaḳ cefā düşmenlerüm

3 Bir yaňa sen cevr idersin bir yaňa düşmenlerüm
Olmasun ‘āşıḳ saňa ey bī-vefā düşmenlerüm

4 ‘Aşkuň içre düşmen olmuşdur baňa ‘ālem
Aramuzda olsa agyar ile n’ola guft u gū

5 Eyledüň baňa cefālar ḳılmaġı sen daḫı havv
Gāh derd-i miḥnet hicrüň gehi ṭa‘n ‘adū

6 Bir yaňa sen cevr idersin bir yaňa düşmenlerüm
Olmasun ‘āşıḳ saňa ey bī-vefā düşmenlerüm

7 Sevdügümden ġayrı cānā neyledüm bilsen saňa
Nāmum aňladukça düş-nām eylerimişsin baňa

8 Baňa yetmez miydi aġyāruň cefāsı dā’im
Muttaṣıl sende neden itmek baňa cevr ü cefā

9 Bir yaňa sen cevr idersin bir yaňa düşmenlerüm
Olmasun ‘āşıḳ saňa ey bī-vefā düşmenlerüm

10 Çoḳ cefālar çekmişüm ‘aşḳuňda cānā neyleyin
Olmuşum miḥnet zede hicrüňde cānā neyleyin

11 Ḥālime düşmen güler oldı deryaġā neylesin
Derd bir olsa hiç aġlar mıydum ammā neylesin

12 Bir yaňa sen cevr idersin bir yaňa düşmenlerüm
Olmasun ‘āşıḳ saňa ey bī-vefā düşmenlerüm

13 Her ne kim itseydi aġyār aňa çekmezdüm elem
Neyleyin ammā ki sende daẖı yoḳ luṭf u kerem

14 Ṣabrī demiş ḳan aġlasam derdüňle n’ola dem-bedem
Ġayrılarla demler idüp eyledüň baňa sitem

15 Bir yaňa sen cevr idersin bir yaňa düşmenlerüm
Olmasun ‘āşıḳ saňa ey bī-vefā düşmenlerüm

Taẖmīs-i Fevrī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 İtmek çün dīn-i islāmuň ‘adv-ı ẖavār u zār
Berr u baḥra eyledüň el-Selmān ceddi bī-şeh-yār
Sen saňa maġrūż olanı eyledüň ey şehr-i yār
Feṯḥ taḳdīr itmediyse şimdilük perverdigār
Pādişāhum ġam ise her ‘ark āẖir seyri var

2 Pādişāh ins u cin olan ne ise iḥtiyāl
Eyleyüp anuň şerrini aldı diyü bed fa‘āl
Atdı baḥra yine andan aňa virdi ẕü-l- celāl
Niyedimden ber murād ider seni olayız el
Pādişāhum ġam ise her ‘ark āẖir seyri var

3 İrdi nānuň ḳāfdan ḳāf ṭoludur şarḳ u ġarb
Şeh mi var neyzüňle tīġüňden eylemiş ta‘n u hezb
Şimdilik bir ḳal‘anuň fetḥi eger oldı ise hezb
Ḥamdulillah leşkerüň çoḳ bī-ḳıyās ālāt-ı ḥarb
Pādişāhum ġam ise her ‘ark āḫir seyri var

4 Ġayret-i İslāmla bir ḳaç ḳuluň virdiyse ser
Sen ṣaġ ol anlar cānānı eyledi cānı maḳarr
Niçe bīň kāfirliġinüň idilir yerin maḳarr
Münşeriḥ ol al sözden inşirāḥa ḳıl naẓar

162b
Pādişāhum ġam ise her ‘ark āḫir seyri var

5 Ġālib u muṭlaḳ Ḫudādur ġayra açılmaz budur
Enbiyā ḥaḳḳında el-ḥarb u şecel ver ḫaber
Ṣadr oldun velī el-ḥaḳḳ di u‘lvidir eşer
Fevrī o her fetḥ ola devrüňde mülk-i baḥru bir
Pādişāhum ġam ise her ‘ark āḫir seyri var

Müseddes-i Ġurrā

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1 İki ‘ālemde ḫurrem olmaḳ isterseň tamām ey mār
Ne maḥzūm ol ne ḥāddüm ġamdan azād eylese kendüň var

2 Ta‘liḳdan biri ol saňa pendüm budurur her bār
Gerek seyr-i sipāh olsun gerek destūr şehri-yār

3 Eli altında olmasa kim senüň ḫātem gibi zinhār
Kimine dimiye tā kim gözüň üstinde ḳaşın var

4 Riyāsetden ferāġat eyle pür ‘aşḳa baş egdür
Riyāset ehlünüň zīrā kimi sekbān kimi sekdür

5 Derdin cān u dilden fiḳr ile faḥr eyleyen kebdür
Varup her birüni ṭab‘a baş öňüňden elem yekdür

6 Eli altında olmasa kim senüň ḫātem gibi zinhār
Kimine dimiye tā kim gözüň üstinde ḳaşın var

7 Fenā bezminde nūş eyle tekellüfüz çeker ḳanın
Şunup minnet bilürse Ḫıżıruň alma āb-ı ḥayvānın

8 Yā alçaḳ ol aç ol ġayretle ṭutula kesu āmānın
Gözet gül ḫāngāh ser ‘aşḳuň yolun erkānın

9 Eli altında olmasa kim senüň ẖātem gibi zinhār
Kimine dimiye tā kim gözüň üstinde ḳaşın var

10 ‘Ömrü vādīdür ‘ömrüm gider yanuňdan aġyārı
Kemāl ü māl u ḥāli yoḳ nidersin bir dil-i āzārı

11 Neden maġlūbsın ma‘lūm idensen setreni bārī
Sözüm ṭut gūşuňa mengūş eden bu dürr-i şehvārı

12 Eli altında olmasa kim senüň ẖātem gibi zinhār
Kimine dimiye tā kim gözüň üstinde ḳaşın var

13 Hümā kesi cemāli üç istiġnāda pervāz it
Dili ḳāf ḳanā‘atde yüri seyr ġam hemrār it

14 Düşüp kūy-ı ẖarābāta özge rindāne dem-sāz it
Delüp baġruġi ney-veş nāleler ḳıl beňzerüňi nāz it

15 Eli altında olmasa kim senüň ẖātem gibi zinhār
Kimine dimiye tā kim gözüň üstinde ḳaşın var

Taẖmīs-i Ḥançerī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Olmaḳ isterseň ey göňül sulṭān
Ḳul idüp nefsüňe buyur fermān
Ola gerdār vaḥdete mihmān
Hep bu göstermeleri ider yalan
Āyet-i küllisin ‘aleyhā fān

2 Gel beri ‘uzlet it ẖalāyıḳdan
Tār hümā bulasın ‘alāyıḳdan
Ẓāhirüň dönmesi geç yer ışıḳdan
Ġāret etsün seni araluḳdan
Rāyet-i küllisin ‘aleyha fān

3 Ṭutalum kim cihāna şāh olduň
Ḳadre irüp sipihre māh olduň
Mevt irüp çün şeb-i siyāh olduň
Elde ṭutup gidüp tebāh olduň
Ḥiccet-i küllisin ‘aleyhā fān

4 Ṭalib-i ẕāt isek giderüz hāmı
Sever gider gün yüzinden aḥşamı
Terk idüp nefs-i şūh çün kāmı

ʻĀrifaňı ḳavīdir ey ʻāmi

163a
Defter-i küllisin ʻaleyhā fān

ʻAciz yā gel fütāde it cāyı
Bulasın tā beḳāda mevlāyı
Ġāfil olma bugün ḳo ferdāyı
Urdi āteş yaḳup hezārānı
Heybet-i küllisin ʻaleyhā fān

Müseddes-i Cinānī

Feʻūlün Feʻūlün Feʻūlün Feʻūl

Şehā her ġarībe cefādan ṣaḳın
Aḳıtma sirişkin gedādan ṣaḳın

Kerem eyle ḳahr-i Ḫudādan ṣaḳın
Meded zaḫm-i sehm-i ḳażādan ṣaḳın

Ṣaḳın nāle-i mübtelādan ṣaḳın
yigitsin görünmez belādan ṣaḳın

Beni cevrüň öldürdi cānum meded
Yazıḳ buynuňa düşdi ḳanum meded

Eserge beni nev-civānum ṣaḳın
Meded tāze serv-i revānum ṣaḳın

Ṣaḳın nāle-i mübtelādan ṣaḳın
Yigitsin görünmez belādan ṣaḳın

Dükenmez mi cānā bu cevr ü cefā
Tenüm bī-mecāl oldı ḳaddüm dü-tā

Ḥaẕer ḳıl esirger ġarībi Ḫudā
Geçer ʻarş-ı aʻlāya tīr-i duʻā

Ṣaḳın nāle-i mübtelādan ṣaḳın
Yigitsin görünmez belādan ṣaḳın

Niçün seyl-i eşküm ʻayān eyledüň
Ḳamu gizlü rāzum beyān eyledüň

Beni ʻāleme dāstān eyledüň

Şeb ü rūz kārum fiġān eyledüň

16 Ṣaḳın nāle-i mübtelādan ṣaḳın
Yigitsin görünmez belādan ṣaḳın

17 ‘Adū saňa terk-i vefā ḳıl dimiş
Keydür luṭfı cevr ü cefā ḳıl dimiş

18 Benüm çün ḳapuňdan cudā kıl demiş
Giriftār-ı dām-ı belā ḳıl dimiş

19 Ṣaḳın nāle-i mübtelādan ṣaḳın
Yigitsin görünmez belādan ṣaḳın

Güfte-i Merḥūm Firāḳī

Mütefā‘ilün Mütefā‘ilün

1 Yeni faṣıl-ı bahār ile ‘ālem
Döndi bāġ-ı cānāna mı ādem

20 Güller açıldı ġonceler güldi
Bülbül oldı ṣafā ile ḫurrem

21 Güle ṣaḥn-ı çemende ‘ıyş idelüm
Ṭur sözüm ṭut oturmaġil isem

22 Dem-i fırṣat gelür geçer ṭurmaz
‘Ömr-i ḫūd bir nefs durur bir dem

23 Bilmese miyin bu mülk-i dünyāyı
Kimi sūd olur u kimisi mātem

24 Ejdehāyı siphire ṭanımasa
Dimese erḳḳamdur ol saňa erḳam

25 Bunda ṭutdi cümle āfāḳı
Ki cihān kimseye degil bāḳī

26 Ḳanı geçen yıl açılan güller
N’oldı ṣoldı şu tāze sünbüller

27 Bitse sünbül ‘acib mi ṭopraḳda
Ḫāk-ı rāh oldı niçe kāküller

28 Ḳara beňlü ḳarışdi topraġa
Ḳaralar giyse ṭoňımı fülfüller

29 Ġonçeler ‘andelībe rāz açdı
Düşdi bāġ-ı cihāna fülfüller

163b
30 Saňa devr-i zamānı şerḥ itsem
Uzun uzun olur teselsüller

31 Bunda ṭutdi cümle āfāḳı
Ki cihān kimseye degil bāḳī

32 Saňa bir ‘ibret ideyüm ta‘līm
K’ola rūşen maḳāl u ḫūns tefhīm

33 Bilse miyin bu mülk-i ‘ālemde
Āṣaf şāh-ı ‘ālem-i İbrāhim

34 Ki olmuşidi bu rab‘ meskūna
Bende-i şāh-ı ḫāṣ heft iḳlim

35 O meracān virürdi emrini
‘Ulemā-i dilden eyleyüp ta‘ẓīm

36 Şöyle aldandı mihrine çarḫuň
Çekmedi ẕerre deňlü anda pişīm

37 Açmadı göz niyām-i ġafletden
Tīġ-i cellād ḳılmasaydı dünyem

38 Bunda tutdi cümle āfāḳı
Ki cihān kimseye degil bāḳī

39 Olalum şem‘ ‘aşḳa pervāne
Düşledüm oda göre dīvāne

40 Ṭutuşalum sanüňle tenevvüre
Dönelüm döne döne bir yaňa

41 ‘Āḳıl-ı evvel kim bu dünyede hergiz
Raġbet itmez kimesne nā-dāna

42 O gece parmaġana varınca

Bir olalı nev-civān merdāne

43 Rind ola vebāli ‘āşıḳlar
Girelüm gūy-ı ‘aşka merdāne

44 ‘Iyş u nūş idelüm bu niyāde
Hep ṣalā eyleyelüm ‘irfāna

45 Bunda ṭutdı cümle āfāḳı
Ki cihān kimseye degil bāḳī

46 Ey Firāḳī bu ‘ālemüň kāri
Böyledür ġuṣṣa çekmese her bāri

47 Ṣaġlar ṣaġlıġında sergerdān
Kim bilür ḥāl-zār bīmārı

48 Şöyle vermiş cihāna keyfiyyet
Cer ‘arān ḥaḳīḳat-i esrārı

49 Kimse bilmez kimesnenüň ḥālin
Ḥāl bilür ola bārī her bārī

50 Vaḳıf olsuň rumūzuna dehrüň
Neyleyeydüň bu ḥabbe destārı

51 Bāḳī ḳalmaz kimesneye dünyā
Niçe ḳılalum āhi le zārı

52 Bunda ṭutdı cümle āfāḳı
Ki cihān kimseye degil bāḳī

Müseddes-i Merḥūm Ża‘īfī

Mef‘ ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ īlü Fā‘ilün

1. Biz kim belāyı ḥaḳīḳatle mübtelālaruz
Rüsvā-yı şehr-i sākin kūy-ı ġafillerüz

2. Mecnūn-ı deşt düşünmese mülk-i fenālar
Bī-çāreler esirgenir belālar ver

3. Āvāreler felek zedeler bī-nevālaruz
‘Ālemde bir muḥabbete ḳılmasın gedālar ver

4. Dārā-yı bād u āteş ḫalāḳ āb u ḫāk
Ḳılmış ezelde çün bizi mensūb ‘aşḳ-ı pāk

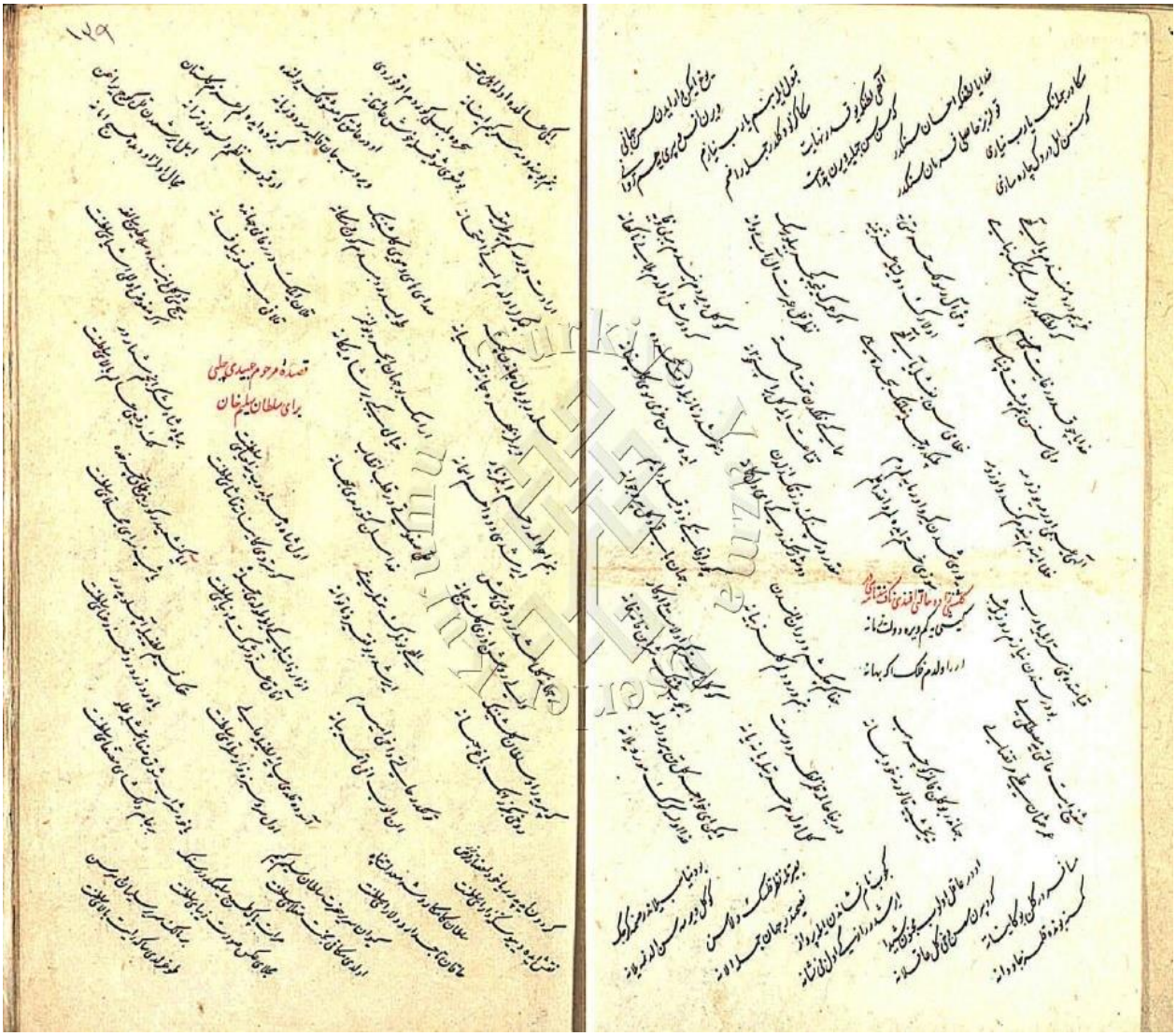
5. Geldüň bu dār māteme dil rīş u sīme pāk
   Cümle cihān fenāya varırsa bize ne pāk

6. Āvāreler felek zedeler bī-nevālaruz
   ʻĀlemde bir muḥabbete ḳılmasın gedālar ver

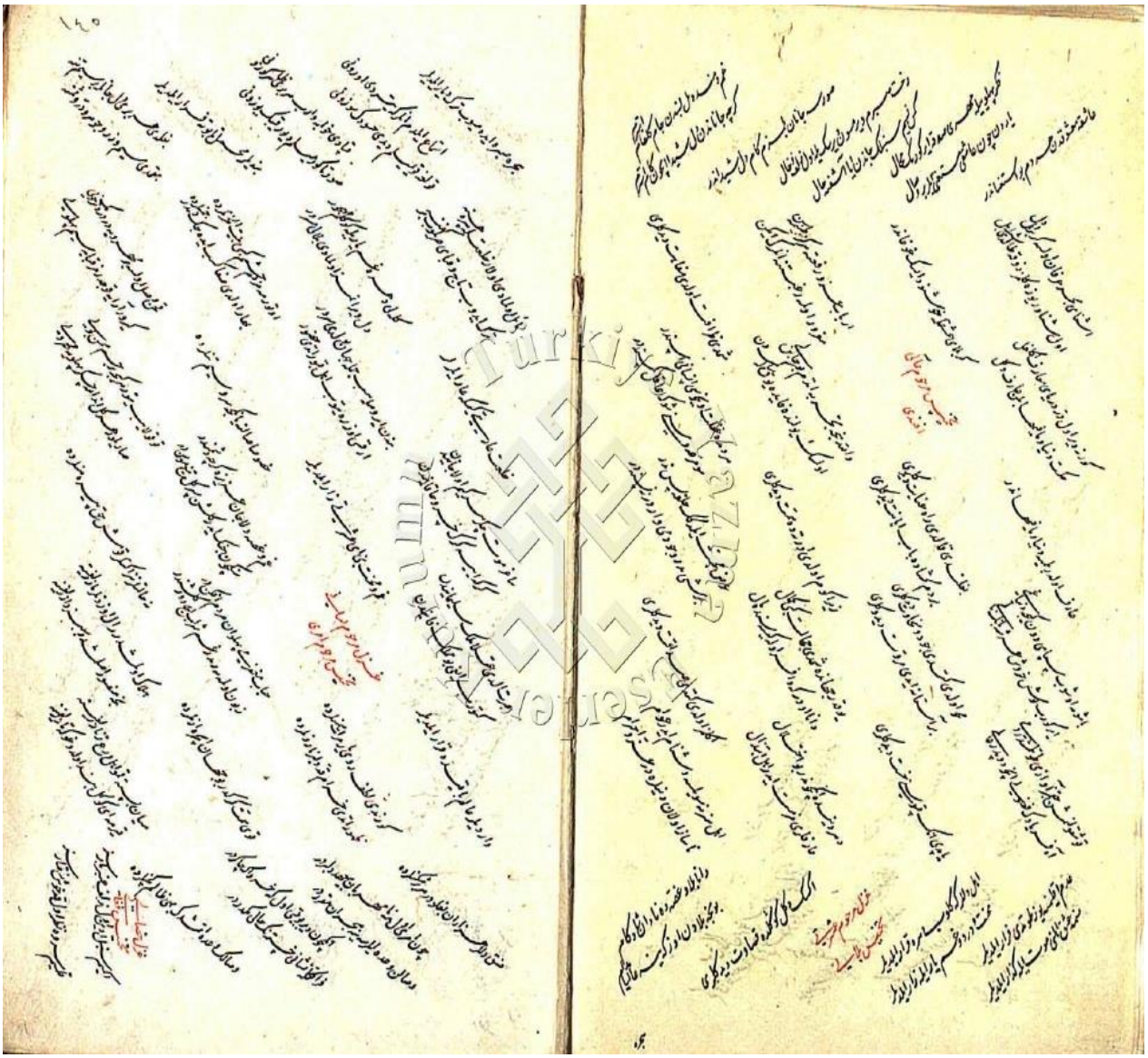
7. Sulṭān-ı ʻaşk bizi Allah'dan penāhına
   Dil virmezüz bu memleketüň ʻizz ü cānibine

3.3. METİNDEN ÖRNEKLER

Varak 139b

Varak145b

SONUÇ

Osmanlı ilim, kültür ve edebiyatında çok yaygın ve önemli bir telif türü haline gelerek Osmanlı dönemindeki gelişimine bakarak XV. yüzyıldan itibaren dikkat çekmeye başladıklarını, XVI. yüzyıldan sonra ise sayı ve çeşitlerinin iyice arttığını söylemek mümkündür.

Bu eseri incelemekteki amacımız mecmuanın tamamlanmasına katkıda bulunmaktır. Ayrıca matbu divanları bulunan şairlerin divanlarında bulunmayan şiirlerini tespit ederek günümüze sunmak, adları duyulmayan şairlerin adlarını duyurup, şiirlerini tanıtmaktır.

Nuruosmaniye Kütüphanesi 4962 numarada kayıtlı bulunana 324 varaklık mecmua ele alındığında yazarı belli olmayan fakat eserin içinde bulunan şairlerin hayatlarına yer verilmiştir. Bu eserde XV., XVI. ve XVII. yüzyılda yaşayan şairlerin çeşitli nazım şekilleri yer almaktadır. Mecmuada şiire başlamadan önce genellikle şairin mahlası verilmiş, şiirin kime yazıldığı bilgisi verilmiş ve eğer yazılan şiir nazire ise bu da belirtilmiştir.

Bu bilgilerin mecmuada yer alması, bu şiirler hakkında daha doğru değerlendirmeler yapılmasını sağlayacaktır. Daha çok 16. Asır şairlerin şiir anlayışını ve o dönemde rağbet görülen şairler ve şairlerin şiirlerini konu eden bir eser olmuştur. Eserin tümünü ele aldığımızda günümüze yeni bir pencere, yeni bir rehber olacağını umuyoruz.

KAYNAKÇA

Agāh Sırrı Levend, Türk Edebiyatı Tarihi, C.1, Türk Tarih Kurumu Yayınları, s.166-169, Ankara, 2008.

Āşık Çelebi Meşāʿirü'ş-Şuʿarā İnceleme-Metin, Haz. Prof. Dr. Filiz KILIÇ, İstanbul Araştırmaları Enstitüsü, C.2, s.1074, 2010, İstanbul.

Bursalı Mehmet Tahir(2009),Osmanlı Müellifleri, c. III. Bizim Büro Yayınları, Ankara, s. 4; Mehmet Nāil Tuman. (2001), Tuhfe-i Nāil ī, c. I, Bizim Büro Yayınları, Ankara, , s. 52; İskender Pala,"Āgeh ī",İslamAnsiklopedisi,TürkiyeDiyanetVakfı,İstanbul, 1988,c. 1,s. 448.

Çelebi 1941:I/738; Sām ī 1316:VI/4713; Rıfat 1300:VII/132.

Çapan, Pervin, (hzl.) (2005). *Mustafa Safāy ī Efendi, Tezkire-i Safāy ī.* Ankara: AKM Yay. 543-44

Doç. Dr. Mustafa Nejat Sefercioğlu, Alim Bir Şair: Nev' ī,.tded.org.tr/images/logo/x/nevi.pdf, son erişim, 11-08-2013.

Dr. Osman Ünlü," Klāsik Türk Edebiyatında Erkek Güzelliği Ve Erkek Aşkı Anlayışı: Cinān ī Örneği.

Eyduran, Aysun S. (hzl.) (2009). *Kınalı-zāde Hasan Çelebi, Tezk īretü'ş-Şu'arā, Tenkitli Metin B.* Ankara: KTB. Yay. E-kitap: http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/belge/1-83504/kinalizade-hasan-celebi---tezkiretus-suara.html [Erişim Tarihi: 05.01.2014].

Eyduran, Aysun S. (hzl.) (2009). *Kınalı-zāde Hasan Çelebi, Tezk īretü'ş-Şu'arā, Tenkitli Metin A.* Ankara: KTB. Yay. E-kitap: http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/belge/1-83504/kinalizade-hasan-celebi---tezkiretus-suara.html [Erişim Tarihi: 01.12.2013].

Ergun, Sadettin Nüzhet (1936). *Türk Şairleri.* C. 2. İstanbul.

Ferit Devellioğlu, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik L ūgat, Aydın Kitabevi,s.711"Mecm ūa" Maddesi, Ankara, 1990.

Hüseyin UYSAL, NEV' Ī DİVANI 516 VE 527. GAZELLERİNİN TAHLİL DENEMESİ-edibane.tr.gg/NEV'i, son erişim, 12-11-2012.

http://edebiyadvesanatakademisi.com/edebiyad/1431.

http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=148.

http://www.bursa.com/wiki/Nimeti_Celebi

http://www.bursa.com/wiki/Nimeti_Celebi

https://islamansiklopedisi.org.tr/sirri

https://islamansiklopedisi.org.tr/fahri

http://www.bursa.com/wiki/Subhi

https://islamansiklopedisi.org.tr/handjeri-alexandre
https://islamansiklopedisi.org.tr/zaifi

http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2851

https://islamansiklopedisi.org.tr/zaifi

http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2851

https://islamansiklopedisi.org.tr/zaifi

http://www.bursa.com/wiki/Hasimi_Emir

İsen, Mustafa (hzl.) (1994). *Al ī, Künhü'l-Ahbār'ın Tezkire Kısmı*. Ankara: AKM Yay.

İsen, Mustafa (2000). "Klāsik Kültürden İki İlginç Portre Turak Çelebi ve Ulv ī". Ötelerden Bir Ses, Divan Edebiyatı ve Balkanlarda Türk Edebiyatı Üzerine Makaleler. Ankara: Akçağ Yay.

Levend,a.g.e.,s.169.

Levend,a.g.e.,s.170.

Levend,a,.g.e.,s.173.

Mustafa Uzun, *"Mecmua",*Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, C. 28, Ankara 2003, s.265-268

Mehmet Pektaş, XVII. YY DİVAN ŞAİRİ NEF'İ'NİN KATLEDİLMESİ, http://www.mehmetpektas.com/?Syf=26&Syz=85791.

Mengi, Mine, Eski Türk Edebiyatı Tarihi, Akçağ Basımevi, Ankara 2002.

Okuyucu, Cihan; (1996), Cinān ī, Hayatı, Eserleri ve Divanı'ndan Seçmeler, KB. Yay. Ankara. s. 410.

Riyāz ī Muhammed Efendi, **Riyāzuş'ş-şuarā**, Haz. Namık Açıkgöz, Ankara Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1982, s: 239, 240.

Süreyya, a.g.e., s. 929; Tuman, a.g.e., 973-974; Sadık Erdem (2004), ''XV. ve XVI. Yüzyılda Yaşamış Manisalı Divan Şairleri'', Türkbilig, sayı 8, Ankara, s.95.

Süreyya, a.g.e. c. 5, s.1634; Tuman, a.g.e., c. I, s. 133.

Şarlı Mahmut. Cinani'nin Riyazu'l-Cinān'ı: nceleme-Metin(Doktora Tezi, 1994). Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Şahamettin Kuzucular, Neşati Hayatı Edebi Kişiliği Eserleri,

Tahir, a.g.e, c.II, s. 497; Mehmed Çavuşoğlu(1983), Yahya Bey ve Divanından Örnekler, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, s. 7-21.

Tuman, a.g.e., s. c. I, s. 234; M. Çavuşoğlu- M. Ali Tanyeri(1981), Hayreti Divanı, İÜEF Yayınları, s.10-12.

Tahir, a.g.e., c. I, s. 392-393;Tuman, a.g.e., c.II, s. 790; Mehmet Kalpaklı, "Fevr ī", İslam Ansiklopedisi, TürkiyeDiyanetVakfı,İstanbul, 1995,c. 12,s. 505-506.

Tuman, a.g.e. c. I, s. 47; Mustafa İsen(1990), Us ūl ī Divanı, Akçağ Yayınları, Ankara, s. 11-14.

Tahir, a.g.e., c. II, s. 416; Tuman, a.g.e. c. II, s. 904.

Tahir, a.g.e., c.II, s. 74-75; Ali Nihad Tarlan. (1992), Ahmed PaşaDivanı, Akçağ Yayınları, Ankara, s. 11.

Tuman, a.g.e., c. II, s. 647; M. Şahabettin Ünlü(1991), Ubeydi Hayatı-Edeb ī Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni, Doktora Tezi, M. Sinan Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, s. IV-VI .

Tahir,a.g.e., c. III, s. 85-86, Mehmet Süreyya (1996), Sicill-i Osman ī c.1, Haz. Nuri Akbayar, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul. s. 271; Bekir Kütükoğlu, "Āl ī", İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul, 1989,c. 2,s. 414-416.

Yaşar Aydemir, *"Şiir Mecmuaları ve Metin Teşkilinde Mecmuaların Rolü",* Bilig;Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi, S.19, Ankara 2001, s. 150.

YRD. DOÇ. DR. ESMA ŞAHİN, Terzi-zāde Mehmed Ulv ī Çelebi, TEİS.